

אגף

כרם מהר"ל (שלושים שנה למושב)

ליקט וערך - ש ל ו ם ס ג ל

הוצאה לאור: צמד הדפסות, יפו 53, חיפה-טל. 04-524114

אלול, תשי"ם

חברי המערכת: גלנץ שמואל
וינברגר אברהם
ווייס (לבנה) צבי
שורץ יואל

איורים: מאירה צייזלר

	<u>תוכן הספר:</u>
עמ' 5-1	פתח דבר - שלום סגל
7	ב ר א ש י ת
12-8 13	הכרמל (סקירה) - שלום סגל איגזים - כרם מהר"ל (מתוך הספר, אילן ושליח)-מאיר עמית
17	כרם מהר"ל
21-19 27-22	קביעת שם - (מסמכים) ר' לייב מפראג - דר' ו. מיינצר
29	בעשור הראשון
33-30 38-34 42-39 43	ציוני דרך (1949-1959) אברהם וינברגר דו"ח על הביקור בכפר איגזים - ברית פיקוח (כולל רשימת חברים) כרם מהר"ל על סף העשור (מתוך הספר "מושב עולים בישראל") כרם מהר"ל 1953 - יעקב וינברגר
45	כ ה ל ח " י
49-47 49 51-50 52-51 52 57-53	דברים במסיבת י"ח לכפר - משה וייס מרדכי סלע א. וינברגר י. גבעולי פסח שלום סיפור ימי בראשית בחרוזים-שמואל גרינברגר

<u>עמ'</u>	
59	דור לדור יביע אומר
70-60	שיחת צוותא א'
76-71	שיחת צוותא ב'
78-77	בחוג המשפחה - שיחה עם משה
81-79	שיחה עם - די"ר מיינצר
84-82	סיפורה של אחות - דינה וינברגר
91-85	שיחת צוותא ג'
95-92	שיחת צוותא ד'
98-96	שיחה עם - ש. שכטה
101-99	שיחה עם - נפתלי מריש
104-102	שיחה עם - גרשון קליין
105	עט לכל עת
119-107	מתוך עלון ידיעות כרם מהר"ל (יידיש תרגום עברי)
125-120	מתוך עלון ביה"ס האזורי
132-126	מתוך "דף לחבר"
133	על סף העשור הרביעי
135	ברכת ראש המועצה האזורית - מרדכי סלע
137-136	דברי הערכה - פסח שלום
138	פינת חמד ואיכות חיים חברתיים - נחום גנץ
140-139	- עמוס בן צבי
144-141	עם הפנים למחר - שמואל גלנץ
148-145	רשימת חברים - 1979

עמ'	
151	בן אדם לחברו
184-153	(לקט מתוך תיקים וספרי פרוטוקולים)
185	ברשות הרבים
193-188	פרשת המפלגה
195-194	המרכז לחינוך
197-196	בשבי מצרים - אבי וויס
199	ל ז כ ר ם
202-201	אחי - יצחק ז"ל
204	חברים שנפטרו
205	נ ס פ ח ו ת

שלושים שנה למושב כרם מהר"ל.
 וכבר הקדימונו חז"ל בקבעם ש"בן שלושים לכ"ח" (אבות פרק ה, כא).
 דאם יצור אנושי, בשר ודם כך - צבור שלם על אחת כמה וכמה.
 ציבור - שכוחו בא לו לאו דוקא מנכסיו החמריים, החשובים לעצמם,
 כי אם דוקא ובעיקר, מעצם היותו חברה דינמית, יוצרת ורוקמת
 חכמה חיים חדשה - מסכת של שלושה דורות: אבות מיסדים, בנים
 חדשים ובני בנים. בנים זקופי קומה, משרשים בקרקע המולדת
 החדשים בנוף המקסים של רובסי הכרמל.

כוחו של צבור....

צבור יהודים - פליטי השואה, רסיסי עם נרדף, שרידי משפחות
 וקהילות ישראל בנות מאות שנים, קהילות פורחות ומשגשגות
 בדפובליקה הצ'כוסלובקית, שנחרבו ונהרסו ויהודיה נעקרו מתוכן
 באכזריות שלא היתה דוגמתה בתולדות העמים, נעקרו ופוזרו לכל
 עבר.

כל אלה נקבצו שוב ובאו למקום מפלטם האחרון - למדינת ישראל.
 מדינה, שזה עתה נולדה תוך מאבק איתנים - מעטים מול רבים,
 מדינה חדשה ומתחדשת, עניה במשאביה אבל עשירה ברוחה וששים
 רבני יהודיה זרועותיהם פתוחות לקלוט את אחיהם הבאים לחדש את
 צורת חייהם, לבנות ולהבנות בה.

האמנם, חיים חדשים, מטמורפוזה של עם, גלגול שלם מאבק אדם
 ליהודי יוצר, בונה וגאה על מפעלו.

אדם עובד אדמתו, בזיעת אפו וביגיעת כפיו - יהודי חדש במדינה
 חדשה. אכן - שלושים לכח.

יושבים אבות ובנים ודנים בסוגיה - כיצד להנציח תקופה זאת?
 כיצד להנחיל פרק מפואר זה של שלושים שנה לדור הצעיר?
 חגיגה גדולה? הרי ככל חגיגה סופה לעבור ולחלוף עד מהרה כלא
 היתה.

עלון? נדוש מדי ואפילו חוברת הרי ממדיה חסרים כל פרופורציה
 לגודל המאורע. ובכן מה? ספר.

ספר? האמנם יש בכוחנו לבצע משימה נעלה כזאת? וחומר מניין נקח?
 מי יספר ומי יכתוב? ומה בכלל מטרתו של ספר כזה?

נתבקשתי, נענית ו... נרתמת למשימה הקשה בדחילו ורחימו.
וכי מלתא זוטרתא היא? לספר סיפורו של ציבור - סיפור של שלושים שנה.

ללקט חומר ממקורות שונים ומשונים, לנבחר בכתובים ולדובב מייסדים ובנים שעיקר פעולתם בעשייה ולא דוקא בסיפור ובכתיבה. לחשוף אוצרות נסתרים של רשימות, רשמים וזכרונות שלא תמיד הם דוקא ערבים לאוזן ונעימים למראה. מייסדים שנשארו ומגדלים כאן בכפר את הדור השלישי לתפארה ומייסדים שלא עמד בהם הכח וחיפשו עתידם במקומות אחרים.

וכל המלאכה הזאת לשם מה?
שלושה הם היעדים, להם מיועד ספר זה:

(א) דור המייסדים - שנים של כמיהה ותמיהה, של תקוות ושל אכזבות, חלומות מול מציאות קשה, קשוחה ולפעמים אף מתנכרת. מלחמת קיום יומיומית פשוטה כמשמעה - קיום פיזי, חברתי ו-תרבותי, תוך שאיפה להגשמת ערכי יסוד תנועתיים, לאומיים וכלל אנושיים - מול כל אלה הועמדו חשופים וחסרי נסיון.

ואמנם, רבים לא עמד בהם הכח במאבק זה עם איתני הטבע, עם הרגלים שהביאו אתם מהגלות ביחסים בין אדם לאדם וכן עם נוהלים ביורוקרטיים מיותרים של מוסדות (כך, כבר אז!)

לא עמדו באלה הכחות הפיסיים והנפשיים והם נשרו מהמסגרת החברתית המושבית והתפזרו בכל רתבי הארץ למצוא שבר ו"טעם" אחר בחיים.

יש וגם המסגרת הכלל ארצית, היתה צרה להם והם... ירדו מהארץ להמשיך את חייהם הגלותיים, אותם עזבו בלחץ הזמן, לפני שנים מעטות. בסיפורם של המייסדים ניתן על נקלה להבחין בין שתי גירסות שונות של המהפכה שחוללו בחייהם: (1) עליה לארץ בסיום מלחמת העולם, שהביאה שואה לעם ישראל ופליטיו עלו למדינת ישראל להיבנות מחדש וכאן במסגרת החדשה אמנם היו שוב לעם.

(2) קבוצת אנשים יהודים שרעיון הציונות והחלוציות לא היה זר להם עוד בהיותם בגולה ובבואם לארץ, באו להגשים את חלומם הלכה למעשה.

להם, המייסדים, ישמש ספר זה אות ותעודה לאורך רוחם, לאומץ לבם ולאמונתם בעתיד.

(ב) דור הממשיכים (בנים) - סיפורו של כרם מהר"ל הוא מעין סיפור בזעיר אנפין של המדינה בכלל. סיפור של לבטים והתלבטויות,

קיבוץ גלויות, קליטה והתישבות, קרקע ומים, בטחון ובטיחות, תרבות וחינוך, וכוחים ודיונים בשאלות חברה - ולא תמיד על טהרת הכבוד לזולת והבנה הדדית.

ואם להשתמש בפרפרזה על שירו של המשורר נ. אלתרמן "מגש הכסף" המבוסס על אימתו המפורסמת של נשיאנו הראשון פרופ. חיים ויצמן - הרי שהגוף החי והתוסס בדמות מושב כרם מהר"ל לא הוגש למייסדיו על מגש של כסף. והיש הקיים כיום אחרי שלושים שנה, ראוי להערכה ולהוקרה, כי הוא לא נברא בבחינת יש מאין, כי אם בדמם, בחלבם ובזיעת אפם של האבות וכזה הנחילוהו לבנים.

כמובן שמור להם לבנים הממשיכים מקום כבוד במסכת זאת של יצירה. הבנים שהאצילו ומאצילים מיכולתם, מידיעותיהם, מאמנותם, מהתלהבותם ומאהבתם את המקום - לפיתוחו של הכפר, לגיבושו החברתי ולשגשוגו. פעולתם ופעילותם מורגשת בכל פינה ופינה ובכל שטחי החיים כאן. וזוהי תרומתו הצנועה של הספר לגישור בין הדורות, להבנת יתר וליחס של כבוד הדדי, גם אם הסיפורים הקטנים היומיומיים מהם מורכב הסיפור הגדול - לא תמיד נחמד לעין וערב לאוזן.

ג) ציבור החב - במידה לא פחותה מזו מכוונים הדברים גם למשפחות שהצטרפו למושב בתקופה האחרונה ועוד החברה פתוחה ומזומנה לקלוט.

אמיתי "הצטרפו" כי אנשים אלה אינם משתיכים לאף אחד משתי הקטגוריות של האוכלוסיה הנזכרים לעיל - מייסדים שבאו רובם ככולם עם זרם העליה ההמונית לאחר השואה והבנים הממשיכים שכפר זה הוא מקום הולדתם ובית גידולם הטבעי.

זהו ציבור שונה במהותו ובמוטיבציה שלו שהביאתהו לכאן. מן הראוי שספר זה ישמש לחברים אלה מקור לעיון, להשראה ולהפקת לקחים ממעשיהם של קודמיהם על הישגיהם ועל מחדליהם. תוספת זאת של כח אדם איננה כמותית בלבד, כי אם גם ובעיקר תוספת מהותית, שיש בה משום הזרמת דם חדש והפריית המחשבה היוצרת של אורגניזם חי זה.

מאידך, ישמשו דבריהם בטוי לשילוב ולמיזוג מלא, הנושאים ברכה לדורות הבאים וסיפוק לראשונים, אשר זכו לכך.

מה הם המקורות מהם שאבתי את החומר לספר זה?

(א) חומר שבכתב - פרוטוקולים של אסיפות כלליות (פר'), ישיבות ועד, תיקי מכתבים נכנסים ויוצאים וחומר ארכיוני אחר כגון: חוברות, יומנים, עלונים וכו'.

(ב) חומר שבע"פ - שיחות אישיות ביחידות או בקבוצות בצורת רב-שיח בגילים שונים.

(ג) רשימות בכתב שנכתבו במיוחד למטרה זאת.

(ד) צילומים (מאז ומהיום).

(ה) מאזנים וטבלאות סטטיסטיות.

השתדלתי להיות צמוד למקור של החומר הארכיוני ככתבו וכלשונו, ברם יש מקרים של שנוי סגנון ותיקון כתיב שנתבקשו מאליהם. כ"כ, על דעת היוזמים לא נקבתי בשמותיהם של חברים המופיעים במסמכים וזאת מתוך רצון לא להביך שלא לצורך חבר זה או אחר בהקשר עם אירוע מסוים מלפני שלושים שנה ביחסי יום-יום בין חברים, בלהט ההתגבשות החברתית.

ואמנם היו מקרים לא מעטים של חיכוכים והתנגשויות בין חבר לחבר ובין קבוצה לקבוצה - מקרים שאין להתפאר בהם. ברם, בסיפור המופלא של המושב אין להתעלם גם מהצללים שליוו את האור הגדול. מקרים אלה הם תאים תאים בתוך הרקמה החיה שעקירתם מתוכה, כהרס הרקמה כולה.

ואם אנו באים ללמוד מן העבר והשפעתו על ההווה והעתיד, הרי שמעשה שליילי משמש לא פעם לדוגמא של עשייה חיובית מעין "מעז יצא מתוך" הספר בנוי פרקים ולא דוקא בסדר כרונולוגי. כל פרק מהווה שלמות בפני עצמו כשכל אחד מהם משולב במשנהו כעין שלשלת של יצירה משותפת ורצופה, בו כל יחיד תורם את תרומתו הוא דור לדור מנחיל את ערכיו והישגיו.

אם נעיין למשל בקטעים הבודדים בפרק "בין אדם לחברו" הרי ש- לפנינו לכאורה מסמכים מתויקים וממוספרים המספרים בלשון יבשה, קצרה ורשמית על תלונתו של חבר זה או אחר, על דרישה קולנית של חבר המופנית להנהלת המושב לעומת בקשה צנועה המופנית לאותו מוסד. אזהרה של ועד המושב לחברים בלשון בוטה לעומת פניה למוסדות חנץ לסייע ולעזור לחבר הנמצא במצוקה. כל מסמך - סיפור בפני עצמו - סיפור של חבר ושל משפחה המסופר בין השיטין.

יחסים הדדיים שנרקמו בין החבר לבין האגודה.

זהו סיפורו של האמיתי ללא כחל ושרק של הישוב על לבטיו כציבור ועל בעיותיו של כל פרט ופרט בציבור זה.

בצד הטלת קנסות וענישת חבר על חריגה מהמסגרת המקובלת וחוקי החברה לשם מניעת סחף חברתי, אנו מוצאים במסמכים אלה בטוי נאמן ליחס חם ולבבי לבעיותיו של החבר הבודד הנזקק לעזרת הציבור אם מבחינה כלכלית, אם מבחינה אישית או משפחתית בבחינת "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך".

בפרק אחר "דור לדור יביע אומר", אנו שומעים את סיפוריהם של ההורים המיסדים - סיפורים פשוטים ללא יומרות כלשהן. סיפורם של אנשי יום-יום ושל עסקני ציבור. כל אלה בצד סיפוריהם של הבנים הממשיכים, המפתחים והמפארים את מפעל אבותיהם.

ואם לא תמיד ישנה תמימות דעים וזהות השקפות בין שני הדורות, הרי שהדבר מובן מאליו ולו רק מסיבת נקודת מוצאם שלהם, השונה בתכלית השנוי והצורה. עכ"פ, אין כאן ניגודי דעות ובודאי שאין חלילה מרד הבנים, נהפוך הוא. דור האבות מנחיל בשמחה את מורשתם לבנים והם הבנים משלבים מורשת זאת בכובד ראש ובכבוד בחיי יום-יום, תוך כדי יצירת מציאות חדשה ובת-קימא.

כן הדבר בפרקים האחרים - רציפות המעשה והשפעה הדדית. יבואו נא על התודה ועל הברכה, כל אלה שטרחו וסייעו בידי להביא ספר זה לדפוס וממנו לביתם של כל אלה שזכו לקבלו. ויצוין במיוחד הח' שמואל גלנץ, אשר טרח במסירות ובנאמנות ללא גבול להצלחת המפעל הזה, לאחר שהגה את הרעיון ויזם את הגשתו מראשיתו ועד סופו. הבה נקוה שספר זה יתרום תרומתו הצנועה לביסוס רעיוני, להאדרת הנוף האנושי ולהעמקת השרשים.

אב, תשל"ט.

שלום סגל

→ בית המוכתר בעבר

בראשית

הכרמל/ שלום סגל

בבואנו לספר את סיפורו בן שלושים השנה של מושב כרם מהר"ל, איננו יכולים ואיננו רשאים שלא להקדימו בסיפור עתיק יותר והוא - סיפורו של הכרמל והאדם החי בתוכו מאז ראשית קיומו באיזור זה. ונתחיל בכמה משפטים על מיקומו של הכרמל - - -

הכרמל הוא אחת השלוחות של הרי שומרון הצפוניים (700 קמ"ר) שהם המשכם הצפוני של הרי יהודה. (השלוחה הקטנה ממנה הוא הגלבוץ). כינו לבין שאר הרי שומרון מפריד קו נחל דותן - נחל חדרה. בצפון גובל הכרמל עם עמק יזרעאל ושפלת המפרץ ונוגע בקצהו הצפוני-מזרחי בקו החוף ואילו במערב - בקצהו הצפוני של השרון. שיא הכרמל 546 מ'. מראהו הנהדר של הכרמל הנשקף על הים ובולט בסביבתו היבשתית - זכה לתשומת לבו של האדם בכל הדורות והוא נחשב כסמל הפריחה, ההדר, העצמה וההוד.

וכך נמצא את הכרמל מוזכר בתנ"כ בהקשרים שונים ובמשמעויות שונות כגון:

1. הכרמל במשמעות גרגרי חטה ושעורה שבשלו אותם למאכל, בעודם רכים: "ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו, עד עצם היום הזה, עד הביאכם את קרבן אלהיכם". (ויקרא כג, יד).

2. מקום פורה, מקום שדות וכרמים: "ואביא אתכם אל ארץ הכרמל, לאכל פריה וטובה" (ירמיהו ב, ז).

3. סמל העצמה והיופי: "כבוד הלבנון נתן לה, הדר הכרמל והשרון" (ישעיהו, לה, ב) "ואבלו נאות הרועים ויבש ראש הכרמל" (עמוס, א, ב) "כי כתבור בהרים וככרמל בים יבואו" (ירמיהו מז, יח) "ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן" (שיר השירים ז, ו')

4. הכרמל כמקום מקלט לפליטי חברה: "ואם יחבאו בראש הכרמל, משם אחפש ולקחתים" (עמוס ט, ו)

5. מקום פולחן דחי: כהרים אחרים, כן שימש גם הכרמל מקום פולחן בימי קדם לעמים שונים: כנענים, פיניקים, רומאים ולדותות שונות. שם גם היו מקימים במות לאליליהם (הושע ד, יג').

על פרשת אליהו הנביא ונביאי הבעל אנו קוראים בספר מלכים א', פרק יט). גם בימינו רבים המנזרים והכנסיות של נוצרים.

לסיום קטע זה על הכרמל, מן הראוי לציין כי "בהיחלק הארץ לבני ישראל כמחלקות, יצא הגורל למטה בני אשר וגבולם פגע בכרמל הימה" (יהושע יט, כו').

ואילו, דברי ימי האדם בכרמל, משתרעים על פני תקופות קדומות ביותר ועד לתקופה הפליאולטית (תק' האבן הקדומה) יגיעו. שילוב גורמים כגון: שפע מים, שפלה צמודה לשיפולי ההר והים בהמשכו, עולם חי וצומח עשיר והמערות שבתוך ההר - כל אלה חברו יחד ויצרו שטח מחיה אידאלי לאדם הקדמון שהתקיים מציד וליקוט פירות וגרעינים.

בסקר הפרהיסטורי בכרמל, נמצאו עד היום עשרות תחנות ובהן מיוצגות כל התקופות משחר האדם הקדמון עד התקופה הכלכוליתית (תק' הנחושת). הכולטות ביניהן במערות נחל אורן, כבארה, ספונים ונחל המערות. מכאן גם כנויו של הכרמל "הר אלף המערות". כאן אולי מן הראוי להסביר בכמה מילים מהי סיבת התהוותן של מערות אלה...

כידוע, נוצרות מערות בסלעים קשים של גיר ודולומיט (חומר סלעי מינרלי המרכיב מפחמת הסידן והמגנזיום, ע"ש גיאולוג צרפתי) ובאיזורים גשומים. סלעי הכרמל הם ברובם מהתקופה הגיאולוגית הנקראת קנומן והם סלעי משקע ימיים ברובם וסלעים ממוצא וולקני (טוף בצד המערבי של כרם מהרל) - במקצתם.

בתקופה זאת התעוררו מחדש הרי הגעש ויתר הגורמים הפנימיים לפעולה נמרצת, התחילה קמיטתם הגדולה של הרים כגון: האלפים, ההימליה ואצלנו - הכרמל ושלוחותיו.

במקומות רבים נשבר קרום הארץ והתהוו פרצות ובקעים כגון: בקעות באירופה ובקעת הירדן אצלנו. מהתפרצויות הרי הגעש בתקופה הזאת השתמרו שרידי הלבה עד היום הזה. בראשית התקופה נסוג הים ויבשת הכרמל שעלתה מן הים התקמרה בלחץ הכוחות הפנימיים ואילו הכוחות החיצוניים כגון: הטמפרטורה, רוחות וגשמים - גרמו לבלייתן של השכבות הצעירות של הגיר הקשה שנהרסו ונסחפו לים ובמקומן נתגלו השכבות שמתחתן - הקרטון והדולומיט אשר בעקבות השבירות, גרמו להתרוממות הכרמל תוך כדי נסיה על צדו ואלה נתגלו במקומות רבים בכרמל.

את הכרמל אפשר לחלק לשלושה חלקים לפי גובה פסגותיו:

(א) הכרמל הגבוה, מזרחה מפרשת המים הראשית (בדרך מעוספיה לאליקים) ופסגותיו: רום הכרמל - 546 מ', הר אלון - 515 מ'.

(ב) הכרמל התיכון, דרומית מערבית מנחל אורן.

ג) הכרמל הנמוך, שאינו עולה על 200 מ' גובה - מבקעת כרם מהר"ל דרומה. כאן דומה נופו של הכרמל לרמה, על בקעותיו הרחבות כגון בקעת כרם מהר"ל. בקעות אלה נוצרו כפי שנאמר ע"י בליית שכבות הגיר שכיסו את הטופים וסחיפתן לים דרך נחל דליה ונחל מהר"ל.

נחזור למערות הכרמל ולאדם שחי בתוכן ולידן. במערות אלה נמצאו שרידי שלדים של בני אדם מלפני כ-40 אלף שנה. טיפוס זה של האדם נקרא בשם "האדם הקדמון הארצישראלי" או "האדם הכרמלי" שהוא הקרוב ביותר לטיפוס האדם ההוגה. אדם זה היה בעל קומה נמוכה (1.50 מ'), בעל גולגולת גדולה וארוכה, ארובות עיניים גדולות ומעל שוליהן בליטה עבה, אף רחב, לסתות בולטות ומוצקות (הלסת התחתונה מחוסרת סנטר), שיניים גדולות ורחבות, כתפיים וחזה רחבים ושריריו חזקים. עמוד השדרה היה מקומר בקרבת עצם העצה ומשום כך לא היה מסוגל לזקוף את קומתו בשלמות וראשו היה נטוי לפנים.

תעשיית האבן שנחשפה עם העצמות המאובנות של האדם - שייכת לתרבות הידועה בשם לוולוא - מוסטרית.

ומהי "התעשייה" הזאת?

אלה הם כלים מאבני צור לשימוש יומיומי ומתאימים לצייד ולדיג כגון: מגרדים, לתבים, נקרים, חניתות, רמחים ועוד. (מומלץ לבקר במוזיאון רוקפלר בירושלים, במוזיאון ישראל בירושלים ובמוזיאון הפרהיסטורי בקרבתנו - בחיפה).

כן השתמש האדם בחמרים אחרים שעמדו לרשותו כגון: עץ ועצם. תעשייה זאת מעידה על אורח חיים מפותח יותר מבן תקופתו באירופה. את רוב חיינו חי האדם מחוץ למערה והמערה שמשה לו מחסה מקור ומחיות. הוא חי חי. משפחה כשהגבר עוסק בצייד ובדיג והאשה מלקטת מזון.

בצד שלדי האדם וכליו שנמצאו במערות הכרמל, נמצאו גם שרידי בעלי חיים מהתקופה ההיא כגון: צבי, יחמור, אייל הכרמל, דב, צבוע, זאב, אריה, קרנף, סוס היאור, חזיר היבלות וכן בעלי חיים קטנים יותר. אחדים מבעלי חיים אלה אינם עוד בטבע בימינו, כשחלק מהם הושמדו בידי האדם.

גם בצומח הטבעי היתה יד האדם ומהיערות הטבעיים העבותים נשתיירו בימינו חרשים ושרידי-יער מועטים. בשרידי-יער אלה אנו מוצאים את האורן על מיניו השונים, אלון מצוי, האלה האי"ת, אלת המסטיק, החרוב, בר-זית, אשחר. קטלב ועוד הרבה שיחים ובני שיח.

בזמן האחרון נעשה נסיון ע"י מחלקת היעור של הקה"ל וע"י רשות שמורות הטבע, לחדש את עולם החי והצומח ע"י הקמת חיבר בכרמל ולשם כך הוכרז הכרמל כפארק לאומי בחלקים גדולים ממנו).

הכוונה היא, להחזיר לכרמל ולו רק בחלק את תפארתו ואת הודו הטבעיים.

ואמנם משמש הכרמל מקום משיכה למספר רב של מטיילים אם בקיץ (צמחיה, צל, אויר ומרגוע) ואם בחורף לשם ליקוט פטריות (זהירות מפטריות רעל!) ואם להזין את העיניים בשלל צבעיהם של פרחי העונה (לראות ולא לקטוף!!!).

ושוב חזרה לאדם "שלנו".
כיצד נתגלה, מה שנתגלה? ובכן, בשנת 1928 חצבו בנחל המערות שבכרמל, אבנים לבניות נמל חיפה ובעת החציבה נתגלו השרידים הפרהיסטוריים, בפתח הערוץ של הנחל בארבע מערות:

1. מערת התנור - (אטטבון). המערה הראשונה בערוץ הנחל. בתחילת החפירה היתה מערה קטנה. החופרים ירדו עד עומק של כ-14 מטר עד שהגיעו לשכבה הקדומה ביותר - לסלע האם. שכבות התרבות מסתיימות בתקופות האבן התיכונה. הפסקת הישוב נגרמה ע"י התמוטטות המערה שכנראה היתה פתאומית. מתחת המפולת נמצא שלד של האדם הניאנדרטלי המראה שהמערה התמוטטה עליו והוא לא הספיק להמלט מתוכה בזמן.
בשולי המערה נמצאו שברי סלעים מעורבבים בשרידי עצמות, כלים ופסולת ובבדיקות שנערכו בתרבות זאת אפשר היה לקבוע סוג בע"ח שהיו אז ואינם עוד היום וכן תפריטי האוכל של האדם.
2. מערת הגמל - המערה השניה. בה לא נמצאו שרידים פרהיסטוריים, אבל בקירות המערה רואים מאובנים רבים.
3. מערת הנחל (אל-ואד) - כאן רצוי להצטייד בנרות או בפנס, למען נוכל להגיע עד סוף המערה - דרך של כ-70 מ'. בחלק הקדמי התגורר האדם ושם אנו מוצאים דרגשים חצובים בקיר ואבנים מעוגלות קדוחות בצורות חרוט - סימנים מעשה ידי-אדם. חוקרים סבורים שבזמן שהאדם ישב במערת התנור (ראה לעיל), זרם כאן דרך מערת הנחל - מעיין שלא איפשר ישוב במקום. יתכן שרעידת האדמה שגרמה התמוטטות המערה, היא גם שגרמה להפסקת זרימת המעיין וזה איפשר לאדם לעבור למערה זאת, לאחר התמוטטות המערה ההיא.

בטוטה - המדרגה שבפתח המערה נמצא בית קברות מהתקופה הנטופית (תרבות בתקופת האבן התיכונה, שהיתה לפני כ-8000 שנה ונמצאה לראשונה בואדי נטופה שליד לטרון בהרי ירושלים).
בבית הקברות הזה נמצאו 126 שלדים וביניהם - גומות חצובות בצורת קונוס בתוך הסלע, ששמשו כנראה לצרכי פולחן הקבורה. חלק מהשלדים נמצאו עם קישוטים מצדפים וחלזונות. ליד בית הקברות נמצא קיר בנוי וזה כנראה המבנה הקדום ביותר שנמצא

הארץ. השלדים נמצאו מקופלים והרגליים כפופות עד מתחת לסנטר. מלבד התכשיטים נמצאו כאן גם כלים עשויים עצם וצור. הכלים בצורת מגלים וחרמשים מעידים על התחלת תרבות חקלאית.

4. מערת הגדי (אס-סוחול) - כאן היתה מערה גדולה שהתמוטטה והיום קשה להכיר שאמנם מערה היא. במערה נמצאו עשרה שלדים של האדם הניאנדרטלי, אותו הזכרנו לעיל. יחד עם האדם ממערת התנור, הרי שבמערות הכרמל נמצאו 11 שלדים מתוך 37 שלדי האדם הניאנדרטלי שנמצאו בעולם כולו. שלדים אלה התאבנו במידה כזאת שהיה הכרח לעקורם מן הסלע בעזרת מקדחי אויר.

לסיכום רשימה זאת אפשר לומר שהכרמל היה מיושב ע"י האדם מראשית קיומו של האדם, דרך כל התקופות והדורות, כפי שמעידים שרידי גתות, אבני ריחיים, שרידי בנינים ושברי כלי חרס וכן מטבעות - לרוב. (אחת מתקופות אלה ציינתי לעיל במובאות מן המקרא).

וכך אנו מגיעים לישוב הערכי איגזים שעל חורבותיו קם הכפר העברי - כרם מהר"ל.

מסגד

מושכ כרם מהר"ל השוכן ממזרח לכביש ת"א - חיפה, נבנה על חורבותיו של הכפר הערבי איגזים. - כפר זה היה אחד משלושת כפרי "המשולש הקטן": איגזים, עין רזאל וג'בע.

במלחמת השחרור השתלבו תושבי הכפר במערכה נגד הישוב היהודי הרליל באיזור זה שבין חיפה לזכרון יעקב: המושבה עתלית **שמנתה** כמה עשרות משפחות ולידה קיבוץ עין הים וקבוצת נוה ים - **בצפון** האיזור וקיבוץ שדות ים בדרום-מערב.

הם תקפו בעיקר את התחבורה בכביש הראשי במטרה לנתקו ממרכזים יהודיים. אל ה"משולש" הזה יש להוסיף את הכפרים הערביים **באיזור**: טירה, עין-חוד, אל מזאר, כפר-לם, צרפנד וטנטורה.

מתוך רצון להביא תאור אוטנטי של כיבוש הכפר בסערת הקרבות **לשחרור** האיזור, פנה מזכיר הכפר הח' שמואל גלנץ לחבר הכנסת **נאיר** עמית - אז מפקד הפעולה והנה תשובתו לרשימתו:

מתוך הספר "המשולש הקטן"

לכ' שמואל גלנץ
כרם מהר"ל

מר גלנץ הנכבד,

.... אשר לבקשתכם להשתתף בתאור כיבוש הכפר, אני מציע כי **תשתמשו** ברשימה שלי הנקראת ב"משולש הקטן", אשר התפרסמה **בספר** "אילן ושלח" - דרך הקרבות של חטיבת גולני" (עמ' 285).

ברשימה זאת הנני מתאר את פעולתנו ונדמה לי כי היא מתאימה **לספרכם**.

בברכה ובתודה

/ חתימה /

ב. משולש הקטן.

המטוס דהר על פני מסלול ההמראה בשדה התעופה שעל-יד העיר הגדולה. הגה ניתקו בלגליו מעל הקרקע ומדחפו חותר בחלל. שלושת הנוסעים רכונים היו ליד צהריי-ואשנבים ובלעו במבטיהם את מראה הכרך ההולך ומזדער.

הטסים היו לאים. ארשת-פרצופיהם — חותם של עיפות אטומה שנתדהתה נחמת חוסר-שינה. זה עשרה ימים, מאז תום-ההפוגה, שרויים היו בקלחת של קרבות מתגעשים ללא-שיור של מנוחה. טרשיי-הגבעות בסגירה האדימו מדם-חבריהם וקול-עגות הסתערותם של חיילי קאוקזי עודו מהדהד באזניהם.

„צבא-ההצלה“ התנפץ אל צור-סגירה, אך הגלחמה עודנה נמשכת. עתה, בלא שהיה של נופש, מכינים הם פעולה חדשה. טיסתם זו נועדה לסיור הכנה.

חיי העיר הגועשים למטה, מודקרים בסתירה משועת לכל הויתם; מכוניות עמוסות משרכות את דרכן. אנשים נחפזים למקומות-עבודתם, גינות-רחוב — ואפילו קיוסק של משקאות קרים מלא לקוחות...

הטיסה נמשכת. רצועת-החוף, שצבעה הזהוב, התכול, והירוק משמשים בה בערבוביה, משתרעת מלוא-כל-הנוף.

הנה נראית באופק המטרה: חבל-ארץ גבעי ומסולע, קטע מרכסי-הכרמל, אשר נקרא „המשולש-הקטן“ על שום שלושת הכפרים: איגיום — ג'בע — עין-רזאל תמצויים בו.

המטוס עג עוגה גדולה בחלל, מנמיך קמעא ונוטה כלפי החר. מבטם של הבהורים נצמד לשטח, איש אינו מפליט הגה. הכל מתרכזים, דרוכי-חושים, וקולטים בצבא כל פרט. הנה נאן — החר קטוע בטווקף ושם ערוץ המתמשך לעומק-הרכס באלכסון, כטע הויתים, שפך של סלעים, מחסום בכביש הראשי, גשר מפוצץ...

הלילה יעלו כוחותינו על מובלעת קטנה זו, הנעוצה כטריו בלב הישוב העברי, וחוסמת את דרך-התחבורה בין חיפה לתל-אביב.

הפלוגה היתה רצועה, מתיחות-הימים חתמה את רישומה על פני כל, המפקדים מתמרמרים:

— „לא יתכן, הפעם — לא נלך!

שלשום בסגירה, אתמול בחקוק, והיום... לכרמל! תנו קצת לנשום. האנשים קורסים מרוב עייפות. אין אנו אחראים לאשר יבוא...“.

אף-על-פי-כן, הלכו.

עם דמדומים פלטו המכוניות את הלוחמים. הללו התגודדו פרקים, טרוטי-עינים, מיוגעים מנזב-מתה, כיתוגי-תות ליד בנייד שטרה הידול.

המפקדים יצאו כבר לסייר בשטח, שזות רבה לתכנן לא ניוונה. הכל נקבע בחפזה ונמידה מסוימת של ארעיות.

ארעי ומטולא היה גם הכוח התוקף את „המשולש-הקטן“. מין צרוף של יחידית בנות חטיבות שונות, אשר נקבצו ובאו לעלות על המובלעת...

מלחמת-גולני מגדוד "גורן" נקבעה כ"כות-הצמוני", אשר צריך לכבוש את משלטי

בבז

ידוע היה, כי תושבי ה"משולש-הקטן" לוחמם עזי-נפש הם, אך חסרו נשק
מבטל ובלא-כל-כלים ארטילריים. עובדה זו נסכה הרגשה של הקלה-פורתא על
מבטלים אשר נתנו כבר בהפגזות של תותחים ומרגמות. אף-על-פי-כן עמדה כחלל
מפקה מסוימת — הפעולה אינה מוכנה כראוי. ורבים הבקיעים בה: השטח אינו
מפיד כהלכה. הכוח התוקף אינו מעור אחד. חסרים מכשירי-קשר ואין כל-אפשרות
לפעיל את הנשק המסייע והתומך שלנו.

דומם צעדו האנשים בין הזיתים. הלילה רבץ מסביב שחור ואילם... נשמעות
רק אשוח הפוסעים. ההר מתקרב והולך, הנה עוד קצת — ואנו בוגא החוצה את הרכס.
ממ קפיצה אחת — והכל יבוא על מקומו בשלום.

הכל עלול היה להיות טוב.

אלמלא ניתן לפתע מטחי-יריות של רובים ומקלעים וגם ממכונות-יריה. שהוצבה
לצלי-הרכס. הכל נשתאן במשך ובנפץ וזיקים זהרו בנתיבם.

הקרב התפתח בפשטות. הם ישבו למעלה, בין-הסלעים. אנשינו — לאחר
מסירות-נפל להפעיל את הנשק התומך והמסייע (אוף! הקשר, הקשר...) — מסתערים
בזה ונעזמים ושלוש — קרבות פנים-מול-פנים, האויב נהדף מסלע לסלע, אך חוזר
המסיב מלחמה.

נפגענו רבים. יש להוציאם מהשטח. הנגשים אסתי-כוחות. הקרב קפא.

איתו לילה חורנו כלעומת שבאנו. דומם נשאנו את נפגעינו.

פאתי ההר האדמו מעל. שמש חדשה זרחה על הרכס. בפרדס רבץ הטל.
הלחמים שכבו בין-העצים עזומי-פרצוף ומלאי-אכזבה, על אשר עשו ולא יכלו.
מכשירי-האלחוט נתקלקל. האלחוטן "דוע" אין אפשרות לסים מגע עם מטה-
המדד התוקף.

— מה נשמע בגזרת השניה?

— האם הצליחו?

המשכר לא ארך. כעבור שעות אחדות נתאוששו הבחורים ובקרבם החלטה
מדישה: לעלות על ההר! לעלות ויהי-מה.

מתקדמים פרושים בין-הסלעים, נושאים מקלעים ורובים דרוכים, כשרימוניהם
ערוכים ומוכנים להורק.

אך הכל היה שקט. הפעם לאור היום — שיתפו גם המרגמות פעולה והן הולכות
ומסחרות את השטח בנפץ הרודף את חברו. למטה רכביש — מופיעות פתאום מכונות
מסוריות, גם טנקים!

המעגל נסגר.

עדי-מהרה נודע כי האוכלוסיה הערבית החליטה להסיק מסקנות... משלחת של
שביתת-נשק — — — עשרות-עשרות בורחים — — — מחזות ידועים ומוכרים.
המהויה לרוב אפילו למאמץ, לדריכות. עד לעבודת-הנמלים השחורה, רווית-הזיעה
הזהה.

מאיר קמית

כרם מהר"ל

"שעבוד אומה באומה -

איך זה לפי סדר המציאות אשר ראוי
כי ראוי שתהיה כל אומה בני חורין".

"כל אומה היא בבחינת גוף אחד
ובהיעדר ריכוז טריטוריאלי,
היא מאבדת את אחדותה.
איך היא אומה שלמה יחד".

/מדבריו של המהר"ל/

27.12.65

הועד מחליט עקרונית לאמץ לעצמו את התכנית של הרב שטיינהוז להקמת מוזיאון וספריה בכפר ע"ש המהר"ל ולהעמיד לרשות הרב דירה זמנית.

הערה: ישיבה מיוחדת הוקדשה לנושא זה ביום 4.8.66, בנוכחות הרב שטיינהוז.

ובכן, שש עשרה שנה בערך, מאז נקרא הישוב על שמו של המהר"ל **עדיין** היו "משוגעים" לדבר שנשאו בלבם את הרעיון הנפלא להמחשת **הקשר** בין הישוב לבין שמו של האיש עליו נקרא ולהנצחת זכרו **ומפעלו**. לצערנו, עד היום נשאר הרעיון בגדר רעיון בלבד. **אולי.. אולי**, ספר זה ואירוע השלושים, יעורר את הנושא מחדש והפעם בכוון **ההגשמה**. **אולי???**

ועד אז נביא כמה מסמכים המעידים על השתלשלות סיפור השם ורשימה **קצרה** על האיש עצמו.

/ העורך /

* *

*

קרן קימת לישראל בע"מ - הלשכה הראשית ירושלים.

סו' יאא/בשמ

ה' באב תש"ט

31.7.49

לכבוד תנועת המושבים והאירגונים רח' הרצל 61, תל-אביב.

א.נ.,

הנדון: קביעת שם לכפר "איגזים".

א. הננו מתכבדים לשלוח לכם, ר"ב, העתק ממכתבנו מהיום לועד הכפר, אשר שמו הקודם היה "איגזים".

ב. מכתבנו הנ"ל מכיל:

- (א) הסברה מפורטת עד היסודות, שלפיהם נקבעים השמות לישובים.
- (ב) הודעה עד החלטת ועדת שמות הישובים ונימוקי ההחלטה לקבוע לכפר "איגזים", (אשר מתישביו הם יוצאי צ'כוסלובקיה),

את השם כרם מהר"ל - לזכרו של המהר"ל מפרג, שהיה הרועה הרוחני והמנהיג למעשה של יהדות מדינת ביהם ובירתה פרג, ברבע הרביעי של המאה הט"ז (לספירה הכללית); שהגן בעוז ובגאון על כבוד עם ישראל ותורתו, על זכויות בני-ישראל וחיהם בפרג ובמדינת ביהם; שטיפח בלבבות בני ישראל אהבה ותקוה לשיבת ציון וירושלים ולתחית עם ישראל.

ג) אנו מבקשים מכם לעשות את כל הצעדים הדרושים, כדי לתת מהלכים לשם "כרם מהר"ל", בתחומי חוג השפעתכם.

בכבוד רב,

י.א. אריכא -

מזכיר ועדת שמות הישובים.

לכבוד ועד הכפר
כרם מהר"ל
דואר זכרון יעקב

א.נ.,

א. ועדת שמות הישובים (המורכבת מבאי-כח נבחרים של מוסדות מדעיים, לאומיים וישוביים מרכזיים ובכללם הקה"ל) מוסמכת מטעם הקונגרס הציוני, זה כשלוש עשרות שנים לקבוע שמות לישובים עבריים חדשים או מחודשים בארץ.

ב. היסודות לקביעת שמות הישובים הם אלה:

א) קודם כל - מבחינה היסטורית עברית. השמות העבריים-ההיסטוריים של המקומות בארץ ישראל, הנם העדות הנאמנה ביותר, שהמקומות האלה היו נחלת אבותינו מאז ומעולם וזכויותינו - תביעותינו על המקומות האלה ועל הארץ הזאת הנן היסטוריות-עתיקות. על כן, אם ועדת שמות הישובים משוכנעת, כי הישוב החדש או המחודש נמצא בסמוך למקום - ובייחוד במקום - שהיה בו ישוב יהודי באחת התקופות של עם ישראל בארץ ישראל וכי שם המקום ההוא נשתכח במרוצת הדורות, או נשתמר בשנוי-צורה בפיות הכובשים השונים, עד שהגיע אלינו בצורתו הנוכחית ונתגלם בצורת שם של כפר ערבי, של שרידי "חורבה" של "תל" וכדומה - קובעת הועדה לישוב החדש או המחודש את שם המקום ההיסטורי-העברי בצורתו המקורית. ובזאת גואלת הועדה את שם המקום מנשיית הדורות, משיבה אותו לתחיה ומקימה את השם העברי-ההיסטורי על נחלתו.

(ב) אם הועדה איננה משוכנעת, כי הישוב החדש או המחודש נמצא בסמוך למקום שהיה בו ישוב יהודי בתקופות ההיסטוריות הקודמות של עם ישראל בארצו, קובעת לו הועדה שם-זכרון, או שם סמלי.

(ג) ביחס לשם הקודם - הערבי של כפרכם. יסודו ומובנו של השם "אגזים" אינם מחוורים כל צרכם. עכ"פ, אין כל ספק בדבר, כי השם "אגזים" אין לו שום אחיזה מבחינה היסטורית-עברית ואין לו כל קשר עם דברי ימי ישראל בארץ.

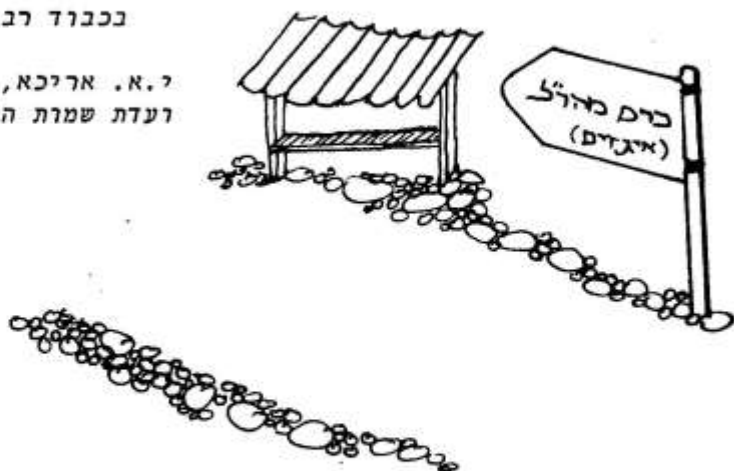
(ד) אחרי בירור מפורט ודיון מקיף החליטה ועדת שמות הישובים לקרוא על מושבכם שם לזכרו של הרה"ג ר' יהודה לב, הרב הראשי של פרג, ברבע הרביעי של המאה הט"ז (לספירה הכללית). הידוע ומפורסם בכינויו "המהר"ל". המהר"ל היה הרועה הרוחני והמנהיג-למעשה לא רק של העיר פרג, בירת מדינת ביהם, כי אם של המדינה כולה והגן בעוז ובגאון על כבוד עם ישראל ותורתו בפני מלך ושרים, על זכויות בני ישראל נגד המתנכלים להן ועל חיי בני ישראל נגד המתנקשים בחייהם בפרג ובמדינת ביהם כולה. מנעוריו ועד אחרון ימיו טיפח בלבות בני ישראל אהבה ותקוה לשיבת ציון וירושלים ולתחיית עם ישראל.

(ה) ועדת שמות הישובים החליטה איפוא לקרוא על כפר מושבכם את השם מהר"ל בצירוף מלת-לוי מתאימה בראש השם. כמלת-לוי נבחרה המלה "כרם", שמלבד מובניה המקובלים-הרגילים (כרם מטע-גפנים, כרם עצי-זית), יש לה מובנים מושאלים סמליים: ראשי העם ופרנסיו, ישוב ותרבות, שפע וכל טוב. השם המלא של כפר מושבכם והיה איפוא "כרם-מהר"ל".

(ו) אנו מקוים, כי החלטת ועדת שמות הישובים לקבוע למושבכם את השם כרם מהר"ל, תתקבל על ידיכם ברצון רב.

בכבוד רב,

י.א. אריכא, מזכיר
ועדת שמות הישובים

מאמר זה כוונתו להביא תמצית קורות חייו ופעלו של רבי יהודה לייב בן בצלאל מפראג על מנת להבין ביסודיות ולהעריך את גדולתו והשפעתו של רבי לייב, נדרשת ידיעה עמוקה בתורת הנסתר והקבלה וכן מודעות לתקופה של הרמב"ם ותורתו, מאחר ושני המנהיגים מייצגים את שני הקטבים של היהדות.

הרמב"ם, ההוגה הרציונלי מחד גיסא, אשר חי בתקופה של היעדר פורענויות ורדיפות, חשב בדרך כלל במושגים ברורים ומוגדרים בהתאם לשיטות הפילוסופיה הקלאסית של אפלטון ואריסטו.

ואילו מאידך גיסא - המהר"ל, ר' יהודה ליב מפראג, איש המסתורין, איש הקבלה, אשר חי בתקופה של רדיפות קשות ונגישות חמורות נגד היהודים. עיקר תורתו מבוססת על העקרון שהאמונה בביאת המשיח והתגלות השכינה - לא יכולות להיות מובנות ע"י החשיבה ההגיונית-שכלית, כי אם אך ורק ע"י תפיסה מוחשית מובנת מאליה תוך הויה פנימית.

השם האמיתי של ר' לייב מפראג הוא - גור-אריה יהודה בן רבי בצלאל - מהר"ל - קיצור המילים: מורנו הגאון רב ליוא (לייב-אריה).

יהודים רבים מאמינים עד היום שהמילים "גור אריה יהודה" יש בהן משום כח מיסטי להגנה מפני סכנות בעתות מצוקה. על מצבתו של המהר"ל חקוק סמלו המשפחתי - אריה.

רבי לייב מפראג, לא נולד בפראג. קיימות דעות סותרות בנושא זה של מקום הולדתו וכן גם תאריך הולדתו. פרופ' גרשון שלם מהאוניברסיטה העברית בירושלים מציין את שנת 1520 כשנת הולדתו ואילו לפי דעה אחרת חל תאריך זה שמונה שנים קודם, כלומר בשנת 1512. כמו כן לא נקבע בודאות מקום הולדתו - ורעבזה בגרמניה או פוזנן בפולין.

מה שלא מוטל בספק הוא, שאביו בצלאל בן-מרדכי צמח המפורסם, מצא מקלט בפוזנן שבפולין עם משפחתו כפליטי הפרעות בוורמיזה בעת ההיא. אשר לתאריך הסתלקותו של המהר"ל, לא קיימים חלוקי דעות - הוא נפטר בשנת 1609 בפראג.

האגדה על הגולם, שחלקה רב בפרסומו של המהר"ל - הרי זה רעיון של המקובלים שראשיתו עוד בימי הבעש"ט, אשר נפטר בשנת 1583 בחלם אשר בפולין. אגדה זאת על יצירת יצור אנושי מלאכותי - מעין רובוט, מגוש חמר והשם המפורש חובר למצחו או מתחת לשונו - יוחסה למהר"ל לא פחות מאשר 150 שנה אחרי פטירתו ובעיקר ע"י המיתולוג הגרמני יעקב גריין.

המהר"ל לא קיבל חינוך פורמלי בישיבה. מעולם לא היה רב מן השורה שינחהו. הוא היה אוטודידקט ולמד ישירות מתוך ספרים. בגיל 32 נשא לאשה את פרל בת ה-28, בתו של רבי שמואל בר-יעקב רייך מפראג. בשנת 1553 מונה לתפקיד אב בית הדין הרבני בניקולסבורג ורב ראשי של מורבה. כאן נשאר למשך 20 שנה. הוא חיבר תקנון חדש לקהילות במורביה ובמיוחד הנהיג רפורמה בחוק הבחירות.

בשנת 1573 התישב המהר"ל לראשונה בפראג מתוך כוונה לחיות כאן כאדם פרטי. באותה תקופה היה רבי יצחק מילינג רבה של פראג. היו בפראג שני בתי כנסת מפורסמים: "אלטני-שול" (אל-תנאי) והקלויז. בקלויז יסד המהר"ל את "בית המדרש הגדול, שם הרביץ תורה לעם. הוא לא קרא למוסד זה בשם "ישיבה", כי רצה להיות בלתי תלוי בהנהגת שיטת הוראה מיוחדת שלו. שיטה זאת מבוססת על גישה חפשית לתכנם של כתבי הקודש תוך הבנה ישירה והשכל הישר. גישה זאת עמדה בניגוד לשיטת הפלפול המילולי, שהיתה מקובלת בימים ההם בבתי-המדרש לרבנים.

המהר"ל הפנה את חצי זעמו נגד בורותם של מנהיגי הקהילה בפראג. בספרו "גור אריה", שהופיע חמש שנים לאחר בואו לפראג (1578) הוא כתב: "נבערים מדעת אלה, שפת העבר לא ידועה להם והופכים כל משפט לעשב רעיל". רבי לייב נלחם גם למען דימוקרטיזציה של המינהל האוטונומי של הקהילה היהודית.

הוא התקומם נגד הענקת פריבילגיות לעשירים. מובן מאליו שהתנהגותו זאת הקימה נגדו אופוזיציה מלוכדת.

בשנת 1583 נפטר הרב הראשי רבי יצחק מילינג. מי יכול להיות שנאים יותר מהמהר"ל להיות יורשו?

לכן, בהתאם לנוהג, הוזמן המהר"ל לשאת דרשתו בבית הכנסת הגדול "אלטנישול" בשבת שובה. הקהל קבל את דבריו בהתלהבות שנאמרו ללא חת וללא כבוד לבעלי ההשפעה בקהילה. הוא האשים במילים בוטות ומשכנעות את המשחיתים את הבוחשים בקדרת הקהילה. את השחצנים ואת החנפנים. דרשה זאת הסעירה את מנהיגי הקהילה וכתגובה על כך לא בחרו בו לתפקיד הרב הראשי. כי אם את הרב יצחק חיות, נציג שיטת הפלפול.

בעת ההיא חיו בפראג תלמידים רבים ותלמידי-התלמידים של רבי יצחק פולאק שייצג את שיטת הפלפול בלימוד כתבי הקודש.

הרב פולאק היה גיסה של פרל-אשתו של המהר"ל.

הואיל והיה חשש רציני לפילוג בקהילה היהודית, עזב המהר"ל את

פראג וחזר לפוזנן, שם נבחר לתפקיד ראש הישיבה. בו בזמן הפליג הרב חיות בפלפוליו הקיצוניים והוא עצמו היה נאלץ לעזוב את פראג.

המהר"ל חזר איפוא לפראג בשנת 1588. הפעם נשא דרשתו בבית הכנסת בשבת הגדול והנושא - שלום ואחדות בקהילה.

"מה הם המכשולים העומדים בדרכה של האחדות?" - שאל. "קנאה והבדלי מעמד בין העניים לבין העשירים הנוהגים בגאווה ובשחצנות כלפי אחיהם. מחובתם של העשירים לעזור ליהודים העניים בקהילה"

באותם ימים התחילה להתרקס הקירבה הידידותית המוזרה בין קיסר גרמניה רודולף השני לבין המהר"ל. סיבת ההתקרבות הזאת לא ברורה עד היום הזה.

רודולף השני עלה על כס מלכותו בשנת 1567. הוא לא נשא אשה סבל מדכאון נפשי ולא סמך על איש. הוא שלט בכמה שפות ולקח תחת חסותו אמנים ואנשי מדע שונים ומפורסמים. והיה מזמינם לחצרו לעתים קרובות.

בין אלה היה האסטרונום המפורסם טיכו ברהה והמטמטיקאי יוהן קפלר. המהר"ל הכיר את טיכו ברהה כיורשו של קופרניקוס. הוא בעצמו האמין בתורתו של תלמי דהינו - שהשמש סובבת סביב כדור הארץ.

מלבד זאת, לא התרשם המהר"ל ביותר ממדע האסטרונומוס, כי לפי דעתו הכילה רק חלק קטן מהאמת הכללית, בניגוד לתורה הרואה בטבע יחידה שלמה.

קיסר רודולף השני היה איש הסתירות. הוא התיחס יפה ליהודים מחד גיסא, כשהוא הרשה להם לעסוק במסחר ובטל את ההוראות אשר אסרו על היהודים לעבוד בפרוונות. ואילו מאידך - חידש בשנת 1585 את הצו של נשיאת הטלאי הצהוב על ידי כל יהודי בממלכתו.

רודולף גילה עניין באלכימיה והאמין בהבטחותיהם של האלכימאים שהם מסוגלים להפוך מתכת פשוטה לזהב. הוא גם האמין שהם ימצאו את "מי החיים", שיכולים לשמור את הנעורים. מששמע הקיסר על אודות המהר"ל שהוא מומחה במדעי אלכימיה, הזמינו לארמונו.

אין זה בא להוכיח שביקורו של המהר"ל בחצר הקיסר אמנם באה ר' מסיבה זאת שהקיסר רצה לבחון את ידיעותיו של המהר"ל באלכימיה.

יש אומרים שבאותו זמן, המהר"ל שלח עצומה לקיסר ובה ביקש להתקבל אצלו לראיון, לשם הבאת מצבם של היהודים בפניו. כמו כן, רצה

בראיון זה להוכיח לקיסר שההאשמה נגד היהודים, כאילו הם משתמשים בדם ילדים-נוצריים לפולחן דתי - הוא שקר מתועב. דוד גנץ, **פלמידו של המהר"ל** מזכיר ראיון זה בזכרונותיו. גם הוא התפלא מאוד מאירוע מוזר זה. היתה זאת הפעם הראשונה שקיסר כלשהו גילה עניין ברב יהודי מהגיטו וקבל אותו אישית בארמונו. **בשיחה** התקימה בארבע עיניים ללא עדים. מאז פגישה זאת התפתחו **יחסים ידידותיים-אישיים בין השניים**.

בשנת 1592, שוב חזר המהר"ל לפוזנן ושם נתמנה לרבה הראשי של **פולין** ונשיא בית הדין הרבני. כעבור חמש שנים חזר בשלישית **רבפנס** האחרונה לפראג על מנת לשבת בה ישיבת קבע.

במשך שנה זאת - שנת 1597, נבחר סופית כנשיא בית הדין הרבני **ומנהלו של בית המדרש לרבנים בפראג**.

אב מקומו בישיבה פינה שוב בשנת 1600, תוך תקווה שבנו יחידו **ר' בצלאל** יירש את מקומו. אולם ועד המנהלים מינה את **ר' אפרים לינצ'יץ**. חמש שנים לפני מותו, התפטר המהר"ל מפעילותו **בציבורית (1604)**. מכאן, שרבי לייב מפראג חי למעשה עשרים ושש שנים בלבד בפראג, כלומר שליש מחייו. מן הראוי לעיין את העובדה, **כשצבאות היטלר כבשו את צ'כוסלובקיה**, לא העזו הונדלים הנאציים **עם כל שנאתם התהומית ליהודים - לנגוע במבנה כלשהו הקשור בשמו של המהר"ל**.

במהר"ל השאיר לנו ירושה עשירה מאוד והם כתביו וספריו הרבים. **בחוברת** מביניהם "נצח ישראל" (שמואל א' פרק ט"ו, 29 "נצח ישראל לעולם לא ישקר") כשהרעיון המרכזי הוא "כל שיקרה לישראל, סופם של ישראל לנצח" (רוחנית כמובן). בספר זה באה לידי בטוי השקפת **עולמו על אודות עם הבחירה, פיזורו בגלות וגאולתו ע"י המשיח**. **"יסודו של היקום הוא הסדר" - כותב המהר"ל "ואם העולם יסטה כלשהו מסדר זה - סופו שישקע בתוהו ובוהו"**.

קיומו ויעודו של העולם אין להסביר ע"י מחשבה הגיונית, כי אם אך ורק עפ"י הכתוב בכתבי הקודש.

"קבלה - כותב המהר"ל - איננה שיטה פילוסופית, כי אם סוג של סכמת הנסתר. בריאת העולם נעשתה בהתאם לתכניתו של אלהים. בתכנית אלהית זאת יש מקום לכל דבר לכל אדם ולכל עם. הליכתו זקופת בקומה מסמלת את עליונותו של האדם על יצורים חיים אחרים.

נשמתו של האדם נוצרה תחת כסא הכבוד ואור השכינה קורן עליה וממנה. "מרכזו של כל דבר ולבו - הוא הרוח, רוח אלהים".

"בעולם קיימים שלשים וששה - ל"ו צדיקים. הם נסתרים מפני האנשים. אם מישהו מהם מתגלה - הוא יעלם מיד או יסתתר מעיני עולם. בזכותם של הל"ו ובגללם נברא העולם. אלהים הוא מעל הל"ו האלה. אין ממש בשום דבר פרט לשם הקדוש. הוא נמצא בכל מקום.

ברם, אם יעשה האדם מאמץ לחפשו, הוא ימצאנו, ככתוב בתלמוד "יגעת מצאת - תאמין". מהר"ל לא הסכים לדעתו של אריסטו, הבאים לידי בטוי בכתבי הרמב"ם, שפיתוח השכל היא מטרתו הראשית של האדם. רק לימוד כתבי הקודש ושמירת מצוות האל - יובילו את האדם למטרתו הנעלה מכל.

"מי שלומד ודורש בכתבי הקודש למען עצמו, רק הוא מסוגל להגיע בסופו של דבר להתקרבות לאלהים".

"המצוות הן בעיקר סמלים הבאים לסייע לאדם להתקרב לבורא ולהבין את סודותיו".

המהר"ל היה מודע לתורתם של אפלטון ואריסטו. מהם אמץ לעצמו את חלוקת האנשים לשלושה מעמדות: (1) הפילוסופים, שהמהר"ל כינה אותם תלמידי חכמים; (2) החיילים, אותם כינה "שומרי המצוות"; (3) הסוחרים.

"האדם הוא נזר היצירה" - אומר המהר"ל - "למענו נברא העולם והוא עצמו בצלם אלהים נברא. לאדם רצון חפשי והוא יכול גם לחטוא. מלאכים אינם יכולים לחטוא, כי אין הם בעלי רצון חפשי. הם לא נבראו בצלם אלהים, כי עליהם להיות שליחיו ומשרתיו של האל.

החטא גורר עונש. רק דבר אחד יכול למנוע עונש והוא - חזרה בתשובה. "שעה אחת של חזרה בתשובה שקולה כנגד חיים מלאים של מלוי מצוות".

על אודות הגלות אומר המהר"ל: "כל אומה יש לה הזכות למולדת משלה לכן, ניתנה ארץ הקודש לעם הקדוש. שעבוד עם אחד בידי עם אחר יכול להיות זמני בלבד, לכן, גם הגלות היא בת-חלוף.

אלהים בחר בישראל, לא בגלל מעשיהם או שהם טובים מאחרים. ישראל נבחר ברצון האל להטיל על עם זה את התפקיד של ביצוע תכניתו. הדעה, שאלהים בחר בישראל, אך ורק כל עוד הם ממלאים את רצונו ואילו אם הם זונחים את המצוות, הוא עוזב אותם לנפשם - דעה זאת אינה נכונה. ומכאן, שלפי דעת הכנסיה, באה גלות ישראל כעונש מן השמים, על חטאיהם ואלהים עזבם. דעה זאת איננה נכונה. גם הגלות של היהודים, היא חלק מהתכנית האלוהית. "בכל מקום שם נמצאים יהודים - השכינה נמצאת עמם" - קובע המהר"ל. "נוכחותו של השכינה בגלות, חזקה מזו שבארץ ישראל, לכן חשוב מאוד למען הגנתם העצמית של היהודים, לקיים את המצוות כגון: תפילה, צדקה ולימוד תורה".

מהר"ל מאמין בביאת המשיח, אבל איך העם רשאי לזרז את בואו, כי
 אס להתפלל לגאולה. אבל, בבוא העת יבנה האל את ארצם של ישראל
 מחדש. בעזרת האל יתקבץ העם בארצו ויחיה את חייו הטבעיים, שלא
 כמו בגלות. מקום מיוחד בתורתו של המהר"ל תופסת הסובלנות -
 "אין זכות לאף אחד לזלזל בדעתו של הזולת גם אם הוא בעל דת אחרת.
 יש להקשיב לדעתו של הזולת בסבלנות ולהתייחס אליו בסובלנות.

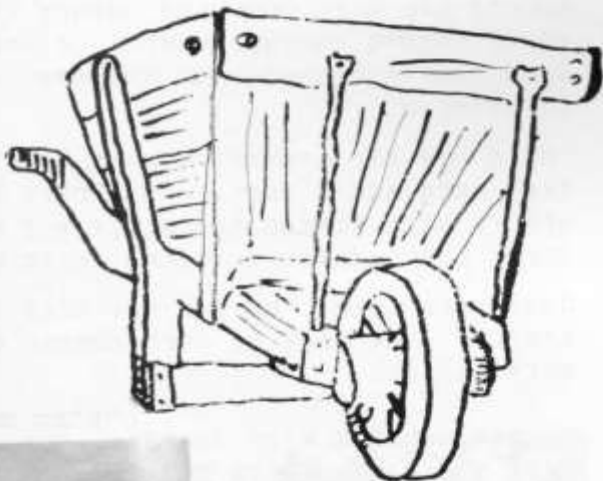
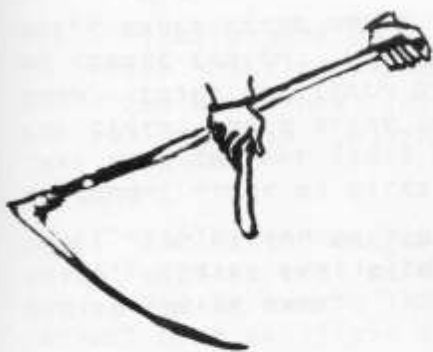
בספרו "באר הגולה" מתקומם המהר"ל נגד הפנטיות "חופש הציבור
 והדעה, סובלנות כלפי דעות שונות, הם היסוד לפתרון כל הבעיות
 הדתיות ומציאת האמת".

/ תרגם מכתב-יד אנגלי/
 ש.ס. - העורך

כתביו של המהר"ל

- "גור אריה"
- "גבורות ד'"
- "דרך חיים"
- "נתיבות עולם"
- "באר הגולה"
- "תפארת ישראל"
- "נצח ישראל"
- "אור חדש ונר מצוה"
- "חידושי מהר"ל מפראג"
- "חידושי גור-אריה"
- "פירושי מהר"ל מפראג לאגדות הש"ס"
- "דרשות מהר"ל מפראג"
- "חידושי אגדות"

בעשור הראשון

(1949 - 1959)

ינואר-אפריל

-יום עלייתם של החברים הראשונים
(ללא נשים) למקום.

-הכשרת המקום לקליטת המשפחות
(שיפוץ הבתים הערביים)

-הקבלן בוך, מטעם המחלקה
להתישבות - מנצח על פעולת
השיפוצים (פרשה הראויה לספר
(מיוחד).

-טיפול ראשוני של המרכז לחינוך
בהסתדרות - בהנחלת הלשון
למבוגרים (עמ')

-המשאית הראשונה

אפריל-אוקטובר

-לקראת פסח, מתחילים לבוא הנשים
והילדים ומצטרפים לבעליהן
ולאבותיהם.

-נמשכת מסגרת המושב השיתופי
בסידור העבודה ועניני כספים.

-סוגי העבודה: שיפוץ הבתים,
מגרסת חצץ למכירה, סלילת
דרכים, אספקת אבנים לישובי
הסביבה, הכשרת קרקע לחקלאות.

-מגיע מדריך חקלאי מגבעת חן -
שמואל איזנשטט.

-המדריכה רחל גנני, מדריכה את
החברות בניהול משק בית.

-עבודות חוץ: שיפוץ בתים בעין
הוד לקליטת עולים חדשים
(יושבים היום בצרופה); הנחת
קו-מים.

-נפתחת צרכניה ע"י "המשביר
לעולה".

-מקבלים כמה פרות ומוקמת רפת
משותפת שיהיה חלב לילדים.

-מתקבל הון חוזר לשיקום מטע
הזיתים.

-כל משפחה מקבלת 50 עופות -
יסוד ללול וכן 50 פרגיות.

-התקציב למשפחה ללא ילדים -
27 ל"י לחודש ולמשפחות עם
ילדים - תוספת 3 ל"י לכל ילד.

-חלק מהאנשים שהתקציב לא מספיק
להם - מוכרים פריטי רכוש
שהביאו בליפטם, כגון: קריסטלים
ודברי ערך אחרים.

-תקופה זאת נקראת "תקופת מינימום"
שנסתיימה ביום 1 באוקטובר.

-המים מובלים במיכליות עד לשיפוץ
הבאר של עין רזאל (כביש עופר
היום).

-נתקבלה משאבת דיזל לשאיבת המים
(צנורות שפרקנו בעבודת-חוץ
ביפו) עד לבריכה שעל הגבעה.

אוקטובר-דצמבר

-הוחלט שכרם מהר"ל יהיה משק חלב
ולמטרה זאת הובאו ע"י הסוכנות
היהודית פרות מהרי טירול
שבשויצריה. כל משפחה מקבלת
פרה אחת.

-הקריטריון לעדיפות בקבלת הפרה -
ידיעת החליבה.

המדריך לרפת - קלינפלד.

הבתים הנתונים שליד המגורים
המשופצים - משמשים רפתות.

הוקמה מחלבה לקבלת החלב
מהחברים (3 פעמים ביום) באחד
הבתים המשופצים.

אליהו נס מוביל את החלב בכדים
ל"תנובה" במשאית שקבלנו
מהסוכנות, במסגרת התקציב והנהג
שנבחר מבין מועמדים רבים היה -
ברקוביץ.

על יד הבאר הכשירו חלקה לירקות
בהדרכתו של איזנשטט (כרוב,
כרובית) והתוצרת שווקה ע"י
"תנובה".

אוטובוס "אגד" יוצא וחוזר לכפר
פעמיים ביום, כשהנהג לן בכפר.

77 דונם קרקע חולקו לכל משפחה
(חלקות א'), כשכל אחד מעבד את
חלקתו הוא.

במסגרת התקציב קבלנו גם זרעים
לזריעה וגם טרקטור.

התחילה עבודה ביעור.

יש לציין שהחברות עבדו שוה
בשוה עם החברים בענפי משק ללא
הבדל מקצוע היסוד (מהנדסת,
אחות ומקצועות חפשיים אחרים).

בחורף קנינו גנרטור במסגרת
תקציב הסוכנות ויצרנו קרן
עצמית בהשתתפות החברים למתיחת,
רשת חשמל, בעיקר למחלבה.

בעיות חברתיות קשות התעוררו
בעקבות הני"ל, כי אי-אפשר היה
לספק לכל הבתים ולכל הרחובות -
חשמל בבת אחת. (למרות היותנו
הכפר הראשון באיזור, חוברנו
לרשת החשמל הארצית - האחרונים,
בגלל קשיים טופוגרפיים).

לפי דרישת "מקורות" ותרנו על
הבאר של עין רזאל כתנאי להנחת
קו מים למאגר שהתחלנו לבנות על
הגבעה.

בתנור שנעזב ע"י תושביו הקודמים,
התחלנו לאפות לחם וכך קמה
המאפיה שסביבה נוצר הווי מיוחד
של אפיית עוגות וחמין. בערבי
שבתות - האופה הראשון -
האופטמן.

וכפי שציינתי לעיל, היתה זאת
שנה של חוסר יציבות וחבלי
התגבשות עקב עזיבת חברים רבים
ובואן של משפחות חדשות.

אולי עובדה זאת מסבירה את מספר
השיא של אסיפות חברים שהגיע
ל-64.

1952 - 1953

הכשרת קרקע בממדים רציניים.

נטיעת כרם בחלקו המזרחי של
הכפר (המדריך: פינסקר מעתלית).

פיתוח כללי של כל ענפי החקלאות
נטעו פרדס בעיבוד משותף.

התקשרות עם היקב בזכרון יעקב
(פרשה עגומה).

1950 - 1951

שנה זאת "הצטיינה" בגל עזיבות.

בציון לטובה - הבאת המים לכל
בית. חברת "מקורות" הניחה
קו-מים ראשי ליד הכביש חיפה -
ת"א (חברינו עבדו בעבודה זאת).
כמות המים הספיקה לצרכי בית
אבל לא לחקלאות. (הקידוח
הראשון היה אכזב).

-פרשת אדמות מקורה: (מחמוד מהדי - בעל האדמות).
מתנהל מו"מ בעזרת עו"ד וולף.
קוינו לקבל אדמות אלה כהשלמה
לקרקע שמסרנו למטה. מה רבה
היתה ההפתעה, כשנודע לנו
שנעשה הסכם סודי בין הקה"ל
לבין עו"ד סולומון, שהוא יקבל
אדמות אלה. ערערנו בפני הח'
כנרת במרכז החקלאי וכפצוי
קבלנו את החלק הדרומי עד
מבואות מקורה מכביש כרם מהר"ל.
ויץ מסמן בהנפת מקלו את גבול
השטח של הכפר.

-ויץ היה הראשון שנתן הוראה
לעקור עצי זית מדרום לכביש
הפנימי.

-יישור השטחים וחפירת תעלת
ניקוז.

-מים: לאחר החיבור לרשת המים
והתקנת הבוסטר ע"י "מקורות",
קדחו למעלה ומצאו באר מים
מתוקים מאוד (עד אז היה מחיר
המים פי כמה ממחיר המים המקובל
במישור החוף).

-במשק - ענף הרפת התפתח במהירות
והגיע להישגים מרשימים.
גם ענף הלול מתפתח יפה. הנסיון
לגדל בננות כגידול שיתופי -
לא עלה יפה. גם הנסיון לפתח
ענף צאן - הוכשל ע"י גורמים
פנימיים.

-פרשת הקרקעות נמשכת כמעט
שנתיים. עם עלייתם על הקרקע
של הישובים: עין אילה, הבונים
וצרופה, אנו נדרשים למסור את
השטחים משני צדי כביש הגישה
לישובים אלה וכן את השטחים
שבנחל מהר"ל. בנוסף על חילופי
מכתבים בינינו לבין המוסדות
המישבים, הגיעו הדברים לידי
מאבק קשה ומר. המשטרה היתה
נאלצת להתערב כשאנשי המושב
על חבריו, נשותיו וילדיו השתטחו
לפני הטרקטורים למניעת החריש
העמוק. המאבק נסתיים בזה
שהשטח נשאר בידינו.

-התקדמות רבה בשטח החינוך:
הונח היסוד לביה"ס ששוכן
במבנה הערבי ששימש ביה"ס לפני
בואנו. המורה הראשון - משה
שטרן המלמד בכיתות מצורפות
ואליו מצטרף המורה קראוס.

-המצב החברתי לא שפיר. צריך
לעמול הרבה על יצירת חברה
בתוך אוירה של אינדיבידואליזם
מובהק, ללא כל רגש לשיתוף.

-המוסדות הפנימיים (ועד המושב,
אסיפה כללית, ועדת תרבות ועוד)
פועלים בכל התנאים, כסדרם
ואפילו. בהצלחה (55 ישיבות
במשך השנה).

1955 - 1954

-פרשה מיוחדת בשנה זאת - היא
פרשה שנקרא לה בשם "פרשת
המפלגות". (ראה עמ' 188)

-חיבור לרשת החשמל.

-פעולות הועד מגיעה לשיא של
60 ישיבות במשך השנה.

- גל העזיבות נמשך.
- הטלת קנסות על שווק לא מאורגן.
- פרשת מיהול חלב במים.
- בעיית מים לערבים.
- פניות רבות של משפחות להתקבל כחברים במושב.
- פרשת הרב נוימן.
- תקופת המשבר הגדול מבחינה חברתית: הכפר עומד בפני פילוג והתפרקות והמוצא -
- הכפר נכנס למסגרת ישוב מודרך (הזרמת כספים למנוע התמוטטות כספית).

דין וחשבון על הביקור בכפר אגזים

ביום 23 למרץ 1949

תאור כללי של הכפר:

הכפר איגזים שוכן בהרי הכרמל כעשרה ק"מ צפונה לזכרון יעקב. מן הכביש הראשי חדרה-חיפה מסתעף כביש צר אבל טוב, באורך של 4 ק"מ המוליך לכפר. רוב תושביהכפר עזבו אותו ועכשיו נמצאות שם 12 משפחות ערביות שתועברנה במשך השבועות הבאים למקום מגורים אחר. לפי מראה הבתים אפשר להסיק שהתושבים היו אמידים לפחות בהשוואה לתושבי כפרים ערבים אחרים. כל הבתים בנויים אבן. אחוז הבתים ההרוסים קטן, המתישבים עובדים בתקון הבתים וחלק הדירות כבר מוכן לקלוט את המשפחות. על יד בתים אחדים אפשר לסדר גינה קטנה.

ה מ ת י ש ב י ם

הגרעין שבא להתישב פה הוא לעת עתה בן 40 משפחות. ביום הביקור היו במקום כ-25 גברים. יתרם עבדו באופן זמני בהוצאת צנורות בשיך מוניס. הנשים והילדים נמצאים עדיין בבית העולים בחדרה. כל האנשים הם יוצאי צ'כוסלובקיה. התגיסו בקיץ העבר והיו כמה חדשים במתנה אמונים שם. בהזדמנות זו הכירו איש את רעהו והתארגנו בארגון. יש ביניהם אחוז גדול של אכרים מרוסיה הקרפטית. שאיפת האנשים היתה בראשונה להקים מושב מבוסס בעיקרו על תעשיה ומלאכה. ממשלת צ'כוסלו- בקיה הבטיחה לתת להם מכונות

למטרה זאת. אחרי שלא קבלו את המכונות, מסיבות שלא היו תלויות בהם, החליטו להתישב כחקלאים במושב עובדים בתקוה שבמשך הזמן תהיה להם אפשרות לפתח גם ענפי תעשיה במושבם. יש להם תכניות שונות בכוון זה למשל: לעשות חצץ ולמכרו בחיפה, לנצל את המחצבים שבקרבת המקום, לבנות מוסך ליד הכביש הראשי וכו'. כל התכניות הנ"ל עדיין אינן ברורות.

האנשים נראים כאנשי עבודה רציניים ובעלי נסיון בחיים. כמעט כולם נשואים ויש להם 1-2 ילדים בגיל עד 4 שנים.

הגיל הממוצע של המתישבים הוא בין 30-35 שנים. נוסף על האנשים הנמצאים כבר במקום, ישנם עוד כ-10 מועמדים. ההרכב המקצועי של כל האנשים ניתן בטבלא הבאה:

אכרים	18 איש
בעלי מלאכה	12 -
אינסטלטורים וחשמלאים	4 -
מכונאים ונהגים	4 -
פקידים	4 -
מקצועות חפשיים	3 -
פועלי תעשיה	5 -

ס " ה 50 איש

מורכב מהח': (1) דוידוביץ' פישל;
(2) מתיוביץ' יוסף, (3) שטרק יוסף;
(4) לבקוביץ' אברהם.

עד עכשיו קבלו מכונית משא ומכונית להובלת מים. כמה ימים היה אצלם בהשאלה טרקטור השייך לקבוצ' טנטורה והם הספיקו לחרוש 80 דונם מאדמה הבקעה.

מרכז הארגון הוא הח' נפתלי מרש, **בגזבר** - הח' מרזל זכריהו, המנהל **לעת עתה** את החשבונות עד שיקבלו **מנהל** חשבונות קבוע.

תכניות משקיות

בשטח שנחרש יש בדעתם לשתול עגבניות. את יתר השטחים יעבדו במידה שיקבלו מכוניות או בהמות עבודה ותהיה להם האפשרות לקנות זרעים. תכנית מפורטת אין להם עדיין וגם הדרכה חקלאית טרם קבלו. הם חוששים שמפאת האיחור בקבלת המכוניות והכסף - יצא להם נזק רב. בחודש זה למשל היה נחוץ לחרוש בין הזיתים ולזרוע תבואות קיץ ואין במה לעשות את העבודות האלה.

ה ק ר ק ע

גודל השטח שיועמד לרשות המושב **עוד לא ידוע.** קהק"ל הבטיחה להם:

(א) את השטח ממזרח לכביש הראשי לחיפה ומצפון לכביש לאיגזים.

(ב) את כל אדמת העמק שבו עובר הכביש לאגזים ביחד עם חורשת הזיתים שבו.

(ג) את אדמה הבקעה שמצפון לכפר בחלקה שאינה שייכת לאפנדי הגר בקרבת המקום.

המצב הכספי

החברים עובדים בתיקון הבתים ומקבלים מאת קבלן הסוכנות 1.750 ל"י ליום עבודה. הגזבר גובה את הכסף ומחלק בין החברים לפי ימי עבודה. הוא מנכה 800.000 ל"י לחודש עבור הוצאות הועד ו-200.000 ל"י ליום עבור כלכלה במטבח המשותף. אחרי האחד באפריל יעבדו מחצית האנשים במשק המשותף (גן הירקות, פלחה, רפת) ומחציתם - ימשיכו לעבוד אצל הסוכנות ומהכנסותיהם ישתדלו להתפרנס כולם עד שיקבלו הכנסות ממשקם. מאת הסוכנות קבלו עד עכשיו ע"י הח' בובריצקי 125 ל"י לסידור ראשון 200 ל"י לתקון האוטו ו-200 ל"י לקניית זבל חימי. הסכומים הוצאו בהתאם למטרה שלשמה נתנו להם, סכום של 86 ל"י נגנב אצל מרכז הארגון בהיותו בח"א. לדבריהם הקציבה הסוכנות עבורם את הסכומים דלקמן:

מ י מ

לעת עתה אין באר במקום. המתישבים **מסתמשים** לשתייה ולרחיצה במי ה-
בורות המצויים ליד כל בית.
הסוכנות הבטיחה שעד חג הפסח ייגמר מכון המים, שיזרים מים מן הבאר הגדולה אשר בכפר עין רזאל במרחק של 2½ ק"מ. כמות המים **תספיק** גם לצרכי הבית וגם להשקאה.

ב ע ל י ח י י

אין עדיין במקום. הסוכנות קונה בימים הקרובים 4 פרות עבורם. בזמן הראשון תהיה הרפת משותפת ואילו לול - תקים לה כל משפחה לחוד.

מוסדות צבוריים

בבית ספר אין צורך, מפני שהילדים בגיל רך. הבטיחו להם לשלוח גננת ולפתוח במקום מרפאה של קופת חולים.

מצב החשבונות

עד עכשיו נהל הגזבר הח' מרזל זכריהו פנקס אחד שבו רשם את ההוצאות וההכנסות. הסברנו לו איך לרשום את הפעולות ואיך עליו לפתוח חשבונות מיוחדים לפי הצורך. הוא התחייב לערוך ב-1 באפריל אינונטורה ומהיום ההוא והלאה לנהל את החשבונות לפי הוראותינו עד שיתקבל מנהל חשבונות קבוע.

בזמן הקרוב יהיה צורך בביקורים תדירים מצדנו לשם עזרה בארגון מוסדות הכפר, הנהגת סדרים תקינים מהתחלה ועריכת מערכת חשבונות מתאימה למושב עובדים.

להלן רשימת החברים באיגזים עם הפרטים על הגיל, המצב המשפחתי ומשלוח היד:

ה ע ר ת ה ע ו ר ך

דין וחשבון זה הוגש ע"י עובדי ברית הפקוח הח"ח שפירא ווגנר, שבקרו באיגזים בימים 23-24 למרץ 1949.

ש.ס.

לסידור מים	6,000.- ל"י
לאינונטר דומם	3,700.- ל"י
לבהמות עבודה	600.-
לפרות	1,250.-
הון חוזר לגן הירקות	2,000.-
למטעים	1,000.-
למכונת משא	1,000.-
לאספקה ושונות	450.-
למפעלי מלאכה	8,000.-
לתכניות שונות	1,000.-

סה"כ 25,000.- ל"י

מחסן מכולת

בעוד כמה ימים יגיעו למקום משפחות המתשבים ואז יחסלו את המטבח המשותף ויהיה צורך במחסן מכולת. התנהל מ"מ עם הח' הרצהפט מהמשביר המרכזי בחיפה, שהבטיח להם את עזרתו בענין זה. הסוכנות תתן להם אשראי של 1000 ל"י לקנות סחורות. חבר הארגון נשלח לחדרה להכשרה בעבודת צרכניה. הבית מס' 5 תוקן ויותאם למחסן מכולת.

רשימת החברים והמועמדים באיגזים

מספר סדורי	השם ושם המשפחה	גיל	נשים	ילדים	משלח יד
1	אייזמן שמואל		אשה,	1 ילד	אכר
2	לערמן יצחק		אשה	1 ילד	ספר
3	לבוביץ שלמה	1919	אשה	1 ילד	אכר
4	וינברגר נתן		אשה	1 ילד	אכר, נהג
5	כץ יצחק		אשה		אכר
6	פרקש מרדכי	1914	אשה	1 ילד	אכר
7	גוטמן טיבור	1928	רווק		פרוון
8	שטרק משה אהרון		אשה		אכר, קצב
9	לנג יצחק	1910	אשה		פקיד
10	לבקוביץ אפרים	1918	אשה	1 ילד	קצב, אכר
11	רפפורט שמואל	1926	אשה	1 ילד	חיט
12	וולנר ויקטור		אשה	1 ילד	חשמלאי
13	שטרק יוסף	1915	אשה	1 ילד	פועל
14	אייזמן משה		אשה		אכר, נהג
15	קירשברון בנימין	1910	אשה	1 ילד	אורג
16	ברקוביץ יוסף		אשה	2 ילדים	נהג
17	לבוביץ יצחק	1915	אשה	1 ילד	חיטה
18	מרזל זכריה	1911	אשה	1 ילד	צבע
19	גוטמן אהרון	1914	אשה	2 ילדים	סוחר (צרכניה)
20	דוידוביץ פישל ירוחם	1911	אשה	2 ילדים	מכונאי
21	שנוירט מתתיהו	1887	אשה		אכר
22	וייזר יעקב	1914	אשה		אכר
23	דובסקי אהרון		אשה	1 ילד	
24	מרכוס דוד	1924			דנטיסט
25	לבוביץ אברהם	1908			אכר
26	גרינברגר שמואל	1922		1 ילד	חיט
27	כץ משה	1918		1 ילד	צורף
28	נס אליהו	1920		2 ילדים	חיט אכר
29	מרש נפתלי	1913		1 ילד	מנה"ח
30	מתיוביץ יוסף	1918	-		אכר
31	קליין אברהם	1914	-		סנדלר
32	כהן גורט	1922	רווק		אגרונום
33	שטינברג ליופולד	1918	אשה	1 ילד	אכר
34	מנדלוביץ חיים	1916		1 ילד	אכר
35	גרינברגר אלכסנדר	1924	רווק		אכר-נכה
36	ניימן פול	1916	אשה	1 ילד	אכר
37	זלמנוביץ מאיר לייב		אשה		אכר
38	קליין מאיר	1911		1 ילד	אכר פועל בירה
39	הופמן נתן	1917		1 ילד	חיט
40	גרינולד יצחק				מהנדס גשרים בנאי כבישים

מספר סדורי	השם ושם המשפחה	גיל	בשים	ילדים	משלח יד
41	שלזינגר יצחק			1 ילד	אינסטלטור
42	פינקוס יהודה		רווק		אינסטלטור
43	קליין גרשון	1918	רווק		אכר
44	מרזל שלמה	1913	אשה	1 ילד	מנה"ח
45	רייניץ חיים	1925	רווק		פועל
46	גוטמן חיים	1926	רווק		אכר
47	פלדמן גדליהו	1917		2 ילדים	נפח
48	סבוביץ יצחק	1914		2 ילדים	אינסטלטור, פחח
49	וייזר משה	1909	רווק		אכר
50	וייסמן שמעון	1921	רווק		פועל

HAHANHAGA HARASIT
SEL KNESET "BNÉ AKIBA"
ב'BRIT CHALUCIM DATIIM ב'CSR

KARTIS
CHAVER

כנסת "בני עקיבא"
וברית חלוצים דתיים בצ'כוסלובקיה
ההנהגה הראשית

כרטיס-חבר **מספר** **ג3**

שם: **גולד** **28.1.1920** **ב:** **1945**

סניף: **חבריא:**

סלוגת הכשרה (לבינונים):

באילו פעולה לקח חבל:

1945

חותם
ההנהגה הראשית

יציג סיני
חתימת מוכיר
הסניף והפלוגה

בספר "מושבי עולים בישראל" (הוצ. המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית - ירושלים), בעריכת עובדיה שפירא, אנד מוצאים פרטים מאלפים של המושב, על סף העשור השני, במאמרה של הגב' רבקה רהט. והרי קטעים ממנה:

תמונה כללית

להגר. משפחות היורדים אינן דוקא אלו שמצבן הכלכלי קשה במיוחד. להיפר, אלה הן משפחות שהצליחו להתבסס פחות או יותר ושפרנסתן בטוחה. לרובן ככולן קרובים באמריקה שעודדו ועזרו להגירתם. לתופעת ההגירה סיבות וגורמים רבים שלא כולם מתבררים לאור ניתוח סוציולוגי של הקהילה בלבד.

עם זאת השעור היחסי הגבוה של "היורדים" אומר דרשני. אין ספק שזוהי תוצאה אחת של חוסר הצלחתו של המושב להגיע ליציבות חברתית וכלכלית.

— . —

המצב החברתי

"לפנינו חברה הומוגנית למדי, ללא הבדלים חותכים במוצא, ברקע התרבותי והחברתי ובמצב הכלכלי בהווה. להלכה יכולה זאת להיות חברה מלוכדת, בעלת רשת יחסית בין-אישיים הדוקים וסולידריות רבה. אך למעשה אין הדבר כן. מערכות היחסים הבין-אישיים מצומצמות ורופפות, היחידה הבסיסית היא המשפחה הגרעינית - ההורים וילדיהם. מעבר ליחידה הזאת, המצטיינת בדרך כלל בסולידאריות פנימית גבוהה (כמה משפחות שהשלוש לא שרר ביניהן עזבו את המושב), ישנם עוד שני סוגי קשרים: עם קרובי משפחה

"בינתיים מגלה תמונת הכפר חורבות והריסות, בנינים ערבים עם "תוספות" של חדר או מרפסת זו בלעדיהן, בלוקונים קטנים ללא שירותים, שנבנו לפני כחמש שנים. בתים חדשים יותר מרווחים, בעלי צורה נאה למדי וכן בנינים בבנייתם. למצב זה נודעת השפעה מכרעת על עיצוב החברה במקום. כפר מפוזר מאוד ומרחק גדול מפריד בין קצהו הנמוך לבין המרכז בו נמצאים מוסדות הציבור והשירותים.

אדמות המושב הן כבדות-בינוניות ומאיימות לעבוד חקלאי, אלא שיש בהן הרבה אבן והן טעונות סיקול ממייד. כמויות המים אינן מספיקות ומחירם יקר. השטחים במעובדים מרוחקים מן הבית ומפוצלות לחמש חלקות רחוקות זו מזו, החצרות עצמן קטנות ולרוב יש בהן מקום למבני משק בלבד.

על העזיבות

"... כמחצית מהמתישבים הראשונים עזבו את המושב במשך עשר שנות קיומו. התופעה המיוחדת כאן היא, כי רובם עזבו לא רק את הכפר, אלא את הארץ בכלל ו"ירדו" לאמריקה. מידי שנה, כמעט "יורדות" שתיים, שלוש משפחות. ואף כיום מתכוונות כמה משפחות

אחרים שבמושב ועם ידידים המהווים
קבוצות בלוי.....

.... הציבור נחלק לפי אינטרסים
ולא לפי קוים משפחתיים....

.... המגע מעבר למסגרות אלו,
צר ותכופות אף עויין, ישנן
מתיחויות רבות בין החברים.
הרבה קנאה וחשדנות, לא אחת
מסתתרים וכוח ציבורי בסכסוך אישי
ואף בתגרת ידיים.

המקומות וההזדמנויות לפגישות
חברתיות רחבות - מעטים. המחלבה
בשעות הערב ובית-הכנסת בשבתות,
מהווים את "שני הפרלמנטים" של
הכפר, בלשונם של המתישבים.
מפגשים אחרים הם האסיפה הכללית,
הקולנוע ומעט פעולות תרבות
(הרצאה, חוג, חגיגה וכו')
הנערכות בכפר. רק לעתים רחוקות
נפגשות יחד משפחות רבות בבית
אחד החברים, כהזדמנויות לכך
מהווים אירועים חגיגיים כמו
ברית-מילה או בר-מצוה. במקרה
כזה משתדל בעל השמחה לערוך
חגיגה מפוארת, אליה הוא מזמין
את רוב החברים או אף את כולם,
במסגרת אפשרויות הבלוי הדלות
שמציע המושב ומיעוט ההזדמנויות
לפגישות בלתי פורמליות רחבות,
ממלאות חגיגות אלה פונקציה
חשובה בהגברת הסולידריות המקיפה
מעבר לקבוצות החברתיות הקטנות.

ישנה חלוקה חברתית מסוימת בין
דתיים לבין לא דתיים. כמחצית
המשפחות במושב הן דתיות. הללו
מתכנסות בבית הכנסת בשבתות
ובחגים. יש להן ועדה דתית,
שתפקידה לדאוג לבית הכנסת,
למקוה ולממלאי התפקידים הדתיים.
במשך תקופה מסוימת שררה בכפר
מתיחות על רקע דתי, בייחוד עקב
מקרים של חילול שבת. בשנת 1952

נתקבלה החלטה לפיה אסורות בשבת
כל עבודות ציבור בפרהסיה ואילו
כל חבר בשטחו רשאי לעשות ככל
העולה על רוחו. ההבחנה בין
"רשות היחיד" ל"רשות הרבים"
נשמרת והמתיחות פגה. גם עצם
ההפרדה בין "דתיים" ל"לא דתיים"
אינה כה נוקשה, שכן גם הלא-דתיים
נוהגים להופיע לבית הכנסת בחגים,
עורכים טכסי ברית ובר-מצוה לבניהם
ובחלקם אף שולחים את בניהם לבית
הספר האזורי הדתי דוקא.

החלוקה הקובעת ביותר מבחינת החיים
החברתיים והפוליטיים-פנימיים
במושב, היא החלוקה ל"חקלאים"
ול"לא-חקלאים". הקבוצה הראשונה
כוללת אותם מתישבים המנסים להוציא
את עיקר פרנסתם מהמשק ובדרך כלל,
הם גם מגדלים ירקות בצד ענפי החי.
ה"לא חקלאים" הם אלה העובדים
עבודות חוץ בקביעות ורואים את
משקם כענף-עזר בלבד. ברור, כי
לכל קבוצה אינטרסים משותפים,
שאינם מתישבים לעתים ואף מתנגשים
עם האינטרסים של הקבוצה השניה,
החקלאים מעוניינים בפיתוח משקי,
בהשקעות גדולות להרחבת רשת
ההשקאה, לפיתוח שטחי עיבוד
נוספים וכו', הם לוחמים להורדת
מחיר המים, להבטחת שיווק מסודר
ולתוספת אמצעי יצור.

ה"לא חקלאים" מעוניינים בהקלת
תנאי התחרות מהכפר למקום עבודתם
ומסרבים להיכנס בעול של חובות
גדולים.

שלוחות כמו שיוק הירקות זרות להם
ומבחר שאינם מעבדים את מגרשם,
אין הם מעוניינים לזוז ממקומם
ובכך מעכבים את תכנית הבנייה.

כא אינם מסוגלים לעבד את
חלקותיהם הקטנות והמפוזרות
והזנחה גורמת לנזק לשכניהם
(למשל בכרם). קבוצה זאת מעונינת
במי-התערבות המוסדות למניעת
עבודת חוץ. ההתנגשות בין שתי
קבוצות אינטרסנטיות אלה, הגיעה
לשיאה בשנת 1956, כשקבוצת
חקלאים, שמנתה פחות ממחצית
במורים, החרימה את הבחירות
לועד והכריזה שרק החקלאים זכאים
לבריע בענייני הכפר. הדברים
בגיעו עד לדרישה לפלג את המושב.
במועצה התנגדה לכך ובמשך הזמן
שבה הסערה. חלוקה זאת עדיין
מורגשת כיום והשפעתה ניכרת בחיים
מדינתיים, הצבוריים והכלכליים
של המושב. עם זאת רפתה המתיחות,
והמורים מציינים את החלוקה הזאת
לשני גושים כנחלת העבר. ואמנם
בועד האחרון כלל שלושה חקלאים
ושני חברים שאינם חקלאים..."

"...הגוף המנהל את ענייני הכפר
בלכה למעשה הוא הועד, הנבחר
את לשנה ע"י האסיפה הכללית,
לפי כל כללי המשחק הדימוקרטי
(רשימות מועמדים המייצגות קבוצות
אינטרסים, בחירות חשאיות וכלליות
וזכות בחירה והיבחרות לכל חבר
וחברה במושב). לפני הבחירות
מורגשת פעילות תעמולתית רבה
כשנציגי ה"מפלגות" מנסים למשוך
קולות מתוך הקהל הבלתי מוגדר.
בועד הנבחר בוחר מתוכו ביושב-
ראש ובמזכירות ומציע לאישור
באסיפה רשימה של ועדות, שבראש
כל אחת מהן, פרט לוועדת הביקורת,
עומד חבר ועד. ועדות אלו אינן
פעילות ביותר ורובן אינן פועלות

כלל. לא כן הועד שפעילות סדירה
וקבועה.

כמו כן יש בכפר מרכז משק, מזכיר
חוץ ומנהל חשבונות מן החוץ.
לאחר "תקופת לימוד", כפי שמכנים
זאת המתיישבים, מורגש שמוסדות
הכפר הגיעו לבגרות והשיגו מידה
רבה של עצמאות ושל התמצאות
בניהול העניינים".

".... מסתבר שהאנשים התייאשו
מהמקום ואיבדו כל אמונה באפשרו-
יותיו. "אין כאן עתיד" - זו
עיקר טענתם וזו הרגשה קשה במיוחד
לגבי בני התרבות המערבית, תרבות
המחנכת את בניה על הדגשת הפרספק-
טיבה לעתיד, מתוך גישה לטווח ארוך
כשכל המאמצים והקשיים כדאיים,
אם הם מובילים לעתיד טוב יותר
ולעומת זאת אין טעם ומשמעות
לקשיים ואפילו להישגים של ההווה,
אם אין להם עתיד...."

"...הרוב מקווים שבניהם כ"צברים"
לכל דבר, יוכלו בעזרת השכלה
מתאימה לפלס להם דרך טובה יותר
בחברה הישראלית ולהסתדר בעיר
במקצוע מכובד ומכניס יותר
מהחקלאות.

את שרשיה של שאיפה זאת לגבי
הבנים, יש לחפש בגישתם של המתייש-
בים לחיי הכפר ולחקלאות, חלק
גדול מהם ישב כאמור בחו"ל בכפרים
או בעיירות קטנות. עבודתם היתה
קשורה במישרין או בעקיפין בחקלאות
ובתוצרתה. עם עלייתם ארצה הם
בחרו בחיי מושב בהשפעתם של שני
מניעים: חיפוש בטחון כלכלי
וחברתי ואידיאולוגיה ציונית-
חלוצית. המניע הראשון הורה להם,
כי המושב הוא הפתרון הטוב ביותר
עבורם. בהיותם עולים חדשים ללא
שפה ומקצוע מתאים וללא אמצעים
מספיקים, הם קיוו להגיע בדרך זו,

כל המאמץ הזה, אינם מבצעים את התכניות ופועלים בניגוד לעקרונות ולהוראות.

מסכת היחסים בין המוסדות המייסדים לבין המתיישבים מצטיינת אס-בגישה אינסטרומנטלית במתיחות ובחוסר אמון. נוכל עתה לענות השאלה שהוצגה בראשית דו"ח זה על סיבת אי-הנכונות של המתיישבים לקבל הדרכה: דפוס היחסים השורר ים בין המתיישבים לבין המוסדות מועבר אל המדריכים, הנתפסים כנציגי המוסדות וכנושא דברם. לנוצרה איפוא מערכת היחסים ההכרחית לכל פעולת הדרכה, כמו לכל פעולת למידה אחרת, העומדת על סולידאריות הדדית מתוך שותפות במטרה ומתוך יחסי הערכה ואמון הדדי...."

"...כל נסיון לפתור את הבעיה הספציפית של ההדרכה החקלאית במושב כרם-אל, חייב לצאת מתוך גישה חדשה למכלול בעיותיו של המושב. יצירת אווירה של רצון טוב, אמון ושיתוף פעולה בין שני ה"שותפים" של המפעל ההתיישבותי - המתיישבים והמוסדות המיישבים - הוא תנאי ראשון והכרחי להצלחתה של כל תכנית לשיקום ופיתוח המושב."

ב. קבל בצלילים לזריעה
כעבור כמה דקות חזר במרוצה
ואמר: "חברה, גמרתי."
"כל כך מהר?"

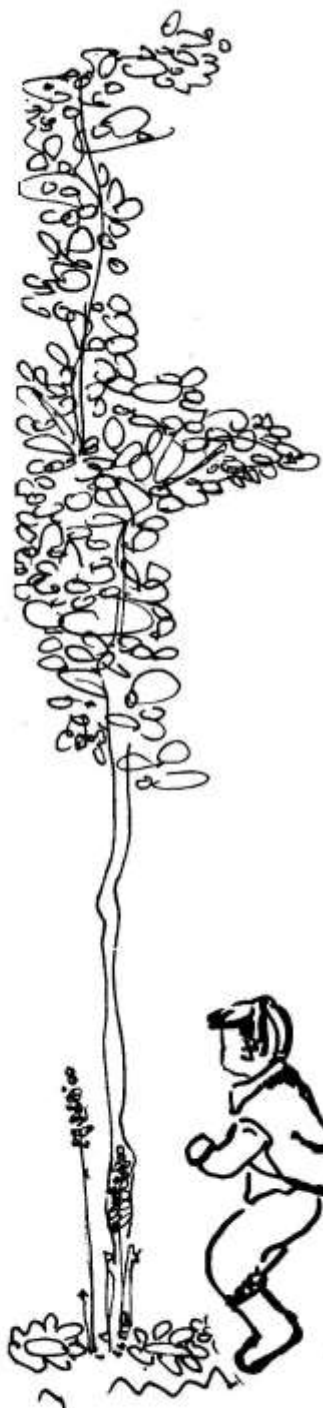
"כן, מה הבעיה? חפרתי
בור גדול והכנסתי הכל
ביחד וכיסייתי"

ביזמתם ובחריצותם ובעזרת המוסדות, לביסוס כלכלי וזאת בקרב חבריהם, בני ארצם. המניע השני הורה להם, שבדרך זו הם גם ימלאו ייעוד לאומי לאומי ויזכו להערכה ולמעמד חברתי בחברה הישראלית, בדומה לחלוצים אנשי הקיבוצים והמושבים.

והנה באה אכזבה כפולה, המושב לא הוכיח עצמו כמקום המעניק ביטחון כלכלי והחקלאות נתגלתה כפרנסה הדורשת עבודה קשה ושהכנסתה נמוכה ובלתי בטוחה.... האכזבה השנייה נמצא במישור הערכי. מאז תקופת התיישבותם, חל שנוי בחברה הישרא-לית ובסולם הערכים שלה. המדינה העלתה מקצועות ותפקידים חדשים אל צמרת הסולם החברתי....

אין תימה איפוא שאנשי כרם-אל שואפים, כי בניהם יסתדרו בעיר במקצוע קל ובטוח, מכניס ומכובד יותר מחקלאות."

יחסם של המתיישבים לגופים המיישבים הוא אינסטרומנטלי גרידא. גם הסוכנות וגם תנועת המושבים אינן נתפסות כשותפות למפעל וכמורות דרך בהלכה ובמעשה של יצירת מושב, אלא כגופים העוסקים בהתיישבות על בסיס של "תן וקח". אך גם בסיס זה אינו איתן, שכן שני הצדדים רואים אותו כבלתי מאוזן. המתיישבים סבורים שה"תן" של המוסדות אינו מספיק ואינו משביע רצון, ואילו ה"קח" - התמורה הנדרשת מהם - גבוה בחיבו תלות רבה במוסדות, בתחום הכלכלי, החברתי, הפוליטי, הן בחיי הקהילה והן בחייו של כל פרט ופרט. ולעומתם, המוסדות, הנותנים למושבים כה הרבה בתקציבים, בהדרכה ובטיפול בלתי פוסק ככל עניינו, חשים כי אינם מקבלים על כך תמורה, שכן המתיישבים אינם מגשימים את המטרה שלשמה הושקע

כרם מהר"ל 1953
אני נולד אל תוך חיקו של מושב קטן
חבוי בין ההרים.
באוויר - מאורעות השואה הטריים של אבא ואמא
המשפחה והשכנים.
אל תוך החירות הגמורה באים ומתגנבים
צלילי חרדה.

בכרם מהר"ל של ילדות
כמעט ללא כבישים.
בוץ ואבק לסירוגין.
אך לעומת זאת מרחבי נוף
אין סופיים.
פעם לאדמה היה ריח אחר
ואהבה למולדת צמחה כאן
כמו בכל מקום ואולי אפילו יותר -
בכרם מהר"ל של ילדות
עם הרבה יותר פרחים.

ילדות של מחזור 1953 -
פרות יוצאות למרעה
בתרועות פעמונים וגיל,
פעם עוד היו עגלות וסוסים,
ירק ומחרשה ונזיר.
שוחט - פעם בשבוע
וסרט שחור לבן היישר מהוליבורד
במסגד הרעוע.

בכרם מהר"ל של 1953
עוד חלבו בידיים וחשמל לא היה תמיד.
פעם כשלא היה בית עם
העם היה הולך לישון מוקדם.
ורק בשבתות - בית הכנסת היה מלא
ובין תפילה לקידות - נושא השיחה המרכזי
נסוב לא אחת על פרות
ושאר מיני בעיות....

* * *

ר"ר ויזמת המועצות
העמיתיות

במשכנות נא להזכיר
התשלום: **279/6-4282**
IN PAID PLEASE QUOTE

TEL-AVIV
P.O. BOX

יו"ר בסיון תשי"ז,
2.6.50

111/11-283	5-6-50
ת-ביל	ת-ביל
מכתבס 1950	תל-ביל
ת-ביל	ת-ביל

הסתדרות המועלים החקלאים

GENERAL FEDERATION of JEWISH LABOUR in EREZ-ISRAEL
AGRICULTURAL WORKERS' ORGANISATION

תל-אביב, 100, ALLENBY STREET, PHONE 4801-2-8 (1950) 126-125

ויזמת המועצות
העמיתיות

לכבוד
ועד כרם מהר"ל

ח.ג.

אשתקד עשינו מאמצים יוצאים מן הכלל להבטיח מורה
למוטבכם, אף שסטור הילדים קטן הוא ולפי חוקת ההיגיון אין מורה
נשלח למקום שאין בו עשרה ילדים בגיל בית-הספר.

מתוך רצון שילדיכם ילמדו במקום, ומתוך ראיית הצורך
ללימוד עברית לפונגרים, הבטחנו תשלום של 30 ל"י לחודש
בעד סעורי ערב ב-6 כיתות, שהיו צריכים להשתתף בהן ב-120
פונגרים.

אם יורעים, כי הדבר הזה הוא רחוק מן המציאות, ולו
היו מבקרים רק 15 איש בכיתה - היינו מעלימים עין, אולם
כאשר חברי המוטב מזגיתים את לימוד העברית בצורה קשה מאוד
אין אנו יכולים להמליץ עוד שימשיכו לשלם למורה 30 ל"י לחודש
לחשבון זה, ונשקפת סכנה שהתשלום יופסק, ומכאן גם חוסר אפשרות
להחזיק את בית-הספר.

ברגע האחרון הגנו פונגים אליכם לעשות מאמץ ציבורי
לתקן את הדבר על ידי אירגון סעורי ערב והשתתפות רבים בהם,
אם הדבר לא יעשה במסך חורס יוגי, לא נוכל לעכב עוד בעד
הפסקת התשלומים.

בב"ח,

יוסף שמירא

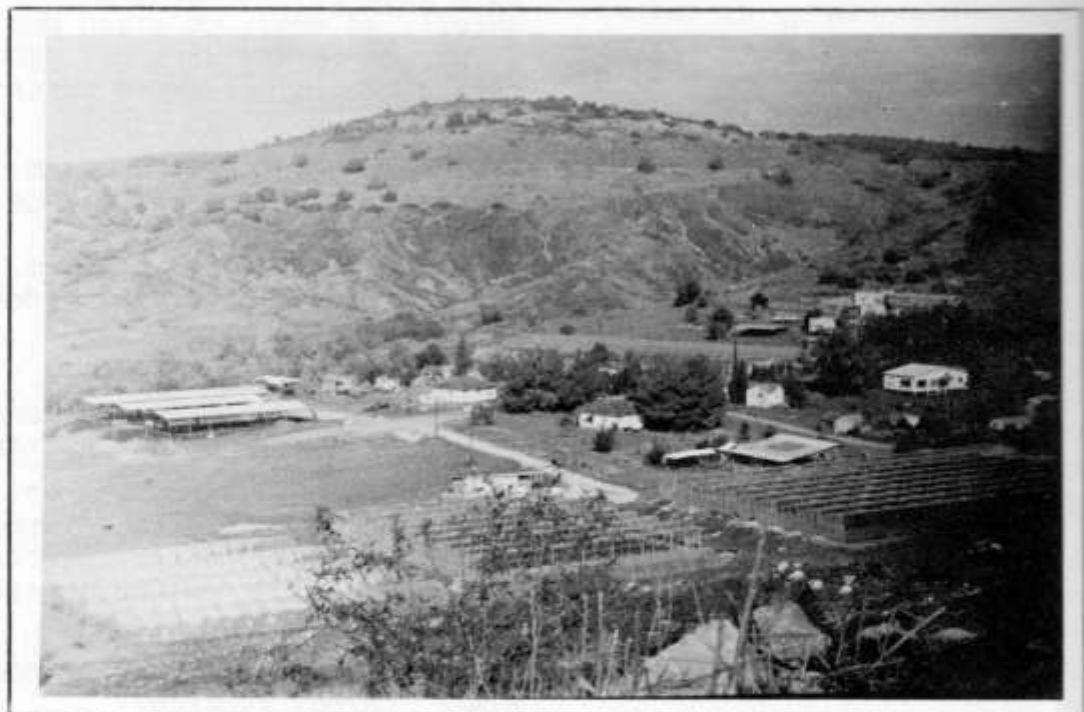
העתק:
מזכירות תנועת המועצות
מטה שסיין, כרם מהר"ל.

יס/ח

כ"ה לח"י

(ח"י שנים למושב)

משה ויס/מזכיר הכפר

אורחים נכבדים, חברים וחברות,
התאספנו כאן הערב לחגוג שתי
חגיגות:

האחת:

ח"י שנים לעלייתנו על הקרקע,

והשניה:

חנוכת בית התרבות במושבנו.

חימים, ימי מלחמת השחרור.

מתרימים פליטי השואה הפזורים
ברחבי אירופה, מחפשים דרך להגיע
ולהצטרף ללוחמים על חירות העם
במולדתו. וכפי ששלח משה 12
מרגלים לתור את הארץ ואמר להם:
"וראיתם את הארץ מהי ואת העם
היושב עליה ומה הארץ אשר הוא
יושב בה, הטובה היא אם רעה,
השמנה היא אם רזה" - כך נשלחו
מפליטי השואה 15 שליחים ראשונים
לתור את המקום שנקרא אז איגזים.
ומה מצאו בו?! בקעה פוריה ו-
ירוקה. אותה עוטרים הרים

מוריקים, הנטועים בכל שבעת
המינים. נוף מרהיב עין - טבעי,
פראי שכבש את לבם. הכפר הנטוש
עשה רושם מזעזע - בתים הרוסים
וזוהמה בכל פינה. לא נראה סכוי
לשקט בה מגרשים מעטים בתנאים
אנושיים. מים לא נמצאו במקום.
הם הובאו בטנק וחולקו למתישבים
במושבה, כדי לרוות את צמאונם.
למרות כל הקשיים התקשרו ה-
מתישבים אל המקום. ובתלאות
ויסורים יכלו בכוחות משותפים
להתגבר על המכשולים. לא הוציאו
דיבתם רעה על המקום, אלא יצאו
בקריאה לאחיהם בגולה "בואו
ועלו". והללו מיהרו לבוא וכך
הקימו את הישוב, יוצאי מרכז
אירופה בעיקר וקראו למקום ע"ש
המהר"ל - כרם מהר"ל.

העבודה היתה קשה ומפרכת. לא
התנסינו ולא היינו רגילים לתנאי
הארץ, שכן העמל היה מינימלי
ובקושי היה בו להזין את הגוף.
הקשיים שנערמו בתקופה הראשונה
להתישבות במקום היו רבים.
בקעה בלתי מנוקזת במשך מאות
בשנים. ישוב ללא פרספקטיבה
משקית ברוכה - כל אלה גרמו לגלי
עזיבות שלא פסקו עד 1962 - כאשר
הכפר הוכנס למסגרת הכפרים ה-
מודרכים ע"י התנועה והסוכנות
היהודית. היום נשארו 45 משפחות.
רבים מתדפקים על דלתות מושבנו,
ברצותם להצטרף למתישבי המקום
ולחיות חברים שותפים לעבודה.

ח"י שנים למושבנו - שמונה עשרה
שנים של מאבק בלתי פוסק על
קיומנו, על קרקע, על פיתוח משק
חקלאי, לחיות חיי אנוש ככל אזרחי
המדינה, לחיות חיי תרבות וחינוך
הדור הצעיר.

זוכים אנו היום לחוג את פתיחת
בית התרבות, אשר כה חסר לנו כל
השנים. מחוסר בנין זה סבלנו
רבות ולא זכינו לחזות בהופעות
תרבותיות, לא קולנוע, לא פעולות
נוער. לא כלום!

אני שואל - איך יכולנו? איך
אפשר היה להשאיר ישוב שנים רבות
כל כך בלי אפשרות של נתינת מזון
רוחני מינימלי?

בו בזמן נהנים בני הנוער והאזר-
חים בעיר מאפשרויות בלתי מוגבלות
בכל השטחים, שהעניקה להם המדינה.

איך אפשר היה לחנך את הנוער
בתנאים דלים אלה לחקלאות, לאהבת
הישוב, לאדמתו ולסביבתו?

העקום שאין לראותו כהווה הממשי, אלא בא כדי לגרור את דעת הקהל להתיאשות ולטמטום המוחות. מי שיבוא היום או מחר יווכח כמה עמל הושקע בנטיעת אלפי דונם של חורש, אשר מקיף את ישובנו, כשכל חזותו - הדר.

קהל נכבד! במעמד חגיגי זה, יש לי הכבוד להכריז על רעיון המפעל להנצחת שם המהר"ל, שישובנו נקרא על שמו. מפעל שכבוד הנשיא ואישי ציבור דגולים נתבקשו לקבל תחת חסותם. על גבעה רמה המשקיפה על הסביבה, כשבאופק נראה הים - גבעה הנטועה חורש אורנים בשטח של מאה דונם, יקום המפעל, אשר יכלול בתוכו מוזיאון, חדרי עיון וספריה הוקמה ועדה ציבורית יוזמת, שתפנה בקריאה לקהל בארץ וליהדות העולם שיצטרפו למפעל. מטרת המפעל - איסוף כל הספרים שכתב המהר"ל או שנכתבו אודותיו. איסוף כל דבר הקשור במהר"ל.

כמו כן ינציח המפעל את "על-תנאי שול" הידוע, המפעל גם ישמש להנצחת יהדות צ'כוסלובקיה.

לסיום דברי אני מודה בשם חברי המושב לכל המוסדות והאישים אשר עזרו וטיפלו במסירות במושבו מאז הקמתו. אפשרו לנו להשלים בנין המפעל התרבותי, הנהדר הזה, אשר יעמוד נר לרגלנו לפעולות החברתיות והתרבותיות. יש לציין שבלי עזרתם והחלטתם האיתנה של חברי המושב לא היינו מגיעים להתפתחות זאת.

מי יתן, וכמו שידענו להתגבר על כל הקשיים ולהתלכד סביב המטרה, כן גם נמשיך באחדות ובחברות לבנות את ישובנו בכוחות משותפים. נזכה להרחיב את מפעלינו המשקיים ולבססם ובמידה ועזרת המוסדות המלווים אותנו תמשיך באותה דרך שנהגו בנו בשנים האחרונות

לא היה מי שידאג לנו. כעת לאחר ח"י שנים להתנחלותנו על הקרקע, זכינו סוף סוף לדאגה מצד המוסדות המתאימים ושוקם בנין יפה זה ונזכה לנטוע אמונה חדשה בלבנו בהווה ולעתיד.

קהל נכבד! לאחרונה התפרסמו על ידי העתונות, עקב עקירת עצי הזית השייכים למשבצת הקרקעות שלנו. אחרי עקירתם נודע לנו שגילם נאמד באלף שנה לפי "ידיעות אחרונות" ולפי "העולם הזה" הם קיימים עוד מימי בית המקדש - כלומר אלפיים שנה.

קראנו איך הזדעזעו הכתבים הזריזים האלה, שאף פעם בחייהם לא ביקרו בישובנו, לא ראו את הסביבה ואינם מתמצאים בקשיים שלנו. אף פעם לא הריחו ניחוח חציר. הרחוקים מרחק רב מהטבע ומיפיו והתחילו לשפוך את מר לבם בשם אוהבי הטבע, המבלים את רוב זמנם בכרך הגדול שרב בו הצל על האור. הם הוציאו דיבה על אנשי כרם מהר"ל, על המוסדות המיישבים, על אנשי קק"ל ועל כל האנשים שנתנו ונותנים את כל אונם ומרצם לקידום ההתישבות, לשיפור נוף ארצנו, אשר שינו ימי בראשית וכל העולם מפאר ומשבח את מפעלם.

קמו הכתבים, השחיזו עטם וכינו את כל אותם האנשים בשם כרברים, וגדלים, משחיתי טבע וכו'.

הם דורשים מאתנו לוותר על ביסוס הכפר, על עתיד הכפר. על עיבוד אדמתנו ועל חינוך הדור לרשת את האדמה לדורי דורות. ההתישבות העובדת, בתוכם אנחנו, לא נתווה את דרכנו לפי הנחיותיהם. הם לא יהיו מורי דרכנו המוסריים. אנו רגילים לקרוא בעתונות את התיאור-ים המתארים את המצב בארץ בראי

- תובטח לנו המשימה העיקרית
והחשובה ביותר והיא - התערות
הדור הצעיר שימשש דור המשך
למפעלנו ואז נגיע אל המנוחה
ואל הנחלה.

מדכי סלע/ראש המועצה האזורית חוף הכרמל

רוצה במילה אחת - אותם האנשים,
אותם החרדים לטבע, לנוף הטבע,
מעולם לא הקימו צעקה על הנוף
האנושי שהתישב, שעמל. אף אחד
לא טרח לבוא ולראות מאיין חיים
היהודים האלה. הביאו אותם,
יישבו אותם ואף אחד לא טרח לראות
כיצד הם חיים.

אני הייתי אולי אומר - הלואי
והיו לנו עוד כמה עצי זית כאלה
בעופר שיכולתי לפרסם גם את
הישוב האומלל הזה. שיבואו פעם
להסתכל עליו פתאום כמה צעקה בכל
הארץ וכולם הצטרפו למקהלה הזאת.
אפילו העתון המכובד "דבר" הצטרף
למקהלה. ויש לנו עוד חנוכת בית
זה כשלעצמו גם כן מאורע גדול,
המהווה מפנה חשוב בחיים התרבו-
תיים והחברתיים וגורם במישרין
ובעקיפין צעד קדימה לקראת ביסוס
כלכלי. אנו חשים במלוא התחושה
את התרוממות הרוח הפוקדת ביום
זה את כל חברי מושב כרם מהר"ל
ואת כל המוסדות שליוו וסייעו
למושב להגיע ליום זה.

בשמי ובשם האיזור אני מאחל
לחברי מושב כרם מהר"ל מיטב ה-
ברכות להמשך פורה ומשגשג -
כח לחי!

כרם מהר"ל מסיימת וחוגגת ח"י
שנות היווסדה. הרי זה מאורע
חשוב, המסכם פעולה ענפה ורב-
גונית. לא פשוטים וקלים היו
דרכי המושב למן ימיו הראשונים.
וכל מי שמשקיף אחורנית, ייזכר
בימי היווסדה וייווכח על נקלה
כי חלה התקדמות ניכרת בכל
הסחחים. הודות לשיתוף פעולה
וקשר הדדי עם ועד המושב, התגברנו
על קשיים רבים והצלחנו להגיש
לישוב שרותים מועילים ויעילים.
ארשה לעצמי לציין בסיפוק הישגי
המועצה בכמה שטחים: בסלילת
כבישים פנימיים, בהתקנת תאורת
רחובות, בגינון ציבורי, בתברואה,
בשטח החינוך, בשטח התרבות וכו'.

ברור, לא הכל בא על פתרוננו
והמלאכה טרם נסתיימה. המועצה
תשקוד למלוי האתגרים המוטלים
עליה לפיתוח וביסוס ישוביה.

אחטא אם לא אגע בהשתוללות של
העתונות, שהיינו כולנו עדים לה
ועל הכנויים שהוזכרו כאן ושאיני
לא רוצה לחזור עליהם. אני רק

ואחרון אחרון חביב - שני מוסדות ציבור שהם פאר הכפר שאת חנוכתם אנו חוגגים: את חנוכת אולם התרבות היום ואת חנוכת בית הכנסת לפני ימים מספר.

וכפי שכבר הזכרתי, התפתחות ברורה זו, התאפשרה ברגע שמושכנו התארגן מבפנים והחברה התלכדה סביב המוסדות הנבחרים של המושב. הציבור מרגיש היום שהוא מהווה גורם קובע ומשפיע. אני יודע ולכן מרשה לעצמי לומר זאת מעל במה זו, שהרגשתו של כל חבר וחבר לגבי מוסדותיו הציבוריים היא אחרת.

מורגש הלוקאל-פטריוטיזם. הרגשה זו היא נחלת הכלל. ההשתרשות במקום הולכת וגוברת ועל כך גאותנו. גלויי ההתנדבות וה-תרומות של החברים לבניני הציבור מדברים בעד עצמם והם מוכיחים את המפנה שחל בשטח זה.

במעמד חגיגי זה אני פונה אליכם חברות, חברים וילדים יקרים להנשיך ללכת בדרך זאת ואז לא יהיה שום קושי שבכוחות המשותפים שלנו לא נוכל להתגבר עליו.

ולבסוף רוצה אני להודות בשם המושב לכל המוסדות והארגונים, אשר היו בעזרתנו במשך כל שנות התישבותנו במקום ובדאי יהיו לנו לעזר גם בעתיד: המחלקה להתישבות, המחלקה הטכנית של הסוכנות היהודית, תנועת המושבים והמרכז החקלאי על כל שלוחותיו, ארגון הקניות והמועצה האזורית. ומילה אחת לאדריכל הבנין הח' חנוך אחימן, אשר עשה הכל לעיצוב שני המוסדות וליווה את הבנייה על כל פרטיה. יישר כוחך!

אורחים נכבדים! חברות, חברים וילדים יקרים! בערב חגיגי זה ובאירה של התרוממות הרוח, הנבי מרשה לעצמי לומר מספר מלים: זוכר אני את ההתלבטויות הראשונות והקשים בהם נתקלנו במעבר מאורח חיים עירוני לחיי עבודה במסגרת מושב עובדים. כמעט כולנו באנו למקום ללא עבר חקלאי, ללא הכשרה מתאימה ובגיל שבו קשה מאוד להסתגל לחיים משותפים עם כל הנובע מכך. אין מה להסתיר. היו קשיים חברתיים ומשקיים ויש קשר טבעי ביניהם. לא כאן המקום להתעכב ולהרחיב את הדיבור. נעשה זאת בהזדמנות נאותה.

שנות ההתחלה עברו. וכיום אנו נעזרים בארגונים ובמוסדות המשרתים את המושב בשטח ההתישבותי, הכלכלי והמוניציפלי. שרותים אלה השתכללו ולמעשה הם מקיפים כיום כמעט את כל תחומי הפעולה של הישוב. כמובן, שהשיפור במתן כל השרותים יש להם השלכה ישירה על התפתחות הישוב. אולם נחטא לאמת אם לא נזכור כאן את הגורם האנושי. בשטח זה חל מפנה לטובה. רק הודות לחיי חברה ולהכנה הדדית יכולנו להגיע להישגים - אותם אנו חוגגים הערב. נכון הוא שהגענו להתחלת ביסוסנו המשקי והכלכלי, על ידי כניסתנו למשפחת המושבים המודרכים. גם בשטח המוניציפלי צעדנו צעד גדול קדימה: זכינו לתאורה כספית ברחובות, כבישים פנימיים, גינון ציבורי ופרטי וזה נוסף על כל השרותים הרגילים: חינוך, תרבות, תברואה וכו', אותם אנו כבר רגילים לחשוב כדבר מובן מאלינו.

תודתנו נתונה גם לקבלנים פוקס
ווסרמן, לייבוביץ', שמשי, קולן
והאחים שוורץ, אשר ביצעו את
עבודתם במסירות ובנאמנות.

לא נשכח גם להביע תודתנו לכל
המדריכים, אשר ליוו אותנו מאז
התנחלותנו ועד עצם היום הזה.
כולם יבואו על התודה ועל הברכה.

י. גבעולי, ז"ל / המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית - מחוז הצפון

זוכר את הלילות החשוכים שישבתם
פה בין חורבות איגזים. אני בטוח
שהח' יעקב כבר לא זוכר את זה,
כי סיפרו לו את זה. ואני שמח
על ההגדרה שלו שאמר שכרם מהר"ל
זה חלק מהכתר של שרשרת הישובים
בארץ וכרם מהר"ל זה פנינת הכתר.
זאת היא הנקודה ואני בטוח שמה
שאמרת בשם חבריך, זה דברים שאתם
חושבים. אני בטוח שכרם מהר"ל
ימשיך להתפתח, כי פיתוח כפר
רבותי לא קשור למוסדות. לא
תנועת המושבים ולא המועצה
האזורית - אל הכל גורמים שעוזרים -
אם יש מי בתוך הכפר, אם יש ליכוד,
אם יש רצון, אם יש למי לעזור.
ואני מנוסה בנקודה זאת. יש הרבה
כפרים שאין למי לעזור וזאת היא
הבעיה.

אני רוצה לאחל לכם בשם המחלקה
להתישבות שתמשיכו בקו החדש
שהתחלתם. אתם התחלתם עכשיו
לדאוג לתרבות וזה הייחוד של
עם ישראל. אנחנו נקראים

ילדי כרם מהר"ל היקרים, חברות
וחברים בכרם מהר"ל, אורחים
נכבדים! 18 שנים בחיי אדם זוהי
תקופה גדולה מאוד - זה רבע חיים.
18 שנים בחיי כפר, בחיי מדינה -
זה מעט מאוד. אבל כשאני משווה
לעצמי את הערב הזה לזה שלפני
18 שנה (והייתי פה בימים
הראשונים) שבאתי אליכם בכביש
האספלט הטוב - הלא באמת קשה
להאמין שזה רק 18 שנה שאתם פה.

אני מתעלם מכל מה שהיה בזמן
האחרון ברדיו ובעיתונות. אני רק
כועס על שולמית אלוני שאמרה
שאתם ונדלים. אני אומר הלואי
שירכו "ונדלים" כמוכם. בכל כפר
סיהיו 45 ונדלים כאלה כמו בכפר
מהר"ל. המטרה שלנו בהקמת כפרים
לחיים ארוכים ולהמשך יצירה היא
תהיה הרבה יותר טובה. אני זוכר
את הפרות השווצריות שטיילו בין
הזיתים "הקדושים". אבל הקדוש
זה החיים וקדושת היצירה שמאפשרת
לאנשים לגור ולהקים כפר. אני

"עם הספר". לא רק המחרשה חשובה, חשוב גם הספר והתרבות. אתם קשורים לאדם גאון - הגאון מפראג, שיש חושבים שהוא היה סולל הדרך לגאון מוילנה וגם לחסידות שקמה באירופה - שני מושגים ששלטו ביהדות ואפשרו את קיומה בעתיד. אני מאחל לכם שבית העם הזה ובית הכנסת המפואר הזה, יהיו את האור ואת הבסיס להמשך פיתוח משקי ותרבותי בכפר הזה.

פסח שלום/תנועת המושבים וארגון מושבי הצפון

חברי כרם מהר"ל שחשבו מהתחלה להקים את ביתם פה, עשו את הכל והצליחו להוציא את הלחם מהקרקע ואף רואים גידול בייצור החקלאים ותוספת בכל אמצעי הייצור. אם עד השנים 62, 63 לא היה מובטח למתישב תשלום עבור הייצור שלו, הרי שהיום הדבר הזה מובטח לו.

בעקבות זה באה התארגנות גם בשטח החברתי והתרבותי. בשם מזכירות תנועת המושבים והנהלת ארגון קניות הצפון, אני מברך את כרם מהר"ל ומאחל לכם הצלחה ושגשוג בהמשך דרככם.

חברות, חברים ואורחים יקרים! יש לי הכבוד הערב, לברך את כרם מהר"ל לחג ח"י שנים לעליה על הקרקע וחגיגת חנוכת בית העם. אני בעצמי לא מאמין שהיום בערב, אנו נמצאים בבית העם של כרם מהר"ל, מי שהכיר את המקום הזה לפני מספר שנים. אני חייב כמה מילים קודם כל לחברי כרם מהר"ל. הודות לחברים אנחנו הגענו היום למה שהגענו בכרם מהר"ל. כרגע, אני מוציא את המוסדות, היות שבלי עזרת החברים החיים במושב, לא יכול מוסד לעשות שום דבר.

אני זוכר את הזמנים של ווכוחים וסכסוכים עם השכנים על קרקע, כי אני טיפלתי אז בכרם מהר"ל מטעם התנועה. אני זוכר את המצבים הקשים ביותר כשקשה היה להוציא לחם מהסלע והכל היה סלע. עד שרשתו את השטח במים.

סיפור ימי בראשית/שמואל גרינברגר
(לרגל חגיגת ה-20)

שפחות באו מבית עולים
לכפר הנטוש - ממש חלוצים.
ברסו בתים, חורבות שיפצו
סעירים בסברס - פילסו וניקו.

מי זוכר את בור הקבלן?
מתקציבנו נהיה גדול ונדבן.
פקידים וחייטים, הפכו לבנאים ונגרים
סוחרים ואינטליגנטים - מסגרים וצבעים.
ובמלאת עשרים -
כולנו חקלאים.

מי לא זוכר את פרי הטבח
ואת ויקטור הרתך?
איציק ושטרק הבנאים
מרסל ודביוביץ' - הצבעים?
וכשהתקציב נגמר
גם שמואל - נגר.

סוכר ושעועית מהנמל הביאו
לחם וחלות מהמקום הגיעו.
צ'ולנט למרש - מנה כפולה
טעים וריחני - ממש הנאה.

גם החלבן
אין כמוהו קמצן -
מנת חלב מחלק
רק לתינוקות ללקק
גוטמן הצרכן -
מוכר רק במזומן.
אבל עודף בבו"נים -
מהמשביר לצרכן.

ביצה לילדים -
בשר לרווקים.
ואם מתחתנים -
גם משק מקבלים.

הטנקר עם מים הגיע לימים.
לקבל את המשפחות -
נעשו הסידורים.
כאן מסתיימת תקופה ראשונה.
ומה אחריה - הבה ונשמע.

- * -

האסיפה הכללית בועדה בחרה
ואת מרש פה אחד העמידה בראשה.
שכטה מהגולה תקנון הציע -
קולקטיב מינימום - נוסח צ'כיה.
התנועה והסוכנות מצידה.
את "וינציגר" כנציגה שלחה.

סידור עבודה - על הקיר מודעה,
בבוקר החברים באים לראותה.
רייזמן - ליעור, וייזר - למחצבה
שורץ עם החמור, אייזמן - למה?

הסוכן עם החצץ בשקיות
נוסע מידי בוקר עם הדוגמאות.
בלוקים.. בניה - עבודה קשה
ולמשפחות הגדולות - אין פרנסה.

לארצות הברית או לתל-אביב
לעזוב הם חושבים -
אם את הקולקטיב
לא מחסלים.

לג'ובניקים הרגשה לא טובה
להם לא עוזרות סיסמאות התנועה.
מה עושים? מה?
מזמינים את קורן לאסיפה.

קורן בכבודו
מרים את קולו:
"ויתקין, נהלל - זו דרככם
ולא בנימינה וזכרון-כוונתם.
צורת החיים יש לשנות,
מושב עובדים עליכם לבנות"

בחינו התחילה תקופה חדשה -
תכנית המינימום בטלה, עברה,

סוף סוף רואים גם אפרוחים
קטנים וגם גדולים.
למטה מפתחים ענף חדש
לכל חבר - חצי דונם נדרש,
ומה מגדלים? כרוב וכרובית
באדמת הקודש ובעבודה עברית

גם מ"מקורות" מחפשים פועלים
אפקים חדשים לפנינו נפתחים
השווק בחלקו מאורגן
וגם - שוק שחור במזומן.
סוחרים נוהרים באים.
לקנות בצל וגם ביצים.

על תקנון המושב בקפדנות שומרים
מי על סוס ופרד ומי על אפניים רוכבים.
מירובסקי עם רובה אורב למפירים
לתפוס את מוכרי הבטנים והביצים.

בשורות חדשות -
בונים רפתות.
כנראה בקרוב - נקבל פרות.
בפרות סוף סוף הביאו לנו
גם רועים משלנו - מצאנו,
והעבודות בחוץ אינן פוסקות
כי לרוב החברים אין די הכנסות.
והפרות -
אוכלות! אוי אוכלות!

המרפאה סגורה
הוטרינר לא בא -
זמנים קשים באו, אריה.
מינימום, מינימום - איך אתה בא?

שמועה חדשה - לוקחים את האדמה!
ולמי נותנים? לצרופה ולעין אילה.
ומה באדמה עושים?
פרדס נוטעים.

קפלינסקי וגרסון בתירס מתוכחים:
"יש לקחת, אבל הם לא נותנים"
הוזעק למקום, פישר המפקד
ומבלי לשאול - מחליט לתת.

פרי צועק - קולו מרים.
גלבר כותב מאמרים -
וכך התחילה פרשת הפרדסים.

מנהל מחפשים
על בנדי מצביעים.
הפרדס נטוע
והמושב... רגוע.
בחיבוק ידיים, החברים מחכים -
מתי סוף סוף יחלקו הרווחים.

מנהל הולך, מנהל בא
ושוב מתחילה תקופה חדשה.
חברים עוזבים
אחרים - באים
ישר מאיטליה - אלינו נשלחים.

הגבייה חלשה
אף למשכורות לא מספיקה.
מה לעשות?
אכן, זאת בעיה!

מושבים אחרים
למודרך נכנסים.
אנחנו בים חובות שוחים
גם לנסות לא רוצים.
ומה הסוף?
בכל זאת משתכנעים.

שימו לב לענינים
במהירות הם מתפתחים.
בימים עוד פרות
שקמים סככות -
דולבו, רינר ועוד ועוד.

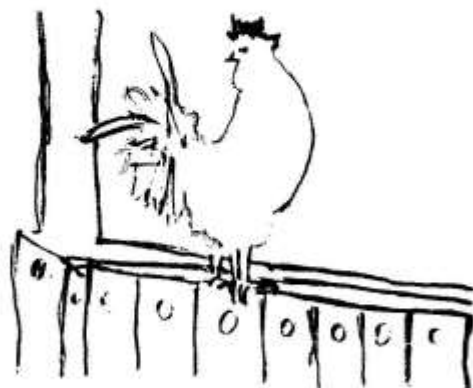
בחגיגות שמחנו
 בעשרים שנים התברכנו.
 בית כנסת, קולנוע וגם מועדון
 האם כבר אפשר בשקט לישון?

לא ולא! את בעיית הקרקע יש לפתור
איך קרקע? את הזיתים נעקור!
רשיון מקבלים
בעבודה מתחילים
ובעזרת אבו טלאל
פגיעים ל... כותרות בעתונים.

אנשי הכלניות במכנסיים קצרות
 נגדנו נתמכים בכל המוסדות.
 בשמות גנאי לנו קוראים:
 וונדלים, רוצחים - בכל העתונים:
 "דבר", "הארץ" "ימים ולילות"
 "מעריב" ו"ידיעות אחרונות".
 אבל, גם זה חלף, עבר
 וגם המודרך... נגמר.

בא הביטוס - תחנה אחרונה
לשיפור המצב והכלכלה.
חוצה בסוכנות ותקציב הביטוס
רק לאלה שחתמו ללא היסוס.
חיים חדשים. צריך רק סבלנות
עם אשראי מרוכז ממשרד החקלאות.

לשנת העשרים כך הגענו
 פתרון לכל הבעיות - טרם מצאנו
 ועד שנת השלושים -
 שלום לכולם והיו ברוכים.

לא נותקה עוד השלשלת
עוד נמשכת השלשלת
שני אבות אלי בניס....

/מתוך מסדה - י. למדן/

דור לדור יביע אומר

בהתחלה - טיפין, טיפין - מלה בסלע. משפט מקוטע פה ורסיס משפט שם. עד מהרה, ליד כוס תה מהביל נפתחים הלבבות ואחריהם - הפיות והשיחה קולחת. את שטפה עלי לעצור מידי פעם. לשם ריכוז הדברים וסידורם.

פותח פישל דוידוביץ

ההתישבות הראשונה היתה בבית האפנדי אל-מאדי (כמובן. בהסכמתו ובברכתו) ומתחילים הימים הראשונים של עשייה מלווה בדאגה לקיומנו היומיומי.

כאן אולי המקום לספר דבר שבדאי איננו ערב לאוזן, אבל למען ההיסטוריה, כדאי לספרו - כבר אז בימים הראשונים האלה נתגלו כמה מן החולשות האנושיות של אחדים מחברינו - מורשת הגלות. ... בין החברים האלה נרקמה שותפות מוזרה עם ערבים שהבריתו מצרכי מזון מירדן וכך התחיל להתפתח שוק שחור.

רק נתגלה הדבר ומיד התגברנו בכוחותינו המשותפים על הבזיון הזה ועד מהרה נשכח הדבר וחזרנו למעשה החלוצי היומיומי. התחלנו בהכשרת דרך בין הסלעים. קבלנו אמנם שכר זעום ביותר, תמורת עבודתנו המפרכת, אבל קבלנוהו בשמחה ובגאווה - שכרנו הראשון במושב שלנו.

רק בפסח תשל"ט, הצטרפו לבחורים בני המשפחה - הרעיות והילדים המעטים. הם הגיעו מאגרוזבנק ומברנדייס שבחדרה. תוך זמן קצר היינו 44-46 משפחות, כשמרבית ראשי המשפחה עובדים במחצבה ובעבודות בנין בקיבוצי הסביבה: עין כרמל וניר עציון. עבודות "יעור ב"קק"ל" וב"מקורות". השכר שקבלנו תמורת עבודתנו נכנס

"הסיפור שלנו מתחיל עוד בטרם הגיענו לכאן. בפגישת חברים עם חיים כפרי, הועלתה הצעה להתארגן במסגרת מושב שיתופי ולשם כך הועלו שני שמות של כפרים נטושים: כפר לם ואיגזים.

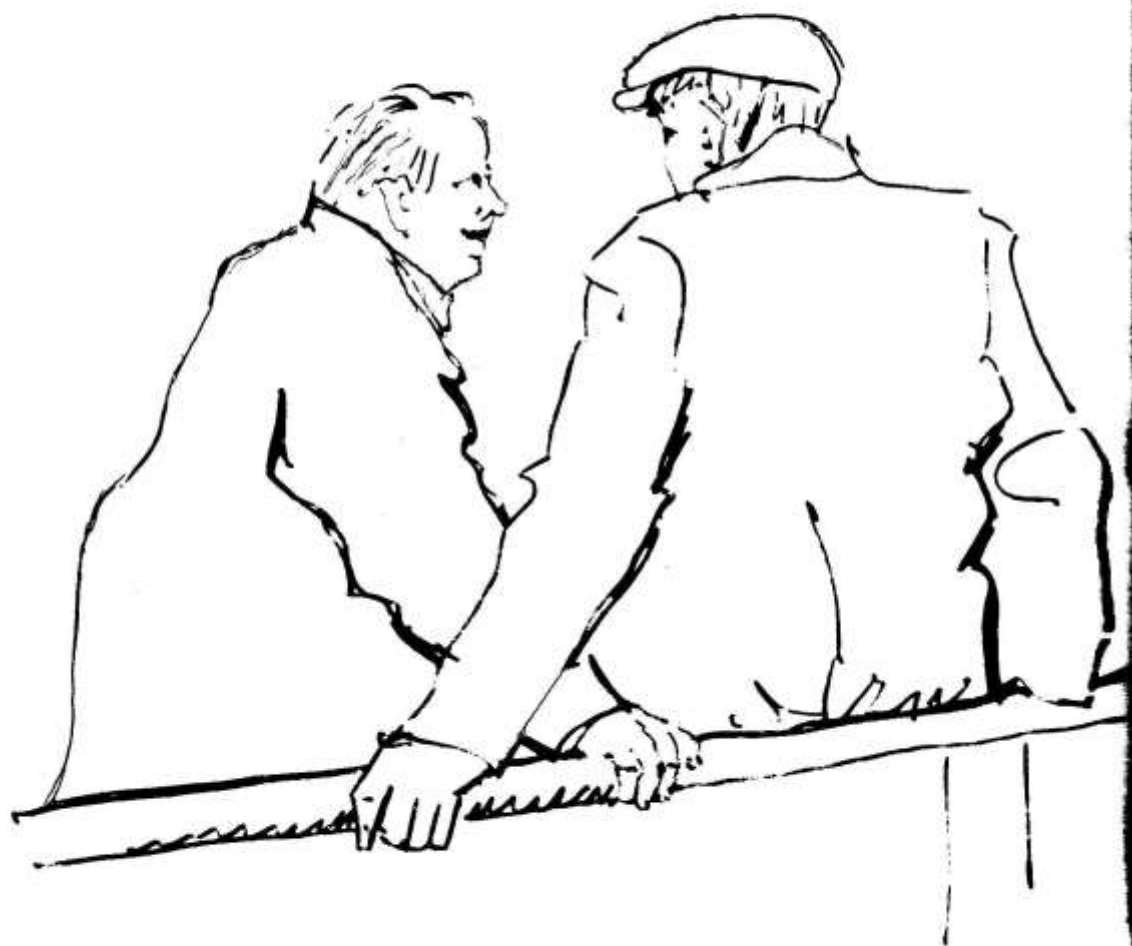
לשם מימוש ההצעה נסענו במשלחת עם ד"ר קוגל ועם ברל רפטור ל-תנועת המושבים והם הפנו אותנו למחלקת ההתישבות של הסוכנות היהודית. שם נפגשנו עם בובריצקי וקבענו תאריך, בו ניפגש במקום כלומר - באיגזים.

ואמנם, במועד שנקבע, נפגשנו משלחת בת ששה חברים בכפר הערבי מקורה עם האפנדי. התכבדנו בכל הכבוד הראוי לאורחים נכבדים ונערכה לכבודנו ארוחה חגיגית. במקום, שם עמדנו להתישב, מצאנו כמה משפחות צ'רקסים. לאחר הפגישה עם האפנדי, פונו אלה מהמקום והדרך להתישבותנו היתה פתוחה לפנינו.

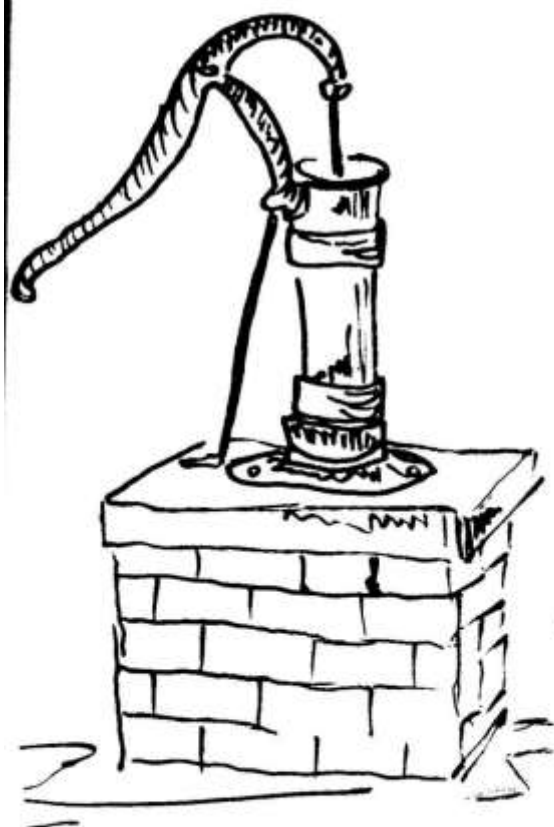
וכך נוצר מצב שאנשים היו, התלהבות ורצון טוב - במידה גדושה, גם המקום ישנו. אלא מאי? משהו חסר-כסף. כסף לקיום יומיומי ולרכישת מצרכי-יסוד.

והנה גם לזה נמצא פתרון - קבלנו סכום של אלף לירות (אז, סכום נכבד בהחלט) מהסוכנות, על מנת לשלם למשביר לעולה לקניות מצרכי יסוד. וכך הגיעה שעת ההתחלה.

לקופה המשותפת. כי זאת עליכם
לעזת שהחיים התנהלו במסגרת
שינופית מלאה".

לקובלנוב להביא את תיק המים של כרם מהר"ל. עיינו וחקרו ומה מתברר? אין צנורות ומחכים למשלוח מחו"ל. ומה יהיה עד שיגיעו הצנורות? לאשכול יש תשובה: "ראיתי במפרץ צנורות. צריך לקחת מצנורות אלה ובעוד חודש, שיהו "להם מים". כך קבע אשכול וכך אמנם היה - ביום 13.9.49, הגיעו אלינו המים ב- צנורות מהבאר שליד עופר ושאבנו מים בששון.

"הגענו בחמסין ולכל אחד הוקצבה מנת-מים, שלא סיפקה כלל וכלל את צרכינו המינימליים. חשבנו, אולי זה רק ליום או ליומיים. אבל, הימים עוברים והחיים נעשים קשים ללא נשוא. "איך אפשר לחיות בלי מים" שאלנו איש את רעהו. "מה עושים?" - אנו שואלים את עצמנו. שואלים, מתיעצים ו- התוצאה... משלחת לגזבר הסוכנות דאז-הח' לוי אשכול. משנודע לי שאני במשלחת ועלי להופיע בפני אישיות חשובה, מיד הוצאתי את חליפתי הטובה ביותר חליפת השבת, עם מכנסים בעלי כתפיות, כמיטב האופנה שהבאנו מחו"ל, ענבתי עניבה, לבשתי גם מעיל עליון - כך נהגו להופיע בפני אישיות רשמית בגולה.

ראו אות חברים בכך ופרצו בצחוק "מה הלבוש הזה ולנציג הכפר?" שאלו "הלא נציגי כפר אנחנו ולא עירוניים". לא היתה לי ברירה והחלפתי את התפאורה. הגענו לסוכנות ומחכים בפרוזדור עד שיקראו לנו להתייצב בפני גזבר הסוכנות. מחכים ומחכים ואין כל סימן שמישהו בכלל מתעניין בנו. מה מתברר? אין אשכול מוכן לקבלנו, כי אין לו זמן. אז מה? נחזור הביתה בידים ריקות? לא ולא! נשב על הרצפה בפרוזדור ולא נזוז, עד שיקבל את פני משלחתנו. ואכן, היה שגר לפעולתנו. אמנם הקציבו לנו חמש דקות בלבד לראיון זה, אבל זה הספיק לנו בהחלט.

משראה אשכול את חברי המשלחת בת חמשת החברים, שאל "איזה חג היום בכרם מהר"ל, שלא עובדים?" תשובתנו היתה קצרה - "אין לנו מים". "אין מים?" חזר על דברנו אשכול בתמיהה. מיד נתן הוראה

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל
THE JEWISH AGENCY FOR PALESTINE

In reply please quote: בתשובה נא לחזו"ר:

Dept.	המחלקה
Ref. No.	המספר

המשרדים בחיפה
HAIFA OFFICES

ת.ד. 50 פ.ו.ס.
טלפון 4607

חיפה 26.5.26

82

למבית

כפר סאנז

החברים למכתב שקבלו מכם
הננו מקווים של את המעלות
האלה

המנהל
קולטת
מיקוד

המנהל
המנהל

26.5.26

2.12 - 5090 - 003099/7 0870

Chay... yb. Wollner

Pardos - Chana

Gznanujeme ti, že tvá přihláška byla nami
projednána a Tvé přijetí schváleno.
Prosíme tě, aby ses dostavil na kashirut našeho
"Mosav u" nejpozději do 26.5.26, kde obdržíš pokyny.
V případě, že se neostavíš bude tvé přijetí
nami škrtnuto.

U wirschat Salom

המנהל

על התרשמויותיה היא מספר:

אחת התמונות כלתי נשכחות ברצוני
להזכיר והיא - הגברת הורנק ה-
דוהרת בארבע לפנות בוקר על החמור
מקצה הכפר ועד קצהו.

למרות כל המחסור שהזכרתי, החיים
היו מלאי חויות והתפעמות הלב.

התרשמתי במיוחד מהנוף. נוף פראי
ועל רקעו בתים מקובצים יחד אחד
על השני, ללא צל של עצים וללא
ירק כלשהו, מלבד גדרות הצבר
ובניהם שבילים - שבילי חמורים.
נוף יפה. נוף פראי, אבל אי-אפשר
לחיות מנוף - תאמרו בודאי. ובכן,
תתפלאו לשמוע שדוקא כן אפשר
לחיות ממה שיש בו ולהתקיים
כשאינ משהו טוב ממנו. ומה היה
בו? היו פירות הצבר (סאברס),
תאנים, חרובים, שקדים, זיתים
ועוד.

מה שחסר היה לנו במיוחד לי
שבאתי מסביבה עשירה במים - חסרים
היו מים וכבר שמענו בפגישה זאת
על פרשה זאת. שאבנו מים מהבורות
העמוקים שליד הבתים וזאת בנוסף
על ברז אחד שהיה משותף לכמה
חצרות שסיפק לנו מים במשורה.
ולא רק מים. גם חשמל לא היה
וזוכרת אני את מגהץ הפחמים בו
השתמשנו לגיהוץ בגדינו.

אברהם וינברגר - שאף הוא הגיע למושב במאי 1950 והיה בין
פעיליו הראשונים, משחזר את הימים ההם בסדר כרונולוגי ואלה
דבריו:

אפשר לומר באנו אל הנחלה אבל לא
אל המנוחה. יש לארגן את המשק
ולבסס את הכלכלה והבעיות מרובות.
והבעיה העיקרית - קרקע. איפה
הקרקע ואיפה אכחנו? כמה שנסקל
ונכשיר חלקות בין הסלעים - זה
אינו יכול לשמש יסוד רציני
לפיתוח משק חקלאי. התחלנו
איפה לעבד חלקות האדמה שלמטה
במישור - מזרחית מהכביש הראשי
חיפה - ת"א.

ברם, לא כך חשבה המחלקה להתישבות
חקלאית. זאת צוותה עלינו למסור
את האדמה ליושבים שלמטה: צרופה
ועין אילה. המאבק היה קשה ונמשך
כמה שנים, עד שלבסוף נאלצנו
למסור את האדמה לפי דרישת ה-
מחלקה. לשם קבלת תמונת-מה ממאבק
זה רצוי להביא כמה קטעים מחליפת
האיגרות והפטיציות בנושא זה
בינינו לבין המוסדות. וממשיך
אברהם וינברגר ומגולל פרשה אחר
פרשה, המצטרפות למסכת מפוארת
רצופת סבל, תקוות ואכזבות ול...
סיפוק בסופו של דבר "ואם במשק
חי מדובר, הרי מה עוד משקי יותר
מרפת. קבלנו פרות שהובאו מ-
יוגוסלביה ומהרי סירול ע"י
הסוכנות בחורף 1950. הפרות
חולקו בעדיפות שניתנה לאותם
חברים שידעו לחלוב. והיות ו-
מספר הפרות היה מוגבל - נערכה
הגרלה (גם בין החברים וגם בין
הפרות). כאן אולי המקום לספר
את סיפור העגלות, עגלות שנולדו
לפרות ואלינו לא הגיעו. והסיפור
שהיה כך היה... הפרות שנועדו
למושבנו הגיעו לקרנטינה, בהתאם
לחוקי המדינה. שם המליטו הפרות

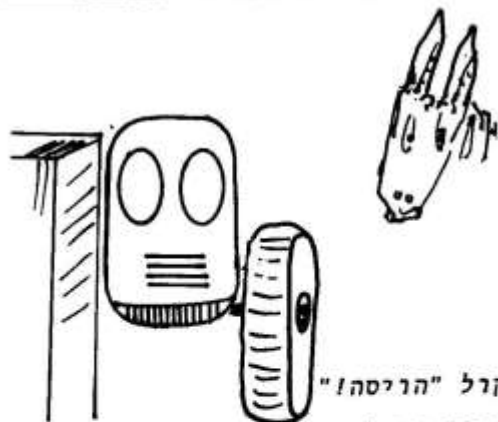
"עד אוקטובר 1950, חיינו במסגרת
שיתופית ראשונית כשגם המטבח היה
משותף ומנהלו - אפרים לפקוביץ.
כל זאת עד שהצטרפו אלינו הנשים
והילדים המעטים. עבודתנו
הראשונה היתה ב"שיפוף" הבתים
הערביים הנטושים אמרתי "שיפוף"
במרכאות, כי לאמיתו של דבר לא
שיפוף היה זה, כי אם אלתור לא
מקצועי בהחלט. וכיצד משפצין?
כידוע ברוב הבתים הערביים לא
היו חלונות עם זגוגיות לפי ה-
מושג שלנו "חלון" הוא אומר חלל
הנקרא "חלון" או חלל הנקרא "דלת",
לוקחים איפוא קרשים שמצאו פה
ושם וסותמים את החלל הזה וכך גם
הדין לגבי הדלת. מסירים דלת
מבית שנהרס וקובעים אותה בבית
משופץ והרי לכם בית לתפארת.
הקבלן המנצח על העבודה הזאת
היה בוך. הוכנו הבתים, המשפחות
התאחדו אבל... אליה וקוץ בה -
נפגמה השיתופיות במידה ניכרת.
מעכשיו תחיה כל משפחה את חייה
היא בנפרד ורק הקופה נשארת וכן
גם סידור העבודה. ובמה עובדים?
הזכרתי כבר קודם את העבודה ב-
שיפוצם של חלק מבתי הכפר, חלק
אחר של הבתים הרעועים - נהרסו,
כשאת האבנים שולחים למגרסת החצץ
או מוכרים אותן לקיבוץ עין כרמל
למטרת בניה. עבודה אחרת היא -
סיקול חלקות האדמה והכשרתן
לעיבוד חקלאי. גם עבודה חקלאית
נעשתה בידי אותם חברים, שהיה
להם עבר חקלאי כלשהו עוד בהיותם
בגולה. ומהי העבודה "החקלאית"?
קציר ה"חציר" בין הזיתים - חציר
שהטבע הכין למעננו. והקציר נעשה
בחרמשים - תאווה לעיניים. ובכן,

וכבר אמרו חז"ל שאין קמח ללא תורה. ואמנם, מבין דאגותינו הראשונות, היתה הדאגה לחינוך ילדינו ותרבות לחברים. ואם אגיד לכם שהצלחנו אז בתנאים הקשים להביא גננת למושב והיא גרה במקום, הרי שהיה זה הישג לא מבוטל. וגם רופא קבלנו שהתישב עמנו במושב. היה זה אולי הרופא היחידי שגר בתוך המושב לאורך הדרך בין חיפה לת"א. אשר לביה"ס שהרי שבסך הכל היו לנו שלושה ילדים בגיל ביה"ס: צבי סמברג, עדנה שכטה ומרים קראוס ואף להם דאגנו שלא יצטרכו לנדוד לבית ספר מחוץ למושב ואמנם לא זמן רב חיכו הילדים וזכו לביה"ס במקום. אשר לחיי התרבות של החברים, הרי שהם היו תוססים ומלאי תוכן בעזרת פעולתה המבורכת של ועדת התרבות. הועדה ארגנה חגיגות בכל חג, הקימה מועדון לחבר, נשפי ריקודים, לימוד עברית למבוגרים ועוד. ולסיום, ברצוני להוסיף פרט קטן אבל בעל חשיבות מיוחדת - מצירות צ'כיה בארץ קבלנו ציוד מלא לגן הילדים שלנו.

עגלות. מדרך הטבע והחוק הולך העגל אחר הפרה. כאן שונו חוקי הטבע, העגלות לא הגיעו ונשאר (לא כולט) אי-שם בדרך אלינו. כמה זעקה מרה... איפה העגלות? דבר אל העצים ואל האבנים. מה שנעשה, אין להשיב עוד. וכשיש פרות, מובן מאליהן שמתפתח משק חלב עם כל המשתמע ממנו: מחלבה, ספרטור ו... כד 12 ליטר לכל משפחה. לא פחות חשוב היה ענף הלול. גם ענף זה ראשיתו בחודש מאי 1950. 50 פרגיות חולקו לכל משפחה - יסוד להתפתחות הענף לעתיד לבוא. כיצד הובילו אספקה למשק וכיצד הובילו את התוצרת ממנו? בעגלה רתומה לפרד, שלושה משקים היו שותפים לפרד אחד. עובדה זאת לא הקלה כמובן לא על הפרד ולא על המשתמשים בו. על מנת להניע את כל אלה, זקוקים היינו לתקציב יסוד ואמנם קבלנו דמי מחזור לימי החורף מהסוכנות-לימים שעבודות חוץ היו בשפל המדרגה. אט אט נכנסנו לתלם כחקלאים כמעט מושלמים. אמרתי "כמעט" כי על מנת להשלים את הידע בשטח זה הוקצתה חלקת אדמה מרוכזת בהשקיה ושם קבלנו הדרכה חקלאית לשם קבלת תואר "חקלאי" במלוא מובן המילה.

חבר מגיע עם הטרקטור למחלבה
ו...אבוי!. הטרקטור לא רוצה
להעצר.

החבר לא מאבד עשתונותו וצועק בקול "הויסה!"
וראה זה פלא - הטרקטור נעצר... בקיר המחלבה.

חדרה, ז' באדר תשי"ב
29.7.52

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה להתישבות חקלאית
אזור חדרה.

לכבוד
מזכירות
כרם מהר"ל

א.נ.,

כפי שידוע לכם מזמן, שייכות האדמות שהן מזרחה מהכביש הראשי חיפה -
תל אביב, לא לכם אלא למושבים עין אילה וצרופה.

כבר אשתקד היה עליכם למסור את האדמות הנ"ל שבהן רצוננו לבצע נטיעות.
אולם בהתחשב שטרם היתה רשת ההשקאה משלמת וטרם סקלתם את אדמות
המישור שע"י כפרכם, הסכמנו שאדמות אלה תשארנה ברשותכם לשנה אחת
נוספת.

עלינו כעת להודיעכם שעליכם למסור כבר כעת את חלקת האדמה שהיא
מזרחה לכביש הראשי חיפה - תל אביב ודרומה מהכביש הגישה אליכם ולכפר
עופר, בערך 120 ד'.

יחד עם זה צריך להיות ברור לכם ולכל חברי המושב, שכל מי שלא יסקל
את חלקתו במישור שעל יד כפרכם, ישאר ללא אדמה. כי כל האדמות
המיועדות להעברה תעבורנה ללא כל השהייה נוספת.

בכבוד רב,

ש. שרר

העתק:
המדור לתכנון המשק, צפון
ה' ש. נוטקין
ה' א. שכטר

- * -

חיפה, ז' באב, תשי"ב
29.7.52

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה להתישבות חקלאית
חבל הצפון

המדור לתכנון המשק, צפון.

לכב'
מושב כרם מהר"ל

א.נ.,

הננו להודיעכם שועדת ההחכרה, אחרי התייעצות עם מרכז אזור חדרה והמתכנן האזורי, החליטה שלשנת תשי"ג, יחזור מושב כרם מהר"ל מחוץ למשבצתו הקבועה רק את הגוש 12005 ואת חלק 11784 שממזרח לכביש חיפה - ת"א. לכך עליכם לפנות את השטח המעובד על ידכם בגוש 11783 ממזרח לכביש חיפה - ת"א ולמסרו למושב עין אילה.

בכבוד רב,

י. ארבל
המדור לתכנון המשק צפון

העתק: - מועצה אזורית חוף הכרמל
מר י. דגן, מחלקת הקרקעות
מר שר, אזור חדרה
מושב עין אילה.

גירסת הסוכנות על חלוקת כרם מהר"ל.

(עתון "הבוקר" מיום 21.6.53)

רק עשרים מתוך 92 המשפחות במושב כרם מהר"ל, נשארו נאמנות ליעודן החקלאי ואילו יתר המשפחות אינן מגלות כל נטיה לעבודת האדמה - נאמר בגלוי דעת, שהוצא בשבוע שעבר מטעם המחלקה להתישבות של הסוכנות בקשר לפרטים אשר מסרו תושבי המושב לעתונאים על מצב הקרקעות והמים במקום. המחלקה להתישבות טוענת כי ברשות בני המושב נמצאים 1800 דונם אדמה ראויה לעיבוד מידי, אך שטח זה לא עובד ע"י המתישבים, שביכרו עבודות חוץ שונות על העבודה במשקם. אשר לטענת מתישבי כרם מהר"ל, כי שטחים מסוימים נגזלו מהם בדרך שרירותית והועברו על ידי המחלקה להתישבות לרשותם של בני המושבים עין אילה וצרופה, נאמר בגלוי הדעת, כי שטחים אלה הועברו לאחר שתושבי כרם מהר"ל השאירו אותם בשממם. שטחים אלה נמסרו לרשות אנשי כרם מהר"ל כתוספת לשטחים, שהוקצו להם מלכתחילה, לאחר שטענו, כי אין ביכולתם לעבד את שטחיהם המקוריים מחמת מחסור במים.

אשר לשאלת המים, מוסרת המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית, שכמות המים אשר מספקת חברת "מקורות" למושב, מספיקה להשקאת שטח בן 600 דונם. נוסף על כך הרחיבה חברת "מקורות" את קידוחיה בדרום המושב, המקבל כמויות מים במידה המספיקה לעיבוד אדמותיו והשקאתם.

- * -

תשובת כרם מהר"ל לגלוי הדעת של הסוכנות

(הבוקר" - מיום 5.7.53)

בקשר לגלוי הדעת של הסוכנות בענין שלנו, שפורסם ב"הבוקר" מיום 21.6.53 ושאלנו מוצאים בו דברים מנוגדים למציאות, הננו רואים חובה להביא את העובדות האמיתיות לידיעת הצבור:

- 1) לא נכון שרק עשרים משפחות נשארו נאמנות ליעודן החקלאי" כל אנשי אנשי כרם מהר"ל הנם נאמנים ליעודם החקלאי. ועובדה היא ש-75% מהחברים עובדים במשק וזאת יוכיח מדריך הירקות האזורי שביקר את השטחים המעובדים במושבנו ב' 23.6.53.
- 2) בגלוי הדעת נאמר שהמתישבים "אינם מגלים נטיה לעבודת אדמה ומעדיפים עבודות חוץ". האמת היא שכמות המים והציוד העומדים לרשותנו אינם מספיקים לפרנסה מהחקלאות ומשום כך מוכרחים כרבע מהחברים לחפש עבודות חוץ ובודאי היו מעדיפים אפשרות של קיום מהמשק, אלא שזו אינה ניתנת להם.
- 3) לא נכון ש' 1800 דונם אדמה ראויה לעיבוד עומדת לרשותנו. עובדה היא שלרשותנו עומדים רק כ' 1500 דונם. גם המדור לתכנון של המחלקה להתישבות אזור הצפון, הכיר בעובדה זו במכתבו מס' 3184/9344 למשרד החקלאות מיום 5.6.53. הכפר שלנו מתוכנן למאה משפחות ועלינו לקבל 3500 דונם ולא 1500 דונם.

(4) לא נכון שהשטח הנמצא בידינו והראוי לעיבוד היה גזוב ושומם במשך כל חמש שנות קיום הכפר שלנו. לא היה דבר כזה וגם השטח שהסוכנות רוצה להעביר לעין אילה ולצרופה לא עמד בשממתו. כל המכירים את השטחים שלנו יודעים יפה, שהשטחים האלה היו מעובדים ויעידו על כך אנשי אזור חוף הכרמל ששטח השעורה שלנו שליד הכביש (הכרונה לשטח הנ"ל) היה אחד השטחים היפים באזור בעונה זו.

(5) לא נכון שהשטחים שרוצים לגזול מאתנו נמסרו לנו כתוספת מלכתחילה. בידינו מפת המשבצת מהסוכנות מהזמן שעלינו על הקרקע והשטחים הללו כלולים במשבצת שלנו.

(6) לא נכון שכמות המים שמקורות מספקת לנו, מספיקה להשקאת 600 דונם. אין אנו מקבלים יותר מאלף מ"ע ליום, כולל מי-שתייה. זה מספיק בקושי ל-200 דונם. ועובדה היא שאנו יושבים ימים אפילו בלי מי שתייה.

ובסוף הננו שואלים: מאימתי עושים את חשבון הקרקע לפי ניתוח של אחוזים? האם עושים זאת כלפי כל המשקיס? הנה לדוגמא מושב אחד בשכנותנו, שהתכנון שלו הוא למאה יחידות ולמעשה יושבים בו בסה"כ כארבעים משפחות ומאלה חלק עובד בתעשייה שבמקום ולרשותם יותר משלושת אלפים דונם. אין עינינו צרה בהם, אבל אם קיים איזה כלל, יש לנהוג בו כלפי כל אחד ואחד. והמחלקה להתישבות במקום להחיש את סידור ענינו, בחרה דרך נוחה יותר - לעסוק בפרסומים. ביום ד' בתאריך 3.6.53, בזמן המריבה על שטח הפיתוח, הבטיח נציג המחלקה להתישבות בנוכחות קצין המשטרה, כי תוך חמישה ימים ז.א. עד 8.6.53, יבואו אנשי המחלקה לאסיפה כללית לכרם מהר"ל, כדי להרגיע את הרוחות. זאת לא קיים נציג המחלקה ובמקום זאת פרסמה המחלקה את גלוי הדעת בסילוף העובדות ובזה היא יוצרת שמץ על המדורה. אנו שואלים: עד מתי?

**בשיחה משתתפים: יעקב שורץ, מגדה שורץ, אפרים לפקוביץ',
שלמה לייבוביץ', לילי איזמן**

שאלה: מה קדם לעלייתך לארץ?

שלמה לייבוביץ': "עוד בהיותי בצ'כיה במסגרת ההגנה, ידעתי שאני אגיע לאיגזים (טרם נקראה כרם מהר"ל) ואפילו את תפקידי שם קבעו לי מראש - טרקטוריסט, למה טרקטוריסט? לא! לא עסקתי בחקלאות מעודי. הייתי בעל בית חרושת לסודה. אבל אם החליטו כך, הרי שכך צריך להיות. הגעתי עם אשתי ועם בתי ואמנם קבלתי טרקטור TD6 - הטרקטור הראשון של המושב".

יעקב שורץ: "אני דוקא כן הייתי חקלאי בחו"ל והייתי אחראי על שטח של 30,000 דונם בבעלותו של יהודי, משנת 1932 עד 1938 - שנת הענקת האוטונומיה לסלובקים. גל האנטישמיות של גלינקא עם קבלת האוטונומיה, הביא לידי גירושם של יהודים רבים ובתוכם גם אני להונגריה (מקום מגורי הורי) ללא רכוש כלשהו. כך מתחילה פרשת נדודי האפיינית להרבה יהודים בתקופה זאת. כאמור, גרשוני הסלובקים להונגרים, אלה זרקו אותי לפולנים, באין רצונם להעניק לי אזרחות. כאן נדדתי עד קמיניץ פודולסקי ושם החלטתי לחזור "הביתה", כלומר להונגריה. יחד עם עוד חבר אחד עשינו את דרכנו ברגל, מרחק 600 ק"מ עד יסינה ומשם ברכבת. כאן עצרנו את הורידוני מהרכבת ונשלחתי למחנה ריכוז למשך שני וחצי. עם שחרורי חזרתי בנובמבר 1942 הביתה וכעבור חדשים יצא צו גיוס למחנות עבודה. צו המחייב את כל היהודים.

שוב לקחתי מקל הנדודים ביד ויצאתי לדרך...פולין. הגעתי עד סטניסלב והצלחתי להתקבל לעבודה הודות לעברי החקלאי, כאחראי על עדר מיועד לבשר, יחד עם עוד כמה יהודים. לאחר שנה - שוב מעגל הנדודים: הונגריה - פולין - הונגריה...בטרנספורט לגרמניה, לאחר שנעצרנו ליד הגבול האוסטרי. כאן שהיתי עד מרץ 1945. עם בואם של הרוסים התחילה שוב דרכי חזרה. גם הפעם חזרתי ברגל עד שהגענו סופית להונגריה המשוחררת כשחבל ארץ זה חוזר לרפובליקה הצ'כוסלובקית. לא מצאתי כל זכר למשפחתי.

דאגתי הראשונה היתה, איך בכל זאת להתקיים. מה עשיתי? עסקתי כרבים אחרים בסחר-מכר כעין שוק שחור.

עד מהרה נדרש כל אחד להוכיח שיש לו מקום עבודה קבוע וגם הפעם הצלחתי להקלט במשק החקלאי, שם הכרתי את אשתי לעתיד, כשהיא יושבת על המזודות מוכנה לעלות לארץ ישראל.

כמובן, שהצטרפתי לאשתי ובשנת 1949 עלינו לארץ לכרם מהר"ל. כאן חי גיסי גרשון קליין, אשר הקדימני בחצי שנה בעליה במסגרת ההגנה".

אפרים לפקוביץ' - "עד המלחמה (1938) הייתי בע' כנסלובקיה. בימי המלחמה נדדתי בבילורוסיה, אוקראינה ופולין. אחרי המלחמה, בעקבות הסכמים מדיניים הפכתי לנתין הונגרי. משפחתי עסקה עד המלחמה גם בחקלאות וגם במסחר. משחזרתי אחרי המלחמה, מצאתי שם רק אחות אחת מכל בני המשפחה. האחים שהספיקו להגר לאמריקה עוד לפני המלחמה, שלחו לי נירות וכסף לבוא לאמריקה. אבל אני החלטתי לעלות לארץ ישראל כי היה לי כבר מספיק מהגויים. בטרנספורט הראשון של ההגנה עליתי לארץ ישראל בשנת 1949".

מגדה שורץ - "בעלי (יעקב), לא התלהב במיוחד מהרעיון לעלות לארץ. אבל לאחר שהתחתנו, שוכנע ועלינו. אני הייתי בתנועת נוער "מזרחי" בקושיצה וחלומי היה להגשים את הציונות הלכה למעשה. עד לעליה הספקתי גם לעבור את הגיהנום של אושביץ. שיחק לי המזל והגעתי לכאן בספטמבר 1949. עליתי עם דרכון פרטי. השלטונות התייחסו לעלייתי באהדה בראותם בנו נציגי הקו המדיני החדש שלהם במדינה הצעירה שזה עתה קמה".

לינל איזמן - "קבלתי חינוך עברי בעיר מולדתי אושהורוד כבר בגיל הגן ומשם לבי"ס תיכון עברי - חינוך עברי במוסדות החינוך, בנוסף על אורית העברית ששררה בבית. ברור איפוא, כששמעתי על התארגנות ההגנה לעליה ארצה (לאחר שלב הבריגדה), מיד נרשמתי עם בעלי ועלינו ישר לאיגזים.

אשר לזועות אושויץ והשואה בכלל, קשה לי להעלות זכרונות מימים קודרים אלה. מה שאני זוכרת הוא שבשובי לעיר מולדתי פרצתי בבכי מר, לא על מה שעבר עלי אישית, אלא מעצם העובדה שלא זכרתי מאומה ואף את דמותה של אמי לא יכולתי להעלות בזכרוני.

אבל, כפי שכבר אמרתי - לא חשבתי הרבה ולא הססתי. בהזדמנות הראשונה נמקתי את כל קשרי עם העבר ובאתי לבנות חיים חדשים בארץ.

שאלה: האם בימים הראשונים לא עלה הרהור חרטה בלבך?

יעקב: "התנאים היו קשים מאוד. המסגרת היתה שיתופית, כשלכל משפחה הוקצבו 25 - 28 ל"י לחודש. לא היו תנאי דיור אנושיים, מינימליים. מים היו במשורה. עבדנו עבודה קשה מאוד בסיקול. היו כמה מקרי עקיצה ע"י עקרבים. כל אלה הצטברו יחד ונוצר מצב שהצעתי לאשתי, פשוט... להסתלק מכאן - לברוח חזרה. אבל דעתה של אשתי היתה נחרצת וקובעת... נשארנו. אחרי חצי שנה עברנו ממשק שיתופי למשק פרטי. כל משפחה קבלה פרה וכן פרד - לשתיים או שלוש משפחות (משותף). זה לא הספיק למחיה ורוב האנשים יצאו לעבוד בחוץ.

כעבור זמן-מה החלטתי להפסיק את העבודה בחוץ ולהתקשר קשר מלא למשק. עבדתי שני דונס עגבניות ומלפפונים בלי מים. ורק בסוף 1950 - כשקבלנו מים, התחיל המשק להתפתח. קבלנו $7\frac{1}{2}$ דונס אדמה לכל יחידת משק ($7\frac{1}{2}$ ולא יותר, כי טרם גמרנו עבודת סיקול השטחים. כיום השטח ליחידה הוא 30 דונס). עיבדתי גם חלקות של חברים, שהמשיכו לעבוד בחוץ ועברתי בכלל לעיבוד אינטנסיבי של השטחים אשר בעיבודי."

אפרים - "אמנם הרבה משפחות, לא רק שהיו להם הרהורי חרטה, אלא אף הסיקו מסקנות. העובדה שמתוך חמש עשרה המשפחות שבאנו בינואר 1949 לאיגזים נשארו רק שתי משפחות - עובדה זאת מדברת בעד עצמה. שתי המשפחות שנשארו - דוידוביץ ומשפחתי. נכון שסבלנו קשות גם מהצנע וגם מהפפצ'ה, אבל התגברנו".

לילי - "כפי שכבר הזכרתי לעיל, הרי שידיעתי את השפה, באה לי מילדותי ודבר זה עזר לי בסידורי בעבודה כעוזרת לגננת. מצאתי סיפוק רב בגן, אם כי עבר זמן-מה עד שקבלנו את הציוד המתאים. לא היו מעולם הרהורי חרטה".

שלמה - "ניגשנו לפתח משק חקלאי, ללא ידיעה יסודית כלשהי. גם המדריך איזנשטט, לא תמיד ידע להדריכנו בדרך הנכונה. זכורני כשבאתי אליו פעם בשאלה - מהי כמות הזרעים של בקיה הנחוצה לזריעה - ענה לי - "עפעס מער, עפעס ווייניגער" (פחות או יותר). ועם כל זאת ולמרות הכל, התגברנו ואף קצרנו יבולים ברוכים. לא היה מקום לחרטה".

היתה לנו עוד בעיה - בעיה קשה ויסודית מאוד - קרקע. כל פעם קם מישהו וניסה לקחת מאתנו שטח זה או אחר. זכור לי המקרה שיצאנו כולנו עם נשינו וטפינו בעגלות לקראת עו"ד סולומון שבא לקחת שטחים שהוא טען לבעלותם. משראה אותנו שאל: "מה אתם רוצים משני הילדים שלי?" (שהחזיקו בחוות מקורה). על כך עניתי לו: 'ומה אתה רוצה ממאתיים הילדים שלנו?'. גם בעיה זאת כפי שאמרתי - נפתרה ואנחנו כאן".

שאלה: ואיך הרגשתם היום, אחרי שלושים שנה?

התשובות לשאלה זאת היו כלליות. והרי אחדות מהן:

- "אנחנו פנסיונרים, אבל כולנו עובדים פחות משעבדנו קודם".
- "יש נחת מהילדים. יש גם מקרים של בן בעל משק, נוסף על הבן הממשיך".
- "הילדים שלנו מלומדים ומאורגנים יותר משהיינו אנחנו המייסדים".
- "חובות? ברוך השם. יש גם היום".

- "לרפת יש סכריים טובים להמשך".
- "צריך כל הזמן, מי שידחוף למפעלים חדשים ולענפים מכניסים".
- "הבעיה של עבודה עצמית (המייסדים) מול עבודה שכירה (הבנים) - הוא בעינינו בעיה קשה מאוד הצריכה להפתר בהקדם".

בשיחה עם הח' אהרון גלנץ - רשמתי דברים דלקמן:

למה באתי לארץ ודוקא לאיגזים?

התשובה היא פשוטה - זה היה חלומי כל השנים להגיע לארץ ישראל. אחרי המלחמה קבלתי מדודי באמריקה, מכתב עם ניירות להגר לשם, אבל אני לא קבלתי את ההצעה והחלטתי לנסוע לארץ ישראל.

הצטרפתי למסגרת "ההגנה" שהתארגנה והתאמנה בצ'כיה בידיעת השלטונות. באו גם מדריכים מהארץ למטרה זאת. משלחת סקר שנשלחה מטעם ההגנה - לארץ בזמן מלחמת השחרור שם, חיפשה מקום מתאים להתישבותנו בכפר חקלאי וכך הגעתי יחד עם כולם ל... איגזים, הוא כרם מהר"ל.

הגעתי רווק בודד ללא משפחה וכאן אני נזכר בהרגשה לא נעימה את צורת המיון ברדתנו מהאניה: נשואים לצד אחד ורווקים לצד אחר - דבר שהזכיר לי מיון אחר...

אנחנו הרווקים נשלחנו מבית-ליד למוצבים, זה בחולצה צבאית וזה במכנסים צבאיים - חיילים לכל דבר ואילו בעלי המשפחות נשלחו לאיגזים.

סיפור נחמד מימים אלה:

קבלתי חופשה קצרה מהצבא ומה עושים? "קופצים" לבקר את החברים באיגזים. הגעתי לצומת בכביש הראשי ופניתי דוקא ל...עופר. כאן פגשתי חבר מקיבוץ עין כרמל, שחיפש כאן חמרי בנין והוא העמידני על טעויות וכוון אותו לדרך העולה לאיגזים. טפסתי בדרך העולה והנה הגעתי. אבל... מה קורה פה? חיילים חבושים כפיות אדומות עם רובים מכודנים עומדים בכניסה ועוצרים אותי - הלט! האט נפלתי בשבי הערבים? או שמא אני חולט? לא, זוהי מציאות. הם מדברים אלי בשפה לא מובנת לי ואני עונה להם בשפה לא מובנת להם. רק המילה "איגזים" משותפת לשנינו. ואז הם לוקחים אותי ומביאים אותי לאיגזים. כאן קבלוני החברים בשמחה והחיילים הבינו שאני שייך לכאן. אחר כך נודע לי שהיו אלה צ'רקסים בשרות צ.ה.ל.

זכרונות בראשית?

עם שחרורי מהצבא, חזרתי לאיגזים. כאן היו החיים מאורגנים במסגרת קולקטיב: המטבח היה משותף (בניהולו של אפרים לפקוביץ'). החברים ישנו יחד וגם הקופה היתה משותפת.

גם סידור העבודה היה משותף ולרווקים לא תמיד היתה עבודה, כי בראש וראשונה דאגו לפרנסתם של בעלי המשפחות. עובדת היותי רווק גרמה לי לא פעם בעיות. למשל: כידוע טרם חוברנו לרשת המים הובאו אלינו בטנקר וחולקו במנות. כשהיה חוסר במים לרחצה, היינו אנחנו הרווקים נאלצים לא פעם לוותר על מקלחת (היה גם מקרה של הוצאת המגופה מהטנקר בבחינת "גם לי וגם לך לא יהיה") או ענין מחלת הפפטיצה שגרמה לנו הרבה סבל וסבל מיוחד לרווקים. ובכל זאת אף פעם לא התאוננתי ותמיד הייתי שמח בחלקי ואף הבאתי לכפר את אחותי, שבנתה כאן את ביתה, גידלה את ילדיה ופיתחה משק יפה (עזבו לפני ארבע שנים).

היו בעיות חברתיות קשות כשהציבור מתחלק לשני מחנות וכל אחד רוצה להיות מנהיג. המחלוקת החברתית התבטאה גם בשטח החינוך: דתיים ולא-דתיים. היתה שנה אחת שהחברים הדתיים שלחו את ילדיהם צופים בטנדר לחיפה. ורק כשקמו שני בתי הספר האזוריים, באה הבעיה על פתרונה. למען האמת ההיסטורית אין להעלים את העובדה שהמחלוקת גרמה למריבות קשות ואף לתגרת ידיים הגיעה.

גם את ביתי וגם את משקי בניתי בהדרגה. כיצד? היה כלל מקובל שמספר החדרים בבית כמספר הילדים. היות והיה לי ילד אחד בלבד - קבלתי דירה בת חדר אחד וכך עברתי שלושה שלבים עד שהגעתי אל המנוחה. ואשר לנחלה, כלומר למשק - הרי מפרה אחת שקבלתי בשנת 1951 הגעתי לרפת בת 36 ראש, אותה חיסלתי בהגיעי לגיל הפרישה.

קשיים כספיים היו תמיד. כאן אני נזכר במקרה מעניין, אם כי לא אופייני: הועד החליט פעם, על מנת לשפר במקצת את המצב הכספי - שכל חבר אשר יסלק לפחות 30% מהחוב שלו, יוכל לקבל צנורות השקיה. מצויד ברשימה נסעתי לקבל את הצנורות והנה מסרבים לתת לי הצנורות של אחד מחברי הועד. למה? כי הוא לא סלק את ה-30% מחובו. בשובי הביתה שאלתיו לפשר הדבר וזו היתה תשובתו "אני החלטתי בשבילכם אבל לא בשבילי". זה היה אולי בטוי-מה למצב החברתי בתקופה מסוימת.

ואם עוסקים בזכרונות הרני נזכר בחלבן נס שחלון ביתו נשקף אל המחלבה. הוא היה מסתכל ועד שלא ראה את אחרון החברים מביא את כדי החלב, לא היה יוצא לפתוח את המחלבה ולקבל מידיהם את החלב. זכור לי גם ענין "12 אלף הדונמים" - הטרקטוריסטים הגישו פעם חשבון שעות עבודה (חשבון תיאורטי כמובן) וכשבדקו את החשבון, התברר שלרשות המושב 12 אלף דונם קרקע, במקום 3000 במציאות.

עוד סיפור? נזכרתי. אנחנו השתמשנו כתחליף לכסף מזומן בפתקים הידועים בשם בונים. פעם נסעה חברה לחיפה. כשעלתה לאוטובוס, רצתה לשלם עבור הכרטיס בבונים ולמרבח מבוכתה, העמידה הנהג על טעותה.

אשר לעבודה, הרי שעבודתי בעבודות רבות ושונות: שמירה בכרמי עתלית תמורת 45 ל"י לחודש, כשאני מקבל 20 והיתר - לקופה המשותפת; פועל בנין בקיבוץ עין כרמל, שם בניתי את כל הבניינים בניהולו של בן-זאב;

עבדתי ב"מקורות" בהנחת קו המים בנחל אנרן ליד סיטרין.

אכן, היו אלה זמנים קשים אבל... יפים.

אמנם כן, היו נושרים. הרבה נושרים. יש יותר חברים בחוץ מאשר בפנים ולדעתי נשאר דוקא הטובים והחזקים ברוחם.

אשר לעתיד -

כשהציעו את הועדה הקרואה, הייתי אני בין המתנגדים וזאת מסיבה פשוטה - התבישתי שאנשים מבחוץ ינהלו לנו את עניני הכפר. היום אחרי שנתיים של פעולת הועדה, אני מתפלל שלא ילכו, כי זה עלול להביא לידי משבר קשה (קטסטרופה). אמנם יש לנו צעירים מוכשרים המסוגלים להצעיד את הכפר קדימה, אבל אני עדיין חושש מפני כמה וכמה ותיקים שיצרו את צעדיהם.

באתי מעומר, אז פינה שוממה ונידחת ליד באר-שבע - לכרם מהר"ל מושב בראשית צעדי על חורבותיו של הכפר הערבי הנטוש. - איגזים ועל בעיותיו החברתיות הקשות (הערת רחל: "ההורים סיפרו לנו שאנחנו נוסעים לרמת גן").

הוזמנתי ע"י חברי - אברהם וינברגר - חבר משנות הנעורים בחו"ל והוא בקשני לקבל על עצמי תפקיד המזכיר.

אמרתי "משנות הנעורים" והכוונה שלי להשתייכותנו לתנועת הנוער "החלוץ הצעיר" בקרפטו-רוס שבשלטון הונגריה מאז 1938. נפגשנו בוועידה צירי התנועה בבודפשט בשנת 1940. וכאן מתחיל בעצם סיפורי על תנועת הנוער שלנו.

חופש תנועה והתארגנות? אמנם כן. לא היו שום הגבלות ואישית אף לא סבלתי במיוחד במשך שנות המלחמה. הייתי פעיל בתנועה ובשנת 1942 יצאתי עם עוד קבוצת נוער להכשרה חקלאית. השם הרשמי כלפי חוץ היה "נוער לומד מקצוע". את ההכשרה עברנו בחוה של גויים בסנט-אנדרה - 8 חברים ו-2 חברות. זכורני שהיו שם בחוה עצי דובדבן רבים וכרגיל במצב כזה נהגנו "לסחוב" דובדבנים עד שפעם אחת תפסוני "על חם". אני לא אבדתי את עשתונותי וטענתי ש"באתי לגרש תרנגולות". "תרנגולות על עץ?" "אתם הלא רואים" - התעקשתי וטענתי. מאז התהלך הסיפור על "משה ווייס מגרש התרנגולות מן העצים".

אבל אנחנו גם עבדנו ברצינות בעבודות ממש כגון קציר חטים וחציר בחרמש (הערת אבי: "את הקצירה המקצועית בחרמש, אמנם ראינו בשדות כרם מהר"ל

ההכשרה נמשכה כשנה ובהגיע אלינו הידיעות המחרידות על השמדת היהודים בפולניה, התארגנה התנועה לירידה למחתרת וזאת בעזרת תנועת מחתרת הונגרית לא-יהודית.

בהקשר לכך, נשלחתי מטעם מרכז התנועה לישובי היהודים בקרפטו-רוס להסביר ולהזהיר את חברינו שם על הצפוי לנו. באחד המקומות כמעט ונתפסתי בעקבות הלשנה.

והמעשה שהיה, כך היה: דברתי בטלפון עם המרכז בצופן קבוע מראש כשבשפה ההונגרית מתובלות מלים עבריות מוסכמות. פקיד דואר האזין לשיחה, התעורר אצלו חשד והזמין ז'נדרמריה. הצלחתי להתחמק מהמקום ולמזלי הגעתי לרכבת בזמן שהביאתני למונקץ' - עיר מולדתי, שם נמצאו בני משפחתי. לחברי שנתלווה אלי הוריתי להזהיר את החברים מפני ביקור המשטרה. ואמנם עד מהרה הגיעו השוטרים לחברים ותוך איומים ומכות חקרו אותם על מקום הימצאי.

אני נפרדתי מבני משפחתי במונקי' והנדעתי להם שאני נוסע. לאן?
או למחנה עבודה או ל...פלשתינה. יש לציין שבאותו זמן, היהודים
בעיר ובסביבה לא ידעו עדיין על השואה וגם אם שמעו משהו - לא
האמינו.

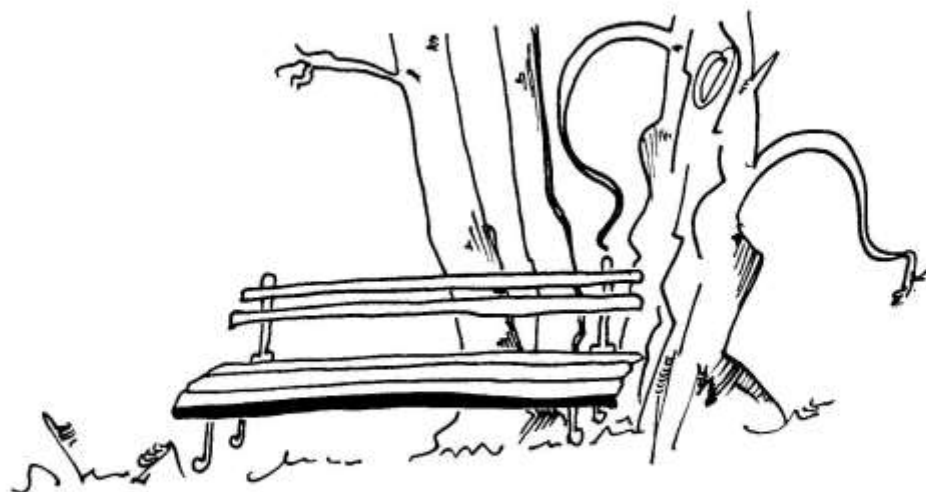
עוד באוקטובר - 1942 כשגויסתי למחנה עבודה, עם חברי התנועות
החלוציות (במחתרת כמובן) דאגנו להצטייד בניירות אריסים ובבגדים
אזרחיים נאותים וחכינו לפקודה לזוז.

ב' 4 בינואר 1944, יצאה רכבת עם עולים לארץ ישראל (עם סרטיפיקטים)
כשהיציאה היא פומבית ולאור היום. שרו אפילו "התקוה" בעלותם
לרכבת. בין הנוסעים, גם פליטים שבאו מפולניה. במקרה הייתי
בתחנת הרכבת בבודפשט ואף אני נפרדתי מהחברים לא במעט קנאה.

ביום 19 באפריל, כבשו הגרמנים את הונגריה לשם הבטחת עורף לצבאם
ואז התחילו הצרות הממשיות של היהודים: גיטו, טלאי צהוב,
טרנספורטים וכו'. ירדנו למחתרת בבונקרים שהכנו קודם בפרובינציה
ואח"כ בבודפשט.

ב' 15 באוקטובר כשתפסו הפשיסטים של סלשי את השלטון, קבלנו הוראה
לברוח (ע"י שליחת התנועה, חדוה ויס).

כשהגיעו הרוסים ב' 22 בנובמבר, יצאנו לרחוב והוכרנו על ידם
כפרטיזנים. נענו בכוון הגבול הרומני, מאות קילומטרים ברגל במטרה
להגיע לנמל. הגענו לבוקרסט וכאן מצאנו חיים יהודיים ואף ציונים
מאורגנים, מכאן התנהלה תנועת עליה ב' בעזרת שליחים מהארץ במדי
הצבא הבריטי. וכך הגעתי לאיטליה. ליד תחנת הרכבת ברומא פגשתי
על ספסל את שושנה - אשתי לעתיד (צ'וקי: "בהיותי באיטליה, חפשתי
את הספסל המפורסם כל כך במשפחה"). התארגנו במסגרת קיבוץ קלוסובה
ובאניה "לה-ספציה" הגענו ארצה.

עם ד"ר מיינצער - רופא המושב
שוחחתי בביתו המרווח, העומד
בכניסה למושב, מוקף גינה
מטופחת. כשלצידו אשתו ילידת
סיץ - עוזרת כנגדו.
וזו סיפורו (מדבר באיטיות
יתרה):

"נולדתי בגרמניה ושם גם סימתי לימודי ברפואה. ברם, את התואר
קבלתי בבזל שבשווייץ. עם קבלת התואר יצאתי להולנד לשם קבלת עבודה
כ...גנן! כן, גנן, המקבל הכשרה מעשית לעליה בארץ במסגרת "אורט"
והג'וינט האמריקאי.

אולם, לא לארץ ישראל נשלחתי, כי אם לרוסיה - לכפרי ההתישבות
היהודית שם. היה זה בשנת 1937. מכאן מתחילה פרשת נדודי מארץ
לארץ - פולין, צ'כיה, אוסטריה ושוב - שווייץ והמטרה - הולנד.

להולנד לא חזרתי מחשש פלישת הגרמנים. כאן קשרתי איפוא קשרים
עם הקונסוליה הסינית וכתוצאה מכך הגעתי לסיץ. דרך צרפת, תעלת
סואץ והודו-סיץ (ברכבת).

בסיץ עברו עלי עשר משנות חיי. באמצעות הצלב האדום נתקבלתי לעבודה
כרופא במרכז סיץ, לא הרחק מדרך בורמה המפורסמת מימי מלחמת עולם
השנייה.

בסביבה של רופאים גרמניים באקדמיה הרפואית, עמדה לעזרתי שפת-האם
שלי - גרמנית והדבר סייע בידי רבות ואף הגעתי לדרגה צבאית גבוהה.
כאן הכרתי את אשתי לעתיד, ששירתה בתפקיד אחות מוסמכת.

תוצאת ההיכרות הזאת - התגירה בת-סיץ ושמה בישראל - צפורה.
צפורה? כן. כשם אשתו של משה רבנו.

בשנת 1948 הגיעה אלינו הבשורה על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל
ואם אני אמנם שאפתי להגיע לארה"ב, הרי שהאשה הכריעה לטובת מדינת
ישראל על מנת לחיות במדינה יהודית.

בעזרת אונר"א הגענו לאיטליה ומכאן - בספינה קטנה לחיפה.
מחיפה הוטענו אישון לילה (אני, אשתי ושתי בנותי נו) למחנה אוכלים
בחדרה - בנה חיים.

זה היה בפברואר 1949. עד שהגעתי לאיגזיס, עברו כמה וכמה חדשים.
הועדה הרפואית בת"א בדקה אם אני חייב בשרות צבאי. הצבא מצדו לא
רצה להבטיח דירה ופניתי לקרפ"ח. כאן קבלוני ושלחוני להשתלמות
לשלושה חדשים (בעיקר לשם לימוד השפה). בשעות אחה"צ עבדתי בהקמת
צריפים על מנת "לעשות קצת כסף". כאחרים, גם אנחנו קבלנו צריף,
אחרי ששה שבועות.

וכאן הגיע מכתב ממרכז קופ"ח שעלי ללכת למושב איגזיס ואמנם מלאתי את ההוראה והלכתי לאיגזיס.

הייתי הרופא היחידי בכל האיזור של המושבים החדשים בחוף הכרמל. מה מצאנו באיגזיס? ג'ונגל! ממש ג'ונגל. לא בתים, לא מים, לא חשמל ולא דרך כלשהי. עזובה בכל. האנשים התרכזו בבית האפנדי, אשר התגורר במקורה הסמוכה.

תנאים? ובכן, קבלתי משכורת ראשונה - 12 (שתיים עשרה) לירות לחודש. כמו כן קבלתי הלואה מקרן פנסיה לבניית בית מתאים לתפקידי וזהו הבית בו אנו יושבים כעת (112 מ"ר).

כן, לבית הזה יש סיפור - סיפור הבעלות שהחמיר מאז צאתי לפנסיה. בשנת 1950 נולד הבן וקראנו לו בשם ישראל יעקב, יען כי נולד ביום עצמאותה של מדינת ישראל. ואילו לבתנו הבכורה קראנו בשם חוה, כשם נכדתו של המהר"ל, בתה של פייגלה - בתו היחידה של המהר"ל. כאן אולי המקום לציין שגם השם צפורה (אשתי) וגם השם חוה (בתנו) לא במקרה באו, כי משפחת מיינצר (מיינץ - עיר ואם בגרמניה) היא ענף באילן היוחסין של המהר"ל!! (כאן מוציא ד"ר מיינצר מסמכים מסודרים ומתוויקים כמיטב המסורת היקית - מסמכים המוכיחים אמנם קשר משפחתי זה באילן היוחסין המשתרע על פני 16 דורות).

"בואי לאיגזיס, שנקראה לאחר מכן כרם מהר"ל אין לו ולא היה לו כל קשר להשתייכות משפחתית זאת. הדבר נתגלה לי רק לאחר השתקעותי כאן".

(כאן נכנסת לשיחה אשתי, שעמדה כל הזמן מן הצד ובעברית בעלת צליל מתנגן של המזרח הרחוק אומרת):

"זכותו של המהר"ל מגינה על משפחתנו ופעמים מספר ממש ניצלנו ממות בתאונות קטלניות. גם על בני הכפר מגינה רוחו של המהר"ל".

וממשיך ד"ר מיינצר את סיפורו:

עם השתקעותי בכרם מהר"ל, לא חדלתי מנדודי בין ישובי האיזור, בהתאם להוראות מרכז קופ"ח וכך עברתי על אופנועי בעל הסירה המוצמדת ממושב למושב: הבונים, גבע כרמל, עופר, עין אילה ונר עציון.

רק עם בואם של רופאים נוספים לאיזור: ד"ר היימן וד"ר פינקוביץ' - באתי אל המנוחה. יחד עם הרופאים האלה ביצענו בדיקה כללית של אוושות-לב אצל כל ילדי האיזור, דבר שתרם רבות לבריאותו של הדור הצעיר.

על מחקר זה אף קבלתי פרס.

כ"כ ביצעתי מחקר השוואתי על המצב ברפתות באיזור ומחקר זה התפרסם בכתבי-עת רפואיים בחו"ל ובארץ.

נשלחתי לאנגליה בשליחות מטעם ההסתדרות הרפואית ואילו בבית עסקתי
בהדרכת איגוד רופאי המשפחה.

בסיכומי של דבר - ראיתי בעבודתי שליחות חלוצית.
עכשיו אני פנסיונר וזמני פנוי למשפחה הגדולה: אשה, ילדים
ונכדים."

עד מאה ועשרים - ד"ר מיינצר.

ש.ס.

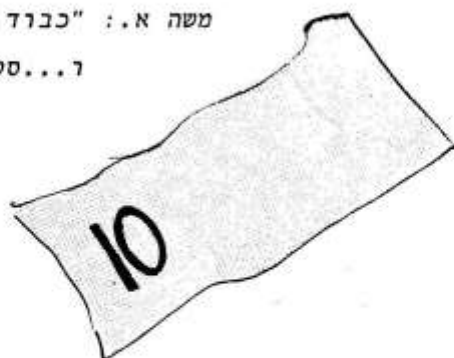
משה א. סטר למשה כ. העניך הגיע

לבית המשפט.

השופט: "אני קונס אותך בסך 5.- ₪"

משה א.: "כבוד השופט" קבל עשר לירות"

ו...סטר למשה כ. סטירה נוספת.

"עשרים ושבע שנים רצופות של עבודה שגרתית כביכול, אבל במציאות, כל מקרה בפני עצמו סיפור של סבל אנושי אותו חלקתי גופנית ורוחנית עם כל אלה בהם טיפלתי". כך פתחה את שיחתה דינה, האחות הראשונה של כרם מהר"ל, שפרשה לגימלאות לפני שלוש שנים, עקב מצב בריאותה - הפעם, שלה עצמה, ועל כך בהמשך השיחה.

/ ש.ס. /

הגעת ל"כרם מהר"ל במאי 1949 עם בעלי, אברהם, מקיבוץ עין-חרוד, אחרי שחינו בר שלוש שנים.

הדרך, בה הגענו לעין חרוד קשורה בשמו של חבר הקיבוץ - ד"ר קרופסקי, האיש שהביאני לכאן בשנת 1946 מאיטליה במסגרת גרעין המורכב כולו מבעלי עבר תנועתי: "דרור-החלוצ הצעיר" (אברהם) ו"מכבי הצעיר" (דינה), וטבעי שהגרעין אורגן במסגרת הקיבוץ המאוחד - קיבוץ קלוסובה. הגענו באניה 'לה-ספציה' בנתיב החדש של עליה ב': בודפסט - יוגוסלביה - איטליה.

וכך הגעתי, ניצולה מאושביץ (אברהם היה במטהאוזן) למרכז הפעילות של הקיבוץ המאוחד - לעין חרוד. נקלטנו יפה גם בעבודה החקלאית וגם בחברה.

העבודה החקלאית היתה בשבילי התגשמות חלום, אותו התחלתי לרקום עוד בהיותי בהכשרה חקלאית בחו"ל (בסלובקיה).

בואו של נטע, אחיו של אברהם לארץ, שינח את תכניתנו והחלטנו ללכת כולנו להתיישבות במושב חדש - מעין שליחות חלוצית, בניגוד להיותנו נספחים וירוקים בקיבוץ ותיק, אם כי כאמור, נקלטנו כאן יפה ואם גם שלא התעלמנו מהקשיים הצפויים לנו במקום החדש. ואמנם רבים וגדולים היו קשיי-ההסתגלות במקומנו החדש ובעיקר היו אלה קשיים חברתיים.

וביום בהיר אחד חל מפנה בחיי.

בזכות היותי בין הבודדים שדברנו עברית, פנו אלי מהמרכז של קופ"ח ובקשוני לקבל על עצמי לשרת בתפקיד אחות ליד רופא המושב - ד"ר מיינצר.

כדאי להזכיר שבאותה תקופה, היה מחסור עצום באחיות. אמנם היה לי מושג-מה בשטח זה עוד מחו"ל, אבל מכאן ועד קבלת עול כזה עוד רבה הדרך וגם היה לי קשה להסכים לכך בהיות אס לילד קטן, אבל בסופו של דבר לא עמדתי בלחץ השכנוע של האנשים המרכזיים האלה בעלי אישיות משכנת ורציניים ביותר כגון: האחות הראשית-רבקה לינקובסקי, חומש וד"ר עוגן. תוך כדי מסע השכנוע בקרו אצלנו בבית - בית ערבי "משופץ" על "רהיטיו" המאולתרים והתרשמו במיוחד מאחזקת הבית ומהנקיון השורר בכל פינה. דבר זה חיזק עוד יותר את צדקת טענתם שאמנם עלי לקבל את התפקיד.

הסכמתי ומיד נשלחתי להשתלמות בחיפה למשך שלושה חדשים כשקופת חולים משלמת את הלימודים, את התשלום עבור העוזרת והמטפלת בבית ואת הנסיעות. אשר לנסיעות לחיפה הרי שהדבר היה כרוך בקשיים מרובים והכונה - הדרך עד לכביש הראשי, אותה עשיתי לא פעם ברגל הלוך ושוב - קשיים פיזיים וגם... סכנת נפשות. ובכל זאת ולמרות הכל באתי על סיפוקי המלא ואף זכיתי לציון לשבח כתלמידה מתאימה למלוי התפקיד. עידוד מיוחד קבלתי מחברי הנהלת קופ"ח, אשר נהגו לבקר בקביעות מדי שבוע בשבוע במרפאה, תוך כדי מעקב אחר עבודתי (חבל שנוהג כזה לא קיים גם היום).

תנאי עבודה?

שאלה יפה שאלת. לא היו תנאים. המרפאה שכנה בבית ערבי בו התגורר גם הרופא. הצידוד - דל ועלוב. אין חשמל ואין מים זורמים (הביאו מים בטנקר). העבודה נעשתה לאור עשית נפט וביקור החולים נעשה בערבים לאור פנס-רוח, בשבילים לא-שבילים. הרופא עבד בכפר שתיים במשך שלוש פעמים בשבוע, כי יתר זמנו הקדיש לעוד חמישה ישובים באיזור. זהו זמן מועט וקצר, אבל המלאכה היתה מרובה, כי רבות ומשונות היו המחלות שפקדו את החברים אם כתוצאה מסבלם של האנשים במלחמה ובמחנות, אם בגלל קשיי ההסתגלות לאקלים החדש ואם כתוצאה מתנאי ההיגיינה הלקויים כגון: מים מהבורות, אבק, לכלוך וחרקים טפיליים. וכך תיזכר לשמצה מחלת הפפטי'ה שקבלה מימדים של מגיפה בנוסף על הסבל היומיומי מפצעים מוגלתיים: פורונקלים, אבסצסים ועוד. ובכל זאת מעולם לא התאוננתי. נהפוך הוא - מצאתי סיפוק מלא בעבודתי וזכיתי ליחס של אימון מלא מצד ציבור החברים מהרגע הראשון. דבר זה הביאני לידי כך שתפקידי חרג הרבה מעבר למקצוע המוגדר והזמן הרשמי של שעות המרפאה. אפשר לומר - תפקיד קהילתי במלוא מובן המילה. במה זה התבטא למעשה?

ביקורי בית עד לשעות הערב המאוחרות ומשעות הבוקר המוקדמות אם בקיץ ואם בחורף. בינתיים גדלו המשפחות ומספרם של הילדים הלך ורב והתעוררה בעיית אחות טיפת חלב. אמנם בזמן הראשון נשלחה אחות מיוחדת מהמחוז, אבל כעבור זמן לא רב עזבה וגם תפקיד זה הוטל עלי, אחרי השתלמות נוספת.

רק תפקיד זה? ותפקיד אחות ביה"ס? והכפר הערבי השכן מקורה על בעיותיו הספציפיות של רפואה מונעת בציבור חסר הרגלי-ההיגיינה מינימליים?

אכן, כפי שאמרתי - עבודה מרובה. מרובה עד מאוד והצידוד פרימיטיבי ביותר. אז לא היו מזריקים מוכנים וסטריליים כפי שמקובל היום, הייתי בכל ביקור, מטלטלת את החומר כולו עם הסטריליזטור ו-מרתיחה את המזרק במקום, לשם יתר בטחון תוך שמירה קפדנית על כללי ההיגיינה.

לפעמים, במקרים של דלקת ריאות הייתי צריכה לערוך ביקור כזה פעמיים בכל מקום וגם במקומות מרוחקים ביותר על ההר לשם הזרקת סטרפטומיצין.

והיו גם מקרים בהם שימשתי גם כמיילדת, כשהיולדת לא עצרה כח להמתיך עד בוא האמבולנס או להסעה במכונית של הכפר.

במקרים דחופים, באין הרופא במקום הייתי צריכה לאבחן ולהחליט בעצמי על צעדי חירום של טיפול מיוחד או לשיחת החולה לבית החולים ולעומת זה, הרופא לא הסכים לטפל במקרה כלשהו ללא נוכחותי, אף אם הדבר פגע לא פעם בסדר החיים המשפחתיים שלי. בקיצור - משועבדת לתפקיד, ואמנם התערבותי המיידית ואבחנתי הנכונה לא פעם מנעו סיבוכים ופשוט הצילו נפשות.

זכור לי מקרה כזה שקרה בחג שבועות בשנת 1972. הבית היה מלא אורחים וחגגנו את החג. והנה מופיע לפתע פתאום ערבי ממקורה עם בנו כשפניו נפוחים כתוצאה ממורסה ליד העין. הגשתי לו טיפול ראשוני ואמרתי לו לבוא למחרת היום בבוקר לרופא.

בלילה התעוררתי ובלבי הרהורי חרטה על שלא שלחתי מיד לבית החולים, כי התעורר אצלי חשש פן יפגע הדבר במוחו של הילד והתוצאה - מות. הערתי את אברהם והכרחתי אותו לנסוע איתי מיד למקורה. נסענו בדרך לא-דרך וזכינו ל"קבלת פנים" קולנית מאוד של כלבי הכפר. אבל את האב עם בנו החולה לא הצלחנו לאתר. חזרנו כלעומת שבאנו ובמתח נפשי בלתי רגיל חכיתי ליום המחרת. בבוקר כשמצאתי את הבן והוא עודנו חי, שלחתי מיד לבית החולים ואמנם התברר ששקולי היה נכון בהחלט.

זהו רק מקרה אחד מני רבים, בהם עמדתי מול הכרעות גורליות שלא הצטערתי עליהם לאחר מעשה.

יצרתי קשר נפשי עם כל ילד וילד במושב, אם בעת מחלה ספציפית ואם בטיפול שגרתי. אני יכולה לומר על הדור הצעיר "כולם היו בני". האחות בכפר, תפקידה שונה בתכלית השנוי מזה של אחות בעיר. כאן בכפר היא הכתובת בהא' הידיעה לכל מה שקשור לבריאות הגוף ואף לבעיות אישיות מעבר לזה.

עזבתי את העבודה בשנת 1976 בנסיבות דרמטיות למדי:

תוך כדי ביקור-בית במקרה דחוף והגשת עזרה לחולה, לקיתי בהתקף לב כשאני בעצמי מוסעת באמבולנס בדחיפות לבית החולים.

ולסיכום ארשה לי להגיד בפה מלא שעזבתי את עבודתי אחרי עשרים ושבע שנים כשאני מביטה אחורה בגאווה ובסיפוק מלא ממצב בריאותם של התושבים, המרפאה היפה מצוידת בציוד מודרני ובתקוה לשיפורים נוספים עם התקדמות הזמן.

בביתו של אורי דוידוביץ - התכנסו כמה וכמה נציגים של דנר ההמשך לשיחת רעים. (עם כיבוד קל). נכחו: אמנון, שפרה, שמואל, יואל, אליעזר, בת-שבע, חנקה, צבי, אסתר. כאן, קל יותר לדובב את המשתתפים בפגישה זאת וכך הוצגה שאלתי הראשונה ולא הייתי זקוק עוד לאמצעי המרצה, כשהשיחה הצנועה בראשיתה מתפתחת לרב-שיח ער ומלהיב.

שאלה: מהו מושב כרם מהר"ל בעיניך?

אמנון בוימל

"אני אמנם לא נולדתי כאן ובאתי לכאן עם הורי כילד, אבל זהו הביוטופ הטבעי שלי מקום בו אני חי. בונה משפחה ומשק ללא אלטרנטיבה כלשהי. עוד בגיל צעיר חייתי במקומות שונים בארץ, למדתי צורות חיים ואחדים מהם אף קרצו לי כגון: ניר חן ואלמגור. היו לי לבטים, אין להכחיש! ולאחר שמצאתי שאם קימות בעיות הרי שהן דומות בכל מקום. ואם כבר..... אז כאן".

שמואל גלנץ

"נולדתי כאן בכרם מהר"ל. יותר מזה - הורי אף התחתנו כאן. מושב כרם מהר"ל זכור מילדותי באווירה של עבודה קשה של ההורים ושל חברים אחרים וכן שלנו. עוד בגיל כיתה א' צריך היה לעזור להורים בעבודה חקלאית".

אורי דוידוביץ

"באתי עם הורי מאנגליה, לשם הגיעו כפליטים מצ'כיה, לאבא היתה סנדלריה קטנה, ממנה התפרנס, עד לביסוסו כחקלאי. התקשרות למקום היתה פשוטה וטבעית בהחלט".

יואל שורץ

"אני נולדתי כאן. כמו כל ילדי כרם מהר"ל, הייתי "ילד ארגז". אינך יודע מה זה? ובכן, מחוסר עגלת-ילדים או עריסה, גידלו אותנו בארגז. כן. פשוט ארגז של "תנובה" מין כלוב ברזל כבד. בו ישנו, בו נישאנו ממקום למקום ובו חלמנו את חלומות ילדותינו, כרם מהר"ל הוא בראש וראשונה מקום הולדתי, אבל אין זה הכל. כל אחד בגיל מסוים מחליט באיזו חברה ובאיזו סביבה, הוא רוצה לחיות, ואני החלטתי. אני מעדיף חברה סגורה וקטנה כשכל אחד מכיר כל אחד. פוגשו ברחוב ואומר לו שלום".

אמנון

"בענין אמירת שלום, אני נזכר שהייתי מקבל מנה הגונה מהורי אם אחד החברים התלונן בפניהם שלא אמרתי לו "שלום" אכן זה היה חשוב מאוד בחיינו היומיומיים".

יואל

"למרות כל הקשיים, עליהם סופר כאן, הרי כילדים, היו לנו חיים הרבה יותר מעניינים ועשירים, מאלה שיש לילדים היום בכרם מהר"ל, חברת הילדים מנתה עשרות ילדים (כחמישים) והם הכניסו רוח של חיים תוססי לכפר. חיי חברת הילדים התנהלו בשכונות, שכונות, בתוך הכפר."

כ ו ל ם

"כל אחד מאתנו למד לנגן בכלי כלשהו" (זוכרים את גב' רדה ?)

אמנון

"בין זכרונות הילדות שלי בולטת דמותו של מפעיל הגנרטור, שהיה גם מקרין הסרטים. לא פעם היה מפסיק את תפקידו כמקרין הסרט באמצע ההקרנה ורץ למלא את תפקידו השני כמפעיל הגנרטור. ואנחנו הילדים ידענו יפה לנצל הפסקות אלה."

אליעזר ליבוביץ

"אני נולדתי כאן וגדלתי כאן. אינני מכיר מקום אחר או צורת חיים אחרת ולכן התקשרתי למקום זה ובו אני רואה את הכל. אני זוכר יפה את חבלי הלידה של המושב: חקלאות שלא היה בידיה לפרנס את האנשים והיו נאלצים לחפש עבודה בחוץ בשכר זעום ובתנאים קשים מאוד. לפי דעתי יש לציין ולהעריך את האנשים על כח סבלם והתמדתם למרות הכל."

בת שבע פרידמן (מרמורשטיין)

"לא היתה להם ברירה אחרת מי ששיחק לו "מזלז" והיה בעל אומץ - יצא למקום אחר ונשארו אלה*המסכנים בלבד. כלומר שנראו בעיני עצמם העוזבים כמסכנים ובילתי מסוגלים להחליט לעזוב."

אשר לי הרי שאני רואה בכפר הזה את ביתי ולא דוקא משום שמקום זה טוב מאחרים. ניסיתי גם כמה שנים במקומות אחרים והיה לי טוב. בכל זאת תמיד "חזרתי הביתה". מזכרונות הילדות נחרתו במוחי ימי העבודה בבציר, כשאני דורכת יחד עם כולם את הענבים בחבית, בכרם שנטענו אותו במו ידינו."

צ ב י פרידמן

"מאז שאני זוכר את עצמי, לא חלמתי שאי-פעם אחזור מהמקומות שם חייתי - לכרם מהר"ל. ובכל זאת - והנה "חזרנו הביתה".

אמנון

"רוב המייסדים לא הכירו חקלאות, לא ידעו חקלאות ולא אהבו את החקלאות. "חקלאות" היתה בפיהם מעין מילת גנאי, קללה. והילדים נשלחו ללמוד בבתי ספר מקצועיים על מנת שלא ילכו ללמוד בבתי ספר חקלאיים, כפי שנדרשו וכל זאת בתקווה שע"י כך ינתקו את הילדים מהחקלאות. כונתם היתה פשוטה - שהבנים לא ישובו לכפר בתום לימודיהם. וכשחזרו הבנים בכל זאת, היתה זאת ממש הפתעה."

שמואל

"אם אמרתי שהחקלאות היתה כמו קללה, הרי זה משום שהורינו חיו באוירה כללית כזאת שאדמת הטרשים כאן, הינה אדמה מקוללת שלא ניתן לגדל בה שום דבר".

יואל

"אינני מסכים לדיעה שההורים ראו בחקלאות קללה. הסיבה ששלחו את הבנים ללמוד בבתי ספר שונים נבעה מרצון לתת לילדים חינוך מגוון ורב-צדדי, ללא כל כוונה לנתקם מהחקלאות ומהכפר, הם היו ממורמרים, כי היו קשי-יום".

אמנון

"חברים לא יכלו להבין שאני לומד במגמה חקלאית ויעצו לי בכל הזדמנות לחפש עבודה בחוץ. אמנם תקופה מסוימת נתפתית והלכתי לעבודה בחוץ ואגיד לכם בהזדמנות זאת שעד היום אני מצטער על כך ורואה בשנים אלה שעשיתי בחוץ, בזבז זמן משווע. עובדה - חזרתי לבסיס האמיתי - חקלאות".

חנה דוידוביץ (אנגלמן)

"אני פשוט אוהבת את המקום הזה ואוהב אותו תמיד".

אסתר פז (גליק)

"ילדותי בכרם מהר"ל, היתה ילדות יפה. מעולם לא ניסיתי צורת חיים אחרת ולומר את האמת, אינני בטוחה שאני כל כך שלמה עם עצמי, אולי מאותה סיבה עצמה, שלא יצאתי החוצה ואולי מפני שאינני מעורבת במידה מספקת בחיי יום-יום של הכפר. לאחר כמה שנים של מעורבות, אולי אוכל בלב שלם להתייחס לבעיית השתייכותי למקום".

שאלה: כיצד השפיעה המסגרת החינוכית על עיצוב דמותך

יואל

"גן הילדים הראשון שעל הגבעה למעלה, זכור לי עד היום בהשפעתו החיובית על דרך חיי".

אמנון

"באתי בגיל שבע מנוף של המישור אל נוף הררי קסום, והוא הנוף ש"תפס" אותי מיד ולא דוקא המסגרת החברתית. אני זוכר עצמי משוטט לבדי בפינות-נוף שונות. אין זאת אומרת שאין לי חוויות חברתיות שתרמו את חלקן בעיצוב אישיותי. ואם מדובר על גורמים חינוכיים, עלי לציין את המאמצים של הורי, שלמרות היותם דחוקים בזמן, מצאו תמיד שעה פנויה בשביל הילדים והשפיעו עלינו לטובה". ומה ששייך למורים, אינני חושב שהם תרמו תרומה כלשהי להתקשרותי לנוף ולמקום".

שפרה גונן (סמברג)

"השפעת המסגרת החינוכית? אני זוכרת את המורה שמשום מה היה מכור לספר "יונה". היה לו ספר "יונה" בשפה הצ'כית ובכל הזדמנות היה קורא לנו קטעים מתורגמים לעברית. בעד הקשבה טובה קבלנו פרס בצורת בולים, מדליות וגולות. כל יום, ללא קשר לתאריך האמיתי - היינו עורכים מסיבה כלשהי: מסיבת שבת "סדר פסח" או כל חג אחר וכפי שכבר אמרתי ללא כל קשר לתאריך האמיתי. לעומת זאת, היה גיבוש חברתי נפלא ללא משחקי "לגו" או אופניים וזאת למרות המצב הכלכלי הקשה.

הערה - "אולי דוקא משום כך?"

יואל

"זוכרים את משחקי הכדורגל בשבתות? לדעתי המצב הטופוגרפי המיוחד והחורבות "תרמו" הרבה למגוון משחקי הילדים".

שמואל

אני עוצבתי בבית. אינני זוכר כלום מהגן ולא יותר מזה מכיתה א'. כבר בכיתה ב' שלחו אותי לגימנסיה, כי רצו להפטר ממני כאן. אמרתי שעוצבתי בבית ובכן, השפעת הבית רגש עמוק של פטריוטיזם (אני זוכר במיוחד את ימי העצמאות הראשונים בבית). זכורה לי גם מלחמת הדיעות על החינוך הדתי והממלכתי שהקיף גם את ההורים וגם את הילדים והגיעו הדברים עד לידי הורדת ילדים מהאוטובוס ו"הכונתו" לבי"ס מסוים. כ"כ זוכר אני את המקרים על ידוי אבנים באוטובוס של ה"יריב". היריבות הזאת נמשכה גם אחר הלימודים בפנים הכפר.

אליעזר

"לי במיוחד הכאיבה העובדה, שהוציאו את בית הספר מהכפר והעבירו אותו לבית ספר אזורי. בימים הראשונים אף נתתי בטוי להרגשתי זאת בהתנהגותי בבית החדש".

אמנון

"השפעת הסביבה המחנכת? עצי אקליפטוס ליד ביה"ס, בהמות, נקודת ריכוז להסעות, תורן גבוה לדגל ומסביב... ג'ונגל של שיחים. אלה הם הדברים שנחרתו בזכרוני מהימים ההם. באשר לדמויות של מחנכים אני זוכר במיוחד את המורה מזל ואת המורה רם.

בת שבע

"אני דוקא זוכרת את בתיה הגננת, שיצרה אוירה נחמדה מאוד בגן ובסביבתו ולדעתי תרמה לא מעט לעיצוב דמותי. וגם לי זכרונות מפגישות נופ שונות ולדוגמא - "אתר ההחלקה" בהר הגעש.

שפרה

"אם לקחת לדוגמא שני מורים מסוימים, שהנשים שלטו בהם שלטון מוחלט והגיעו הדברים עד לידי הרמת ידיים על הבעלים האלה לקול צהלותינו - הרי ספק רב אם יכלו לתרום תרומה כלשהי חיובית לעיצוב דמותנו. גם העובדה שלמדנו 4-5 גילאים בכיתה אחת, לא הוסיפה בעניין זה".

חוויות וקוריוזים (זכרונות ילדות)

- "תהלוכת הנשים והילדים מבתיהם למאפיה בימי ששי להבאת העוגות והצ'ולנט ובימי שבת - להחזרת הצ'ולנט הביתה - תמונה שחזרה מידי שבוע בשבוע ובנו הילדים עורר הדבר עניין רב".
- "מריטת נוצות של העופות להכנת כרים ושמיכות, כל שבוע נעשה הדבר בחצרה של חברה אחרת. הנשים עם המטפחות לראשן, מורטות בידיים ומרכלות בפה. והגברית הגברים ב"קלוב" (מועדון). הנוצות נאספות בשק וגם... בשערות הנשים.
- "בפנסיון "רדה" נערכים לעתים קרובות נשפים ולעתים קרובות יותר - משחקי קלפים".
- "מקום "בלוי" אחר לנשים ולילדים היתה סככת המיון של הירקות. שם נערכו "אסיפות" לא רשמיות".
- "וכוחים אידיאולוגים התנהלו בכל זמן ובכל מקום, כשכל אחד מנסה לשכנע ולבסס את השקפתו".
- "חוויה מיוחדת לילדים היה פרזול הסוסים (פלדמן הנפח, גוטסמן מעין אילה והרצען)".
- "ומי לא זוכר את האיש עם המזודות? מידי פעם היה מופיע עם שתי מזודותיו מלאות בגדים ועובר בין הבתים למכרם".
- "ומי היה האיש הרעב תמיד? הספר כמובן. עד כדי כך הגיע תאווה לאכילה, שהיה משאיר חצי ראש לא מסופר ורץ לאכול משהו, אם נזדמן לו".
- "ולמי קראו "ניוקסל"? - דוקא אדם נחמד ששירת את הכפר בנאמנות. היה בא פעם מחדרה להזריק לעופות זריקות נגד מחלת הניוקסל. אנחנו הילדים, מרוב חיבה, היינו מחזיקים מאחור את האוטר הקטן שלו (מובן שלא השגיח בנו) והוא היה מתפלא, למה האוטר לא זז".
- "אני יורה בו כדור וחלסי" מה זה היה? איזמן, כמובן. כל פעם היה מאיים שיירה בסוסו הסורר ואנחנו הלכנו בעקבותיו לחזות במחזה, אבל כמובן... לא זכינו כי לא ירה בו".
- "הרי געש שליד הכפר, היה אתר הטיול הקצר הקבוע של הילדים. שם היינו מחליקים על הישבן או מגלגלים אבנים להתום שלמטה".
- "עם מקורה הכפר הערבי שבשכנותנו, קיימנו קשרי חתונה, כלומר, לא שהתחתנו אתם, אלא היינו הולכים לשם לראות את החתונות שלהם.
- "ומי יודע בפולקלור הערבי והדרוזי, מה דעתם על אנשי איגזים לשעבר? ובכן, מספרים על טיב המים של איגזים, הגורמים לכך ששותיהם קצת שוטים - "אהבל" בשפתם. משהו בדומה לאנשי חלם.

הערות העורך

כמובן שענין המים והשפעתם על שותיהם, איננו מתיחס כלל וכלל לתושביהם היהודים - עכ"פ לפי דעתם הם, לשאלתי מה מקום הבנים בהנהלת כפר, לא נענו ברצון והסתפקו בתשובה קצרה - "כל חברי הועד הם בנים".

כלומר - דור שני בכפר. רוב הבנים והבנות חזרו מ'מלימודיו ומי משרות בצבא לחיות בכפר, לבנות בית ולהקים משפחה ומשק, אף אלה שלא חזרו, קשורים קשר נפשי למקום ומבקרים לעתים קרובות.

ש.ס.

קבוצת כדורגל

ראשונה

בכרם מהר"ל

.1958

וקבוצת

כדורסל

כיום.

בשיחה נוכחים: עוזי ונעמי מעין, נילי גור, דורית פרי, ועזרא קמינקא. אלה הם נציגי המשפחות שנקלטו בכפר מאז 1972 והם מהווים כשליש מכלל משפחות אלה. אם הגדרנו את מעמדם של המייסדים, של הבנים הממשיכים, של בנים אשר רכשו משק ובנו כאן את ביתם - והם אינם ממשיכים. הרי שאת מעמד, מעמד שחשיבותו מרובה - נגדיר כמשלימים. הראשון בקבוצת המשלימים הוא:

עזרא קמינקא שהגיע לכאן בשנת 1972 ואילו האחרים הגיעו בשנים 1973 - 1974 (עד היום נמשך הזרם האטי של קליטת משפחות חדשות)

ש.ט.

שאלה: מה הביאך לכרם מהר"ל?

עזרא

"שניים הם הגורמים: (א) האיזור. (ב) דחיפה ע"י התנועה. האיזור ההררי של כרם מהר"ל, לא היה זר לי, כי שנים עבדתי באיזור ההר בגליל המערבי והנוף הדומה הוא הוא שהכריע בבואי להתישב במושב. ואשר לדחף של התנועה, הרי שהח' בני מוצרי השפיע עלי רבות ללכת לכרם מהר"ל מתוך רצון לדאוג לעתידו של כרם מהר"ל".

דורית

"אנחנו ירושלמים. ביום אחד החלטנו לעזוב את חיי העיר וללכת למושב. חפשנו מקום מתאים ללא הדרכה כלשהי. סיירנו באופן פרטיזני באיזור החוף ורק בעזרת תנועת המושבים הגענו לכאן, במרץ 1973. מצאנו כאן עזובה רבה בשטח החברתי. אחיעם, רכז המשק שכנע אותנו במיטב כשרונו להשאר כאן. בינתיים פרצה מלחמת יום כיפור והדבר התעכב. אך משנסתיימה המלחמה, החלטנו סופית להשתקע כאן. לשנינו - לבעלי ולי לא היה כל עבר חקלאי. שנינו למדנו במישורים שונים: פסיכולוגיה וביולוגיה".

נילי

"גם אנחנו עירוניים (ת"א ורמת גן). בעלי, בוגר בית הספר החקלאי בפרדס חנה, ותלמיד הפקולטה לחקלאות ברחובות שאף תמיד להיות חקלאי. באחד מטיולנו באיזור ברגל, ישבנו על גבעה הצופה אל כרם מהר"ל, התרשמנו עמוקות מיפי המקום מעין "אהבה ממבט ראשון". התרשמנו, החלטנו ואנחנו כאן"

עוזי

"הקשר שלי עם כרם מהר"ל, התחיל עוד מתקופת שרותי בצה"ל, יחד עם חברי איתן, שהתישב במקורה. שנים התהלכתי עם הרעיון לנהל אורח חיים חקלאי ואמנם הייתי במשך תשע שנים חבר בקיבוץ יפעת. אבל לא הסתפקתי בכך והתחלנו לחשוב על מושב. המעניין הוא שדוקא נעמי שלא הכירה את המקום מקודם, היא היא שהמריצה אותי לבחור בכרם מהר"ל, לאחר שסיירה כאן ושמעה שיש משקים פנויים".

שאלה: איך היתה הקליטה מבחינה חברתית ומבחינה משקית?

עוזי

"הייתי קורא לתקופה זאת "תקופת מבול". באתי מקיבוץ עם ציפיות רבות ומסורת של ועדת קליטה על כל החיובי והטוב שבה. אבל כאן... הותיקים פשוט לא יכלו להביך למה באנו בכלל. "אתם מורים, מה יש לכם לעשות פה?" - שאלו "לא יכולתם להסתדר בעירק" ועוד שאלות כאלה "מעודדות". לא היה גוף כלשהו שעסק בקליטה. בינתיים פרצה מלחמת יום-כיפור ונוסף גורם מפריע נוסף לקליטתנו ועם סיום המלחמה, צריך היה להתחיל הכל מחדש. תקופת הקליטה נמשכה כשנתיים מבחינה משקית. ואילו מבחינה חברתית היה מצב משונה - פרט להורים המייסדים, היו רק שני בנים ממשיכים. היתה זאת תקופה של ניגודים בין שני צדדים: "הם" ו"אנחנו". צריך היה בכוחות עצמיים למצוא את הקשר המשקי והחברתי כאחת".

נילי

"לנו לא היו ציפיות רבות ולכן גם האכזבות לא היו. הסתפקנו בזה שבאנו והתאקלמנו יחד עם עוד זוג של חדשים. החזקתי קשר גם עם החוץ ואינני זוכרת שהיו לי קשיים מיוחדים. לא נשאלנו אפילו, אם צריך עזרה, אבל נעזרנו בכוחות עצמנו. הכל היה חדש בשבילנו, גם המנטליות המיוחדת של ההורים - של אדישות בהגשת עזרה. כל זאת היה אז. היום המצב שונה לגמרי בכוון החיובי כמובן".

דורית

"גם לנו לא היו ציפיות מיוחדות ובכל זאת היתה לנו הפגישה הראשונה עם המציאות - אכזבה קשה. לי דוקא היתה המנטליות של האנשים לא זרה, כמו לנילי. בכוחות אמורטיזציה של עצמנו, התגברנו גם על הקשיים החברתיים וגם על הקשיים המשקיים. אנחנו התיחסנו לותיקים יחס חיובי מיוחד כאל פליטי שואה שזרועותיהם פתוחות לקבלנו. אבל לא כך היה".

עזרא

"גם לי לא היו ציפיות במיוחד, כי בעבודתי בגליל, הכרתי היטב את בעיות העולים החדשים במושב. ובכל זאת היו לי אכזבות קשות אם בקושי להכנס לענף מסוים ואם בקושי גדול יותר של קליטת הילדים. באנו עם שלושה ילדים (בגילים: 2, 8, 13) ומצאנו שאין להם חברים בגיל המקביל וזה הקשה עלינו מאוד והביאנו לידי תסכול. עד היום קיימת הבעיה הזאת של חברת הילדים, אבל המצב משתפר בהדרגה".

שאלה: איך המצב היום ומה התחזית לקראת העשור הבא?

דורית

"העניינים התאזנו לאט לאט וכל אחד הסתגל למציאות. לא חשבנו אף רגע על עזיבה. יש חיים חברתיים תקינים. עורכים מסיבות וחגים במסגרת החברתית הכללית, מלבד המעגל הצר יותר בחיי יום. היחסים אף הם תקינים בהחלט. אשר לעשור הבא - יש חשש רציני מאוד, אם הועד הקרוא ילך".

נלי

"אפשר לומר כללית - כנ"ל". המבוגרים יצאו מתפקידי המפתח ובמקומם נכנסו הבנים הצעירים, דבר המשפיע ללא ספק לטובה. אמנם אין חי חברה סוערים, אבל לי, המקום עונה על הציפיות ואינני מצפה ליותר. חשובה לי התפתחות נוספת בשביל הילדים. לקראת העשור הבא - הבעיה העיקרית - המצב הכלכלי. כי מבחינה חברתית אין סיבה לחשש ויש נטיה כללית חיובית - לבנות ולא להרוס. חסרה מנהיגות מדרבנת".

עוזי

"הבעיה בהא' הידיעה היא ביסוס כלכלי. המצב כיום משופר מאוד והגורם העיקרי לכך הועדה הקרואה. בתחילה היתה התנגדות של המבוגרים. אבל זו נחלשה והלכה, כשהתברר שועדה זו הקימה את המושב על בסיס מוצק. הפעילות המשקית, יצרה גם פעילות חברתית בצורת ועדות שונות הפועלות והמפעילות ובעיקר לקראת חגי ישראל. אשר לעתיד - אני בהחלט אופטימי. אם נצליח להתבסס מבחינה משקית, תפתרנה גם שאר הבעיות. יש כאן פוטנציאל די חיובי".

נעמי

"הכל נובע מהביסוס הכלכלי".

עזרא

"תרומה גדולה למצב של היום, תרמו הילדים. מורגשת שמחת חיים בכל אשר תפנה. רואים כבר פרי עמלנו בזה שהילדים התקשרו למשק, לסביבה ושותפים מלאים לעשייה היומיומית. זוהי תמונה מעודדת ומשמחת, בהשוואה למה שמצאנו בבואנו. אשר לעתיד, הרי ככל שיהיו יותר בנים ממשיכים וילדים, כך יהיה העתיד טוב יותר. השמחות כגון: ברית מילה, בר-מצוה, חתונות וחגי ישראל יש להן השפעה הדדית חיובית מבחינה חברתית".

כללי

"יש בכל זאת משהו עירוני בתוכנו. לא מתים לחברה משלמת של כולנו יחד. מי שלא משתלב - עוזב ומי שנשאר, מוצא את מסגרתו החברתית.

כולנו יחד

מי שלא משתלב - עוזב ומי שנשאר מוצא את מסגרתו החברתית. יש בעיה המטרידה את כולנו והיא - המספר המועט של ילדים בכל גיל, דבר המקשה עם ארגון הדרכת הנוער וכעת מחפשים דרך לשיפור המצב ע"י קשר בין-ישובי בעזרת בתי הספר".

בחזילתו שבשכונת דניה בחיפה מספר
ש. שכטה את סיפורו האישי, שהוא
בעצם סיפורו של המושב כולו בטרם
לידתו ובשנותיו הקריטיות. מזה
כמה שנים מתגורר הוא כאן, לאחר
עזבו את הכפר ואת חברתו, אותה
הנהיג במשך התקופה הנ"ל.

/ש.ס./

ואלה דברי שכטה:

"רעיון הקמת כפר, נולד בפרג (פרהה - בלשוננו) - כפר בארץ ישראל.
היה זה בשנת 1941 בבוזולוק (צ'קלוב) בברה"מ - מקום הבריגדה של
צבא צ'כיה החפשי, אשר תפסה את מקומה של הבריגדה הפולנית בפיקודו
של גנ' אנדרס, שסטה מהכוון הרצוי לשלטונות מוסקבה ועבר לאנגליה.

בבריגדה הצ'כית היה גרעין יהודי חזק מיהדות רוסיה ואנגליה. בין
מייסדיה גנ' סבובודה. מתוך 800 האנשים בראשיתה של חב הבריגדה היו
600 יהודים.

בכרטיסי האישי היה כתוב "יהודי" - תופעה יוצאת דופן וזאת משום
שהצהרתי שאני לא דתי ולכן, בסעיף "לאומיות" נכתב "יהודי".

עם התקדמותה של החטיבה לקרפטו-רוס, הצטרפו אליה בדרך אלפים עד
שהגיעו לפרג.

אחרי שחרור צ'כוסלובקיה, נשארו מעטים בצבא קבע ואני בתוכם בדרגת
קפיטן (סרן - ש.ס.). לאמיתו של דבר היה שמי שכטר, אולם בגלל צלילו
הגרמני של השם, החלטתי לשנותו לשכטה.

בשנתי השם קשור סיפור קצר אבל אפייני מאוד....

מפי קצין גבוה מעלי בדרגה, נשמעה הערה, כתגובה על בקשה מסויימת
ש"בגלל השכטרים היו לנו הרבה צרות" - רמז לשנאה ולאנטישמיות.
תגובתי היתה קשה מאוד ובלתי פשרנית. עד שקצין זה הודח מתפקידו
והתחייב בהתנצלות.

אכן, לא היה מקום לאנטישמיות רשמית וגלויה במפלגה ובצבא. ובכל
זאת... בכל זאת התעוררה בלבי הבעיה היהודית. חיזוק להתעוררות
זאת קבלתי דוקא מצד שלא פללתי....

ביום חופש טסתי לארץ שכנה - רומניה. לביקור בבוקרסט. ראיתי בזה
ביקור ידידותי של רעים למפלגה ולמאבק משותף. מה מאוד השתוממתי
ונדהמתי, שלא נתנו לנו להכנס ודרשו ויזה כמו מכל אזרח-חוץ וזר.

כאן בא אלי הרהור שני - מי אני ולמען מי עשיתי ועושה: מה אני
עושה כאן בכלל? נכנסתי לפולקובניק (אלוף) רייצין והודעתי לו

שאני עוזב את תפקידי וחוזר למקצועי - מהנדס. לשחררני לא הסכימו ובמקום זאת קבלתי העברה בדרגת מיוזר (רס"ן) להנדסת חיל האוויר. ייתכן והייתי ממשיך בתפקיד זה, אלמלא ההצעה שבאה אלי ע"י חברה לשעבר מספסל הלימודים, במרכז המפלגה - הצעה לשמש בתפקיד של עיקוב אחר אנשים חשובים בצבא.

כאן באה החלטתי הסופית - לעזוב את הצבא ועם פרוץ מלחמת השחרור בארץ ישראל (1947-1948), הרגשתי שמקומי בארץ ישראל כיהודי ולא דוקא כציוני. שאלתי את עצמי - מה אעשה שם? האם גם שם אהיה אינטנדנט (ספק)? מבלי לחשוב הרבה, אספתי קבוצת אנשים (15) מצבא הקבע וקבענו ש... נוסעים. כותיק במפלגה היו לי מהלכים בכל מקום. פניתי למזכ"ל המפלגה דאז - סלנסקי ובקשתי חוות דעתו. הוא הזמין לי לישיבה ואני השתדלתי לשכנעם בצדקת השתתפותנו במלחמה האנטי-אימפ-ריליסטית בפלשתינה, בהתאם לקו המקובל על המפלגה.

סלנסקי ויתר החברים היהודים פקפקו ולא יכלו לומר "הן" בפה מלא ודוקא הגויים לוונו בברכה ויעצו לנו לצאת לרחוב היהודי ואף לבתי הכנסת ולאסוף יהודים. וכך אמנם עשינו. אספנו כאלפיים איש על ציודם ועל חימושם המלא (ביניהם ברצוני לציין את מרמלשטיין - ציוני מובהק). כמדריך הבריגדה נקבע אחד, גיבור ברה"מ בצ'כיה והוא גם היה איש הקשר שלנו עם הצבא הצ'כי.

אודה על האמת - התכנית שלי היתה שנוסעים לארץ ישראל להלחם ועם הנצחון חוזרים הביתה, כלומר לצ'כיה.

אבל משנפגשתי עם היהודים נוכחתי לדעת שהם חושבים להשאר שם ולהשתקע במולדת החדשה.

התחלתי אם כן לדאוג לעתידם. מה יעשו כל אלה בארצם החדשה? עוד אני מוטרד בעניין זה וכבר התחילו להגיע אלינו שליחים מכל המפלגות שהיו אז בארץ ישראל וכל כוונתם לצוד נפשות, כל אחד למפלגתו. מביך האישים הבולטים שבאו אצייך את דוד שאלתיאל ואהוד אבריאל אשר אמר: "עניין הבריגדה הוא יפה מדי בשביל להיות אמיתי".

אבל גם הוא וגם אנחנו בעצמנו האמנו בעובדות ובמציאות. ממה התקיימנו בימים אלה של התארגנות? מתרומות יהודי צ'כיה. היה להם הרבה כסף. את ענייני הכספים ניהל נפתלי מריש. אימוני הבריגדה התקיימו במחנה רחב-ידיים, כולל נשק כבד. תוך כדי האימונים ובזמן ההפוגה בקרבות בארץ - הגעתי עם הח' סוכור ואורנשטיין לנמל תעופה קטן בחיפה ובג'יפ סיירנו בכל החזיתות, על מנת ללמוד ולהכיר את המצב. כשמלונו הוא שלישי של ויצמן.

לאחר הסיורים התכנסנו במטה ליד תל-ליטווינסקי ושם מסרתי סקירה על הבריגדה. התרשמתי היתה שמנסים להתעלם מקיומנו, עד לידי העמדת פנים שלא מכירים בנו באופן רשמי. כשכל מפלגה שולחת נציגיה להשפיע עלינו לעבור לצדה. המחשבה שלי היתה, מה יהיה גורל האנשים עם שוך הקרבות (אוקטובר 1948)?

למטרה זאת נפגשתי עם יוסף וייץ, לשם איתור נקודה להתישבות אנשינו. הבעתי שמקום זה יהיה בסביבות עכו, בהתאם להתרשמותי מהסביבה תוך כדי סיורנו (יד נתן-בי"ס חקלאי, אקוודוקט, בריכות מים) וקבלתי תשובה שזה לא בא בחשבון, מאחר ומקום זה לא כלול בגבולות מדינת ישראל. אז עברתי לסביבה בין חיפה לחדרה. ואם ישוב, אזי הצעתי את השם "גוטוולד" (נשיא צ'כיה אחרי בנש). למה גוטוולד? יש מסריק, יהיה גם גוטוולד. אולם וייץ לא הסכים בנמקו את סירובו בכך שאין קוראים לישוב בשם אדם חי. חזרתי לפרג והשארתי הצעה להקים שני מפעלים לקיומם. אולם בשווי מצאתי לא בריגדה ממושמת ולוחמת כי אם "בריגדת שמלינש" (סחר-מכר) כשהודים קונים מכל הבא ליד לקראת עלייתם ואינם מעוניינים כלל במפעלים מאורגנים. נוצרה אטמוספירה עכורה.

לכן החלטנו לשלוח את האנשים בקבוצות קבוצות. יצאו ארבע קבוצות עם "שלל" רב וכתגובה על כך, אסרו עלי השלטונות להוציא רכוש. הגענו לארץ בסוף המלחמה. המסגרת של הבריגדה התפוררה ואנשיה התפזרו לכל עבר.

מריש התקשר עם הרצפלד ובפגישתו עמו, התרשמתי מאוד מאישיותו. התרשמות מסוג אחר לגמרי, היתה לי, כשראיתי בחיפה, יהודי בעל זקן ועובד. זאת היתה לי הפעם הראשונה לראות מחזה כזה, של יהודי לבוש שחורים, בעל זקן ועובד. יתכן ורושם זה שעשה עלי, הוא שהכריע את הכף אצלי להתשקע בארץ ולא לשוב עוד לגולה.

כשאני עליתי בשנת 1949, כבר היה הכפר קיים ושמו כרם מהר"ל. בקשתי בית מבודד ומרוחק מהמרכז, תוך אהבת הטבע והתבודדות בו. מה משך אותי דוקא לכפר?

כפי שכבר אמרתי קודם, הרגשתי שמקומי עם האנשים, להם דאגתי עד עתה. עזבתי איפוא את הבית שהכינו לי קרובי משפחתי בירושלים והלכתי לחיות עם היהודים שלי בכפר.

אם הבאתי רכוש?

למרות ההגבלות הבאתי אתי רכוש רב בתשע מכוניות ויצאתי כעבור שנים במכונית... מגן דוד אדום לאחר התקף לב.

אם תחפור באדמת כרם מהר"ל, תמצא הרבה מרכושי שהשקעתי בה והשארתי שם, בעזבי את הכפר בשנת 1961.

בזמן הראשון, עלי להודות, הרגשתי טוב מאוד והבעיות כגון: חוסר מים, מחלת הפפטיצה, חוסר אמצעי מחיה - כל אלה היו בשבילי אתגר.

לדעתי, עזרתי לא במעט לכפר ככפר וכבודדים. כל לידה וכל מקרה מחלה להבדיל - "לאוטו של שכטה".

אבל אחרי ששכבתי חדשים בביה"ח, לאחר התקף הלב, יעץ לי הרופא לא לשוב לכפר והריני כאן.

לסיום, ברצוני להדגיש שאנחנו היינו הכפר הראשון שהאיר את בתינו בחשמל, מאחר וטענו שבאנו ממדינה, שם התרגלנו לחשמל ולא נוכל להתקיים בלעדיו. קנינו גנרטור (1800 ל"י) וגנרטור זה סיפק לנו גם חשמל וגם... סיבות לסכסוכים פנימיים לא מעטים.

מריש נפתלי

חבר מושב גבעת חן שליד רעננה
מאז 1956 - היה בגרעין הראשון
וממניחי היסוד של כרם מהר"ל.
בביתו הנאה והמרווח הטובל בירק
ובשלל צבעי הפרחים סביבו,
ישבנו ושוחחנו על "הימים ההם" -
ימי בראשית של כרם מהר"ל, שהוא
היה בין מעצביו והתוויית דרכו
של המושב הצעיר. ואם אמנם רק
שלוש שנים הלך יחד עם חבריו,
הרי שהיו אלה שנים עתירות מעש,
יזמה ויצירה.

ש.ס.

"עוד בהיותנו בצ'כוסלובקיה והתגבשות הקבוצה במסגרת הבריגדה - הגינו
את הרעיון של מושב שיתופי. ואמנם בבואנו לאיגזים התארגנו על בסיס
מושב שיתופי, מבלי לדעת בדיוק מה זה. הכל התנהל בתכנון ובביצוע
משותף: סדור העבודה (משה אייזמן), סיקול, בלוקים בעין כרמל, הנחת
צנורות ב"מקורות", יעור (אפרים יעקובוביץ') ועוד. ואם במסגרת
הבריגדה הצ'כית (בר"צ) היינו קבוצה מגובשת ומלוכדת, הרי, מיד עם
בואנו לאיגזים, המסגרת התפוררה ובעיקר לאחר שהגיעו הנשים והילדים
וכל אחד התחיל לבנות את המסגרת המשפחתית. הבחורות הגיעו לפני פסח
ובזה תמה תקופת ה"רוקים" הקצרה. קבלנו פרות לפי סדר העדיפות של
משפחות עם ילדים קטנים. שימשתי בתפקיד כפול: גם מזכיר וגם מנהל
חשבונות ומשכורתי כמשכורתם של כל החברים - 22½ לירות לחודש.

בתוקף תפקידי היה לי הכבוד להביא לכפר את הרופא ואת המורה שטרן.
כאן יש לי סיפור קטן: בהיותי בסוכנות יחד עם אייזנשטט, שמענו
עולה חדש מבקש משרת מורה ודוקא בכפר. לא חשבתי הרבה - לקחתי אותו
אתי והוא נשאר בכפר. את השם כרם מהר"ל יזם וייץ.

אשר להתבססות המשקית - אחת הבעיות הקשות היה פיזור חלקות האדמה
חלקן למעלה וחלקן למטה. את הפרצלציה למעלה ביצע שחטה. מן הראוי
להזכיר כמה אנשים שעזרו לנו הרבה אם מטעם הסוכנות ואם מטעם תנועת
המושבים: בובריצקי, פרידוביץ', ברן - מהסוכנות.
רחל גנני מכפר ויתקין שהדריכה את הבחורות בניהול משק-בית ובעיקר-
בישול ירקות. אייזנשטט, איש גבעת חן, שהדריך אותנו בחקלאות.
פינסקר מעתלית, אף הוא מדריך חקלאי. הזכרתי את בובריצקי ונזכרתי
בסיפור עצוב מאוד. והמעשה שהיה כך היה: קבלתי ממנו 100 ל"י
לקניית חמורים. הוצאתי למטרה זאת 17 ל"י ועוד 83 ל"י התכוננת
להביא למושב, לא כן חשב הגנב, אשר בא לאכסניה שם שהיתי וגנב גם
את הכסף וגם חפצים אישיים כגון: דרכון, טבעת מאמא שלי, מכנסיים
ותמונה. הוא השאיר אותי "נקי". את החבילה הוציא מתחת לכר בשנתי
(ישנתי עם חבר במיטה אחת לשם חסכון הוצאה מיותרת).

חזרתי לבובריזקי עם בשורת-איוב זו והוא אמנם ניסה לנחמני, אבל הכסף אבד ואיננו.

סיפור פיקנטי אחר הוא ביקורי אצל אשכול המנוח - אז ראש מחלקת ההתישבות בסוכנות היהודית: פעם לפנות ערב נכנסתי למשרדו בת"א והתחלתי לדבר כנהוג-עברית. מיד הפסיקני ואמר: "יונגערמאן, איר קענט רעדן יידיש" מיד נוצר בינינו קשר לבבי יותר וקרוב. (דרך אגב חשדו בנו אז שאנחנו שליחי הקומוניזם). שאלתי אותו מה בענין השמירה במושב ותשובתו היתה: "קודשא בריך הוא". הבנו את הרמז.

נחזור לענין הביסוס המשקי והחברתי. כשיצאנו מבית העולים קנינו בצרכניה בחדרה מצרכים חיוניים ונסענו עם הסחורה במשאית "בדפורד" שקבלנו מהסוכנות. בדרך, לפני איגזים - נתקענו. מה עושים? כולם מחכים לנו ויותר נכון למצרכים ואנחנו תקועים כאן. למזלנו עברה מכונית ועצרה. בקשנו את הנהג שיגרור אותנו לכרם מהר"ל. למרבה המזל הוא הסכים. אבל בתנאי אחד "קטן" - שנשלם לו מקודם. מה עושים? התוכחנו, התמקחנו ואיכשהו מצאנו פשרה והוא הביאנו בשלום למושב. מכאן בעצם מתחילה פעילותי הציבורית הנוספת על סידור העבודה, ניהול חשבונות, קניות וכן עבודות רגילות יומיומיות כגון סיקול ובנין. את החשבונות של החברים עשיתי בדרך כלל בשבתות, על מנת שיוכלו לקבל את התשלום מידי שבוע. למה בשבת? פשוט, לא הספיק לי הזמן. החברים עמדו והתפללו בבית הכנסת ואני עשיתי את חשבונותיהם. אני נזכר בשבת אחת לא היה בעל קורא ואני עבדתי במשק. פתאום באו חברים ובקשוני לבוא ולהציל את המצב. מה לא עושים למען הציבור? עזבתי את העבודה והלכתי לקרוא את הפרשה (נדמה לי שהיתה זאת פרשת שלח). בית כנסת? אמנם לא הייתי בין מבקרי התכופים, אבל לדעתי צריך להיות בית כנסת בכל ישוב וישוב ובפרט בישוב שאנשיו עובדים קשה כל ימות השבוע.

וגם בשטח זה לא טמנתי ידי בצלחת ועזרתי בכל מה שיכולתי. עד היום אני זוכר את המעמד החגיגי של הכנסת ספר תורה ראשון לבית הכנסת ע"י הרב יקותיאל יעקב-מזכרון-יעקב.

למה עזבתי?

ובכן, כפי שאתה רואה, עזבתי את המקום, אבל לא עזבתי את הרעיון ואני נמצא כאן במושב. שהוא חלק מתנועה מפוארת. התאכזבתי מאוד מהמצב החברתי ואם להודות על האמת, כאב לי הדבר מאוד והתמרמרות רבה לוותה את עזיבתי. האנשים שחיהם בגולה היו קשים בהחלט ועבדו קשה לקיומם - אותם אנשים משהגיעו לכאן חזרו על מעשה אבותיהם. בצאתם ממצרים - "ויתלוננו" על... תמיד תלונות וטענות. ממש, דור-המדבר". כן, אמרתי לחברים ממש דברים אלה: אתם לא תבנו משק, זאת יעשו הבנים שלכם".

בכל זאת ולמרות הכל, אני מרגיש קשר נפשי למקום ולאנשים אתם עבדתי במיוחד: גלנץ, אייזמן, פרי, לפקוביץ', ויזר, דוידוביץ, לייבוויץ שלמה - רובם אנשי עבודה עוד בביתם בגולה.

כן, עברנו כברת דרך משותפת. אני בעצמי מקרפטו-רוס, שם גמרתי בי"ס מסחרי ועבדתי כמנהל חשבונות בבנק. גם עלי עבר כל מה ששמעת מאחרים - צבא צ'כי, שבי ברוסיה, מנהל מנסרה אחרי המלחמה, קצין בפיקודו של שחטה בצבא הצ'כי אחר המלחמה וכפי שכבר הזכרתי - את הבריגדה.

אשר לעזיבתי, הרי שזה השאיר עלי רושם קשה עד לידי תסביך של אימת הדיבור המלווה אותי כל השנים וזאת למרות עבודתי הצבורית גם לאחר עזיבת המקום. הייתי במשך 16 שנים מרכז ארגון הקניות של מושבי השרון, יוזם הקמת המפעל המשותף עם הקיבוצים "הוד חפר".

לכאן, לגבעת חן הגעתי בעזרתו של אייזנשטט, (אחד מותיקי המקום מאז 1933), שהיה מדריכנו בכרם מהר"ל. לו יש בודאי הרבה סיפורים מעניינים כמדריך (כמו הסיפור של אברהם קליין שקבל בצלים לזריעה והכניס את כולם לבור אחד). הוא שהביאני לכאן וכפי שעיניך רואות אין לי על מה להתאונן. כיצד הגעתי עד הלום - זהו סיפור בפני עצמו.

הגעתי ארצה במסגרת בר"צ (ברייגדה צ'כית) שהתארגנה בצ'כיה. ההצעה הראשונה ליחידה שלנו היתה טירת הכרמל - הצעה שהוצעה למשלחת שלנו שבקרה בארץ. אולם, עד שהתגבשנו, היתה כבר טירה תפוסה ולא מתאימה להתישבות. ואמנם כשהגעתי ארצה בפברואר 1949 בטרנספורט השלישי, באה ההצעה של מקום, לא הרחק מטירת הכרמל באותו איזור - איגזיס.

על המקום נודע לי בבית העולים בחדרה. לאחר שחרורי מהצבא בתוקף הצו שאדם בן 32 לא חייב בשרות סדיר, כי אם רק במילואים. הצטרפתי יחד עם אחותי לקבוצה שהתארגנה והלכתי לאיגזיס.

לא היו לי הרבה ציפיות ואשליות ובכל זאת עשה עלי רושם קשה היחס של המוסדות המישבים, אשר לא ראו בעין יפה את הימצאות הרווקים במקום. לדעתם היו הרווקים גורם לא יציב (היינו שבעה רווקים).

החיים התנהלו במסגרת קולקטיב, כשכל ההכנסות נכנסות לקופה המשותפת ולכל אחד מובטחת משכורת מינימום: רווק - 20 ל"י לחודש, נשוי בלי ילדים - 27 ל"י, נשוי עם ילד - 30 ל"י וכד'.

כרווק היה עלי להסתפק במשכורת מינימום, אם כי היו לי הוצאות אחזקה מיוחדות. לתפקידי כמנהל הצרכניה נלקחתי כפי שאומרים "מאחרי הצאן" - עבדתי כשומר בכרמי עתלית ונוה-ים, לאחר עבודת פרך במחצבה. לשם קבלת התפקיד נשלחתי לקורס בן שבועיים בקריית מוצקין, אם כי כסוחר מכולת לשעבר, לא היתה עבודה זאת זרה לי כלל וכלל. לא בשמחה רבה קבלתי את התפקיד, אחרי פיטוריו של קודמי, כי ידעתי מה צפוי לי. אבל נעתרתי להפצרותיהם של חברי הועד ואמנעם עד מהרה נוכחתי עד כמה כפוי-טובה הוא התפקיד הזה. יתכן ותפקיד זה היה הסיבה העיקרית לעזיבת הכפר בשנת 1956. כוונתי היתה לפתח משק ראוי לשמו, אבל העבודה בצרכניה לא השאירה לי זמן רב לטיפול במשק. זוהי עבודה בלתי מוגבלת בזמן (משעות הבוקר המוקדמות ולפעמים עד חצות הלילה) ובלתי מוגדרת בשטחי פעולתה. היו בעיות קשות של הובלה, כי הגישה לצרכניה לא התאימה למכוניות שהביאו תוצרת חלב, ירקות ומשקאות קלים.

בעיה אחרת שהכבידה על העבודה היתה בעיית הקירור. אינן לשכוח שבימים ההם לא ידעו את המקרר ואף קרח לא היה בבתים וכל בעיית שימור המזון בתנאי הקיץ של ארצנו, הוטלה עלינו, כלומר על הצרכניה, שהיתה מצוידת במקרר ולא תמיד אפשר היה לספק את כל צרכיהם של כלל החברים, דבר שגרם לא פעם לאי-הבנה ולמתיחות חברתית. גם עובדת אי-חיבורם של הבתים לרשת המים, הכבידה על עבודתנו באספקת משקאות קלים לאנשים. כידוע היתה התקופה ההיא - תקופת קיצוב כללי בארץ ואנחנו היינו נאלצים להוסיף עליו גם קיצוב פנימי, כי למקום מרוחק כמושבנו, לא תמיד רצו להביא את המגיע ואת הדרוש לנו.

למזלו של המושב, הוטל עלי תפקיד נוסף והוא - ביקור במעברות שבסביבה לשם יעוץ וביקורת. מצאתי שם כמויות גדולות של מצרכי-מזון, אשר לא נוצלו בהתאם לקיצוב, בגלל הרגלי אכילה שונים של עדות שונות כגון: מרגרינה, קקאו, בשר, גבינה. חלק ממויות אלה העברתי לכרם מהר"ל.

כשמדובר בקיצוב אני נזכר בסיפור פיקנטי: חבר אחד שאהב את הטיפה המרה, לא הסתפק במנה הקצובה ובא אלי בבקשה לתת לו בקבוק מעבר להקצבה, כי הוא צריך את זה "לוארציט" וכי מי אני שאסרב לבקשה מקורית כזאת. ואף הוספתי לו חבילת בייסקוויטים ל"כיבוד". אולם משחזרה הבקשה ה"מקורית" הזאת כעבור חודש וחדשיים, הבנתי את ה"טריק". וכך גם בעניין ממתקים שהעילה לקבלת תוספת היתה - יום הולדת. וגם כאן מתברר שחגגו ימי הולדת כמה פעמים בשנה לאותו ילד. וכששאלתי פעם אחת הילדות "וכי לא היה לך יום הולדת" לפני חודש?" ענתה לי "הפעם זה יום הולדת של הבובה שלי". אכן, תשובה כהלכה. אבל עלי זה הכביד מאוד וכפי שאמרתי, עזבתי בשנת 1956, באין ביכולתי לפתח משק כרצוני.

אשר לפעילותי הציבורית מחוץ לתפקיד, הרי שנבחרתי לוועדת התרבות שעסקה גם בענייני חינוך ואני השתדלתי לבצע את המוטל עלי על הצד הטוב ביותר. זכורני שבא אלינו יום אחד נציג משרד החינוך בעניין פתיחת בית ספר, כשהיו לנו בסך הכול שלושה ילדים בגיל מתאים. הוא שאלני אז באיזה זרם אנחנו מעוניינים (עובדים, כללי, דתי). עניתי לו שלא הזרם חשוב, כי אם התוכן הציוני והלאומי וכמובן שבחרנו בזרם העובדים בהתאם למסגרת של תנועת המושבים, ללא מודעות יסודית וקנאות מיוחדת.

עסקנו במסגרת הועדה בארגון טיולים (בזה היינו הראשונים באיזור) במשאית של המושב וגם נהג משלנו. הכרת אזורי הארץ השונים תרמה לא מעט לגיבוש החברתי ואהבת המולדת.

ארגנו מופעים תרבותיים כגון הרצאות. רוב המרצים הרצו בשפה המובנת לרוב התושבים בכפר - הונגרית. זכורני מרצה אחד - רב, שנושא הרצאתו היה קליטת עליה. כשנשאל למה המדינה ממשיכה לקלוט המונים ואין ביכולתה לסדר את אלה שבאו, ענה לשואל במשל: דומה הדבר לאדם שלא בא אוכל אל פיו במשך ימים רבים והנה מזדמנת לו ארוחה דשנה ואין בכוחו לאכול הכל. מה הוא עושה? ישאיר? חבל! הריהו מחזיק בפיו את המיותר, עד שיעכל את מה שאכל.

ביקרנו בהצגות תיאטרון בעיר ואפילו לאופרה נסענו. פעם נסענו להצגת אופרה בחיפה, כמנהג אירופאים, לבשנו בהזדמנות זאת חליפות המהודרות ביותר שהיו לנו וענבנו עניבות. כשהגענו ליד "ארמון" בחיפה, ראינו המוני מבקרים באופרה והם לבושים מכנסי-חקי קצרים וחולצות חקי. ראו אותנו בלבושנו והכריזו: "הנה באו הזמרים!"

בין החוגים שקיימנו יש לציין את החוג לעברית למבוגרים בהדרכתו של המורה שטרן. פעם בקשנו הסבר למה כותבים מילה מסוימת ב"ט" ומילה אחרת ב"ת". תשובתו: "מ'קעין גאנישט טוען" (אי אפשר לעשות מאומה).

ולסיום - השתדלתי למלא את תפקידי במיטב יכולתי, אבל הקשיים החברתיים גברו עליי וכפי שכבר אמרתי - בשנת 1956 עזבתי את הכפר.

עם

לכל

עת

ערב יום הכיפורים תשי"ד (18.9.53)
 הוציא המושב עלון בשם "ידיעות
 כרם מהר"ל". העלון נכתב בידידיש.
 מפאת חשיבות הדברים שנכתבו, מן
 הראוי להביאם (בחלקם) בשפתם
 המקורית כשלצדם תרגום בעברית.

(ש.ס.)

לפני הבחירות

כנראה הגיע הזמן שהבחירות לא
 תתקיימנה כדבר שבהרגל ובשיגרה,
 או למען לקיים אחת ממצוות
 הדמוקרטיה....

עלינו לראות את הבחירות מבחינת
 ראות של דרכינו החיוניים
 היומיומיים....

אחריות גדולה מטילה החברה על
 נבחריה.
 לא רק חברי המזכירות, נושאים
 בעול האחריות והדאגות היומ-
 יומיות כי אם גם כל חבר ועד
 נושא בעול האחריות לנעשה במושב
 בכל שטחי החיים כגון: התפתחות
 המשק וגידולו, חיי התרבות,
 החינוך והדרכים החמריים.

לכן, באות הבחירות, כדי לאשר
 את פעילותם של החברים, לעודדם
 במאמציהם ולהטיל את התפקיד
 על הנבחרים החדשים.

אין זה תנאי וסיבה להחליף את
 החברים בתפקידיהם השונים
 בועדות.

פאר די וואלן

דאכט זיך, עם איז שוין די העכסטע
 צייט, דאס די וואלן צום ועד זאלן
 נישט, פארקומען אלס א געוואנהייט,
 אדער צוליב אפהיטן א מצוה פון
 דער דעמאקראטיע...

מיר דארפן די וואלן בעטראכטן
 דורך אינזערע טעגליכע
 לעבענסוויכטיגע באדערפנישן...

א גרויסע פאראטווארטליכקייט
 לייגט ארויף די געזעלשאפט אויף
 די אויס-געקליבענע. נישט נאר די
 מיטגלידער פון דער מזכירות,
 וואס טראגן דעם עול פון די
 אלטעגליכע זארגן. אבער אויך
 יעדער מיטגלידער פון דעם ועד
 טראגט דאס פאראנטווארטליכקייט
 וואס ווערט געטון אין מושב, ביי
 דעם אנטוויקלינג פון משק,
 פארזארגעדיך די קולטורעלע,
 ערציהערישע און מאטעריעלע
 באדערפנישן.

דארום קומען די וואלן, כדי צו
 באשטעטיקן די טעטיקייט פון די
 חברים, זיי שטארקן אין זייערע
 אנשטרענגונגען אין ארויפלייגן
 אפליכט אויף די ניי איסגעוויילטע
 חברים.

עס איז נישט קיין באדינגונג צו
 טוישן די חברים אין זייערע
 אויפגאבן אין די ועדות. דער

המטרה היא - מוסדות חזקים
לביצוע וליזמה.

מובן, שחשוב מאוד להזרים דם
חדש, להביא חבר לידי פעילות
ולהרחיב את חוג הפעילים
בציבור.

כידוע, לא הוכיח הועד עד עתה
את יכולתו להקיף את כל שטחי
חיינו. לא בכל המקומות פעלו
חברי הועדות השונות.

ברם, המעט שנעשה ראוי לברכה
ולהוקרה.
נראה שהועד בשיתוף פעולה עם
חברים פעילים, אשר גילו פעילות
רבה בשנת תשי"ג, הוכיחו בכל
זאת במידה ידועה שהביאו את
המושב לידי התקדמות הן בשטח
הארגוני והן במצבו הכספי.

לקראת הבחירות החדשות - קריאתנו
היא:

כל חבר לפעילות, למאמץ מוגבר
למען שגשוגו ופריחתו של המושב.

א. ויינברגר

/ תרגם ש.ס. /

צוועק איז - שטארקע אינסטיטוצי-
אנען פון אויספירונג און איניצ-
יאטיוו. געוויס איז אויך וויכטיג
דאס אריינברענגען פון ניי בלוט,
ברענגען א חבר צו טעטיקייט און
פארברייטערן דעם קרייז פון די
אקטיוויסטן.

געוויס האט דער ועד ביז יעצט
נישט באוויזן ארומצונעמען אלע
קרייזן פון אנזער לעבן. נישט
אין אלע ערטער האבן די מיטגלידער
פון די פארשידענע ועדות געארבעט.

אדער דאס ביסל וואס איז געמאכט
געווארן איז צום באגריסן. עס
שיינט דאס דער ועד צוזאמען מיט
די אקטיווע חברים, וועלכע זענען
געווען טעטיק אין יאר תשי"ג,
האבן דאך אין א געוויסער מאס
פארגעברענגט דעם מושב הן אין
שטח פון ארגאניזאציע און ווי אויך
אין פינאנציעלן צושטאנד...

אנטקעגן די נייע וואלן איז
אונזער אויפרוף:

יעדער חבר צו אקטיוויטעט צום
אנשטרענגונג פאר דעם אויפבליהו-
נג פון דעם מושב.

א. וויינברגר

אונזער בית הספר אין מושב כרם מהר"ל

מיט פיר יאר צוריק האבן מיר אנגעפאנגען די שולע מיט 3 קינדער. דריי גלויבן פון דריי לענדער: טשעכיש, רומעניש און שאנכאי-חינע. דריי קינדער אין דריי שפראכן. דאס איז געווען דאס קערנדל, דער יסוד פון אונזער שולע.

א דאנק דעם גוטן ווילן פון אונזער מדינה, און אויך נאך לאנגע באמיהונגען פון דעמאלסדיקן ראש הועד ח' מריש נפתלי און דעם מדריך פון סוכנות-חבר איזגעשטאט, איז אונז געלונגען צו באקומען ביי אזא קליינער צאל קינדער א לערער, דעם ח' משה שטערן, וועלכער האט אויף זיך גענומען איין אמתע פיאנערישע אויפגאבע.

עס האט זיך דערהערט די ערשטע קלאנגען פון עברית אין דארף. און אין עטליכע מאנאטן ארום זיינען שוין די קינדער ארויסגעטרעטן מיט געזאנג און דעקלאמאציעס פאר א אלגעמיינער פייערונג פון דעם דארף, וואס האט ארויסגערופן א התלהבות און אנערקענונג. ביי א כסדרדיקן שטייגערונג פון דער צאל קינדער איז דער ארץ ישראל גייסט אריינגעדונגען אין מושב.

די קליינע צאל קינדער האבן אויך געטראגן דעם פאקעל פון אונזער היסטארישן פרעכטיקן עבר און אידעאלן פון אונזערע נביאים. עס איז אין די קינדער געפלאנצט געווארן די ליבע צו ישראל און אויך איז געפלאנצט געווארן אין זייערע הערצער די יידישע

בית ספרנו בכרם מהר"ל

לפני ארבע שנים פתחנו את בית הספר עם שלושה ילדים. שלוש גלויבן משלוש ארצות כגון: צ'כיה, רומניה ושנחאי-סין. שלושה ילדים בשלוש שפות, זה היה הגרעין, היסוד של בית ספרנו

הודות לרצונה הטוב של מדינתנו וכן לאחר השתדלויות רבות של יו"ר הועד דאז - הח' מרש נפתלי והמדריך של הסוכנות - הח' איזנשטט, עלה בידינו להשיג עם מספר זעום כזה של ילדים - מורה - הח' משה שטרן, אשר קיבל על עצמו תפקיד חלוצי אמיתי.

זו הפעם הראשונה, נשמעו בכפרנו צלילי השפה העברית הראשונים. ולאחר חדשים ספורים, הופיעו הילדים בשירה ובקריאה בחגיגה כללית של הכפר, בשפה העברית והדבר הביא לידי התלהבות והכרה במציאות החדשה.

עם העליה המתמדת של מספר הילדים חדרה הרוח הארץ ישראלית למושב כולו.

הילדים המעטים האלה אף נשאו את לפיד העבר הנפלא ואת רעיונותיהם הנשגבים של נביאינו

בתוך הילדים ניטעה אהבה לישראל וכן ניטעו בלבם המנהגים המסור-תיים של היהדות.

ניתן להם הפטוס של השירה העברית ופרקי הקריאה, בהם הפגינו בני הגרעין הזעיר הזה בהצלחה את יכולתם בחגיגות שונות במושב ומחוצה לו.

בשנת תשי"ב עלה כבר מספר הילדים
לשנים עשר ולמרות הגילים השונים
של הילדים והלמידה בכיתה אחת -
התקדמו הילדים התקדמות רבה.

בשנת תשי"ג, כבר נפתחה כיתה"א"
ובה עשרים וששה ילדים.

המספר הכללי של ילדי בית הספר
היה ארבעים ואחד.

נסתיימה בנייתן של שתי כיתות
לימוד נהדרות וכן הצלחנו
הודות להשתדלויותיו של הועד
לקבל ציוד עבורם.

כמו כן נפתח מטבח הזנה לילדים
ונוסף מורה חדש והוא ד"ר יצחק
קראוס.

אנחנו יכולים לקבוע מתוך שביעות
רצון שבמשך שנת הלימודים הנו-
כחית עשו ילדינו צעדים גדולים
קדימה ולשמחתנו נקבע שהמוצע
של הישגי הילדים שלנו הוא גבוה
בהרבה מאלה שבמושבים השכנים
ואפילו בחיפה, יישר כח למורים.

דבר אחד אי-אפשר היה לבצע -
לסדר גינה ולשפר את השטח סביב
הבנין היפה של בית הספר,
כי סביב בית הספר אין כלל גדר.

היתה פניה מיוחדת של מנהל
בית הספר משה שטרן והוא הצביע
על הסכנה האורבת לילדים, בשעה
שהם מתפזרים בהפסקות.

טראדיציעס און מנהגים.
עס איז זיי געגעבן געווארן דער
פאטאס פון עברית געזאנג און דע-
קלאמאציע, וועלכעס דער קליינער
גרעין האט דעמאנסטרירט מיט
ערפאלג ביי פארשידענע חגיגות
אין מושב און אויסער דעם מושב.

אין יאר תשי"ב איז די צאל
קינדער געווען 12 און נישט
קוקענדיק אויף די פארשידענע
עלטער פון די קינדער און דאס
לערנען אין איין קלאס, האבן די
קינדער געמאכט גרויסע פארשריט,

אין יאר תשי"ג, האט זיך שוין
אויפגע-עפענט א קלאס "א" פון
26 קינדער. דער אלגעמיינער צאל
קינדער איז-41. עס איז פארטיק
געווארן 2 הערליכע כתות און עס
אויך געלונגען א דאנק דער
באמיהונג פון ועד, צו באקומען
ציוד. עס איז אויך אויפגעעפנט
געווארן א קיך. עס איז
צוגעקומען נאך א לערער -
ד"ר יצחק קראוס.

מיר שטעלן פעסט מיט צופרידענ-
הייט, אז אין פארלויף פון דעם
יאר האבן די קינדער געמאכט
גרויסע פארשריט און עס איז
קאנסטאטירט געווארן אז דער
סטאנדארד פון די עררייכונגען
פון די קינדער איז פיל העכער
ווי אין אלע שכנות דיקע מושבים
און אפילו און חיפה.

א יישר כח די לערערס.

אינס איז אומעגליך געווען
דורכציפירן, דאס איינארדנען
א גינה און פארשענערן דעם שטח
ארום דער הערליכער געביידע פון
שולע,

רבות דובר בענין זה של הגדר
אבל הועד ראה בזה משום דאגה
הקטנה ביותר ולא גילה פעילות
רבה לשם הקמת הגדר.

יושב ראש ועדת התרבות
ועד ההורים של ביה"ס
ד"ר ו. מינצר
(תרגם ש.ס.)

ווייל עס איז נישטא קיין גדר.
עס איז געווען אויך א בעזונדערער
אויפרוף פון דעם מנהל משה שטערן,
ווייל ער האט אנגעוויזן אויף דעם
געפאר פאר די קינדער ווען זיי
צעשפרייטן זיך בשעת די הפסקות.
מען האט פיל גערעדט וועגן גדר,
אבער דער ועד האט דאס געהאלטן
פאר דער קלענסטער דאגה און נישט
געווען אקטיוו אויפצושטעלן דעם
גדר.

יושב ראש ועדת התרבות
ועד ההורים של ביה"ס
ד"ר ו. מינצר

* *

*

מבט על השנה שחלפה

בשנה שעברה, לאחר הבחירות
כשהועד התחיל בפעולתו, לא ידענו
מה אנחנו מקבלים על עצמנו מכל
הצדדים - צרות.

קופת חולים סגורה בפנינו, רופא
הבהמות איננו מופיע, הקופה של
המושב - ריקה. לפקידי המושב
לא שולם שכרם.
על צוארנו - זריעת הפלחה שהיא
אקטואלית מאוד.

הכל היה דחוף ושום דבר לא סבל
דחיה כלשהי.

מאז קיים המושב עוד לא היה
כדבר הזה.

בתנאים אלה התחיל הועד את עבודתו
הועד עובד ללא ליאות.
ישיבות הנמשכות מעבר לחצות -

א בליק אויף דעם פארגאנגענעם יאר

פאריגעס יאר נאך די וואלן, ווען
דער ועד האט אנגעפאנגען זיין
טעטיקייט האבן מיר נישט געווסט
וואס מיר נעמען אויף זיך, פון
אלע זייטן-צרות.

די קופת חולים געשלאסן, דער
וועטערינאר דאקטאר ערשיינט נישט
די קאסע פון דעם מושב-ליידיק.
די בעאמטע פון דעם מושב נישט
אויסגצאלט דאס געהאלט, אויף
אונזער האלז די זריעה פון פלחה
וואס איז געווען אקטועל, אלעס
איז געווען אייליק, קיין שום
זאך נישט צו פארשיבן. זינט
איגזים עקזיסטירט איז אזעלכעס
נישט געווען. אין די באדינגונגען
האט דער ועד אנגעפרנגען צו
ארבעטן.

דער ועד ארבעט אנערמידלעך,
זיצונגען וואס ציהען זיך איבער
דער האלבער נאכט. אין זיצונג

ישיבה רודפת ישיבה.

הועד עיבד הצעות כיצד להתגבר על הקשיים של הבעיות המשקיות והכספיות הבלתי מתוכננות מראש. נבחרה ועדת כספים ולה נמסר התפקיד לעבד הצעות לתקציב.

ועדת הכספים זאת מלאה את תפקידה בנאמנות - הגישה הצעת תקציב אשר אושרה ע"י האסיפה הכללית.

בחרנו במזכירות מועילה וכיובש ראש הועד נבחר הח' אברהם וינברג, הידוע בקשריו הטובים עם מוסדות החוץ. מן הראוי לציין שהוא עבד ללא ליאות. וכל הזמן עמד בקשרים הדוקים עם המוסדות לטובת הכפר - לטובתנו.

אשר ליחסי פנים, נקבע כמרכז הח' לבקוביץ' אפרים, אשר זכה להכרת כבוד מצד החברים והוא יחד עם הח' אברהם קליין הצליחו לגבות את התשלומים עבור המים והמסים.

כמו כן מן הראוי לציין שבאופן יחסי זכו להצלחה.

העבודה ומהלך החיים במושב מתקדמים. כל חבר יש לו כבר המגרש הקבוע וכן נשלמה התקנת רשת החשמל.

הזריעה הקולקטיבית של השנה עלתה יפה ונקצרו כ-70 טון שעורה. גם גידולי הפלחה האחרים הצליחו. המאבק עם הסוכנות על הקרקעות נמשך והולך.

יאגט די צווייטע, דער ועד האט אויסגעארבעט פארשלאגן ווי בייצוקומען די שוועריקייטן פון די נישט פלאנירטע ווירטשאפטליכע און פינאנציעלע פראבלעמען. עס איז אויסגעקליבן געווארן א ועדת כספים וועלכער עס איז איבערגעגעבן געווארן אויסצואר-בעטן א פארשלאג וועגן תקציב. די ועדת הכספים האט טריי אויסגעפירט איר אויפגאבע, האט אויסגעאר-בעט דעם פארשלאג פון דעם תקציב, וועלכער איז באשטעטיקט געווארן דורך דער אלגעמיינער פארזאמלונג, מיר האבן אויסגעקליבן א ווירק זאמע מזכירות. אלס ראש הועד איז אויסגעקליבן געווארן דער חבר אברהם וויינבערגער וועלכער האט גוטע פארבינדונגען מיט די אויסערליכע מוסדות. מען קען באצייכנען אז ער האט געארבעט אונפארמידלעך.

און איז א גאנצע צייט געשטאנען אין פארבינדונג מיט די מוסדות פאר אונזער טובה וועגן.

אינערליך, אלס מרכז איז באשטימט געווארן דער ח' לבקוביץ' אפרים, וועלכער איז אנערקענט געווארן מיט עהרע דורך די חברים, וועלכער צוזאמען מיט דעם ח' אברהם קליין האבן איינקאסירט די אפצולונגען פאר וואסער און מסים און מען קען באצייכנען דאס פארהאלטנס-עסיק האבן זייגעהאט א ערפאלג.

די ארבעט און דאס לעבן אין מושב גייען פארווערטס. יעדער חבר האט שוין זיין באשטימטן מגרש. די חשמל רשת איז שוין געענדיקט.

די היינטיקאריקע קאלעקטיווע זריעה איז געראטן דאס יאר. עס איז אפגעשניטן געווארן א 70 טאן כערך גערשטן (שע ורה), אויך די

איבריקע פלחה געוויקסן זיינען
געלונגען.

דער געראנגעל מיט דער סוכנות
וועגן דעם באדן ציט זיך אויך
וויטער. עס איז נאנישט צו זעהן
דערווייל א לעזונג. אבער עס
איז צו האפן אז עס וועט ערלעד-
יקט ווערן ווי אמבעסטן.

כדי אויסצומיידן א מיספארשטענד-
ניש מוז איך באציכנען דאס איך
שרייב די ווייניקע ציילן, נישט
אלס צו געבן א שבח דעם ועד נאר
מין אפזיכט איז אביעקטיוו
אפצושאצן די ארבעט פון די אלע
וואס זענען טעטיק לטובת דעם
ציבור. מיר שאצן אב די זאכן,
וואס זיי האבן געטאן גוט און
מיר קריטיזירן די זאכן וואס
זיי האבן געמאכט שלעכט...

מיר ווייסן אז מיר האבן נישט
אלעס געמאכט אין דער הויפט
פראגע, וואס האט נאך נישט געפ-
ונען איר לעזונג-דאס איז דאס
געזעלשאפטליכע לעבן.
דער פראגע וואלט געדארפט געווי-
דמעט ווערן דאס אויפמערקזאמקייט
פון דער ועדת התרבות, וועלכע
בעדארף העלפן דאס צו לעזן.

נעמענדיק אין אכט דאס אויבענדע-
רמאנטע, קענען מיר קאנסטאטירן
אז די חברים האבן דאס פאריקע
יאר נישט שלעכט געוועלט.

עס איז נאך דא פיל פראגעס צו
לעזן. אבער דאס ערשטע באדינגונג
איז א געגנזייטיקע פארשטענדניש
און געזעלשאפטליכע צו זאמענארב-
עט, אויב דאס וועט זיין, וועלן
מיר האבן פרנסה און גליק-דאס
וואס איך ווינטש אלע איינוווינער
פון דעם מושב.

וולנר צבי.

לעת עתה אין לראות כל פתרון
אולם תקותנו היא שהענין יסתדר
בסופו של דבר על הצד הטוב
ביותר.

כדי למנוע אי-הבנה עלי לציין
שאת הדברים המעטים שאני כותב
כאן, אין בכונתי לחלק שבחים
לועד, כוונתי היא להעריך בצורה
אובייקטיבית את עבודתם של כל
אלה הפועלים והפעילים לטובת
הציבור.

אנו מעריכים את הדברים כפי שהם
נעשים לטובת הציבור ומבקרים את
הדברים שנעשו לא טוב.

ידוע לנו שלא עשינו הכל למען
הבעיה העיקרית, אשר טרם מצאה
את פתרונה והיא - בעיית החברה.

לבעיה זאת צריך היה להקדיש
תשומת לב מרובה מצד ועדת
התרבות, אשר צריכה לעזור ב-
מציאת הפתרון.

אם לקחת בחשבון את הנזכר לעיל,
הרי שיכולים אנו לקבוע בודאות
שהחברים בחרו בשנה החולפת,
בחירה טובה.

עוד הרבה שאלות עומדות בפני
פתרון, אבל התנאי הראשון הוא
הבנה הדדית ושיתוף פעולה
חברתי.

אם זה יתקיים, תהיה לנו גם
פרנסה וגם אושר יהיה לנו.
וזאת אני מאחל לכל תושבי
המושב שלנו.

/ וולנר צבי /

(תרגם ש.ס.)

א פאר ווערטער וועגן דער צרכניה

די הכנסות פון דער צרכניה פאר
דעם יאר תשי"ג באטרעפן 91.997 \$
פון דעם: מכולת - 53,055 \$
אספקה - 37,817 \$
טקסטיל - 1,095 \$

לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטן:

מיר האבן געליפערט 245,181 ליטער
מילך וואס באטרעפן 43,360 \$.

200.000 ק"ג ירקות וואס באטרעפן
14,600 \$.

די אקטיוויטעט פון דער צרכניה
שפיגלט אפ דאס ווירטשאפטליכע
לעבן אין דארף און פון די
טרוקענע ציפערן פון אויבן,
איז מעגליך ארויסצונעמען א
אינטערעסאנטע סטאטיסטיק.

(א) די הונדערט פאמיליעס וועלכע
ווינען אין דארף האבן אויסג-
געגעבן קרוב צו 100,000 \$ אין
משק פון דעם יאר. עס איז אויך
באוואוסט אז חוץ דער סומע האט
מען אויך אויסגעגעבן אויף
אנדער צוועקן ווי: פאריכטן
די ווינונגען, מעבל, קליידונג,
שטייערן, וואסער, פארשידענע
אינוועסטציעס אין דעם משק
און אנדערע אויסגאבן דאס
הייסט אז דער לעבנס - ניווא
אין דארף, איז פארהעלטניסמע-
סיג גאנץ הויך.

(ב) דער וויכטיקסטער ענף אין
אונזער משק, איז דער רפת,
וועלכע האט געליפערט דער
מדינה $1\frac{3}{4}$ מיליון ליטער
מילך, דאס הייסט א שיינע
דערגרייכונג.

(ג) ענף הירקות וואס איז נישט
אזוי ענטוויקלט ביי אונז-
האט געליפערט 200 טאן ירקות.

כמה מלים על הצרכניה

הכנסות הצרכניה בשנת תשי"ג הן
בסכום של 91,997 ל"י.
מזה: מכולת - 53,055 ל"י
אספקה - 37,817 "
טקסטיל - 1,095 "

תוצרת חקלאית:

אנחנו סיפקנו 245,181 ליטר חלב
בערך של 43,360 ל"י.

200,000 ק"ג ירקות בסכום של
14,600 ל"י.

פעילותה של הצרכניה משקפת את
החיים המשקיים בכפר.
ומהספרים היבשים שלעיל, אפשר
להוציא סטטיסטיקה מענינת מאד.

(א) מאה המשפחות המתגוררות בכפר
הוציאו קרוב ל-100,000 ל"י
במשך השנה. כמו כן ידוע
לכל שמלבד הסכום הזה, הוצאנו
סכומים נכבדים למטרות אחרות
כגון: שיפוץ הבתים, רהיטים,
לבוש, מסים, מים, מוסדות
שונים במשק וכן הוצאות
אחרות.
מכאן, שרמת החיים היא יחסית
גבוהה למדי.

(ב) הענף החשוב ביותר במשקנו
הוא בלי ספק ענף הרפת, אשר
סיפקה למדינה $1\frac{3}{4}$ מליון
ליטר חלב. בקיצור - הישג
נאה.

(ג) ענף הירקות שאיננו כה מפותח
אצלנו סיפק 200 טון ירקות.

(ד) אין אנדערע הינזיכטן איז די לאגע וועניגער באפרידיגענד. די אלגעמיינע סומע וואס מיר האבן באקומען פאר אונזער ווירטשאפטליכע פראדוקטן אין משך פון יאר, באטרעפט 60% פון דער סומע וואס מען האט אויסגעגעבן אין דער צרכניה. די סומע וואס מען האט באקומען פאר געליפערטע ירקות קענען דעקן די הוצאות פון דעם מושב, נאר וועגן איין מאנאט אין יאר.

(ה) די ברוטו הכנסות פון דעם רפת איז נאר מיט 15% גרעסער פון די הוצאות צו קויפן אספקה פאר די בהמות. וואס אנבעלאנגט דער צרכניה: זי שטייגט איבער אלע אנדערע צרכניות פון אונזער געגנט - סאי פון דעם שטאנדפונקט פון הכנסות, סאי פון דעם שטאנדפונקט פון א ווינציקער אויסגאבע פון אלגעמיינע הוצאות. דער פאקט אז די מחסנים פון דער צרכניה זענען צושפרייט, ברענגט גרויסע שוועריקייטן אין דער טאג טעגליכער ארבעט פון דער צרכניה, מיר מוזן אויך באמערקן אז דער צוגאנג צו דער צרכניה איז זער שווער. אין דער מחלבה איז די ארבעט שווערער ווייל יעדעס מאל איז פאראן א שטערונג פון עלעקטריע. מיר ווילן האפן אז די פלייס-יקייט און אונצייאטיוו פון די חברים וועלן פרוכטבאר זיין און אונזער מיעה וועט נישט זיין אומזיסט. און מיר וועלן אין א קורצער צייט זיין עקאנאמיש זעלבסטשטענדיג.

ג. קליין

(ד) מבחינות אחרות המצב פחות משביע רצון. הסכום הכללי שקבלנו תמורת התוצרת החקלאית שלנו במשך שנה, מגיע ל-60% מהסכום שהוצאנו בצרכניה. הסכום שקבלנו תמורת ירקות שסיפקנו, מכסה את הוצאות המושב לחודש אחד בלבד בשנה.

(ה) הכנסות ברוטו מהרפת, הן גדולות ב-15% אחוז בלבד מההוצאות לקניית אספקה לבהמות.

מה ששייך לצרכניה, הרי שהוא עולה לכל הצרכניות האחרות שבסביבה, אם במובן ההכנסות ואם מבחינת הוצאות קטנות יותר מכלל ההוצאות.

העובדה שמחסני הצרכניה מפוזרים - גורמת לקשיים גדולים בעבודה היומיומית של הצרכניה.

עלינו גם להעיר שהגישה לצרכניה היא קשה מאוד.

במחלבה העבודה קשה יותר כי מידי פעם בפעם יש הפרעות בזרם החשמל. הבה נקווה שההתמדה והיזמה של חברינו ישאו פרי והעמל שלנו לא יהיה לריק. ובזמן קצר נגיע לעצמאות כלכלית.

/ ג. קליין /

(תרגום ש.ס.)

קוים איז אונטערגעגאנגען די אלטע זין הונטער דעם בארג פון איגזים, הויבן שוין אן די ערשטע ווייבער מיט די קינדער צו גיין אין קינא. די פאר-שטעלונג הויבט זיך ערשט אן אין צוויי שטונדן ארום, אבער זיי איילן זיך זיי זאלן קענען זיצן אין די ערשטע רייהען (ווייל אין דער צווייטער רייע האבן די קינדער נאר די קאלפעק פון די פעטערס און די פריזורן פון די מימעס). זיי איילן זיך נאך ווייל זיי מוזן רעזערווירן א פלאץ פארן טאטן, פארן פעטער שמואל און פאר דער מימע רייזאלע. ווייל די מענער האבן אסאך צו טון, זיי מוזן מעלקן די קיהען און עווענטועל אריינטראגן די מילך אין דער מחלבה און אויך עווענטועל אריינקוקן אין שיל. די ווייבער האבן נאך אסאך מער צו טון. זיי מוזן רויט מאכן זייערע ליפן זיי מוזן אויספארטיקן זייער פנים און צוקעמען זייערע אנ-קאלירטע האר, אויסביגלען זייערע יום-טוב קליידער. נאכדעם באפעס-טיקן א קנאפ אדער צונעהען א מאפול.

נאכדעם מוז מען אויסוועלן די פאסענדע שייך צום קלייד און א ביסל זיך איינשמירן מיט קאלן-וואסער און נאכדעם מוז מען א לאנגע צייט שטייען פאר דעם שפיגל און זיך באטראכטן.

דאס איז אזא גרויסע ארבעט, אז דער פעטער האט זיך שוין לאנג אויסגעשמיסט מיט דעם רבונג של עולם אין שיל. ער זיצט שוין לאנג אויפן בענקל אין קינא און די מימע קומט נאך אלץ נישט. ער מוז שטענדיג זאגן די מענטשן:

עוד בטרם שקעה השמש הזקנה מאחורי ההר של איגזים וכבר התחילו הנשים הראשונות עם ילדיהן ללכת בכוון לקולנוע.

ההצגה אמנם מתחילה רק בעוד כשעתיים, אבל הן ממהרות, כדי שיוכלו לשבת בשורה הראשונה (כי בשורה הראשונה יראו הילדים רק את הכובעים של הדודים וה-תסרוקות של הדודות). הם ממהרים, כי הם מוכרחים לשמור מקום לאבא, לדוד שמואל ולדודה שושנה.

כי הגברים עמוסים עבודה רבה - הם מוכרחים לחלוב את הפרות, להכניס את החלב למחלבה וגם... להציץ לבית הכנסת.

לנשים עבודה רבה יותר. עליהן לשים אודס על השפתיים, הן מוכרחות "לעשות" את הפנים ולטרק את השערוו חסרות הצבע.

לגהץ את בגדי החג, לחזק כפתור ולתפור פרימות.

אחר כך יש לבחור את הנעליים המתאימות לבגד שלבשו וגם קצת להתבשם במי-קולון.

ולבסוף חייבת כל אחת לעמוד שעה קלה לפני המראה ולבדוק בדיקה אחרונה. זוהי עבודה כה רבה, עד שהדוד זה מכבר סיים את שיחו עם הרבונג של עולם בבית הכנסת.

הוא כבר מזמן יושב על הכסא בקולנוע והדודה עוד טרם הגיעה.

עליו לומר ולחזור ולומר לאנשים:
מקום זה בבקשה, שמור לגיסתי
שעוד מעט תופיע .

הילדים כבר נהנו מהמיקי-מאוס
והשביעו עיניהם במראות היופי
של עירות אמריקה.

והנה גם הסרט הגדול התחיל.
כבת אחת נכנסות בריצה 15-20
גיסות ותופסות את מקומן שנשמרו
עבורן .

כמובן שאלה שהקדימו צריכים
לעמוד ליד הקיר.

כאיגזים התפתח במשך ארבע השנים
הרעב לתרבות.

כיום מתחיל האזרח האיגזימי
ללכת לקולנוע כבר בגיל של
חדשים (ללכת הוא לא יודע אבל
להסתכל - כבר יודע). בעין אחת
מסתכל הוא בחזה המעוגל של אמו
ובשניה רואה הוא את הנוקאוס של
הקאבוי.

הסרט נע ומתגלגל: האב החורג
המרושע רוצה לחמוס את רכושה של
הנערה העניה, בעלת המיליון
והדוד רוצה להגן עליה.

תוך כדי כך חודרים שני שודדים
דרך החלון ואחד מהם מתאהב ממבט
ראשון בעלמה ושיחה ממושכת
מתפתחת ביניהם.

לא מבינים אף מילה מהמדובר
בסרט. לא מפני שהם מדברים
באנגלית, כי אם בגלל הילדים
הצועקים והשורקים ורבים ביניהם.

לשוא צועק אבא קרויס "שקט, שקט"
יש ומישהו בכל זאת מבין אנגלית

דאס פלאץ איז בבקשה פארנומען,
תיכף קומט מיין שוועגערן.
די קינדער האבן זיך שוין אונט-
ערהאלטן מיט דעם מיקי-מאוס און
האבן זיך שוין אנגעקוקט מיט דער
שיינקייט פון די קליינע שטעט
פון אמעריקע און דער גרויסע
פילם האט זיך שוין אויך אנגעהו-
יבן. אויף איין מאל לויפן אריין
15-20 שוועגערנס און פארנעמען
די רעזערווירטע פלעצער. זעלבסט-
פארשטענדליך. די וואס זענען
פריהער געקומען מוזן שטיין ביי
דער וואנט.

אין איגזים האט זיך זייער
ענטוויקלט און 4 יאהר די
קולטור-הונגער.

היינט הויבט שוין דער איגזימער
בירגר צו צוויי חדשים אין קינא
צו גיין (גייען קען ער נישט,
אבער קוקן קיינער שוין). מיט
איין אויג קוקט ער אויף דער
רונדיגער בריסט פון דער מאמע
און מיטן צווייטן בעטראכט ער
דעם נאק-אוס פון קאבוי. דער
פילם דרייט זיך: דער שלעכטער
שטיף - פאטער וויל אוועקרויבן דאס
פארמעגן פון דעם ארעמען מיידל
מיט א מיליאן און דער פעטער וויל
זי באשיצן. אין צווישן קריכן
אריין צוויי רויבער דורכן פענס-
טער און דער איינער פארליבט זיך
באלד אין דער מויד און ער שמיסט
מיט איר א לאנגע צייט.
מען קען נישט פארשטעהען א ווארט,
נישט ווייל זיי דיסקוטירן ענגליש,
נאר ווייל די קינדער שרייען און
פיפן און זיי קריגן זיך צווישן
זיי.

אומזיסט שרייט דער אבא קרויס
"שקט, שקט", און אז עס איז דא
אזעלכע וואס פארשטעהען ענגלישער
איז געוועהן א גבור אין ענגלישן

מיליטער איז אים זעהר לייכט).
אינצווישן שלאגט די מאמע מינקאן
אז זי זאל נישט וויינען און
אלעס ענפער טוט מינקא שרייען
מיטן גאנצן כח.

אינצווישן ענטשליפט זיך דער
טאטע אהיים און ליינט די ידיעות
חדשות פון פרייטאג און ער קייט
דערביי חלה מיט זאלץ.

אבער דעם צווייטן חלק פון פילם
קען מען שוין אן שום שטערונג
זען מיט פארגעניגן, ווייל די
קינדער ווערן שלעפעריג און זיי
ווערן אנטשלאפן אין שוים פון
דער מאמע. און יעצט קומען צום
ווארט די ווייבער. ווען ראבערט
טיילאר (נאך דער מיינונג פון
זשעני כהן איז ער דער באליכסטער
מענטש פון דער וועלט).

ווייל גראד קושן די וונדערשעהנע
נורמא שירער, דאן זאגט א ברוינע
יינג ווייבאלע צו א צווייטער:
איך קען אייך רוהיג אמפפעלן דעם
חיפה'ר דאקטאר, ווייל איך וואר
שוין ביי איהם פיר מאל און ער
נעמט גאר נישט קיין סאך. און
ווען זשאנעט מאק-דאנאלד איז אין
א פארליבטן דועט מיט עדי נעלסאן
זאגט אויף איינמאל א מאגערע גברת
צו א גראבער: וויסט איר שכנטע,
דער שטרוהל מיט מאן איז נישט
געלונגן אבער די לעקאלאך ווארן
אזוי גוט אז אין איינמאל האבן
מיר דאס אויפגעגעסן.
און די גראבע ענפערט אז ביי אונז
וואר גראד פארקערט.

און צום סוף האט זיך למזל דער
פילם איבערגעריסן פונקט ביים
וויכטיקסטן טייל, ווען די
גיבורה פאלט אריין אין וואסער
און איר פארליבטער לויפט מיט א
טשיניקל אין די הענט זי צו
ראטעווען.

(הוא היה גבור בצבא הבריטי
ולכן קל לו להבין).
בינתיים מרביצה האמא למינקה
שלא תבכה ותפריע וכתשובה היא
מגבירה את קצב בכיה.
והאב מתחמק בלאט ובורח הביתה
ושם קורא ידיעות חדשות, תוך שהוא
שהוא לועס חלה מתובלת במלח.

אבל את החלק השני של הסרט אפשר
כבר לראות ללא שום הפרעה ובעונג
רב, כי הילדים, נפלה עליהם
תרדמה והם נרדמים בחיקה של האם.

ועכשיו מגיע תור הדיבור של
הנשים. כשרוברט טיילור (לפי
דעתה של ז'ני כהן, הרי הוא
האדם האהוב ביותר בעולם) רוצה
לבשק את נורמה שירר היפיפיה
הנפלאה - בדיוק ברגע זה שומעים
איך אשה צעירה ושחומת פנים
אומרת לחברתה: "אני בשקט יכולה
להמליץ על הרופא החיפאי, כי
הייתי אצלו כבר ארבע פעמים והוא
בכלל לא לוקח הרבה".

וכשז'נט מקדונלד נמצאת בדו-שיח
אהבה עם אדי בלסון, אומרת
לפתע גברת צנומה לשכנתה השמנה:
"יודעת את שכנתי, השטרוהל עם
הפרג לא כל כך הצליח, לעומת
זאת העוגיות היו כל כך טובות
עד שזללו אותן בבת אחת.
והשמנה עונה לה שאצלם היה בדיוק
להפך.

ולבסוף, נקרע למזל הסרט בדיוק
בקטע המותח ביותר - כשהגיבורה
נופלת למים ומאהבה רץ להצילה

המפעיל עובד $1\frac{1}{2}$ ואז הוא קורא
לעזרה את הח' מושקוביץ ובסוף
מגיעים כמה נהגים ושומרי בית
הסוהר ואף הם מוכנים לעזור.

בודקים ומחטטים עד שמודיעים
לציבור:
"מחר בערב יהיה המשך של הצגת,
הסרט".

כל אחד קם בהנאה ממקומו, כי
אפילו הגברת הלכבית ביותר
מוכנה לותר על הסבל הקשור
בספסלים הקשים.

בני איגזים ממהרים ליציאה ורק
אורחי-השבת אינם זזים ממקומם.
לעתים רחוקות מזדמן להם בלוי
כזה.

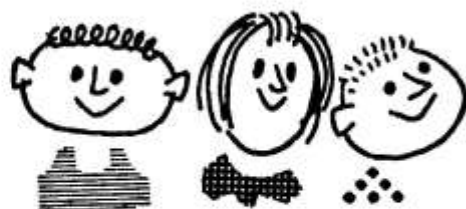
לבסוף אוסף פלדמן, בעל המזנון -
את בקבוקי הגזוז ובזה מסתיימת
ההצגה.

שלוש פעמים בשבוע מחקירות הצגות
באיגזים ותמיד הקולנוע מלא.
גם מעין אילה וגם מעופר הסמוכים
מגיעים חברים.

מכאן הראיה, עד כמה צדק הח'
מרש, שתמיד נוהג היה לומר "עוד
תראו כמה יפים וכמה טובים יהיו
החיים באיגזים". - אמן.

/ ד"ר אלכסנדר גלר /

(גרסם: ש.ס.)

דער אפערטאר ארבעט $1\frac{1}{2}$ שעה און
דאן רופט ער צו הילף דעם ה'
מאשקאוויטש און צום סוף קומען
אייניגע שאפערן און די שומרים
פון בית הסוהר צו העלפן אונז און
די אלע מומחים מעלדן, פאר דעם
פובליקום, דאס: מארגן אווענט
איז די פארזעצונג פון
דער פאר - שטעלונג. יעדער הויבט
זיך מיט פארגעניגן אויף פון פלאץ,
ווייל פון די הארטע בענק בעקומט
אפילו די הארציגסטע פרוי רעומא
און די דיכט.

די איגזימער איילן זיך צום
ארויסגאנג נאר די שבת-געסט רירן
זיך שווער.
זיי אונטערהאלטן זיך זעלטן אזוי
גוט.

צום סוף נעמט פעלדמאן-וואס האט
דעם בופעט, די גאזאז פלעשער
צונויף אונד מיט דעם נעמט א ענדע
צו דער פארשטעלונג. דריי מאל אין
דער וואך איז פאראן פארשטעלונגען
אין איגזים און דער קינא איז אלץ
פול.

פון עין אילה און פון כפר עופר
קומען אויך די חברים. פון דעם
זעט מען ווי גערעכט איז געווען
דער חבר מארש - ער האט אייביק
געזאגט: "איר וועט זען, ווי שיין
און ווי גיט וועט זיין דאס לעבן
אין איגזים" - אמן.

/ ד"ר אלכסנדר גלר /

אשרי ילדותנו
שלא בישה את זקנתנו.

/ סוכה ג' /

קטעי כתיבה אלה, נלקטו מתוך דפי עתון ביה"ס האזורי הממלכתי חוף הכרמל, הנקרא בפי התושבים - "בית ספר כרם מהר"ל".

מבחינת הזמן משתרע חומר זה על פני עשר שנים ומבחינה גילית - מכיתה ג' ועד כיתה ח'.

רבים מבין הכתובים, הם היום אמהות או אבות לילדיהם הם אם כבנים ממשיכים ואם כ... נמצאים מחוץ למסגרת המושב.

ההצצה ב"מה כתבתי פעם כשהייתי ילד(ה) - היא כעין השתקפות בראי-קסמים המחזיר אותך לעבר....

ומי מאתנו אינו אוהב להזכר במה שהיה פעם...??

הבה איפוא ונקרא:

* *

*

ח"ו שנה לעלייתנו / רחל ארטנשטיין - כיתה ח' (תשכ"ז)

ב-31 בינואר 1967 מלאו 18 שנה לישוב שבו אני גרה מזה 10 שנים - כרם מהר"ל.

בישובי ניכרים מידי שנה בשנה שנויים לטובה ויכולים אנו להתגאות באולם תרבות מפואר ובמועדון נוער שהושקעו בו כספים רבים ומאמצים רבים מצד מתישבי הכפר והמועצה האזורית.

כרם מהר"ל הנקראת על שם המהר"ל מפרג, שבנה את הגולם - יושבת בבקעה נחמדה העטורה בנוף הרים סביב, סביב. אך לפני 18 שנה לא היה הכל כך טוב ונחמד. סבל רב עבר על התושבים הראשונים.

מים לא היו והם שתו מימי הבורות הדלוחים. המתישבים עבדו קשה, כדי לקנות את לחמם ומזונם הדרושים להם.

הכפר, שרק חורבות נראו בו בעבר - פורח עתה ומשגשג. יש לאן ללכת, יש איפה להתאסף לפעולות חברתיות ויש מה לראות בכפר הצעיר.

תוכניות לעתיד / אבי בוימל - כתה ח' (תשכ"ה)

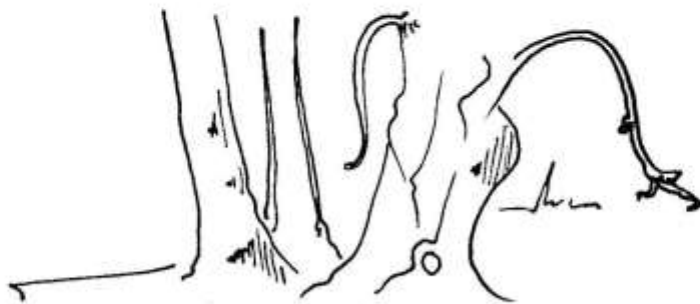
שנת למודי האחרונה בבית הספר היסודי, מתקרבת לקיצה. הרהורים שונים פוקדים אותי בקשר לצעדי הבאים. מה יהיה עתיד?

עומדות בפני מספר אפשרויות: לימוד מקצוע, לימוד חקלאות או מקצועות הומניים. לא בחרתי בחקלאות ואף לא במקצועות הומניים, כי לאלה אין לי יחס חיובי במיוחד.

שקלתי ושקלתי עד שהגעתי למסקנא שאבחר בלימודים תיכוניים-מקצועיים. איך הגעתי למסקנא זאת? במושבי ישנם כלים מכניים רבים שעוררו את סקרנותי וכאשר היה מתקלקל כלי מסוים הייתי ניגש למוסר, מתעניין כיצד התקלקל ואיך מתקנים אותו. לפני שנים מספר התחלתי לעסוק במלאכה זו בתור תחביב וכיום בחרתי בה כמקצועי לעתיד. עתה, רצוני ללמוד ולהתקדם כדי שאוכל להשתלב בחברה בהרגשה טובה ויוצרת.

אין אנו מרגישים כלל, שבית ספרנו שוכן בנוף מקסים ומרהיב לעין.
לא רבים הם בתי הספר השוכנים בתוך הטבע ממש. הכרמל על יערותיו
נראה כאילו מגן הוא על בית הספר הנמצא בינו לבין הפרדסים, המפיצים
רוח משכר. לנו אין זה די. יש עוד מקומות חשופים בתוך בית הספר
ועלינו לשתול ולנטוע. ואמנם מדי שנה בטו' בשבט אנו מוסיפים עצים
חדשים. מתפקידנו לשמור על פינה קסומה זאת לטפל בצמחים ובפרחים עד
ציגדלו להנאתם של הילדים.

בית הספר בימי המלחמה / ענת צייזלר - כיתה ג' (תשל"ד)

המלחמה התחילה ביום כיפורים. במקרה פתחנו את מקלט הרדיו ושמענו
חדשות מדהימות מאוד לגבינו. הודיעו שהסורים והמצרים כבשו את
מוצבינו והתקיפו את הישובים הקרובים. המלחמה התחילה. את אבא שלי
גיסו באותו לילה של מוצאי שבת. חששנו מאוד. מידי פעם היו צפירות
אזעקה וארגעה.

היו לנו מספר ימים של חופש, אבל חזרנו עד מהרה ללימודים בבית הספר.
הלכנו לבית הספר בלי פחד, כי יש שם מקלטים. הלימודים נמשכו אבל
לא כרגיל, כי לא תמיד באנו בשעה הקבועה.

אני בר-מצוה / אפרים לפקוביץ - כיתה ז' (תשכ"ג)

בהגיעי לבר-מצוה, אני יודע שאני מתבגר ומרגיש את עצמי גדול יותר ואני כבר לא נמצא בחסות ההורים כפי שהייתי עד עתה. כחדשים לפני החג, התחלתי ללמוד את ההפטרה והברכות שהייתי צריך להגיד. שלחו אותי לכל מיני מקומות לסדר ענינים של הכפר. כשבוע לפני החג התחילו לבוא אלינו השכנים לעזור באפיית העוגות ולסדר את הבית שבו תיערך החגיגה.

וביום החג עצמו הכינו את הכריכים. הזמנו קרח למשקאות וערכנו את השלחנות ופרשנו מפות לבנות. התרגשתי מאוד ופחדתי מהרגע בו אצטרך לקרוא את ההפטרה. לא יכולתי לישון כל הלילה, אבל למחרת, עבר הכל בשלום. בערב באה התזמורת שהזמנו מבעוד מועד בזכרון יעקב. האורחים באו והתישבו במקומותיהם ואכלו לצלילי התזמורת. לאחר הכיבוד, רקדו ושמחו. יום אחרי החגיגה הייתי עיף מאוד אבל הרגשתי היתה טובה - הרגשה של גדול.

הכפר והעיר / מעין דרור - כיתה ד' (תשל"ז)

בעיר רעש אימים. המון בתים, צפיפות, מכוניות ואנשים רבים עוברים מבלי לשים לב אחד לשני וגם לא עוזרים איש לרעהו.

לעומת זה בכפר - שקט. יש כאן בעלי חיים, עוסקים בחקלאות ויש עזרה הדדית. אפשר לשחק חפשי בכל מקום ומקום.

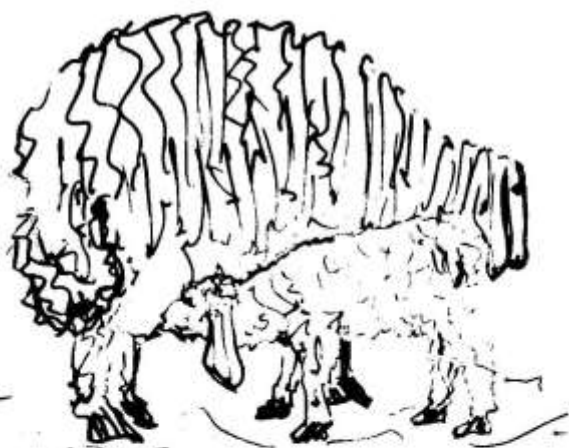

כאשר אבא שלי לא היה בבית / מאירה צייזלר - כיתה ה' (תשכ"ח)

כאשר אבא שלי לא היה בבית - היה לי עצוב מאוד.
חשבתי תמיד - איפה הוא נמצא ומתי ישוב אלינו.
נסיתי לשכוח ולא יכולתי ומעיני - ירדו דמעות.
שאלה אמי - למה את בוכה? "אבא יחזור בקרוב ולא כדאי לבכות".
ופתאום... אבא בא! שמחתי מאוד מאוד
ו... שוב ירדו מעיני דמעות.

ובהיותה בכיתה ד' - כתבה מאירה:

בוקר אחד השכמתי קום ויצאתי לחצר המשק. והנה קול בכי נשמע.
רצתי מהר לראות מה הדבר ומה אני רואה? כבשה פועה. בין הכבשים
הבחנתי בטלה קטן בין הכבשים. נגשתי אליו ולטפתי אותו. הרמתי
אותו והגשתי אותו לכבשה הפועה. היא הפסיקה לבכות והתחילה ללקק
אותו ודחפה את הטלה לכוון הפטמות שלה שיינק מהן חלב. הלכתי
לבשר הבשורה לאבי.

חג העצמאות במושב / סמדר כהן - כיתה ו' (תשל"ד)

ביום חמישי בבוקר קמתי ונזכרתי שהיום יום העצמאות.
הלכתי למועדון שבמושבי, כדי להציג עם ילדי המושב, את ההצגה שהכנו.
כשהגענו כל הילדים, חיכינו עוד קצת לכמה הורים שטרם הגיעו וכשהגיעו
- התחלנו במסיבה. בתכנית הופיעו ילד וילדה שהציגו את "מגש הכסף".
לאחר מכן שרנו כולנו את השיר "ירושלים של זהב". רקדנו וסימנו
בפסטיבל שירים, בו כל ילד שר שיר משלו.

מקום מגורי / רבקה כהן - כיתה ו' (תשל"א)

עברתי לגור עם משפחתי מהעיר לכפר לפני כשלוש שנים. מהרגע הראשון
שהגענו לכפר הקטן, הייתי מוקסמת מהנוף שנגלה לעיני וכך הבינותי
מדוע בחרו הורי להתישב בכפר הזה.

עצי הזית העתיקים שבצידי הדרך ובכניסה לכפר, הפרדסים וניחוחם,
ההרים והיערות מסביב לכפר הבתים הלבנים וגגותיהם האדומים - כל
זה התמזג בעיני לתמונה אחת יפה. במשך הזמן אף למדתי את ההיסטוריה
של הכפר:

לפני מלחמת השחרור היה במקום הזה כפר ערבי גדול, הנקרא "אגזים".
המקום שוחרר במלחמת השחרור ועלו להתישב בו עולים חדשים מצ'כיה
ומהונגריה. זה היה לפני עשרים ושתיים שנה. המקום נקרא בעברית
כרם מהר"ל.

תנאי מגוריהם ואורח חיהם של המתישבים הראשונים היו קשים מאוד.
היום הכפר בנוי יפה. יש כביש, מים, חשמל, מועדון יפה, בית כנסת
וכו'. אומרים שזהו בית הכנסת היפה ביותר שבכיבה.

מקור פרנסתם של התושבים הוא - הרפת. לכפר יש מחלבה וצרכניה.
לנו, במשק יש דיר.

אני לומדת בבית הספר האזורי חוף הכרמל. בית ספרנו הוא יפה ושוכן
בחיק הטבע. לבית הספר אנו נוסעים באוטובוס.

מידי בוקר בנסעי לבית הספר, אני מתרשמת מחדש מהנוף היפה שבכיבה.

בפרק זה הבאנו רשימות שנכתבו בתקופות שונות ובמסגרות שונות. עד עתה היו אלה רשימות של מיסדים, שבגלל חשיבותן עשינו מאמץ לתתן במקורן ביידיש וב-תרגום עברי. סוג אחר של רשימות הן אלה של ילדי בתי ספר אז - חברים והורים היום (רובם) ואילו סדרה זאת של רשימות - מקורן ב"דף לחבר" המופיע לעתים קצובות. והרי לקט של רשימות אלה:

/ העורך /

כותב "יצ'וקי" הוא צבי ליבנה ב"דף לחבר" מס' 5 (ינואר 1979)

ועדת תרבות ממונה על תחום חשוב המהווה נושא כאוב ומעיק במושכנו. עם ההתפתחות המואצת בנושא הפיתוח המשקי ובענפים אחרים, חלה נסיגה של ממש בחיי התרבות והחברה במושב (הגם שבעבר לא היו תוססים מדי) לדעתי יש להתחיל בארגון מחודש של חיי התרבות. אין ספק שמצויים בקרבנו כאלה, אשר ביכולתם לתרום רבות בנושאי חברה, תרבות וחינוך. ויש מביניהם הנותנים מעצמם תרומה אך לא למושכנו.

קשה להבין, כיצד נקלע ציבור למצב של אדישות ופאסיביות בכל הקשור לעניין כה חיוני של תרבות. מי מאתנו אינו חפץ להסיר מדי פעם את בגדי העבודה ולהנתק פיזית ונפשית מבעיותיו הכלכליות ולצאת לבילוי - בבחינת לנפשו יותר מאשר לגופו.

מה שצריך להיות אחד הדברים האלמנטריים שאדם יחפוץ לעצמו ולחברה בה הוא מצוי אינו מתקיים במושב זה! הייתי מוצא נחמה פורתא במידה וילדינו היו נהנים מפעילות חברתית-חינוכית תוססת וענפה - כמקובל בסטנדרטים מודרניים של חברה המצויה ברבעון האחרון של המאה ה-20. ברם, גם כאן אין כוחות אשר מוכנים ליטול על עצמם משימה כה חיונית, כמו טיפול והדרכת ילדים ונוער וזה בנפשנו.

ועדת התרבות, אפילו תהיה מרכבת מכשרונות יוצאי דופן, אינה יכולה לפעול בצורה סבירה, בחלל ריק, עם ציבור אפטי וסגור, הכולא עצמו באינדיבידואליזם ובכתתיות בלתי מובנים.

אני קורא לכלל החברים לתת דעתם למצב החמור בשטח זה ולצאת מתוך ד' אמותיהם, להתארגנות לקראת העתיד. כך חיינו במקום יקבלו מימד חדש אשר יעלה איכות חיינו. ביחס לשנה הקרובה הנני לברך את חברי הועדה ובראשם פרד שקולניק (השועל בלול התרגולות) אשר נוטלים על עצמם משימה קשה להבראת המצב החברתי במקום. הועדה תצטרך לערוך בדיק-בית רציני ומעמיק, לקביעת תכנית ברורה לסיפוק הצרכים התרבותיים וה-חברתיים של החברים ומשפחותיהם.

במסגרת התכניות יתחילו לפעול מידית בטיפול בילדים ע"י מדריך שיגיע באמצעות המועצה ואנו מקווים ומיחלים שהעניין יצליח. כמו כן תנסה הועדה להפעיל את "המועדון לחבר" ופעם בחודש יוזמנו החברים להשתתף במשחקים ומידי פעם לשמיעת הרצאות וכו'.

נעיר, כי הנסיון הראשון בארגון ערב כזה נכשל משום שהופיעו מספר קטן מאוד של חברים.

כן עומדת לפני הועדה תכנית לחוג את חג ה-30 של המושב. הכוונה לגייס את מיטב הכוחות הכשרוניים במושב ולארגן יחדיו נשף גדול לציון החג. בקרוב נפנה אל החברים ונבקשם ליטול משימות בנושאי אירגון ותיפקוד ונקווה למלוא העזרה ושיתוף הפעולה.

בברכה,

צ'וקי

באותו "דף" כותב אמנון בוימל

ברכות להופעת הדף מחדש ובתקווה להמשכיות.

הדף מהווה כלי חשוב לידיעות על הנעשה בכפר ורצוי שעל מנת שהעלון לא יהווה שופר של ועד המושב בלבד, יעלו חברים בעלון את דברם. בעיקר יש מקום לוועדות השונות - אלו הפועלות ואלו שכדאי שתפעלנה - לדיווח על פעילותן. וגם ובעיקר ל"ועדת הביקורת", אשר תתן בעלון בטי לפעילותה וכך נקבל אינפורמציה מכלי נוסף. ברחוב ובסלון מועברים ומסופרים סיפורים שונים. שאלות, ביקורת ותהיות ויש מקום למסור דו"ח על כל הפעולות המבוצעות ואשר אינן מבוצעות.

למשל - התקבלו מספר חברים חדשים אשר עדיין לא השתלכו במושב (מסיבות אוביקטיביות). חברים אלה זומנו לבחור בבחירות לוועדות. לדעת חברים רבים יש בדבר טעם לפגם. אמנם האסיפה הכללית אישרה חברותם, אך היא קיימת על נייר הפרוטוקול בלבד. בין אותם חברים גם כאלה שאינם מכירים כלל את המועמדים ובטוח אני, כי הצבעתם של אלה נעשתה ע"פ הנחייה של אינטרסנטים.

כמו כן יש להעיר שהאסיפה אישרה מספר חברים והיה רצוי לקבל דו"ח על התקדמות השתלכותם. ידוע לגבי אחד החברים שהאסיפה החליטה על קבלתו בהתאם להצגת מועמדותו לפני ההצבעה. אך דרך יישום ההחלטה יש בו שוני במציאות. אני פונה ומבקש שהן הועד וגם ועדת הביקורת יסבירו ויפקחו על יישום החלטות האסיפה לפי רוח ההחלטה.

ומעט מן העבר:

בשטח הכפר נתגלה כלי עשוי מאבן צור מתקופת קדומה ביותר כ-90,000 שנה ואף יותר. עד כה נתגלו מספר ממצאים מתקופת האבן אך לא מתקופת כה קדומה. הכלי שנמצא נקרא "אבן-יד"

/ אמנון בוימל /

הערת העורך (צ'וקי)

למעונינים באינפורמציה והרחבת הידע בכל הקשור להיסטוריה של הכפר בתקופות קדומות יותר, ישמח להסביר ולספר חברנו אמנון בוימל הבקי ברזי העבר.

ועוד כותב העורך לסיום:

מסתבר שכל עת שידי לא משכה בעט סופרים בכתיבת דף לחבר, ניתן היה לפרסמו על דף יחיד בלבד. מסתבר, שכאשר אני נוטל האחריות להוצאתו, משתרעת היריעה מאופק אל - אופק ומתפרסת על פני דפים רבים.

תקוותי שחברים אינם יגעים יתר על המידה מהמסה הכתובה. יש להבין שהכוונה להגיע ומהר כלל האפשר, למצב בו מירב החברים ימצאו ידיהם ורגליהם בכל הנוגע לענייני משק כלליים ויתעדכנו בקורות המושב העדכניים. אז נוכל לגשת לכתיבת דף לחבר, בו יושג איזון מלא בין חומר רציני וחומר מדווח, בין חומר קל על חיינו במושב וחומר פיקנטי אחר.

ברצוני לפנות לכלל החברים - כיתבו והגיבו לכל בעיה, שאלה, משאלה ורעיונות מרתקים. אהיה שמח לקבל תגובות וליצור פולמוס ציבורי ביחס לנושאים תרבות וחברה.

ולענין נוסף - ועדת התרבות מתארגנת לעריכת יום איכות הסביבה בטו' בשבט הבא עלינו לטובה. ביום זה יצבעו ויקשטו מקלטים, עמודי מים וכו'.

ברצוני לבקש את כלל החברים, כי יכריזו על יום "שיפור איכות הסביבה", ינקו, יסדרו, ישפצו ויצחצחו את חצרותיהם וגינותיהם למען יהיו שובי-עין ומטופחים ויחד נגיע לסביבה נאה ואסתטית לשמחת כולנו.

דף לחבר מס' 6 (אפריל 1979) עוסק בנושא העיקרי: "המצב הכלכלי"

עמוס בן-צבי / יו"ר הוועד

בזמן האחרון גברו הקשיים הכספיים והדבר מחייב לנקוט בצעדים אשר לא הורגלנו בהם בעבר. אם ננסה לבדוק את הסיבות למצב, נמצא ודאי מספר גורמים שאחד מהם ואולי העיקרי הוא - האינפלציה הדוהרת, המחייבת הגדלה כלתי פוסקת של ההון החוזר להפעלת המשק, כאשר מקורות המימון הרגילים קטנים והולכים והמקום היחידי הוא הלואות דולריות ב-70% רבית, אשר שום ענף במשק לא יוכל לשאת בזה. גורם שני הוא השנה הגרועה בענף הפרחים, אשר בגללה התבדו כל התחזיות הכספיות.

והגורם השלישי ואולי לא האחרון הוא היקף היצור הקטן של המושב. אפשר ודאי למנות סיבות נוספות, אך נסתפק באלה וננסה לחפש דרכים להתגבר על מצב זה. חלק מהגורמים שמנינו קשור במדיניות הממשלה ובסחר-חוץ ויש לדרוש מתנועת המושכים שתנסה/לשנות מדיניות זו, הפוגעת קשה בחקלאות המשק המשפחתי ובמושב המאורגן.

אך, עד שדרישות אלה תשאנה פרי, עלינו קודם כל לבדוק את עצמנו ולעשות את כל האפשר, כדי להקטין את התלות הרבה בהלואות יקרות ולהגדיל את הפריזון והיצור. על הנייר נראים הדברים פשוטים. אבל למעשה הדברים האלה קשים ביותר ומחייבים שנויים קיצוניים בנוהגים שהיינו רגילים בהם. הקטנת התלות בהלואות יקרות, אומרת הקטנת חוב החברים בדרכים שונות ומסיבות הגדלת השימוש בהון עצמי הן להון חוזר והן לפיתוח וזה ע"י צריכה שוטפת; הגדלת היצור והפריזון, אומרת בדיקה של ענפי הייצור, העומדים לרשותו של החבר והכפר ובעיקר נושא העבודה של החבר והחברה להגדיל את מספר שעות העבודה ולייעל אותה. כי עלינו לחזור ולהזכיר לעצמנו: שכר העבודה בחקלאות הוא אינו מהגבוהים ואם ברצוננו לקיים רמת חיים סבירה ולפתח משק נוסף - לכך הדבר מחייב מאמצים רבים מאוד.

ולסיכום - המצב שבו אנו נמצאים (ולא רק כרם מהר"ל) הוא קשה מאוד לחבר, לאגודה, לוועד ולמרכזים. יש סכנה שבמצב זה נאבד את העצבים ואת השליטה העצמית ושיקול הדעת ונגיע לערעור יחסים ולחיפוש פתרונות, אשר יהרסו את כל המסגרת החברתית והארגונית של המושב (ויתכן שיש גורמי-חוץ אשר מעוניינים בכך). דוקא בזמן כזה נבחנת חברה ומסגרת ארגונית ביכולתה לשמור על דרכה ועקרונותיה ואני מקוה שגם אנחנו, שבחרנו במושב, כדרך חיים, נוכל לעמוד בקשיים אלה בתקוה לשיפור המצב. הצעות מעשיות תובאנה לאסיפה הקרובה.

זה למעלה משנתיים שהחותמת של כרם מהר"ל לאמור: "מושב עובדים להתישבות שיתופית בע"מ" - לא רק כתובה, אלא גם מבוצעת הלכה למעשה. החבר תלוי בשיתוף הן בשיווק התוצרת והן בקבלת אמצעי הייצור והמחיה, דומני שזהו פרק זמן סביר לעשות את חשבון הנפש ולבחון בכנות את "השיטה". האם זו הטובה ביותר? האמנם בשיטה אחרת לא היו מתקבלו תוצאות טובות יותר?

לדעתי קיימות שלוש אפשרויות לניהול אגודה:

1. השיטה הקיימת - דהיינו, אספקת צרכי המשק השוטפים, אפשרויות פיתוח וכן מתן צרכי מחיה אלמנטריים. מקורה של שיטה זאת בהתייחסות ערכית למסגרת המושב. זאת בצד יתרון כלכלי.
2. להוציא ממילוננו את המושג שיתוף ולקיים שירותים מוניציפליים, מינימליים ולממנם בגבייה מחברים ולהשאיר את בעיות ניהול המשק, קבלת אשראי, שיווק, קניות וכו' - לשיקול דעתו ולאחריות בעל המשק בלבד.
3. לקיים את האגודה על בסיס עסקי גרידא, כלומר לקיים שיתוף רק לגבי אותם חברים / ענפים שמבחינה כלכלית השיתוף בהם, הינו הכרחי למען ישתלמו.

עד כאן, אין כוונה בכתיבת שורות אלה להביע עמדה או להצביע על יתרונות וחסרונות של השיטות השונות. זהו פתח בלבד לעורר את חברי המושב לויכוח ציבורי בריא.

וממשיך באותו ענין - עורך הדף / צ'וקי

בבואנו לדון במצבו של המושב בימים אלה, חובה עלינו לזכור ולשנן לעצמנו מספר עובדות שבלעדיהן לא נוכל לקבל אחר בדיקה מקפת, מסקנות ברורות וחותכות. אין ספק, שנתיים ימים של ארגון ושיתוף כפי שהיו במושב, עד שכמעט הפך לדוגמת "מושב מאורגן ודרך חיים אידיאליים" (לפחות לפי עדות חברים ממשקים אחרים באזורנו) הותירו רישומן בכולנו ואין לי ספק שיהיה הזעזוע חמור ככל שיהיה, עשינו כולנו צעדים גדולים קדימה ולא יוכל אף חבר לבוא ולטעון שבזבזו שנתיים של פיתוח מואץ ביותר, ארגון מסיבי של שיווק וקניות, הפיכת משקים ממגורים בוילות - למשק חקלאי משגשג.

כל זאת הושג בהרבה יזע ועמל וחברים חייבים להיות מודעים לכך. מודעים לעובדה שאם לא היה קיים הארגון והשיתוף - דברים כאלה לא היו מתרחשים. "דברים כאלה" - כוונתי לכל אחד שיסתכל בחצרו וב-שדותיו. לרבים מהחברים היה ברור שכל זמן שהמושב מסוגל למצוא מקורות אשראי נוח וכסף במזומנים - יכולה להמשיך ולהתנהל העגלה השיתופית.

אין גם ספק שבמידה מסוימת היתה כמיה עצמית. כאשר כולנו ידענו שסכומי הכסף לצריכה השוטפת ("הקצבה") לא מכסה ולו רק חלק קטן מאו בהוצאות המשפחה. בזאת גרמה השיטה להכריח אנשים למעול בשיטה עצמו וזאת אולי מתוך חוסר ברירה. חייבים אנו להודות שלא תמיד ידענו לכוון ולכלכל מעשינו בעיקר בתחום ההשקעות כאשר מרוב רצון לקדם ולהשקיע בכל המשקים, יצא שלחלק (לשמחתי) די קטן, ההשקעות היו מחוסרות תחשיב מינימלי מבחינת חשבון כלכלי והתאמה אישית. כמוכן, שדברים דוגמת אלה, עומדים לחובת החבר בסופו של דבר.

ולסיום, הבסיס לכל הנעשה במושב הוא היחס האנושי האוביקטיבי הרגיש והרציני הן מצד החבר לאגודה והן מצד האגודה ובעיקר מצד נושאי התפקידים - לחבר. כאשר בסיס זה מעורער ואין מכנה משותף של הבנה בין מבצעי המדיניות לבין החברים - הרי זה בבחינת אור אדום שנדלק ויש להבהיר הבעיות באופן מידי.

אך הנה התהפכו היוצרות, לא עוד אשראי ולא עוד מזומנים. ואז מה מתברר? כל זמן ששיטת הארגון היתה כדאית, ונוחה לחבר (והאם היתה ועדיין כזו) נוצלה השיטה ע"י כל החברים ורק ע"י מיעוט היא קבלה יחס של מעין אידיאולוגיה לצורת חיים מסוימת. לדעתי רוב החברים קבלו את השיטה פשוט מהסיבה שהיא כדאית לטווח הקצר ולא יותר מכך. רוב החברים לא מתיחסים לאותם חיים במושב בסגנון השיתוף כאידיאל-לוגיה, אלא כאל אפיזודה זמנית שמתוך אינטרס של כדאיות כלכלית בלבד משרת אותם עד לזמן בו התבססו. וכאן טמון העוץ הבא ומתגלה בשעות הקשות, בשעות שאין המושב מצליח לספק לחבר את כל התצרוכת שלו. אז מתגלה חוסר הבנה מינימלית ביותר לאופן שבו חבר מתיחס לאגודה ונשמעים איומים של "נתת לי אז תשבור את הראש" וכו'. אני רואה את הבעיות מתנקזות לכמה כיוונים מבחינת המושב כגוף. אזי, עד שחברים לא יבינו שחוב לאגודה הינו חוב, שקבוע לו מועד פרעון והוא אינו סתם פיסת נייר ממוספרת, עד אשר יחלו אנשים להתייחס גם לחובם בצורה יחסית ולא ינפנפו בהכנסות שבאופן יחסי לחובם הנן מגוחכות ועל סמך הכנסות אלו ידרשו הטבות שונות.

עד, כאשר ישכילו ויבינו בעלי משקים שהאחריות על המשקים ועל ביצוע העבודות במשקים ועל תכניות לעתיד, הנם קודם כל על בעל המשק ורק אח"כ ענינו של המושב, עד אשר יבינו חברים שרכישות מופרזות הן לצרכי המשק והן לבית ולקיום שוטף - יעמדו בעוכריהן ביחס בין ההוצאות לבין ההכנסות שלהן. וילמדו חברים שברגע של משבר חייבים כולם לשים כתף ולנסות ביחד לעבור את הסערה ולא כל אחד יסביר ויתרץ מדוע הוא לא יכול לגמרי במקרה. ועם כל הצער לעזור בשעות קשות, פתרון קל הרבה יותר הוא לומר שהועד אשם. עד אשר לא יבין חבר שיש יחס ישיר בין מאמץ שהוא משקיע במשקו פיזית ומחשבתית לדין מצבו הכלכלי. ורק כאשר יגדילו את פדיונו בממוצע לכל המושב בכ-120% - עד אז יצטרכו החברים לבחור ולהחליט בין שתי אפשרויות:

- (1) להבין וליישם את הכל עד אשר תיווצר חברה בריאה מבחינה כלכלית שגם במשברים הכי קשים תעמוד בהם, בלי לגרום לעצמם נזקים.
- (2) לא להבין וליישם ואזי לפי קצב האירועים הכלכליים במדינה לא תהיה ברירה ונצטרך לצעוד כמה צעדים אחורה ומי שיצליח להמשיך במסע, יהיו רק החזקים והמחושלים שבינינו, שכבר השכילו ובנו משקים שהם מבוססים מספיק כדי להחזיק את עצמם.

לא אוכל לסיים מבלי לקרוא למערכת הארגונית של המושב לתת דעתה לכמה נקודות שאולי, אלמלא היתה גורמת לקיומן, היינו עדים לפחות תסיסה ויותר רצון לעזור על מנת לעבור את הסערה. אין ספק שקיימת במושב מעין אורית חשדנות מסוכנת ונוצר הרושם שהמערכת עובדת ומאמצת מעט משיטות המדינות במזרח, שם יורדים לחיי האנשים - לפרטיות שלהם ובזאת יכולים להרוס הרבה "חלקות טובות".

על סך העשור הרביעי

למושב כרם מהר"ל ברכה לחג השלושים בשם המועצה האזורית חוף הכרמל
ובשמי אני. במשך שנות קיומו ידע המושב עליות וירידות ומכל משבר
יצא מחוזק יותר ומלוכד יותר. אינני יודע אם אפשר לציין במספרים
את עזרתה של המועצה לקדום המושב, אבל דבר אחד ברור שעקבנו אחר
הנעשה אצלכם והשתתפנו במפעלים שונים, כגון: בנית בית כנסת ובית
תרבות, מזכירות כללית, כבישים פנימיים, תאורת רחובות, גינון
ציבורי לשיפור איכות החיים.

כתושב גבע הכרמל, זכור לי אותם ערבי מוצאי שבת וחגים שהנוער שלנו
בימים ההם היו נוסעים על כירכרה לכרם מהר"ל להשתתף במפעל התרבות
של הכפר ותוך כדי כך נקשרו קשרי שכנים ורעות טובה.

המשבר הכללי העובר על ההתישבות המושבים לא פסח גם עליכם ובטוחני
שיעמוד בכם הכוח ולהתגבר על משבר חולף זה, גם מבחינה משקית וגם
מבחינה חברתית

עם הופעת ספר הישוב שלכם אני מצרף את ברכתי הנאמנה ומאחל לכם
הגשמת כל מאוייכם.

מ. סלע

יו"ר המועצה האזורית

חוף - הכרמל

בשיחתי עם פסח שלום - מנהל ארגון הקניות של מושבי העולים בצפון, במשרדו בחיפה, שאלתיו שלוש שאלות:

א. מתי וביזזו מידה אתה מלווה את כרם מהר"ל?

ב. מה הושקע במושב ומה התוצאה?

ג. כיצד אתה רואה את המושב בעשור הבא?

תהרי התשובות:

א. אני מלווה את המושב כרם מהר"ל משנת 1958 בתפקיד רכז תנועת המושבים באיזור הצפון. אז עברו על המושב משברים חברתיים קשים ונוצר מצב כזה שכל קבוצת חברים היתה לה דעה משלה על דרכי ניהול המושב וקבוצה אחת נלחמת בקבוצה אחרת. ישבנו לא פעם באסיפות סוערות עד אחר חצות ועזבנו ברוב המקרים ללא החלטות וללא תוצאות של ממש.

ובכל זאת לא אמרנו נואש. למה? כי הבסיס היה בריא והמשק - מיצר. זה דבר חשוב מאוד. את מרבית זמני כרכז השקעתי במושב זה וזאת במטרת מינימום שתהיה לפחות קבוצה אחת מבין כל הקבוצות שיהיה לה רוב מוחלט ובעל דעה ברורה בנוגע לעקרונות המושב. בעיה קשה במיוחד - היתה בעיית קבלת חברים חדשים שלא פעם נדחו עקב הדיעות השונות.

וכפי שכבר ציינתי קודם, הבסיס היה בריא ולרוב החברים היתה אמביציה לבנות משק טוב מבחינה כלכלית על ענפיו השונים כגון: בננות, פרדסים וענפי-חי (רפת, לול, כבשים).

על בסיס כלכלי זה, אפשר היה לנסות להבריא גם את המצב החברתי.

והנה לרוע המזל באחת השנים התחולל גם משבר כלכלי חזק ואז שום ועד לא יכול היה לשלוט במצב הן מבחינה כלכלית והן מבחינה חברתית. נתלוותה לכך גם בעיית הבעיות - שווק בלתי מאורגן וכתוצאה מכך - הפסקת האשראי. סכנת התפוררות ארבה למושב ואז באו הצעירים ולקחו את העניינים בידיהם לתיקון המצב החברתי על יסוד ביסוס כלכלי בריא. יחד עם חברי הועד שנבחרו, נתתי ידי כמנהל הארגון לפתור בעיות יסוד כספיות, כי המושב הסתכן בחובות וחלק מהמוסדות נסגרו בפניו כגון: קופ"ח והבנקים.

ב. לשאלה מה הושקע במושב. הרבה, הרבה מאוד. ישבנו עם הועד החדש לארגן מחדש את הקשרים עם הבנקים ועם הארגונים הכלכליים וחפשנו דרך בראש וראשונה כיצד להגדיל את הייצור. וכן טיפלנו בבעיות כגון: אשראי מרוכז, הלואות פיתוח להגדלת הייצור וחוזר חלילה.

נתקבלו מספר חברים חדשים שעברו תקופה קשה מאוד. אבל להם זה היה אתגר לבנות משק חקלאי בריא ולהשתלב במערכת הייצור. כארגון עזרנו להם יחד עם ועד המושב להקים מנהרות לירקות, חממות לפרחים ולולים.

הארגון ממך את הכל, עד שמשרד החקלאות עזר להם ע"י הלואות פיתוח. וכך בהדרגה התחילו לייצר ולשווק במאורגן וזה הביא גם את האחרים לשנות את דרכם ואת יחסם לבעיית הייצור והשיווק.

כרם, אליה וקוץ בה - כתוצאה מתנופת הפיתוח המוגבר, גדלו חובות המושב כארגון ובבנקים והיה לו קשה מאוד לעמוד בזה.

בדיון בתנועה הוחלט למנות ועד ממונה ולא רק בגלל יחסי חברה מעוררים. כי אם בעיקר עקב המצב הכספי הקשה שחברי הועד המקומיים לא יכלו לעמוד בפני דרישות הצבור.

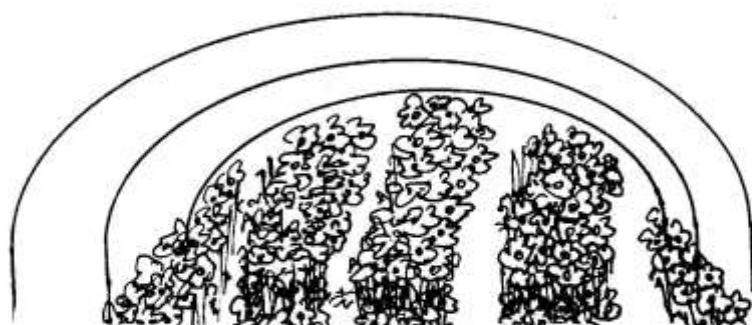
עם הועד הממונה, התחלנו כארגון לבדוק אפשרויות של הפעלת המשק מחדש ע"י אספקת אמצעי ייצור.

מצאנו הסדרים כספיים עם כל המוסדות הנוגעים בדבר תוך הבטחה של הועד הזה להקפיד על השיווק המאורגן.

תוצאות: המחזור עלה בתקופה האחרונה בכמה מאות אחוזים ולא רק בגלל האינפלציה.

ג. אשר לעשור הבא. היום המצב קשה. אבל זהו מצבם של המושבים בכלל לאור המדיניות הנוכחית. מעין "צרת רבים".

אבל אם ישתנה המצב הכלכלי בארץ בכלל והיחס להתיישבות המושבית בפרט, קיימים כל הסכויים שבמאמץ משותף של הצעירים ושל המשקים הקיימים מזה שנים - מושב כרם מהר"ל יוכל להיות מושב לדוגמא. עד אז עומד הארגון על המשמר עם הרגל על ה"כרס" להדביק פיגורים כגון: מים, קופ"ח ועוד, למנוע התמוטטות חלילה.

פינת חמד ואיכות חיים חברתית

אני זוכר את איגזים - כפר נטוש והרוס בנוף פסטורלי מרהיב, בהרי הכרמל, אחרי מלחמת השחרור. ראשיתה של כרם-מהר"ל - יהודים יוצאי מזרח אירופה פותחים פרק חדש ולא נודע בחייהם לאחר עקירה ממולדתם הישנה, שואה וטלטלה במחנות עולים ומעברות של ישראל הנתונה בחבלי הולדת קשים.

יהודים אלה הבאים לקראת חיים קשי-יום כחקלאים במושב ש"התברך" בבעיות קשות של העדר קרקע מתאימה ומצוקת מים חריפה.

זכותם של מייסדי כרם מהר"ל - אשר הסתפקו במועט ובפשוט ביותר, בעבודה קשה מפרכת ומתמדת - עומדת לו למושב כיום.

התמדתם העיקשת, צניעות חייהם ועבודתם, הם המסד לכרם-מהר"ל היפה של היום. מייסדי המושב הם "מלח-האדמה" של כרם מהר"ל.

תנועת המושבים ליוותה את כרם מהר"ל בכל לבטיו הקשים במשך שנים של עליות ומורדות. היו ימים קשים בניהול האגודה וימים קשים בתחום הארגוני והכספי.

בימים אלה עמדו לימינם של חברי המושב בעצה, בהדרכה ובסיוע, חברינו בן-אריה, רבקה גרינקר ויצחק קורן.

זכורים לי לילות ארוכים בהם בילינו בשיחות שכנוע על דבר חשיבותה של האגודה במושב - כמכשיר לקידומו - ולאו דוקא כמטרה בפני עצמה, סייעה בידינו בנושא זה מנהיגות המושב באותם ימים.

עם חלוף השנים סייעה כרם מהר"ל את "הפרק הסוכנותי" בתולדותיה, אולם תהליך פיתוחו השלם והמלא של הכפר לא תם.

השנים נתנו אותותן בחברים הותיקים, אשר צמצמו את פעילותם המשקית. צעירים וחדשים באו בעול הפעילות והפיתוח. התחדדה בעיית שילוב הדורות במושב - בעיה כללית שאינה מיוחדת דוקא למושב כרם-מהר"ל. יש לתת את הדעת לבעיית שילוב הדורות תוך מציאת "שכיל הזהב", שאין עמו פגיעה בותיקים ויש בו עידוד ותמריץ לדור החדש הנכנס ומשכלל את המערכת.

הגיעה העת למלא אחר התכנון המקורי של המושב ולהוסיף לו חמש עשרה יחידות בהרחבה. אלה ישמשו מנוף לפתוח נוסף ולהעלאת רמת החיים ואיכותם החברתית.

איכות חיים חברתית על רקע יופיו של נוף מרהיב שהתברך בו המושב - יש בהם להפוך את כרם-מהר"ל לפינת חמד - מן היפות במפת הישובים של תנועת המושבים.

תנועת המושבים תעמוד לימין המושב גם בעתיד.

ברכת התנועה ומושביה שלוחה לכרם מהר"ל ולחבריו - תזכו ליציבות חברתית, ברכה במעשה ידכם ואריכות ימים בנוף הנפלא בו אתם שתולים

נחום גנץ

סגן מזכיר תנועת המושבים

זה כשלוש שנים פועל בכרם מהר"ל ועד ממונה ולמרות שאין לראות בהסדר זה דבר רצוי לקהילה, המתכוונת לנהל את חייה בעצמה, ננסה בשימח זאת לעמוד על פעולת הועד ואולי גם להפיק לקחים. מנוי הועד נעשה ע"י תנועת המושבים ורשם האגודות, לבקשת חלק מחברי הכפר. קודם כל יש לראות בפעולה זו עזרה של התנועה בהדרכה ובארגון של הכפר ע"י חברים ממושבים אחרים, בעלי נסיון בפעילות דומה בכפרם.

נראה לי שהסיבה העיקרית לחוסר אפשרות ניהול עצמי, היא חוסר האחידות שהיה קיים במשקי החברים במושב וניגוד אינטרסים שנוצר ביניהם (דבר הגורם קשיים רבים גם היום) - כשחלק קטן מהמשקים הוא חקלאי-יצרני, החי ממשקו בלבד; חלק אחר עובד עבודת-חוץ כפרנסה עיקרית ומפעיל באופן חלקי את המשק וחלק שלישי אשר אין בו ממשיך למשק וההורים קשישים מכדי להפעילו באופן מלא. מצב זה גרם לקשיים חברתיים שהפריעו לניהול תקין של האגודה, דבר שנמשך למעלה משנה לפני מנוי הועד.

עם מנוי הועד, הצבנו לנו מספר מטרות ואלו הן:

- (א) שיקום מוסדות האגודה כמו הנה"ח, הועד, ועדות אחרות ואסיפות כלליות.
- (ב) זירוז הפיתוח של משקי החברים, כדי שיוכלו להתקיים ממשקם.
- (ג) עידוד להפעלת משקים לא פעילים וקליטת חברים חדשים.
- (ד) שיתוף חברי המקום בפעולת הועד, כדי שבמשך הזמן יועבר הניהול בחזרה אליהם.
- (ה) הרחבת הכפר ע"י תוספת יחידות (בתקופה יותר מאוחרת).

כיום, אחרי 3 שנים של פעילות הועד, אם ננסה לבחון מה מהמטרות הנ"ל הושג, לא נוכל להיות מרוצים ביותר, כיוון שהבעיה המרכזית של הפעלת כל המשקים, ניצול כל אמצעי היצור ומצב שפרנסת החברים היא על משקם בלבד - לכך לא הגענו. ובתקופה האחרונה, עקב המצב הכלכלי הקשה, ישנה גם נסיגה וחיפוש הכנסות מעבודות-חוץ ושוב הדבר נותן אותותיו במצב החברתי.

לגבי הנושאים האחרים, אפשר לומר שחל שיפור. בהנה"ח הושג הפיגור של שנתיים בח-ן החברים וכיום ח-ן החברים יוצא באופן סדיר. בחשבונות האגודה ומאזנים ישנה ג"כ התקדמות, אך עדיין לא מספקת. כמו כן מכבידה מאוד העובדה שמנהלי החשבונות אינם נמצאים בכפר אלא אחת לשבוע.

הועד שנבחר ע"י האסיפה ויחד עם אנשי החוץ קיבל תוקף של ועד ממונה, פועל כתקנו, מקיים ישיבות סדירות מידי שבוע ועוסק בכל הבעיות השוטפות של הכפר.

גם האסיפה הכללית מתקיימת לפי הצורך ולעיתים די קרובות מקבלת דיווחים מחברי הועד הפעילים ודנה בנושאים שונים כשהשתתפות החברים היא לעתים רבה ולעתים מועטת.

בפעולת הועדות האחרות (משק, תרבות, צרכניה וכו') ישנן עליות וירידות וזה נושא שיש עדיין לטפל בו ולעודדו.

במגמה לבסס את משקי החברים על החקלאות, הושקעו סכומים ניכרים בסיוע משרד החקלאות וארגון הקניות, במטעים (זנים שונים), פרחים וירקות. יש לקוות שאם החברים יתמידו בענפים אלה ויתמסרו להם, יוכלו ליהנות גם מפרי השקעה זו. אך קיים גם החשש שמחוסר אורך-רוח והזנחה, ירדו השקעות אלה לטמיון ויעיקו מבחינה כספית על הכפר כולו.

נעשו צעדים ראשונים להרחבת הכפר ולקליטת בנים וחברים חדשים, דבר שהוא חיוני לקיום המסגרת הארגונית והחברתית. אך נושא זה נתקל ב- קשיים רבים מחוסר סיוע של המוסדות והמגבלות התקציביות. בין הפעולות שהגיעו לסיומן בתקופה זו יש לציין את החזרת הפרדס לרשות הכפר מידי הסוכנות, שקיבלה אותו לשיקום לפני מספר שנים. יש לקוות רק שהפרדס ינוהל כראוי ויהווה אחד מגורמי ההכנסה לכפר.

למעשה נוהל הכפר בתקופה עליה מדובר, ע"י חברי הכפר הנבחרים, כאשר החברים מבחוץ מסייעים במידה זו או אחרת (שקשה להגדירה). צריך לקוות שכאשר סיוע זה לא יהיה, ימשיכו מוסדות האגודה להתנהל כראוי. ומה להבא? המשק המשפחתי, אשר רבים רוצים בו כאורח חיים, עומד בפני בעיות קשות בעידן של חקלאות מודרנית, הדורשת התמחות רבה והשקעות הון כבדות. רק אגודה מסודרת וחזקה יכולה לסייע לחבריה במשימות אלה. ורק ההכרה במשימות החברתיות והלאומיות של הכפר המושבי בישראל, יביאו לחיזוקה של האגודה ומוסדותיה.

תרומתו של כל חבר לדברים האלה, תקבע בסופו של דבר את דמותו של הכפר. אם כחברה יצרנית דימוקרטיות אשר אין כושל בה, החיה מעמל כפיה ומופקדת על חלק מאדמות הארץ לעבדה ולשמרה ואם כמקום מגורים בלבד (אמנם מחוץ לעיר) שאדמותיו יופקרו לזרים, כשכל אחד דואג לענייניו הוא. נקוה שנבחר בדרך הטובה.

בתפקידי כמזכיר הכפר ברצוני לשרטט קוים מספר לקראת העשור הבא - העשור הרביעי לקיום הכפר.

ברם, לא יהיה זה נכון לעשות כן ללא סקירה קצרה של מציאות ימינו אנו וסיפורן של שנות העבר הלא רחוק - שנים של דריכה במקום ואף נסיגה, כתוצאה טבעית של הזדקנות החברים המייסדים, עזיבת חלק מהם וגורמים אחרים.

התוצאה של נסיגה זאת - חיסול ענף הרפת, שבמשך שנים היה הענף העיקרי בכפר, עליו התבסס המושב ועם התחלשותו ללא אלטרנטיבה משקית כלשהי, הורגשה בכפר אורית נכאים ואי-נוחות, שהבריחה את הבנים "המוכשרים". וזאת לאחר שבמשך שנים, על אף כל הקשיים והצרות, נחשב המושב לאחד הטובים באיזור. והנה כאמור, חלה נסיגה די פתאומית שהורידה את ערכו של המושב. זכורים מקרים שחברים נטשו את משקם באישון לילה על מנת להתחמק מתשלום החוב.

אולם, כמו אחרי כל ירידה, באה עליה. עם היווצרות אורה אחרת בארץ, החלו משפחות צעירות נוהרות מן העיר אל הכפר וגם המושב שלנו התעורר לחיים. ערך המשקים עלה במהירות, פסקה התנועה החוצה וכאמור, הגיעו צעירים מן העיר ואף בנים שעזבו - חזרו הביתה.

במצב זה חל פיתוח מואץ של ענפי משק שונים כולל אינטנסיפיקציה של הרפת והלול - ענפים שהיו מקובלים עד אז. כן נפרצה הדרך לפיתוח ענפים חדשים שלא היו ידועים בכפר כגון: פרחים וירקות חסויים. החלה גם נטיעה בקנה-מידה רחב וחברים שלא עלה בדעתם לפני כן לשחול עץ מחוסר סבלנות לחכות ארבע שנים לפרי - הצטרפו למעגל הנוטעים.

וכך אנו מגיעים לימינו אנו - ימי סיום העשור השלישי של הכפר. בגאות-מה אפשר לקבוע שלאחר שלושים שנה נראה המושב צעיר, כאילו זה עתה החל להיבנות מחדש ועל כך יעידו נתוני ההשקעות מחד והפדיון מאידך. והרי כמה נתונים:

בשנת ה-30 הגענו לשיווק של כמליון ליטר חלב, לאחר ירידה משמעותית בשנים האחרונות (בתקופת הזוהר - 1.8 מליון).

חלקו של ענף הרפת בפדיון הכללי - כ-45% ותפוקת ענף הלול - כ-20%. שליש מכל הפדיון מהווים ענפי הצומח השונים (פרחים, ירקות). המטעים טרם באו לידי בטוי במעגל השיווק, בהיותם צעירים והיבול צפוי רק בעוד כמה שנים. בכפר נטועים למעלה מ-400 דונם: כרמים, סוכרופיים בננות, זיתים ונשירים (זאת בנוסף על הפרדס שהוא סיפור בפני עצמו).

אולם בראש וראשונה יש לציין את ההשקעות בתשתית כגון הכשרת חלקות חדשות, רישותן וניקוזן; סלילת דרכי גישה נוחות; תגבור רשת החשמל; פיתוח הנוי הצבורי ובנייה נרחבת של בתים מפוארים ע"י החברים.

ואחרון אחרון - העובדה החשובה שאנו נמצאים כיום בעיצומו של תהליך להרחבת המושב וקליטה חדשה של בנים וחברים מבחוץ.

מכל הנאמר לעיל עלולה להתקבל תמונה של אידייליה וטפיחה עצמית על השכם. ולא הוא. דוקא בשנה הזאת נקלענו למצב קשה שהוא בבחינת צרת רבים. שנת תשל"ט היתה הקשה שבשנים האחרונות. גזברים ותיקים מעידים ששנה כזו טרם עברו - קיצוצים והקפאת כספים יחד עם אינפלציה דוהרת ובמקביל "עמידה" יחסית של התמורה עבור התוצרת החקלאית, בעיקר זו המיועדת ליצוא.

בתחילת השנה החלטנו על הקפאה בפיתוח וכללית ניתן לומר שעמדנו בכך. לולא כן היינו ודאי מסתבכים בצורה מסוכנת. תכניות פיתוח במשקי החברים נבדקו בזהירות יתרה ואושרו רק, אם נמצא לכך מימון מלא מראש. ואכן, מדיניות זו הגם שמנעה הסתבכות כספית מסוכנת, יהיו לה בודאי השלכות שליליות על סה"כ הפדיון בעתיד ועל כניסה של חברים נוספים למעגל היצור.

יש להוסיף שאנו נמצאים בתנופת בנייה שכמותה לא ידע הכפר שנים רבות. כתריסר בתים נמצאים כעת בבנייה או בהליכי רשוי לבנייה. נתוני הפתיחה בשנת תש"ס, דומים לאלה של השנה שעברה. אולם היעדר אשראי ובמצב של הלואות צמודות, לא נראה שיתאפשר פיתוח ויש להמשיך לנקוט זהירות יתרה בכל נושא ההשקעות.

וכך הגענו לשרטוט קוי-פעולה לקראת העשור הרביעי בבחינת "הבט קדימה בתקווה..."

באחד הימים נצטרך לעבור לניהול עצמי של הכפר, אחרי כמה שנים של ועדה ממונה. הקמת הועדה הזאת בזמנה, היה הפתרון היחידי במצב שנתהווה. אמנם הקמתה נגדה את עמדתה של התנועה, אבל לדעתי היתה זאת הצלחה לא רגילה וזאת בעיקר הודות לאדם העומד בראשה והוא - עמוס בן-צבי, אשר הקרין מאישיותו על כולנו. המושב במצבו כיום הוא מאורגן ומסודר ומנסה ללכת בעקבות המושבים הותיקים המסודרים ביותר בארץ. ובכל זאת, כפי שאמרתי, גם שלב זה חייב להסתיים ועלינו לעבור לניהול עצמי המתבסס על כוחות צעירים, שמשימתם "להכנס לנעליו" של עמוס לא תהיה קלה כל עיקר.

התנאי הראשון לכך - קירוב יתר של דיעות ואינטרסים שונים בין הצעירים עצמם. תקותי שהמצב הכללי הקשה של המושבים בארץ לא יימשך זמן רב ולא יגרום חלילה למפולת כללית וברייחת חברים לעבודות חוץ.

עם השתפרות המצב הכללי, יימשכו הפיתוח והשגשוג בכפר כשכל הנתונים יהיו בידינו כפי שהזכרתי לעיל: בניית תשתית בריאה וחזקה לניהול משק מאורגן ומסודר, הדרכה, יעוץ וקבלת משאבים כספיים ממקורות שונים.

אחד המנופים לפיתוח ואספקת הצרכים האישיים הוא - ריכוז השיווק.

דרך השיווק המרוכז נוכל להגיע למוסדות הכספיים והכלכליים ביתר קלות. אנחנו בדרך זאת משתדלים ליישם את עקרונות התנועה וההצלחה תלויה אך ורק בנו וברצוננו להתמיד, להרחיב מעגל היצור, לעבוד קשה ולהגדיל את הפדיון.

במתכונת של היום אנו מסוגלים להגיע בעתיד הקרוב למצב של מושב לדוגמא. ואם אומר שבעשור הקרוב הבא עלינו לטובה אני רואה בין היתר הקמת מפעלי ספורט, תרבות וכלכלה כגון: בריכת שחייה, מגרשי ספורט, חדרי עיון, ספריה ציבורית, פיתוח זנים חדשים והקמת מפעלי תיירות שונים - הרי אין זה בגדר חלום. ואין זאת דעתי הבלעדית. כמוני חושבים רבים בכפר. וכי למה לא? הפוטנציאל האנושי קיים ומוכן לפעול, אפשרויות בלתי נדלות מבחינה טופוגרפית ואקלימית והנוף המקסים - הרי זאת מתנה ה' שניתנה לנו ועלינו לנצלן. נאזור נא איפוא עוז. נתאזר בסכלנות והחלום שלנו אמנם יהיה למציאות בקרוב.

ש.ג.

כהשלמה לדבריו של שמואל מן הראוי להביא כמה קטעים מתוך דף
לחבר מס' 7 מיום 30.9.79 - קטעים שיהוו מעין קשר בין המצוי
לבין הרצוי.

/ העורך /

"... נראה שבשנת תש"ס יהיו השקעות מועטות ומלבד נטיעות חדשות
בקצב של 80 - 90 דונם, שכלעצמו זהו קצב די מואץ. וכן השקעות
בקנה-מידה קטן בענפי בע"ח. לא יושקעו כספים במשקי החברים.
באשר להשקעות האגודה כבר נכתב שלא יהיה מנוס מ"טיפול" יסודי
בצרכניה ובשלב ראשון יכנס בימים הקרובים מקרר חדש ונקוה שבקרוב
נגיע לנושא הרחבת ושיפוץ הצרכניה..."

"... במסגרת החלטת האסיפה מלפני מספר שנים להגדיל את מספר
המשקים מ-60 ל-70, הרי שבשנתיים האחרונות גדלנו מ-58 משקים
ל-68. כאן המקום לברך ולקוות בקליטה טובה ובהשתלבות מוצלחת,
את כל החברים החדשים. כמו כן נברך את דור ההמשך שנתקבל במשקי
החברים..."

"....עד כה נשאו החברים הנקלטים בהכשרת המגרשים ובמקביל דואג ועד
הכפר לתשתית הציבורית דהיינו כביש, מים, תאורת רחוב, עירוב וכד'.
באשר למסירת חלקות לנקלטים בגלל עיכוב בביצוע תוכניות רישות,
נוצרו "פקקים" ולחברים עדיין חסרים כל השטחים..."

רשימת חברים ותושבים

- 1979 -

שם	מספר נפשות
1. ארטנשטיין בנימין ושרה	2
2. ארטנשטיין ליאון ותמר	4
3. אנגלמן חיים וצפורה	2
4. איזמן שמואל ואהובה	2
5. בומרינד בנימין ושרה	4
6. בונה יהודה ודליה	5
7. ברוך ברוך ומזל	5
8. ברקוביץ צבי וחנה + שלזינגר בת שבע	3
9. ברק פנחס ואסתר	4
10. בוימל אמנון ורחל	5
11. בוביס מנחם ומתוקה	3
12. גור ניר ונילי	4
13. גליק צבי וחנה	4
14. גלנץ אהרון ועליזה	2
15. גלנץ שמואל	1
16. גרינבלט איין ורינה	2
17. גרינברגר שמואל ומטילדה	2
18. דוידוביץ אורי וחנה	5
19. דוידוביץ פישל ומגדלנה	2
20. האופטמן חיים וחנה	3
21. הורניק יהודה וקליה	3
22. וייס משה ושושנה	2

מספר נפשות

שם

2	-	23. וולנר צבי ושרה
2	-	24. וייזר יעקב ולאה
3	-	25. זרח פאול ודורית
3	-	26. טירק שמחה וחנה
3	-	27. טירק אברהם וזהבה
6	-	28. יעקובוביץ פייגה, ישראל ודליה-
4	-	29. ירובסקי משה וסילביה
6	-	30. כהן יהושע ועליזה
4	-	31. כהן יוסף ודינה
3	-	32. כהן מיכה ודוידה
2	-	33. כץ יצחק הינק וחנה
5	-	34. כץ יצחק בן-משה וקלרה
3	-	35. לבנה צבי וג'ני
2	-	36. ליבוביץ שלמה ויהודית
3	-	37. לפקוביץ אפרים ורבקה
5	-	38. ליפשיץ אברהם ומשה
5	-	39. לפקוביץ יצחק וחניטה+ויזר מלכה-
4	-	40. מעין עוזי ונעמי
2	-	41. מרמלשטיין חנניה ופרידה
2	-	42. סימנטוב חיים והלה
1	-	43. סימנטוב אברהם
2	-	44. סימנטוב ציון ואשתו
2	-	45. סלייטר אריה ומיכל
2	-	46. סמברג מרדכי ושרה
2	-	47. פז צבי ואסתר
1	-	48. פריד אהרון
2	-	49. פרנק אריה ואודל
4	-	50. פרי יוסף ודורית

מספר נפשותשם

3	-	51. צייזלר אריה ולאה
2	-	52. צ'כנוביץ בנימין ולולה
2	-	53. קליין אברהם ובלומה
5	-	54. קמינקא עזרא ומרים
2	-	55. קמינר דוד וצפורה
2	-	56. קסלר משה וליצה
2	-	57. רווה מרדכי ודינה
3	-	58. רוזנפלד מרים + נתן ודבורה-
3	-	59. שורץ יואל ובלהה
2	-	60. שינברייט מטס ושינדל
2	-	61. שורץ יעקב ומרים
4	-	62. שלזינגר שמואל ונתניה

ר ש י מ ת ת ו ש ב י ם

2	-	וינברגר אברהם ודינה
2	-	מיינצר דייר זאב וסטונד
	-	מרטין רקי וצילה
2	-	פלדמן גדליה ובתיה
	-	רוט יעקב
1	-	רפפורט דב
1	-	גרינפלד

בנים ממשיכים (במשקי הוריהם)

2	-	1. בוימל אברהם ושושנה
4	-	2. גונן שאול ושפרה
4	-	3. דוידוביץ ישראל ודינה
3	-	4. ליבוביץ אליעזר ומרים
2	-	5. סימנטוב ציון ואשתו
5	-	6. פרידמן צבי ובת-שבע
3	-	7. קליין דב ושושנה

מרכז המידע המסחרי
נהל.

181/11-368

כ"ט חשוון תשי"ז
13.11.68

לכבוד
ועד מועב איגוד

ה. נ. נ.

אחרי שביצענו את כל הדברים שקרו בכפרכם בקשר עם התנהגותם הכלכלית הברזית של שלושה מחבריכם - בנימין קירזבלס, אהרון גוסמן, מרני ויזל - שאנשי אלינו בראשונה מפי כתיבתם ומפי המדריך ולמסוך באי-כוחנו נוכחו בכפר בבירור מיוחד שנתקיים בין ועד הכפר ובשלושת החברים הנ"ל, ראינו צורך להודיע לכם, כי לשוכה הכפר ולשוכה התנהגותם הברזית בעתיד ולמען לאנשי יסוד מיתן מושב עובדים מפורגן, פשוטע ובכוחם על יחסי אימון וכבוד הדדי, בין כל החברים, אייננו עריכים להרחיק את שלושת החברים מהחברה.

הולם היות ושלושה מלא הם עולים חדשים - כמו כולכם יחד - ואם מתגלים לאנשי החיים החדשים יותר קשה מאחרים - חשבנו לנכון לעבור על העניין ולטלוח לאף על התנהגותם בעבר.

הולם היות ואנו חרדים מאד לעתידו החברותי של ישובכם והנטיין מלמדנו, כי אנשים אמריאני נטיה אנטי-ציונית בזמן ראשון - עלולים לחזור להתנהגותם הרעה - האלטנו/ להחזיר את שלושת החברים הנ"ל, גם כי באם יקרה עוד פעם מקרה של הפרת הסדר - נהיה נאלצים להרחיקם מהכפר בלי דיונים נוספים.

לעצמנו חושבים, כי יש לעשות נסיון ולהתמקד אתם את החיים המשותפים לשלושת החדשים נוספים עד שיחשמו החושים, אם לא יקרה מוך מקרה זה שום דבר בלתי נעים אתם נשכים שיטערו בכפר לעוד שנה שלמה עד שנאמר אתם בחברים באיגודים באופן מוחלט ועד שנוכל לחזור אתם על הוות/ החתיבות.

בבית

ג. גלעד

הערת:

לשלושת החברים.

בין אדם לחברו

(לקט מתוך תיקים וספרי פרוטוקולים)

בן עזאי היה אומר:
אל תהי בז לכל אדם
ואל תהי מפליג לכל דברי
מיין לך דבר שאין לו שעה
מאין לך דבר שרין לו מקום.
/אבות ד'/

28.10.57

לכבוד
ועד המושב
כרם מהר"ל

ב ק ש ה

כידוע נוסעת המורה מכיתות א. ב, כל יום מקרית בנימין לכרם מהר"ל. המורה הנ"ל, הח' גליה טוכהנדלר, בעלת משפחה היא (בעל ושני ילדים) ומרוחקת ממקום מגוריה ואין ביכולתה להכנס ולגור בכפר. הוצאות הנסיעה שלה מגיעות לסכום של 25 ל"י (עשרים וחמש) לחודש. המשכורת של המורה קטנה היא ואין ביכולתה לשאת בהוצאות אלה. הנני מבקש מאת הועד להשתתף במחצית הסכום (12.500 ל"י לחודש) ואת המחצית השניה ישלמו ההורים.

בכבוד רב,

משה שטרן
מנהל ביה"ס

103/1

30.12.57

לכבוד
ועד המושב
כרם מהר"ל

א.נ.א.

עבור קבלת הדואר וחלוקתו, קבלתי מכל תושב (משפחה) 300 פר'. היות ואשתי עסוקה בפעולה זו בערך 50 שעות בחודש לא יכולתי להסתפק בתשלום זה של 300 פר' שזה בערך 20 ל"י לחודש. לכן, בקשתי שכל משפחה תשלם 400 פר'.

החברים לא מסכימים לשלם את המבוקש וטוענים שהם מוכנים לקבל את מכתביהם ישר מהמזכירות.

נא להוציא את המסקנא ולסדר את מסירת הדואר לפי דרישת החברים.

ב ב " ח ,

פלדמן

123/1

בשולי המכתב:

"הוחלט לאשר את התוספת".

לכבוד
ועד המושב כרם מהר"ל

הנדון: החזרת דמי נסיעה

במשך יום ביומו, אני מוציאה מכספי 1200 פרוטות, כדי להגיע למושב. מכיוון שאני גרה בנוה שאנן, חושבת אני שאין כל הצדקה שאוציא את הכסף ממשכורתי - משום שאני גננת בכפרס. נהוג בכל מקום שהכפר מכסה את הוצאות הנסיעה. כמו כן ידוע לי שהגננת הקודמת בכפרס גם כן קבלה הוצאות אלה ואף המורה.

והרי הסכום שאני מוציאה מידי יום:

הנסיעה מנוה שאנן להדר	-	150 פר'	הלוך וחזור	300 פר'
מהדר ל"אגד"	-	85 "	"	170 "
מ"אגד" לכרם מהר"ל	-	365 "	"	730 "

סה"כ ליום	-	1200 פר'
סה"כ לחודש	-	31.200 ל"י

מובן, שסכום כזה אין באפשרותי לנכות ממשכורתי, נוסף על כל העמל והטורח הכרוך בנסיעות אלה. אני מקווה שתבינו זאת ותאשרו.

בכבוד רב,

נורית אלון

104/1

בשולי המכתב:

"הועד מתחייב לשלם חצי מההוצאות
מ"אגד" חיפה לכרם מהר"ל הלוך וחזור.

ביתרה - שישתתפו ההורים. נא להגיש חשבון לפי ההחלטה".

9.11.57

לכבוד
ועד כרם מהר"ל

הנדון: הטלת קנס עלי

ח.נ.,

הנני מאשר קבלת מכתבכם מיום 17.10, בו הנכם מודיעים לי, על החלטת הועד להטיל עלי קנס בסך - 10 ל"י, בגלל שהשתמשתי במים להשקאה, בזמן שהיתה מודעה האוסרת את זאת. הריני לערער בפניכם על החלטתכם מהנימוקים הבאים:

1. חבר זה אשר רץ למזכירות להודיע שאני משקה, יכול היה לקצר את הדרך ולהודיע לי שהשימוש במים אסורים. אם טובת הכלל היתה לפניו. משמע שלא טובת הכלל היתה כאן, כי אם נקמה.
2. הנני יכול להוכיח, שהגעתי באותו יום הביתה באוטובוס ובכלל לא ידעתי על המודעה האמורה. אמנם מבחינה פורמלית - הצדק איתכם: אבל שואל אני האם נהגתם כך גם במקרים אחרים? ידוע לי שלא! באותו יום ממש, אני יודע, ששכנים השתמשו במים להשקאה ואותו חבר שראה אצלי, יכול היה לראות גם אצלם. לכן, הנני מבקש מהועד לתת הוראה מתאימה להנהלת החשבונות לזכות אותי ב-10 ל"י שהוטלו עלי ללא צדק. במקרה והחלטתכם בנידון תהיה שלילית, אני משאיר לעצמי את הזכות לערער בפני ועדת המשפטים של תנועת המושבים.

בתקווה שבקשתי תיענה בחיוב,

בתודה מראש
ובב"ח

(10/1)

(-)

הערת העורך:

על דעת חברים, הוסכם שמטעמים חברתיים, רצוי שלא להזכיר במפורש את שם החברים במדור זה.

לכבוד
ועד מושב כרם מהר"ל

א.נ.,

אני מבקש לשאול את הועד למה לא עונים לשאלתי שמלפני חדשים-שלשה. על אודות מה שעבדתי ע"ח סיקול הכרם ומגיע לי 13 ימי עבודה. זה היה ע"י ויס משה ועד היום לא זיכו אותי. ועוד אני שואל, עוד לפני שנה ביקשתי בירור בנוכחות ברית פיקוח והבטיחו לי כמה פעמים ועד היום עוד לא זכיתי לזה ואפילו לא הזמינו אותי לוועד לבירור חשבוני במשרד. לי מגיע כספים מכמה מקומות, מה שנשאר לי מתשלום עבור הבית המדרגות והפרשי מים. האם אני לא חבר משק? למה אני ועוד כמה חברים מקופחים ולא יודעים מה מתרחש במשרד ובחשבונות שלנו. כל ועד שיצא לא מסר דין וחשבון על כל המתרחש ואחרי שיבחר ועד חדש. שוב יתחילו לדבר על יד המחלבה על הועד שיצא ועל לקיורו וחטרונותיו.

אני מבקש תשובה למכתב.

שלום.

(-)

(442/1)

מאת ד"ר ו. מיינצר
כרם מהר"ל
24.2.1959

לכבוד
ועד מושב
כרם מהר"ל

ח.נ.,

בזה רציתי להביא לידיעתכם שלכבוד מלאות 10 שנים לעבודתי כרופא בכרם מהר"ל, הח' הגישה תלונה נגדי לפני המזכירות הועד המפקח המחוזי של קופת חולים: א) שאני לא טפלתי בח' (-). נכון מבחינה רפואית, ב) שלא שלחתי אותי למחלקה המתאימה וכך ג) שאני מפלה אותה לרעה מתוך טעמים אישיים.

מזכירות הועד המפקח המחוזי של קופת חולים החליטה בישיבתה מיום 12 בפברואר 1959 שד"ר מיינצר טיפל בחברה לפי הכוונת רופאים מקצועיים ושאינו יסוד לבירור נוסף".

אחרי בירור זה ביקרתי כבר שלוש פעמים אצל משפחת (-) כדי לתת טיפול **רפואי** לחברה הנ"ל ולבתה שהיו חולות. אחרי ביקור הבית האחרון ביום **22 בפברואר ש.ז.** כשהתכוונתי לצאת מהבית, בעלה (-) פתאום רצה להתנפל **עלי**, אך האחות דינה עצרה בעדו. ברגע זה התחיל הח' (-) לקלל ולצעוק **עלי "שוויינהונד" שכחת להגיד שלום ועוד פעם "שוויינהונד"**.

בייתי מבקש בזה את ועד המושב כרם מהר"ל לדאוג שהח' (-) אשר אפילו **אינו** חבר משק, לא יפריע את השלום בכפרינו ויתנהג בכבוד אל הרופא, **בסרת** בכרם מהר"ל הרבה שנים כרופא משפחותיכם, באופן מיוחד אחרי **הבירור** של מזכירות הועד המפקח המחוזי של קופ"ח, מצא שהתלונה של **בח' (-)** לא היתה מוצדקת.

אני רק רוצה לחיות בשלום ובשלווה בין חברי כרם מהר"ל.

ב ב " ח ,

ד"ר מיינצר

ב"ה כח אדר ב' תשי"ט

11.3.59

הרב נפתלי נרימן

כרם מהר"ל

לכבוד

בועד המקומי

כרם מהר"ל

פ.נ.,

ביר והועד הדתי מפעיל עלי לחץ כבד שאכריע בין התפטרותי לבין שובי **במלא** לכרם מהר"ל, הנני להבהיר לכם את עמדתי בנידון: ברגע זה אין **לי** כל אפשרות להיענות להצעה להתפטר, היות וקיומי בחיפה עדיין לא **בנוסס**. לכן לא תישאר לי בסופו של דבר הברירה אלא למצוא פתרון בדרך **של** שובי בתנאים מסוימים, לכרם מהר"ל, אולי כתוצאה מן הבירור בפני **בית** הראשית.

אי-לכך הנני לבקשכם:

א) לקיים הבטחתכם מיום 19 לח' יוני החולף, בו הובטחה לי דירה במקום. עליכם כמובן להתחשב בגודל משפחתי ובמעמדי כרב ולמסור לי דירה מתאימה הן מבחינת הקוודרטורה והן מבחינת תנאי הייצוג.

(ב) ביחס למשכורת, אני מוכן לקבל את התנאים של 150 ל"י לחודש מטעם הכפר, בתנאי ותחתמו אתי חוזה על המשכורת הנ"ל (משכורת זאת לא כוללת המשכורת של משרד הדתות ושחיטה).

ג) כפתרון הגיוני ביותר, אני רואה מציאת פתרון במסגרת ההסדר הנוכחי, שאמשיך לגור בחיפה ולמלאות את תפקידי הן לגבי השחיטה והן לגבי כל יתר הפיקוח על עניני דת והשרותים הדתיים בכרם מהר"ל. אם ההסדר כמו שהוא עכשיו, אינו משביע את רצונכם, אני מוכן לבוא לכרם מהר"ל יותר מפעמיים בשבוע ובאם שתי-שבתות בחודש אינן מספיקות, אני מוכן על חשבוני להמציא לכם בן אדם מתאים שישובות בכפר ויעבור לפני התיבה ויקרא בתורה ביתר השבתות.

כידוע לכם, למרות היותי גר בחיפה, אני ממלא את כל תפקידי בכרם מהר"ל. לדאבוני ישנם הרבה דברים הטעונים תיקון, אך אלה לא תלויים בנוכחותי או בהיעדרי מן המקום.

אני מבין שהתעקשותו של הוועד הדתי בכרם מהר"ל נובעת מן המחשבה שיצליחו להביא אותי לידי התפטרות ולהיפטר מפיצויים. אך עלי להטעים שלא אתפטר בשום אופן, כי אני את כרם מהר"ל לא עזבתי וממשיך למלאות בו את כל תפקידי.

אי לכך אני מבקש מכם להשפיע על הוועד הדתי להזדיין בסבלנות ולא ללחוץ עלי שאשוב מיד לכפר בתנאים הנוכחיים, אלא רק באם תהיה להם דירה מתאימה עבורי שתהלוס את מעמדי ולא דירה ערבית ישנה ובלתי מתאימה.

אני חוזר ומבקש מכם להשפיע על הוועד הדתי לפעול ברוח זו ואז יסתיים הענין לטובת שני הצדדים. אינני רוצה לפגוע בזה בכבודו של הוועד הדתי. כבודם במקומם מונח. סוף סוף שימשתי אותם תשע שנים ללא כל משכורת ויש לי זכויות מסוימות אצלכם. המתינו עד שיסתיים ויסתדר ענין הדירה ובינתיים ישאר הסטטוס קוו.

אני מצפה מכם לאוזן קשבת ואני בטוח שתעיינו היטב בדברי ובמצבי שהנו עדין ביותר.

בברכות נאמנות,

הרב נפתלי נוימן

העתק:

הוועד הדתי כרם מהר"ל.
המועצה הדתית ירושלים.

9.10.59

לכבוד

ועד המושב בכרם מהר"ל

אני מבקש את ועד המושב לחקור את הענינים ולנקוט באמצעים מידיים, הדרושים לשיפור המצב בפרדס שאני מביא להלן: זה כבר כחצי שנה שאני עובד בפרדס, יחד עם שני חברי המושב שלנו. שני פועלים ערביים ועוד שלושה יהודיים מבחוץ. את הפועלים היהודיים מעסיקים בפרדס בעבודות הקשות ביותר. בו בזמן ששני הפועלים הערביים מועסקים בעבודות הקלות ביותר. כלומר, יש כאן אפליה לטובה של הערבים.

והנה דוגמא: בחודש אוגוסט החבר... שהוא אחראי ומדריך בעבודות הפרדס, נקרא לקורס של שלושה שבועות וכממלא מקומו נקבע פועל ערבי ולא יהודי בהנמקה ש"על הפועל הערבי אפשר לסמוך הרבה יותר מאשר על הפועל היהודי"... הממונה עלינו היה תמיד ילד ערבי בגיל 16 והוא כנראה לפי הוראות שקיבל, היה נוהג בנו בעבודה כמו במחנה ריכוז בזמנו (!-ש.ס.) הנני מוכן להעיד שהפועלים הערביים קבלו שכר יומי 8.600 ל"י וחברי המושב רק 7.600 ל"י... הנני מבקש מהועד להתעניין יותר בדבר כדי שישתפר המצב המוזר הזה לטובת הכלל.

(-)

(455/2)

20.2.59

לכבוד

ועד הכפר כרם מהר"ל

ביום שני בקשתי בצרכניה תערובת לעופות. הצרכן אמר שהמחסנאי לא בבית ועלי לחכות עד יום רביעי. ביום רביעי בבוקר נכנסתי לצרכניה וביקשתי פתק לתערובת ואמנם קבלתי, הלכתי עם הפתק למחסנאי והוא ענה לי שהוא לא ילך ולכן חזרתי למנהל הצרכניה.

(השמות במקור בגוף הסכתב - ש.ס.) והודעתי לו שמאתמול אין לי תערובת והעופות רעבים. ענה לי שהוא ממחר לנסוע. שלחתי עם הפועל הערבי, העובד אצלי, את הפתק למחסנאי והוא אמר לו לחכות עד הערב. אני רוצה לברר. האם ככה צריך להתנהג?

אבקשכם להזמין אותי בזמן הבירור עם המחסנאי.

(-)

(559/2)

26.2.59

לכבוד

ועד המושב בכרם מהר"ל

ח.נ.,

אני קבלתי מכתב מהועד ובו מודיעים לי שבשש מאות הלירות של הפיצויים שלי, זיכיתם את חשבוני. ברצוני להסביר לכם שראשית - מגיע לי עוד 15 ל"י דמי בית המשפט, לפי פסק דין של תנועת המושבים. ושנית - את הפיצויים שקבלתי, הרי שאוכל לקנות בצלי פרחים בחזרה לאחר מה שהפסדתי. ואם תורידו לי על חשבון המסים, אז איך אני אוכל להתבסס בחזרה? שלישית - אני חייב עוד לבנק ישראל לחקלאות, 300 ל"י בערך, על חשבון הבצלים. תגידו לי מאיפה אקח לשלם את החובות האלה וגם לקנות בצלים? אני מבקש להתחשב בכל הסיבות האלה ולכל הפחות תורידו חלק על חשבון המסים וחלק תתנו לי. שאוכל להשקיע בחזרה ולתקן את המצב שלי.

תודה למפרע ושלוש

(-)

(550/2)

12.1.60

לכבוד

ועד המושב כרם מהר"ל

על מכתבי מתאריך 12.11.59. לא קבלתי שום תשובה. נוסף לזה נודע לי שקבעתם דבר נגדי בלי שבררתם את העניין איתי. ברצוני לשאול, האם בדעתכם להמשיך לפעול נגדי באופן אישי? ואם לא כך הדבר, אבקשכם להזמין אותי לבירור.

אצטער מאד, אם איאלץ לפנות לדרג גבוה יותר למטרת הבירור.

בכבוד רב,

(662/2)

(-)

הנדון: תלונה נגד הח'.....

א.נ.,

הננו להודיעכם שועד המושב החליט להגיש תלונה נגד הח' הנ"ל, כאשר הוא איים ומאיים על חייו של יו"ר הועד. על כל צעד ושעל הוא מאיים עליו והאיומים שלו עוברים כל גבול ואי-אפשר עוד לסבול הננו מבקשים להזהיר אותו.

בכבוד רב,

ועד המושב

(649/3)

13.1.60

לכבוד
הסוכנות היהודית מחוז חיפה

א.נ.,

הננו ממליצים על שיקום הח' (-). שהוא חבר כרם מהר"ל. הנ"ל סובל מאסטה קשה ולא מסוגל לעבוד עבודה פיזית. כדי להבטיח קיום למשפחתו, אנחנו ממליצים להקים ענף לול עבורו. מצדנו נהיה מוכנים להשתתף באשראי.

בכבוד רב,

ועד המושב

(720/3)

23.2.60

לכבוד

הסוכנות היהודית - מחוז חיפה

א.נ.,

נבקשכם לבוא לעזרת הח' (-) ע"י הקמת לול. הח' הנ"ל חלה ואין באפשרותו לעבוד ברפת ובשדה, שם עבד עד עתה במסירות רבה. עקב מחלתו, עליו לחסל את הענפים האלה ולהתרכז בענף קל יותר והוא - ענף הלול. בהיקף של 400 מטילות.

מצדנו אנו מוכנים להשתתף בהון חוזר ובאספקה.

בכבוד רב,

ועד המושב

(767/3)

5.4.60

לכבוד

ועדת תיאום שליד קצין העיר חיפה

הנדון: דחיית שרות מילואים לח' (-)

א.נ.,

הנ"ל הוא חבר משק כרם מהר"ל והוא היחיד המטפל במשקו. הוא אב לילדה אחת ואשתו חולנית ולא מסוגלת לעבוד במשק, לפי האישור הרפואי המצורף כאן. החודש יש לו שתי מבכירות להמלטה בנוסף על הירקות שעשה. אם לא יטפל בכל אלה, כל העבודה וההשקעה ילכו לאיבוד.

נבקשכם בכל לשון של בקשה לעזור לחבר הזה ולדחות את שרותו לתקופה אחרת.

בכבוד רב,

ועד המושב

(780/3)

30.5.60

לח' פלדמן גדליהו
המחלבה.

ח.נ.,

הנני להודיעך שלפי החלטת הועד מיום 25.5 שפורסמה בלוח המודעות
עליך להפסיק לקבל את החלב של הח' זיגר קדיש, בגלל אי-מסירת
העופות דרך הצרכניה.

ב ב " ח ,

ועד המושב

(832/3)

9.3.60

לח'

ח.נ.,

הח' דוידוביץ התאונן שסגרת את השיבר על יד השעון של חצי החלקה
של פרידמן שמואל, שמסר אותו לשימוש. המזכירות החליטה שאין לך
שום זכות לסגור שיבר על קו משותף השייך לשני חברים. במידה ויש
לך תביעות, עליך לפנות לוועד המושב.
אם לא תסדיר את הדבר - כל הנזקים שתגרום יוטלו עליך התוצאות
במלוא חומרתן.

(854/3)

29.5.60

לח'

ח.נ.,

נודע לנו שהפרת את החלטתנו מיום 26/5 ומכרת את העופות לסוחר פרטי.
על כן, הננו להודיעך שבמקרה שתחזור על מעשה זה שנית נוציא את כל
המסקנות: לא נקבל את החלב שלך ולא נרשה לך לגדל עופות במושבנו.
כי הפעולה הנ"ל מביאה הרס ל-95% מחברינו, שיצטרכו לסבול בגלל זה.
כ"כ נשתמש באמצעים אחרים נגדך.

הערה: מכתב זה נשלח לכמה וכמה חברים (ש.ס.)
(867/3)

28.6.60

לכבוד
הח' (-)

בישיבת המזכירות מ-26/6, הוחלט שאסור לחברים למכור מים לערבים,
בשביל להשקות את עדריהם.

החבר שלא יציית להחלטה זאת - יסגרו לו את המים.

בכבוד רב, (883/3)

ועד המושב

(מכתב זה נשלח לכמה וכמה חברים - ש.ס.).

14.7.60

לכבוד
הח' (-)

הועד, בישיבתו ביום 12.7, החליט שנית שלחבר אסור למכור מים לערבים
וזוה בגלל המחלות שהעדריים שלהם מעבירים לכפר.

אם לא תפסיק לתת מים, החלטנו להוריד את שעון המים.

ב ב ר כ ה , (923/3)

ועד המושב

(גם מכתב זה נשלח לחברים שונים בכפר - ש.ס.)

2.8.60

לכבוד
ברית פיקוח לקואופרציה החקלאית העובדת בע"מ
ת ל - א ב י ב ,

ח.נ..

בתשובה למכתבכם בנוגע לדרישת חברים לאסיפה כללית, עלינו להודיעכם
שאמנם לא קיימנו את האסיפה הכללית וזאת בגלל הסיבה שהח' (-)
ועוד כמה חברים, שלא רוצים להסתגל לתקנון של האגודה ולקבלן, רוצים
להרוס את הכפר בעקיפין ע"י גרימת קטטות באסיפות. ובכדי למנוע כל
זה, דחינו לזמן מה את קיום האסיפה..

בקרב כאשר הרוחות ישקטו, נקיים את האסיפה. ב ב " ח ,

בשם הועד / מ. איתן (927/3)

והמשך למכתב הנ"ל כעבור שבועיים
..... עלינו להודיעכם שבאסיפה השתתפו 21 חברים ועל סדר היום -
סדרת שוק העופות לתנובה. כמה חברים, סטו כל הזמן מהדיון שעל
סדר היום. ערבנו ודרשו דברים אחרים וע"י כך הפריעו למהלך האסיפה.
אסיפה נתפזרה בלי לקבל החלטות.

ה נ " ל

(928/3)

8.9.60

לכבוד

בנהלת "תנובה" בחיפה

הנדון: מכירת ירקות.

ח.נ.,

בננו מעבירים אליכם החלטת הועד בנוגע לשיווק בלתי מאורגן של
הח' (-). בישיבת הועד ביום 1 בספטמבר, הוחלט, שאם חבר זה ימכור
עוד פעם ירקות שלא דרך "תנובה" ננקוט נגדו אמצעים חמורים כגון
בפסקת קבלת חלב וכו'.

ב ב " ח ,

בשם הועד / מ. איתן

(955/3)

31.10.60

לכבוד

הח' (-)

ח.נ.,

לפי החלטת המזכירות ביום 30.10, חייבנו את חשבונך בסך 100 ל"י
(100) קנס שקבלת מ"תנובה" עבור מים בחלב.

ועד המושב,

בקשר לענין מהילת חלב במים,
אנו מוצאים בספר הפרוטוקולים
של ועד המושב בישיבתו ביום
20.7.57 כלומר שלוש שנים ויותר
לפני זה את הדברים האלה:

ישיבת המזכירות וחברי המושב: וולנר, יעקובוביץ, אייזמן, ברקוביץ.
וייזר יחד - כועדה מיוחדת - החליטה לדון בהודעה שנתקבלה מ"תנובה"
על זיוף החלב ע"י חברים באחוזים דלקמן: (1 7% (2 14.5% (3 23%
הוחלט שהקנסות בגובה 100 - 250 שהוטלו על החברים האלה ע"י "תנובה"
ייגבו מהתשלום המגיע להם עבור התוצרת שלהם.

10.2.61

לכבוד
הח' ברקוביץ

ח.נ.,

בתשובה למכתבך מיום 4.2, הננו להודיעך, שאם אתה לא תמלא את בקשת
הועד מיום 2.2 לקחת כל חבר באוטו - (אם יש מקום) לועד לא תהיה
ברירה אלא לבטל את ההסכם הזמני.

ב ב ר כ ה ,

ועד המושב

(1176/3)

פרשה מיוחדת וארוכת ימים
היא פרשת המאפיה, הבאה לידי
בטוי גם בתיקי המיכתבים
וגם בספר הפרוטוקולים.

21.10.60

לכבוד
הח' האופטמן חיים
הח' שכטה שמשון

ח.נ.,

בישיבת הועד ביום 20.10, הוחלט שהח' האופטמן חיים מוכר את הלחם
בצרכניה כמו קודם. החברים שרוצים, יכולים לקנות לחם אצל הח'
שכטה בביתו.

ב ב " ח ,

המזכיר מ. איתן

6.1.61

לכבוד
הח' חיים האופטמן

ח.נ.,

הננו מתכבדים להודיעך, כי בהתאם להחלטת האסיפה הכללית של המושב,
מיום 2.1, עליך לפנות את בנין המאפיה במושבנו, לא יאחר מיום
20.1.61. ולהחזירו להחזקתנו, כשהוא ריק מכל אדם.

ב ב " ח ,

ועד המושב

(1109/3)

12.1.61

(רשום מבלי לפגוע בזכויות)

לכ' מר צ. פפא, עו"ד

ת.ד. 4128

ח י פ ה .

הנדון: חיים האופטמן.

א.נ.,

בתשובה למכתבך מיום 8.1.61 הננו מתכבדים להודיעך, כי אין אנו
מקבלים את פירושכם, לגבי תקופת ההסכם בקשר למאפיה. לפי חוות
דעת משפטית שקבלנו, התקופה של 8 שנים, היא תקופה סופית ואינה
ניתנת להארכה אוטומטית נוספת, אלא בהסכמת שני הצדדים.
אין הועד מוסמך לשנות את ההחלטה המפורשת של האסיפה הכללית בנידון
ונפעל בכל האמצעים החוקיים לשם מימושה.

בכבוד רב,

ועד המושב

(1126/3)

18.1.61

לכבוד
ועד המושב בעין אילה

הנדון: הפסקת קניית לחם.

ח.נ.,

הננו להודיעכם שב-20 לחודש זה, פג תקפו של חוזה שנערך בין המושב לבין המאפיה. לפי החלטת האסיפה מיום 2.1.61 תיסגר המאפיה בתאריך הנ"ל, עד להוצאת מכרז וחידוש חוזה עם הזוכה במכרז.

על מנת להקל עלינו למלא אחר החלטת האסיפה, הננו מבקשים מכם להודיע לח' האופטמן על הפסקת קניית לחם ממנו. להלן הסיבות שאילצו אותנו לקבל החלטה כנ"ל..... למרות האמור לעיל ועד המושב מוכן לבוא בדברים עם החבר ולחפש דרך להגיע להסכם איתו על הפעלת המאפיה וסידור הבעיות הכספיות. במידה ונגיע לידי הסכם, תינתן לח' הנ"ל זכות קדימה להשתתף במכרז. הננו מקווים לעזרתכם והחלטתכם הנבונה בנידון. נשמח לספק לכם לחם בבוא המועד.

ב ב " ח ,

ועד המושב

(1164/3)

כתה א' - 1952

הגן - 1950

האופטמן חיים

נגד

כרם מהרייל מושב עובדים בע"מ

ה ח ל ט ה

ביום 20.1.61 החליט בית משפט זה בתיק המ 78/61 לאסור על המשיב להפריע למבקש בהחזקה ובהנהלה של המאפיה במושב כרם מהרייל.

במושב הוא הבעלים של המאפיה הנייל וגם הרשיון לניהולה מטעם משרד **המסחר והתעשייה** ניתן למשיב, אולם ניהול המאפיה למעשה נמצא בידי **המבקש**.

לפי עדותו של זה האחרון (בע.צ. של הפרוטוקול) היה הוא מקבל קמח **המסחר המסחר והתעשייה** לפי חרשיון של המשיב. הוא, המבקש, היה קובע **ה** לעשות עם הקמח. הוא לא היה מוסר דוח לאף אחד על השימוש בקמח **והוא** היה משלם למשיב - 50. ל"י לחודש.

בגלל סכסוך שפרץ בין הצדדים ניסה המשיב לנשל את המבקש בדרכים **שונות** מהמאפיה עוד לפני מתן הצו מיום 20.1.61. לאחר מתן הצו **הודיע** המשיב אל משרד המסחר והתעשייה במכתב שהמשיב אינו ממשיך **להחזיק** ברשיון של המאפיה, במלים אחרות, שהוא אינו ממשיך לנהל את **המאפיה**. המשרד דרש אז מהמשיב להחזיר את הרשיון והמשיב עשה ככה. **כמוצאה** מכך הופסקה אספקת הקמח למבקש.

המבקש טוען שפעולותיו הנייל של המשיב מהוות הפרת הצו מיום 20.1.61 **והוא** מבקש לכן לכופ על המשיב ציות לצו הנייל ע"י זה שיצווה למשיב **לחזור** בו מבקשתו שהגיש למשרד המסחר והתעשייה, בדבר ביטול הרשיון.

נגד בקשה זו טוען ב"כ המשיב 2 טענות כדלקמן: ראשית שאין לראות **במעשהו** האחרון של המשיב כל הפרה של הצו מיום 20.1.61 שאין בו **בזיון** בית המשפט ושאין לכן לכופ על המשיב שידרוש בחזרה את הרשיון **המסחר המסחר והתעשייה**. שנית, שאין לכופ על המשיב שיחזור בו מפנייתו **למשרד המסחר והתעשייה** כי יהיה בזה משום כפיה לעבור עבירה על חוק **הפיקוח** על מצרכים ושרותים תשי"ח - 1957.

אני מסכים עם ב"כ המשיב שאין בית המשפט יכול להענות לבקשתו של **המבקש**.

אמנם לא נראית לי הטענה הראשונה של ב"כ המשיב.

צודק ב"כ המבקש שבהחזרת הרשיון למשרד המסחר והתעשייה פירושו שלילת האפשרות של השגת קמח, כי קמח הוא מצרך בר קיצוב. בצו מיום 20.1.61 נאסר על המשיב להפריע למבקש בהחזקה והנהלה של המאפיה, אין לך הפרעה יותר גדולה לנהול המאפיה מאשר שלילת מקור הקמח.

לעומה זאת צודק ב"כ המשיב בטענתו השניה. אין בית המשפט יכול לצוות על המשיב שיעשה פעולה המהווה עבירה.

ברשיון נ/1 שניתן למשיב ע"י משרד המסחר והתעשייה לניהול המאפיה נאמר באופן מפורש שהרשיון לא ניתן להעברה בצורה כל שהי אלא לפי היתר בכתב מאת המנהל.

תנאי זה שברשיון נ/1 מבוסס על סעיף 13 של צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסחר במזון, ייצורו והחסנתו) תשי"ח-1958 (ק"ת 793, ע' 1184) הקובע כדלקמן:

לא יעביר אדם רשיון או היתר ולא יקנה לזולתו זכות במ ולא ירשה לזולתו לעסוק או להשתתף בעסק שבבילו ניתן הרשיון או ההיתר ולא יקנה אדם ולא ירכוש כל זכות שהיא ברשיון או בהיתר או בעסק שבבילו ניתן, אלא לפי היתר מאת המנהל ובהתאם לתנאי ההיתר.

הפרת תנאי הרשיון מהווה עבירה על סעיף 39(א)(2) של חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים תשי"ח-1957 (ס"ח תשי"ח, ע' 24 ואילך). בתור עבירה נחשבת לפי סעיף 39(א)(5) של אותו החוק הרשאה לאחר להשתמש ברשיון.

מצב הדברים כפי שתואר ע"י המבקש בעדותו, כפי שהובא על ידי לעיל, הוא כזה שהמבקש הוא שעוסק בעסק המאפיה באופן עצמאי ועבור השימוש במאפיה הוא משלם למשיב שכר חדשי בסך קבוע של 50.- לירות. אין טענה שהמבקש קבל היתר לכך מאת המנהל.

מצב זה מהווה הפרה ברורה של תנאי הרשיון, הן של סעיף 13 מצו הפיקוח.

אין בית המשפט יכול לתת את ידו לביצוע עבירה.

אי-לכך אני מחליט לדחות את בקשת המבקש ולחייבו לשלם למשיב הוצאות בסך כולל של 25.- לירות.

הודע ביום 11.4.61 בנוכחות ב"כ המבקש עו"ד פפאו וב"כ המשיב מר איתן.

חוות דעת בקשר למאפית כרם-מהרי"ל

1. חוות דעת זו מבוססת על המסמכים הבאים אשר הוצגו בפני ע"י ב"כ המושב, כדלקמן:

(א) העתק בלתי חתום על הסכם נהול עסק מחודש ינואר 1953, הכולל 51 סעיפים ושטמנתיו לשם זהוי בראשי תיבות שמי בשולי כל עמוד (שיקרא להלן: "ההסכם").

(ב) העתק בלתי חתום של חוזה מכר בין ה"ה וינברגר, שיבל ואיזמן לבין מר האופטמן, שטמנתיו לשם זהוי בראשי תיבות שמי.

(ג) החלטות מוסדות המושב, בספרי הפרוטוקולים כדלקמן:

(1)	מישיבת הועד	מיום 23.1.53
(2)	מישיבת המזכירות	מיום 3.10.56
(3)	מישיבת הועד	מיום 7.10.56
(4)	מישיבת המזכירות	מיום 17.10.56
(5)	מישיבת הועד	מיום 19.10.56
(6)	מישיבת הועד	מיום 5.8.58
(7)	מישיבת הועד	מיום 6.9.58

(ד) מכתב ברית פקוח לקואופרציה החקלאית העובדת בע"מ, לועד המושב כרם מהרי"ל מס. יג/2618, מיום 17.4.53.

2. השאלות שנתבקשתי לחוות דעתי עליהן היו כדלקמן:

(א) האם ההסכם כנסתו במסמך המפורט בסעיף ו (א) לעיל, בהנחה שלא אושר ע"י האסיפה הכללית של המושב - מחייב את המושב?

(ב) מי האחראי לחובות המאפיה וזכויותיה?

(ג) האם כניסתו של מר האופטמן כצד להסכם, נעשתה כדין?

(ד) האם מר האופטמן רשאי לחבוע מהמושב נזקים עבור אי מתן יפוי כח מהמושב אליו ו/או מתן עזרה מהמושב לבצוע ההסכם?

3. להלן חוות דעתי לגבי השאלות שפורטו בסעיף 2 לעיל, כדלקמן:

(א) תקנות המושב לא הוצגו לפני, אולם בהסתמך על מכתב ברית הפקוח (מסמך ו (ד) לעיל), כי בהתאם לסעיף 3 פסקא ט' מתקנות המושב היה צורך באישור האסיפה הכללית לגבי ההסכם והואיל ולא מצאתי כי האסיפה הכללית אמנם אשרה את ההסכם עלי לקבוע:

- (1) כי אותם חברי הועד שחתמו על ההסכם, חרגו מסמכותם.
- (2) כי האסיפה הכללית של המושב, רשאית גם כיום לאשר את ההסכם.

- (3) במידה שהאסיפה הכללית של המושב תאשר את ההסכם, אין כל ספק שההסכם יחייב את המושב.
- (4) גם במידה שהאסיפה הכללית של המושב לא תאשר בדיעבד את ההסכם, ובתנאי שההסכם נחתם ע"י מורשי החתימה של הועד החוקי באותה שעה בשם המושב - יש מקום להניח כי הואיל וההתקשרות בהסכם היתה במסגרת מטרות ו/או סמכויות המושב כמפורט בתקנות הרי שיחייב את המושב, אם כי המושב מצדו יהיה זכאי לתבוע נזקים - אם יגרמו לו כתוצאה מכך - מאת אותם חברי הועד שהחליטו ו/או חתמו על ההסכם.
- בסכום: בהנחה שההסכם נחתם בזמנו בשם המושב ע"י חברי הועד, שהיו מורשים לחייב את המושב בחתימותיהם, מחייב ההסכם את המושב.
- (1) (ב) בהתאם לסעיפים 19-20 להסכם יחולו כל ההוצאות להחזקה, תקונים והפעלת המאפיה - כולל מסים מכל מין - על "צד ב'" להסכם עם המושב.
- מתוך ההסכם מסתבר כי כל ההכנסות ממכירת תוצרת המאפיה מגיעות ל"צד ב'" להסכם עם המושב, אשר מצדו התחייב לשלם למושב את התשלומים הנזכרים בסעיף 21 להסכם - בין אם היה ריוח למאפיה ובין אם לאו.
- כל ההשקעות שהושקעו במאפיה - פרט למכונות, כלי רכב והשקעות שהוסכם עליהן במפורש בהסכם שעל המושב לפדות את ערכן - שייכות למושב.
- (2) כל ההתחייבויות שנעשו ע"י המחזיקים במאפיה - בין בחתימה אישית ובין בחתימה תחת חותמת "מאפית כרם מהר"ל" - אינן מחייבות את המושב.
- רק ההתחייבויות שנעשו - אם נעשו - תחת חותמת המושב ובחתימת מורשי חתימה של המושב, בקשר למאפיה, יחייבו את המושב.
- (ג) למרות העובדה שלאמצאתי במסמכים שהוצגו בפני עפ"י סעיף 1 לעיל, כל הסכמה בכתב מהמושב לכניסת מר האופטמן בתור "צד ב'" להסכם, הרי עצם העובדה שועד המושב ידע על כניסתו ולא הגיב על כך ויתר על כן הזכיר כמה החלטות שנרשמו בפרוטקול בקשר למאפיה את מר האופטמן כמי שמטפל בעסקי המאפיה - הרי שיש לראות כיום במר האופטמן את "צד ב'" להסכם עם המושב.
- (1) (ד) בהתאם לסעיף 33 להסכם, התחייב המושב לייצג את עסק המאפיה בפני השלטונות ולעשות את כל הפעולות הנחוצות.. לשם השגת ו/או חדוש הרשיונות לניהול "עסק המאפיה" ולשם עשית כל הפורמליות הנחוצה בכדי ש"עסק המאפיה" יוכל לפעול באופן נורמלי.

במידה שהמושב עמד בהתחייבויותיה אלו - יום יד חמה
מתן העזרה בהתאם להסכם.

מתן עזרה אחרת - לא חלה עליו עפ"י ההסכם.

(2) בהתאם לסעיף 34 להסכם, התחייב המושב "לחת יפוי כח
לצד ב' לפיו צד ב', יהיה רשאי לעשות את כל הפעולות
הנחוצות בשמו של צד א' לשם ניהול "עסק המאפיה"
ולגביית הסכומים המגיעים ל"עסק המאפיה".

אם כי אין הסעיף מגדיר באופן ברור, לאלו פעולות יסמך
יפוי הכח, הרי יש להבין כי יפוי הכח הוא לעשות בשם
המושב כל פעולה שעל המושב לעשות בהתאם להסכם כלומר
יפוי הכח הוא לגביית כספים לפי חוזים שהמושב ערך
- אם ערך - למכירת תוצרת המאפיה וכן לחתימה על בקשות
לרשיונות וכו'.

לדעתי, אין יפוי הכח כולל זכות לחתום על התחייבויות
בשם המושב לתשלום עבור קמח או הוצאות אחרות להפעלת
המאפיה - הוצאות החלות על "צד ב'" להסכם, כמפורט
בסעיף (ב) לעיל.

(3) במדה שנגרם נזק למר האופטמן כתוצאה מכך שהמושב לא
טפל בהשגת רשיונות למאפיה, או שהמושב לא נתן לו יפוי
כח לגביית כספים עבור תוצרת המאפיה כנזכר לעיל -
אחראי המושב לנזק שנגרם בפועל כתוצאה מכך.

(4) המושב היה רשאי לבטל את יפוי הכח בגזבר בסעיף 34
להסכם, בכל מקרה של הפרת ההסכם ע"י "צד ב'" עפ"י
סעיף 47 להסכם, למשל: "כשלא שולמה למושב התמורה
המגיעה למושב תוך חדש ימים מיום גביית התשלום עבור
הלחם.

ברצוני לציין שלא מצאתי במסמכים שהוצגו בפני את מתן
יפוי הכח הראשון, לעומת זאת מצאתי החלטה על בטול
היפוי כח כמסמך ו(ג) (6) ואת בטול ההחלטה הנ"ל
במסמך ו(ג) (7).

ברצוני לציין שההסכם יבוא לסיומו עם תום 8 שנים מיום חתימתו,
היינו בינואר 1961, וכי במועד הנ"ל על מר האופטמן לפנות את
המאפיה בהתאם לסעיף 27 להסכם.

כן ברצוני לציין שכל סכסוך בין הצדדים, ימסר לבוררות של
הועדה המשפטית של תנועת המושבים, עפ"י סעיף 50 להסכם, פרט
לסכסוך על רקע בעית החזרת השקעות ע"י המושב - שימסר לבוררות
מהנדסים עפ"י סעיף 30 להסכם.

(-) , עו"ד

28.12.60

פרשה אחרת שאף היא הגיעה
לערכאות (הפעם במסגרת התנועה)
היא תביעת פצוי כספי מהמושב
ע"י שני חברים.

תנועת מושבי העובדים
הועדה המשפטית המרכזית
3.6.63

ב י ר ו ר

מקריאים את כתב התביעה המצורף לפרטי-כל מיום 18.2.63. הח'.....
(מוסיף) "התביעה שלנו מסתכמת כדלקמן: בחיטול 136 ראש כבשים
חולבות, נגרם לנו נזק של 6000 ל"י זהו הסכום המתקבל מהכנסה
המשוערת של כבשה חולבת בסך 45 ל"י. נוסף לכך, אנו תובעים סכום
ההפרש כפי שפורט בכתב התביעה בסך - 1250 ל"י. ההפסד שלנו מסתכם
איפוא ב-7250 ל"י..... אנו מבקשים את הבוררים לקבוע את חלק הרווח
נטו מהכנסה זאת ונוסף לזאת את סכום ההפרש כפי שפורט. יש לנו עדר
כבשים מאז שנת 1954. במשך השנים הגיע העדר שלנו מ-12 ראש ל-180
חולבות. בשנים הקודמות נהגה הממשלה להקציב כמות קטנה בלבד לפי
סוג העדר, בהתאם למספר הראשים 4 ק"ג תערובת לחודש לראש.....

בינואר 1962 הוציא משרד החקלאות תקנות חדשות בנוגע להקצבת תערובת
לצאן - וזו מתבססת על תנובת החלב לפי היחס 1 ק"ג תערובת לכל ליטר
חלב. תוקף התקנה הזאת היה רטרואקטיבי מ' 1.11.61. התחלת ההמלטות
של הכבשים וייצור החלב, הוא בתחילת דצמבר, אם כי בהתחלה אין שיווק
ניכר של חלב, כי רוב החלב מיועד לטלאים. ניגשתי עם התקנון שיצא
לספק שלנו ב"צפון" בחיפה וסידרתי עם החברה, שתספק לנו את החמרים
להרכבת תערובת דרך האגודה ואכן קבלנו את החמרים כדרוש, באופן תקין
עד חודש יוני.....
עם הפסקת תפקידי כראש הוועד בסוף יוני 1962 - הפסיק "צפון" לספק
לנו דרך האגודה את החמרים לתערובת וכשפניתי ל"צפון" הפנו אותי
לוועד המושב.....

הבירור נמשך עד יום 3.6.63 - יום
הוצאת פסק הדין. נשמעו טענות
התובעים והנתבעים ועדים משני הצדדים.
נביא כאן את ההנחיות לפסק הדין ואת
פסק הדין עצמו כלשונם.

ש.ס.

הנחיותינו לפסק הדין

התובעים טוענים בכתב התביעה ובעדותם, כי בגלל שיבושים בקבלת האספקה לצאן, נגרמו להם נזקים חמורים. נזקים אלה מורכבים משני פריטים: א) גרעון (בלתי מוגדר) בהכנסה משוערת משום שנאלצו למכור 136 חולבות. ב) נזק של 1250 ל"י, הנובע מהתיקרות בתערובת שנתקבלה באיחור.

יש להניח שהמצב הכלכלי והחברתי הקשה, בו נתונה כרם מהר"ל זה זמן ממושך, נתן את אותותיו גם בשטח האספקה. אולם האחים (-) לא הצליחו להוכיח, שאכן חוסר האספקה הקנויה גרם לחיסול חלקי של העדר. אדרבא, העד זמירי, ב"כ אגודת הנוקדים ציין, כי בשיחותיו עם האחים (-) דובר על כך, שבגלל חוסר תנאים למרעה, הם מתכננים למכור חלק מהעדר. כמו כן ציין העד זמירי, שהעד היה ירוד בגלל חוסר מזון, אך הוא לא קבע שחוסר מזון מרוכז גרם למצב הירוד.

3. אשר לקשיים בקבלת האספקה עבור הצאן, הרי יש לציין, שהח' (-) שימש במשך תקופה ממושכת יושב ראש הוועד ובסופה אף מזכיר האגודה, שבסמכותו היה הטיפול בענייני האספקה. אם האגודה לא שמרה על סדרי השיווק המאורגן ונכנסה בגלל זה לקשיים באספקה המוקצבת, מה שבסופו של דבר הכביד שוב על השגת האספקה עבור הצאן - הרי אין להמנע מהמסקנה, שגם לח' (-) כיושב ראש האגודה, יש חלק-מה באחריות למצב זה.

4. מכל מקום עובדה היא, שהאחים (-) שיווקו את מרבית החלב - יותר מ-90% בתקופה שהוא עוד היה בתפקיד יושב ראש ועם שווק החלב היתה בידו הרשות לתבוע את האספקה ביחס של 1 ק"ג תערובת עבור כל ליטר חלב. כמו כן, עובדה היא שעוד בחודש יולי קבלו האחים (-) 6505 ק"ג תערובת וזו מחצית הכמות, ממה שדרוש היה להכנת הכבשים להמלטה. עובדה זו מוכיחה, שמוסדות הכפר טפלו בהשגת האספקה לצאן עבור האחים.

5. גם העדים מעובדי "הצפון" (ספקי התערובת של כרם מהר"ל) לא חיזקו בעדותם את טענותיהם של האחים (-). למדנו לדעת, שלמרות כל הקשיים, הן הכספיים והן אלו, מצריכה ללא תכנון, היה ארגון "הצפון" תמיד מוכן לבוא לעזרת כרם מהר"ל ולספק את האספקה הדרושה לצאן, אמנם לא בצורת חמרים לתערובת, כפי שדרשו האחים, אלא בצורת תערובת מוכנה.

6. ואמנם טען בא-כח הוועד - הח' משה ויס, כי הציע לאחים תערובת מוכנה והם סרבו בחריפות לקבל תערובת ודרשו בתוקף לספק להם חמרים, הם מצדם מכחישים עדות זאת, אך עדותו של ויס מתחזקת, לאור המסמך שהמציא (מכתב) ל"צפון" ביום 17.8.62 בחתימת ידו בזו הלשון: "הננו לבקש לתת לנו חמרים במקום תערובת עבור הקצבת הכבשים שבכפרנו 2 טון כוספא, 4 טון גרעינים".

7. עוד יש להעיר, שהחברים (-) יכלו במקרה הגרוע ביותר לקנות חמרים לתערובת בשוק החפשי ואז היתה תביעתם להפרשי המחיר מתקבלת על הדעת.

פסק הדין

תביעת האחים (-) לפצויים עבור גרעון ההכנסה מענף הצאן וכן עבור הפרשי מחיר התערוכת נדחית.

בהתאם לשטר הבוררין, ניתנת זכות ערעור לכל צד במשך 30 יום, מיום קבלת פסק הדין הזה, בפני בית הדין העליון של ההסתדרות.

ארלוזורוב מס' 93 - ת"א.

פסי"ד זה ניתן בתאריך 3.6.63 ונשלח לצדדים בדואר רשום.

השופטים:

שלמה מאיר

ראובן קלובין

.... לפי החלטת הועד בישיבה ביום 4.11.57, הוחלט להוציא את המועמד (-) מהמושב.

הנ"ל התקיף את חבריו - מתישבים חדשים, העליב אותם ואיים עליהם.... הוחלט לבקש מהסוכנות - מחלקת ההתישבות. שתוציא אותו מהמושב.

(33/1)

.... עבור המכה, שנתן הח' (-) לח' (-) הוחלט לחייב את המכה בסך 50 ל"י - קנס. שישלם לקופת הכפר.

(7/2)

לכבוד ועד המושב

הנדון: ערעור

לפי מכתבכם שקבלתי מתאריך 5.3.59, שהועד קנס אותו בסך 50 ל"י, מכיוון שהצאן היה על הגבעה של יורמן.

אני מבקשכם להתחשב שאני ואבי שכבנו חמישה ימים חולים וגם לאחי שני הילדים חולים, לאחר ששתלו שתילי עצים, בלתי אפשרי לעבור לרועה לבדו את ה אדי.

נוסף לזה, היו גשמים חזקים ובואדי התאספו המים וגם זה הקשה על המעבר.... אבקשכם לבטל את הקנס והדבר לא יקרה שנית.

בכבוד רב, (-)

(18/3)

הערה

בישיבת הועד, שהתקיימה כמה ימים לאחר קבלת המכתב הנ"ל, הוחלט לבטל את הקנס ובמידה וזה יקרה שוב, יכנס הקנס לתקפו ללא אזהרה מוקדמת. ש.ס.

ואם בערכאות עסקינן, נביא תביעה מסוג
שונה לחלוטין ותוכנה-הוצאת דיבה.
ש.ס.

בבית המשפט השלום בחיפה

(-) התובע

נגד (-) הנתבע

בפני כב' השופט (-)

תאריך הישיבה 9.11.61

בשם התובע: עו"ד (-)

בשם הנתבע: עו"ד (-)

שני הצדדים מסכימים לפשרה דלקמן:

הנתבע מצהיר בזה שכל דבריו בישיבת הועד כפר מהר"ל מאז 22.12.60
לגבי (-) מנהל הפרדס אינם נכונים ושהוא אמרם מתוך טעות בתום
לב.

הנתבע מצטער על גרימת אי-נעימויות למר (-). הנתבע מתחייב תוך
10 ימים מהיום, לשלוח את ההעתק של הפרוטוקול הזה לועד הכפר
כרם מהר"ל בצרוף מכתב המבקש לרשום את הפרוטוקול הנ"ל בספר
פרוטוקולים של הכפר ולהודיע לסוכנות על הצהרתו הנ"ל.

כמו כן מסכים הנתבע שועד הכפר יפרסם על לוח מודעות ציבורי את
הצהרתו דלעיל. התובע מצידו מצהיר שהעליב את הנתבע לפני המקרה
ומצטער ולוקח את דבריו בחזרה. הנתבע מתחייב לשלם לתובע הוצאות
משפט סך - 50 ל"י עד ליום 15.12.61.

שני הצדדים מתבקשים לאשר את הפשרה הנ"ל ולתת תוקף של פסק דין.

(-)

(-)

2.4.59

אל פישל דוידוביץ שלום!

לפני שנה ביקרתי אצלך בבית ואתה הסכמת לקבל שני ילדים מקבוצתנו.
הם בקרו אצלך, נהנו מאד ולמדו הרבה. תודה רבה לך. אם זה לא
מכביד עליך, הייתי רוצה לשלוח אליך גם השנה שני ילדים בגיל 13 -
כדי להיות במושבכם.

התאריך הנוח לנו הוא יום שישי 17 לאפריל עד יום ראשון 19.4 אם
תוכל לקבלם לביתך נודה לך מאד.

בב"ח יאיר פסחי

קב' יפעת

(תיק 436/1)

6.10.59

לוועד מושב כרם מהר"ל

ח.נ.

ר"ב הזמנה לחגיגה האזורית לציון העשור למושבי העולים, שתתקיים
במושב גבע כרמל, ביום ראשון, כ"ג תשרי, תש"ך (25.10.59) ב' 8 בערב.
נבקשם לדאוג לכך שתשתפו בחגיגה זאת כמה מעשרות מחברי כפרכם.
על פרטי תחבורה תקבלו הודעה לחוד.

בברכה,

י. קורן

תנועת המושבים

12.8.60

לכ'

משטרת זכרון יעקב

הננו מבקשים להוריד את משפחות הבדויים, שיושבים על יד המושב.
כי הם לא רצויים לנו.
שמותיהם מצורפים בזה.

ועד המושב

(תיק 931/3)

16.10.69

ל' **ועד המושב כרם מהר"ל**

הנדון: קבלת תושבי מקורה למרפאה.

קבלנו את מכתבכם מיום 26.9.69 מס' 1813 בנידון ובררנו את תכנו עם **ספר גורמים**, במגמה למצוא דרך להיענות למשאלתכם אך לא מצאנו כל **אפשרות** להוציא את תושבי חוות מקורה מכתלי מרפאתנו בכרם מהר"ל **להטעמים** שקולים.

בסוחני, שאם תהיה אפשרות להסבירם לכס בשיחה בע"פ, תמצאום אף אתם **צודקים**. קיימת הצעה לקבוע שעת קבלה מיוחדת אצל הרופא, עבור תושבי **מקורה**. אם תגלו עניין בכך, תואילו להודיענו ונירה את הדרוש.

ב ב " ח,

ש. חומש, ד"ר גברט

קופת חולים
מחוז הגליל המערבי

(תיק 1/5)

10.7.57

להודיע ל (-) שהקו שלו ינותק, אם ירשה להשקות את העזים של בני **המיעוטים**, הבאים לשטחי הכפר.

(פר' 1/עמ' 8)

26.6.60

הוחלט שלחברים אסור למכור לערבים מים בשביל להשקות את עדריהם. **החבר שלא יציית - יסגרו לו את המים.**

לכתוב בענין זה לחברים.....

(החלטה חוזרת בניד
ביום 30.10.60)

(פר' 6/עמ' 16)

31.5.58

לפי הסכם עם לשכת העבודה מ-1.6.55, כל חבר המחזיק אצלו פועל, ישלם תנאים סוציאליים, דרך לשכת העבודה בזכרון יעקב, לפי התנאים המקובלים. מובן שהמושב גם כן יחזיק מהיום רק פועלים, שישלמו להם תנאים סוציאליים.

(ספ' 21/2)

10.6.58

הרב נוימן הגיש בקשה לקבל אותו לתפקיד בתוספת משכורת 150 ל"י מהכפר. הוחלט שיקבל דירה בתנאי, שביום 1.7.58 יחזור לגור בכרם מהר"ל. ואם לא יסכים לזה - החלטה זו מבוטלת.

(ספ' 22/2)

15.1.59

הוחלט לקבל מרכז משק בסכום של 100 ל"י לחודש.

(ספ' 9/3)

1.10.59

הוחלט על מתן שי-חג לעובדים, לפי המקובל באיזור שלנו. לחבר אשר עבדללה - שי נוסף בסכום עד 50 ל"י לחנוכת הבית.

(ספ' 2/5)

19.1.61

הוחלט לשלם לגננת 132.50 ל"י לחודש.

(ספ' 3/8)

**אדושרה הצעה לתת מתנת חג לעובדים בסכום של 20 ל"י לכל אחד. כ"כ
בוחלט להעלות בדרגה אחת את המשכורת של מנהל החשבונות מחודש
ספטמבר 1962.**

(ספ' 14/12)

29.10.64

**הועד מחליט להשיג הלואה מפז"ה בסכום של 15,000 ל"י עד 20.000 ל"י
למטרת בנין בית העם. כ"כ הוחלט להשיג הלואה ללא רבית מ"היכל שלמה"
לבניית בית הכנסת.**

(ספ' 1/16)

5.11.64

**בהתאם להחלטת ועדת התרבות, מחליט הועד לפרסם מכרז על מסירת זכיון
להקרנת סרטים ואחזקת אולם התרבות, אולם הקולנוע והמזנון בכפר.**

(ספ' 2/16)

20.5.65

הוחלט לחייב את ד"ר מיינצר ב-5 ל"י מסים לחודש מ' 1.10.64.

(ספ' 8/16)

24.12.65

**הועד מחליט עקרונית לאמץ לעצמו את התכנית של הרב שטיינהוף להקמת
מוזיאון וספריה בכפר ע"ש המהר"ל. כ"כ הוחלט להעמיד לרשות הרב
דירה זמנית.**

**הערה: ישיבה מיוחדת הוקדשה
לנושא זה ביום 4/8/66
בנוכחות הרב שטיינהוף
העורך,**

(ספ' 4/8)

שונות ומשונות היו הסיבות של האנשים
אשר פנו בבקשה לקבלם למושב כחברי משק.
ורבות היו הפניות למושב.

הרי כמה דוגמאות:

תיק 2/מס' 554

הפונה: יחזקאל הכהן
תאריך: 24.11.1959.

"עבודתי בכפרכם אצל הח' בוימל בהרכבת סוללות. במשך עבודתי אצלו
נזדמן לי לשוחח איתו ובין היתר הבעתי משאלתי לצאת למושב".
".... אני בן 32, נשוי בלי ילדים. מקצועי - מסגר. הייתי כמה
שנים בקיבוץ ואני מתמצא בחקלאות".

נענה בחיוב - 3.12.59
הודעה לתנועת המושבים 23.1.608

תיק 2/מס' 555

הפונה: קירשמאן שמעון
תאריך: 28.11.1959

"נודע לי ע"י הסוכנות היהודית שבמושבכם יש מקומות פנויים בשביל
חברים חדשים. אני עולה חדש מפולין. משפחה עם שני ילדים ורצוני
להתקבל כחקלאי במושבכם. אבקש לקבל אותי כחבר".

נענה בחיוב ביום 29.11.59

הפונה: ניסים בכר

תאריך: 15.12.1959

"אנחנו מבקשים להתקבל למושבכם ומבקשים את אשורכם. אנחנו מונים
שש נפשות".

לכ' המדור לקליטה.

הננו להודיעכם בזה שהח' בוביס מנחם, נתקבל כחבר המושב שלנו ומקבל
את המשק מס' 16. נבקשכם לעשות הסידורים על מנת שיוכל לעבור בהקדם
האפשרי.

בכבוד רב,

ועד המושב.

לכ' ועד מושב כרם מהר"ל.

בזה הננו מפנים אליכם את הח' רפאל נעים, אשר הביע רצונו להתיישב
בכפרכם.

ב ב " ח ,

גרשון צוקר

תנועת מושבי העובדים

לכ'

מר חנוך הילמן - המדור לקליטה בהתישבות.

הרינו להודיעכם בזה, כי אשרנו את מועמדותו של הח' ברקוביץ אמיל (רוק) בן חבר - למושב כרם מהר"ל. נא לקבלו ולדאוג להעברתו.

אישורים רפואיים רצ"ב.

ב ב " ח ,

גרשון צוקר

העתק: ועד מושב כרם מהר"ל
הסוכנות - חיפה .

אלה היו רק דוגמאות מספר על הצורות
והדרכים של הפניות וההפניות למושב.
מרבן מאליו שלא כל הפניות נענו
בחיוב.
ואלה שנתקבלו - לא כולם נקלטו
והתוצאה - עזיבות, מהן - מצערות
ומכאיבות....

תיק 3 / מס' 952

תאריך: 5.9.1960

לכ'

משטרת זכרון יעקב!

הננו מאשרים שמר יהודה בן הלל שמחון עזב את המושב למקום בלתי
ידוע לפני ארבעה חדשים בערך,

בכבוד רב,

ועד המושב.

ברשות הרבים

המחלקה הכלכלית

א' תמוז תש"ט
28.6.49

120/22-2217

לכבוד
משרד ישראל במרמ, לשכת מר אשר ברנשטיין.

א. ג.

לפני זמן אגיע ארצה משלוח מזון מצ' כוסלובקיה
במתנה לבריגדה שנתארגנה בצ' כוסלובקיה. עם המשלוח
אגיע ידיעה שהמשלוח נשלח ק"י מר שכטל. בינתיים,
מכתובת של פיה נשלח המזון איננה קיימת עוד. אולם
פיוצאי אבריגדה חוקם מושב עובדים בכפר הנטוש
איגזים וחם למעשה מבחינה צבאית יורטי אבריגדה,
כי אנט גוף מאורגן שבאם לא נתן להם ללחום בשדה
מקרב, מרי הם מפלאים מצוה לאומית בחתישבות.

למשלוח טוענים רבים כיום. מר מיכאל חושר מביר
את העניין יטח, אולם כיוון שאיננו יודעים היכן מקום
המצא, מרינו פונים אליך לברר את מקורו של המשלוח,
פי שלחו ומי רשאי לקבוע את בעלותו בחזרה.

בכבוד רב

עמוס דגני.

מעתק: לועד פושט איגזים.

פרשה מיוחדת זאת הנה מיוחדת במינה -
מיוחדת במינה, כי היא קצרה אמנם בזמן
התרחשותה, אבל חשיבותה אינה נופלת
מבעיות אחרות אם משקיות ואם חברתיות
פנימיות.
לכז, מן הראוי להביאה כאן כאפיזודה חולפת.

ש.ס.

הסתדרות הציונים הכלליים בישראל / מפלגת המרכז
איגוד העובדים

4.1.1954

לכ'

ועד המושב כרם מהר"ל

הננו מבקשים את האולם (קלוב) לתאריך 12.1.54, לאסיפה חגיגית
ומבקשים מכס בכבוד רב את תשובתכם בכתב תכף ומיד.

בכבוד רב,

מזכירות

(-)

כרם מהר"ל - מושב עובדים להתישבות שיתופית בע"מ

7.1.1954

לכבוד

איגוד העובדים

שע"י הסתדרות הציונים הכלליים

רח' המלך ג' ורג'

ת ל - א ב י ב .

א.נ.,

בזמן האחרון החלה פעילות מטעם מפלגתכם במושבנו. פעילות זאת מלווה
בפיתויים ע"י הבטחת הלואות כספיות ועזרה משקית. ע"י כך הנכם
חושבים למשוך חברים למפלגתכם.

הננו להודיעכם שמושבנו נוסד ע"י תנועת המושבים והוא מסונף לתנועה
ע"י קבלתו כחבר מלא עוד בשנת 1950. מושבנו מוגדר מבחינה מפלגתית
למפא"י. ברם, אף פעם לא היתה התנגדות מצדנו אם חבר פלוני או
אלמוני הגדיר את עצמו כחבר מפלגה זו או אחרת.
ארגוננו לא בנוי על רעיונות קולקטיביות.

לצורת פעולתכם זו הננו מתנגדים ומוחים בכל תוקף. הננו מתלבטים
בבעיות משקיות, כלכליות וחברתיות קשות, המטרידות אותנו ומעכבות
את התפתחותנו. לא ניתן להוסיף על בעיות אלה עוד צרה והיא -
מלחמת מפלגות, העלולה לכרסם בגוף המושב ולהביא אותנו עד לידי
חיסול.

הננו מעבירים לכם העתק מההודעה אשר פורסמה במושבנו מטעם מפלגתכם
בדבר אפשרות קבלת הלואות, כדי שתראו באופן מוחשי באיזו צורה
בא-כוחכם רוצה להניע את החברים שירשמו במפלגתכם.

בידינו עוד עובדות, אשר בהם נוכל להוכיח לכם את פעילותכם הבלתי
הוגנת. אי לזאת הננו לבקשכם שתודיעו למר פיקסלר בא-כוחכם מחיפה,
שיפסיק את פעילותו בכפרנו.

באם לא תיעשה פעולה דחופה מצדכם, לא נוכל לעבור על ענין זה בשקט
ונעשה את כל מה שנוכל ונשתמש בכל האמצעים, אשר ועד הכפר יכול
להשתמש, על מנת למנוע את פעולתכם בצורה זו.

דבר זה יכול להביא לאי-נעימויות לכם וגם לנו. יש להמנע מכך.
הננו מקוים שתקחו זאת לתשומת לבכם ותעשו את הפעולה הדרושה..

בתודה מראש

ובכבוד רב,

א. וינברגר - בשם ועד הכפר

העתק: י. קורן, מזכירות תנועת המושבים
ר. גרינקר, נהלל
מר פוקסלר, חיפה, רח' פבזנר 2.

הבוקר יום ה' 14.1.54, י. שבט תשי"ד

מה לאשטרה ולעניי האכלאות בכרם מהר"ל?

בזמן האחרון אורגן סניף הציונים הכלליים במושב העובדים כרם מהר"ל. עשרות משפחות מתישבים, חברי ה"הסתדרות", הצטרפו לאגוד העובדים הציונים הכלליים. לפני שבוע פנתה מזכירות האגוד במקום לוועד המושב להרשות לקיים אספת-חברים במועדון של המושב. הועד לא נענה לבקשתם.

המשטרה ב"סכסוך", שנענתה חיש מהר לדרישת חברי מפא"י מהמושב כדי לשתפה בענינים הפנימיים במקום ול"הגיעה לנקוט עמדה ביחסים הפוליטיים של חברי המושב.

חברי האגוד, שהם חברי הסתדרות העובדים, עמדו על דרישתם לקיים את האספה בתאריך 12 לח.ו. בהשתתפות הח' ש. גורנברג ומ. פיקסלר והתחילו בסדור האולם לקראת האספה. ועד המקום פנה למשטרת זכרון יעקב ומענין שהמשטרה נענתה לבקשת אנשי מפא"י במקום והזדרזה לחקור את חברי אגוד העובדים הציונים הכלליים שבמושב. כדי להפריע לאספה רצתה המשטרה לעצור את פעילי האגוד במקום, אך לא הצליחה כיוון שלא היתה שום סיבה חוקית לכך. שני חברי האגוד נענו לדרישת המשטרה וגילו אתם למשטרת זכרון יעקב.

השאלות שהועמדו למתישבים הציונים הכלליים לא היה להם כל קשר עם התקרית במקום. סמל המשטרה שאל "האם תקבלו ציקים עבור זה שמארגנים ציונים כלליים?" מפליאה התנהגות

פעולת קורסי המדריכים אגוד העובדים

סניף כרם מהר"ל: אור ליום הרביעי 12 לח.ו. התקיימה בסניף העובדים כרם מהר"ל אספת יסוד של סניף אגוד העובדים הציונים הכלליים, בהשתתפות נציגי המושבים השכנים, המזכיר הכללי של האגוד, הח' ש. גורנברג עמד בנאומו על המאבק של הסתדרות הציונים הכלליים למען משטר חפשי במדינה והתעכב באופן מיוחד על בעיות המתישבים במושבי העובדים בתנועת המושבים. באספה השתתף הח' מ. פיקסלר, וכן אורחים מתיפה ומהסביבה, נציגי המושבים ברכו את הקמת סניף חתנוע במקום. ניהל את האספה הח' כרקוביץ.

חבר מיידי מיידיה - חתנוע

אגוד העובדים הציונים הכלליים
המזכירות הארצית

י"ז שבט, תשי"ד
21.1.54

לכבוד
ועד המושב
כרם מהר"ל

ח.נ.,

הננו מאשרים את קבלת מכתבכם מיום 7.1.54.

בנדון הבעיה שהנכם מעוררים במכתבכם, היתה לנו הזדמנות לא פעם לברר עם הח' קורן ואליו הפנינו את התשובה לשאלה "הכאובה". צריך להיות ברור שאין מושבי עובדים מוגדרים מבחינה מפלגתית למפלגה זו או אחרת והראייה היא, כי בכרם מהר"ל היו וישנם ציונים כלליים ואין לשלול מהם את האפשרות הארגונית והרעיונית. שלילת אפשרויות אלה תעמוד בנגוד לכל מה שנהוג בחברה מתוקנת ודמוקרטית.

לא ברורים לנו מה הם "כל האמצעים שועד הכפר יכול להשתמש ע"מ למנוע את פעולותינו". ברצוננו להודיעכם, כי לא מנעו ולא אתם תמנעו מאתנו לארגן את העובדים הציונים הכלליים, לא רק בכפרכם, כי אם בכל מקום בארץ. הדבר הזה צריך להיות ברור לכם ולכל אלה החושבים על "אמצעים" למניעת התארגנות עבור הרעיון הציוני הכללי.

בכבוד רב,

אגוד העובדים הציונים הכלליים

(-) ש. נירנברג

המזכיר הכללי

לכבוד
מערכת "דבר"
רח' שינקין 45
תל-אביב

ח.נ.

האמת על התערבות המשטרה

במושב כרם מהר"ל

עתון הבוקר מיום 14.1.54 יודע לספר לקוראיו על ארגון סניף של הציונים הכלליים במושבנו. קורא תמים עלול לחשוב שהיתה כאן התארגנות חפשית המלווה הסברה ובדרכים רגילות ורק המשטרה היא שהפריעה לפעולתה השוטפת של המפלגה הנזכרת לעיל. משום כך רואה ועד הכפר חובה לעצמו להביא לידיעת הצבור את אופן פעולתה של מפלגת הציונים הכלליים ואת הדרכים בהן משתמשת לארגון חברים.

את הסניף קבל על עצמו לארגון אחד החברים מהכפר ב.צ. שהובטחה לו תמורה לעבודתו. הוא הודיע במודעה על טופס רשמי של הציונים הכלליים, מי שמעוניין לקבל הלואה כספית לזמן ארוך ירשם אצלו. כמו כן הובטח לאלה שירשמו, שיקבלו צאן, פרות וכן כלים חקלאיים וכו'. למותר להרחיב כאן על הקשיים בהשגת האשראי להון חוזר ולהשקעות במשק. בצורה זאת רוצה להבנות מפלגת הציונים הכלליים. התחילה הסתה של החברים הנ"ל נגד תנועה, ההסתדרות ומוסדותיה.

הדבר הזה יכול לפגוע קשה בארגון הכפר. הועד ורוב חברי הכפר ראו את הסכנה שבדבר. לכן הוחלט למנוע כל פעולה מפלגתית המלווה בפתוי כלכלי והנאות משקיות. ועד הכפר לא מונע להשתייך למפלגה זו או אחרת. אבל כל טפול מפלגתי שיהיה כרוך בערעור היסודות המשקיים והחברתיים של מושבנו, יתקל בהתנגדות של רוב חברי המושב. אמת זו מעלים עתון הבוקר מקוראיו.

נוסף לכך לא מסופר בכתבה הנ"ל על כך שפרצו בכח את המועדון ואיימו במכות ושפיכת דמים. במצב זה פנינו למשטרה שהיא תשליט סדר במושב.

מה איפוא חטאה המשטרה שנענתה להזמנת הועד וע"י כך מנעה תגרות. הלזה ייקרא התערבות המשטרה בענייני מפלגות? איך עיתון המתיימר להיות מחנך לסדר ולאזרחות טובה, מכוון את חציו דוקא כלפי המשטרה, שהיא מלאה במקרה זה את תפקידה באחריות רבה.

ב ב " ח ,
ועד הכפר

הסתדרות הציונים הכללים בישראל / מפלגת המרכז

אגוד העובדים

10.2.54

הודעה שניה

לכבוד
ועד המושב
כרם מהר"ל

הננו פונים אליכם בפעם השניה ומבקשים מכם שתמסרו למפלגתנו בניין
בשביל מזכירות. אנחנו מקוים שתמלאו את בקשתנו בכדי שלא יהיה
צורך לנו לפנות למקורות יותר גבוהים.

בתודה רבה,

ובברכת שלום

(-)

מבקשים תשובה בכתב.

הערה: לא אושר.

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בא"י

המרכז לחינוך

תל-אביב

כ"ז אדר, תש"ט

28.3.49

לכבוד

ארגון המושבים

רח' הרצל 61

כ.א.י.

שלום !

ח.נ.,

בקרתי באיגזיס מתוך הנחה, כי ימצאו שם ילדים בגיל ביה"ס על מנת
לפתוח להם את המוסד. והנה נתברר לי, כי אין עדיין ילדים בגיל זה.

לעומת זאת תמצאנה אמהות צעירות עם ילדים קטנים והן תובעות מטפלת
לא כדי לטפל בילדיהן, אלא בעיקר שתוכלנה באמצעותה ללמוד את הלשון
הן מתוך מגע יום-יום אתה והן בשעורי ערב. המבוגרים גם הם משוועים
ממש ללמוד את הלשון. לדעתי יש לפנות למחלקת התרבות של הועד הפועל
(הח' אפרת) שימצאו את התקציב להחזקת המורה למבוגרים.

ביחס למטפלת - אינני יודע כתובת.

את המורים נוכל להמציא בתנאי שימצא להם דיור.

(מתוך ארכיון תנועת המושבים
"בית אליעזר" - נהלל)

ב.ב.ח.

(-)

יד' ניסן - תש"ט
13.4.49

לח' אפרת
המרכז לתרבות
כ. א. ז.

ח.נ.,

קבלנו מכתב מהמרכז לחינוך, בו מוסרים לנו על ביקור של בא-כוחם
בכפר הנטוש איגזיס, שם נמצאות כ-50 משפחות יוצאות צ'כיה.

אחת השאלות הדחופות במקום היא - לימוד עברית למבוגרים.

אנו מבקשים איפוא, לטפל בסידור שעורי ערב במקום הנ"ל.

אמנם המדור "תרבות לעולה" ניגש עכשיו לברר את המצב בכל המקומות
ולהכין תכנית. אבל רצוי שיתחילו לפעול בכמה שטחים לפני קביעת
התכנית הסופית.

אשמח לקבל ממך תשובה חיובית.

(מתוך ארכיון תנועת המושבים)

"בית אליעזר" - נהלל

ב ב " ח

י. קורן

לכבוד

הסתדרות נשים ציוניות - ויצ"ו

כ. א. ז.

ג.נ.,

במושב העובדים החדש בכפר הנטוש איגזיס, נמצאים שלושה ילדים בגיל
בית הספר. לכפר אין כל אפשרות ללמדם בתחומיו והוא מוכרח לשלחם
ללמוד במוסד חנוכי.

ברצונם לשלחם למוסדכם "הדסים" שליד אבן-יהודה.
נבקשם לעזור למושב הנ"ל בפתרון בעיה זו ולקבל את שלושת בניו
למוסדכם. תודתנו נתונה למפרע.

בכבוד רב,

עמוס דגני

(דברים ברכ-שיח, שהתקיים במושב יניב לאחר שובם של שבויי מלחמת יום כיפור, ממצרים).

"בתור אחרון, אין לי הרבה להוסיף לסיפורים שנשמעו כאן. אני כאן היחיד ששהיתי כל הזמן בביה"ח ולא בכלא. מכאן שזכיתי ליחס טוב יותר מאשר כל האחרים הנמצאים כאן. נפצתי ביום הראשון של המלחמה ביד. כשהגעתי ביום הראשון לקהיר, העבירו אותי ישר לביה"ח. ארבעת הימים הראשונים שכבתי בודד בחדר בקומה התחתונה. באותם הימים גם עברתי ניתוח ביד. איני יודע בדיוק מה עשו לי, כי הרדימו אותי למשך ארבע שעות. החזירו אותי לחדרי ואחרי ימים אחדים העבירו אותי לקומה שלישית באותו ביה"ח. שם שכבתי כבר עם עשרה חבר'ה שלנו באולם אחד. זה היה ביום ראשון. שבוע לאחר התחלת המלחמה, הגיעו חבר'ה מהמזח שנישבו במוצאי שבת ועידכנו אותנו פחות או יותר מה שקרה השבוע והיכן אנחנו עומדים. באולם הזה שכבתי כל הזמן עם עוד עשרה חבר'ה, כאשר כל שבוע וחצי היו מפנים אלה שהבריאו והובילו אותם לכלא. לי, כאמור שיחק המזל והייתי שם עד הסוף.

במשך כל הזמן שכבנו במיטות ואסור היה לקום. אסור היה לדבר. קיבלנו ארוחות סדירות שלוש פעמים ביום והיחס היה משתנה. היחס של תרופאים היה טוב. הם התייחסו אלינו כאל פצועים וחולים רגילים ללא שום אפליה. בין החובשים היו יותר אנושיים ופחות אנושיים. האמת היא שבמשך החודש הצלחנו ליצור יחסים קצת יותר ידידותיים עם החבר'ה שם. אני במקרה תפסתי חובש אינטליגנטי. לאביו יש חנות גדולה בקהיר והוא היה יושב לידי ומעדכן לי כל ערב מה ששמע ברדיו ומה שקרא בעתונים. כל ערב היה הולך לשמוע חדשות ומספר לי אח"כ מה אמרו ומה כתוב בעתון. ידעתי שקיסנינג'ר היה בקהיר וכן שעומדים להחליף שבויים בזמן הקרוב ביותר ושהראשונים בתור יהיו הפצועים.

את כל הדברים האלה ידעתי והעברתי אותם לחבר'ה בחדר.

היה לנו עוד איזה בחור, מה"כחולים". אלה היו האסירים שניקו את החדרים. מבחינת הנקיון היה אצלנו די נקי. שטפו פעמיים ביום את הרצפה, אבל פשפשים לא חסרו. הבחור הזה היה אחד מאלה, שכנראה שונאים מאוד את הצבא. הוא היה חייל שנשפט לשנתיים מאסר על שהרג קצין. הוא סיפר לנו שגולדה אמרה ברדיו שיש אצלנו למעלה מ-7000 שבויים מצריים וזה עודד את החבר'ה. הוא גם סיפר לנו שכיתרנו את הארמיה השלישית. אנחנו ידענו פחות או יותר את המצב האמיתי. תודות למידע שקיבלנו היה ברור לנו שהחילופין צריכים להתבצע כל יום. היה שם גם רופא שרמז לנו על כך.

בשבת האחרונה, חמישה ימים לפני שחזרנו, נערך אצלנו ביקור של כל כתבי העתונות המצרית. היו רעיונות אתנו וצילומים. אז שמענו בפעם הראשונה שב-24 לחודש נכנסה לתוקפה הפסקת אש. זה גם הוכיח לנו שבזמן הקרוב נחזור ושמתנהל מו"מ להחלפת שבויים. במשך השבוע האחרון לא הרגשנו בשום סימנים מיוחדים. עד שהחילים המצריים באו ואמרו

לנו שאנו יוצאים הביתה, לא ראינו שום סימן אצלם שאכן אנו הולכים להשתחרר. אפילו העובדות שניקו קצת יותר או שגילונו אותנו באמצע הלילה, ייחסנו לכך שעומד להתקיים עוד ביקור של הצלב האדום או משהו כזה, אבל על זה שאנו חוזרים הביתה לא חשבנו.

בניגוד לכל החבר'ה שישבו בכלא, חזרנו במטוס הראשון ביום חמישי, ביום שהיתה להם השיחה עם שר המלחמה, השיחה התקיימה בשעה שאנחנו כבר היינו בדרך לארץ, או אולי שעה אחרי כן.

ביום רביעי בלילה אמרו כמה חבר'ה בחדר: "זהו זה. זה הלילה האחרון כאן". אינני יודע איך הרגישו בזה. היה אתנו בחור דתי, בחור ישיבה, שבא למוצב במזרח להתפלל ביום הכיפורים. ביום רביעי אחה"צ הוא אמר לנו: "חבר'ה זהו זה. זה היום האחרון שלנו פה". חיכינו לבוא הלילה, כשראינו שלא קורה כלום, אמרתי לו: "אתה רואה, אין שום התפתחות נוספת". אך טעיתי. העסק התחיל "להתפתח" בשעה 12 בלילה בערך. ב-12 בלילה בא הרופא והחליף את תחבושות הפצועים. מי שהגבס אצלו לא היה בסדר החליף את הגבס וכו'.

זה היה שלב ראשון. אחרי זה היה כבוי אורות לשעתיים. כעבור שעותיים באו וגילונו את כולנו. ובכל זאת, למרות כל הסימנים האלה, לא היינו בטוחים בשום דבר. חשבנו שלמחרת עומד להתקיים איזה ביקור והיא הסיבה לתכונה הזאת. לא תארנו לעצמנו שאלה הם חרגעים האחרונים שלנו בשבי. לאחר הגילוח היה שוב כבוי אורות. העסק התחיל להתחמם בשעה ארבע לפנות בוקר. אז הדליקו את האורות והתחילו לנקות את החדר. בשעה חמש בדיוק נכנס רב סרן, שהיה אחראי על בית הכלא ואתו סגן אחד והודיע לנו רשמית: "בעוד שעותיים אתם יוצאים".

למרות זה שהבשורה באה לנו בהפתעה היו החבר'ה די מאופקים. אינני יודע איך להסביר זאת, אבל לא היינו נרגשים במיוחד. אז התחילו להריץ אותנו. כפי הנראה נכנסו ללחץ, אולי פחדו שנאחר את המטוס הראשון. בחמש בבוקר התחילו להריץ את החיילים שלהם להביא לנו אוכל ופיז'מות. כן, שכחתי לציין שבלילה, בשלב ראשון, ביקר אצלנו איזה גנרל רציני. אעפ"י שבא בבגדים אזרחיים, ידענו שהוא גנרל. הוא בדק כל אחד, הסתכל בתיקו האישי של כל פצוע וכנראה שקבע מי יוצא היום ומי בימים הבאים. הוא רשם שמותיהם של שלושה חבר'ה שכל הלילה קישקשו ואמרו: "זה, אנחנו לא חוזרים ואתם כן חוזרים". זה לא היה נכון. חזרו כולם מלבד אחד, שבמשך כל החודש וחצי שהיינו שם עשה הצגות, החזיק מעמד כל הזמן ולא העבירו אותו לכלא. אבל התנקמו בו ביום האחרון. הוא חזר יום אחד אחריו.

ובכן, בחמש בבוקר הודיעו לנו שאנו יוצאים לארץ, הביאו לנו פתק לחתום עליו שהחזירו לנו את כל הציוד ושהטיפול היה נאות. חתמנו. קיבלנו פיז'מות ובשעה שבע יצאנו מביה"ח לשדה-התעופה בעיניים קשורות.

כולנו שכבנו על אלונקות. בשדה-התעופה הורידו את כסויי העיניים ועלינו על המטוס שהביא אותנו הביתה. כל השאר שמעתם מפיו החברים שדברו לפני."

(מתוך "תלמים" תשל"ד - 1974).

"אנוש כחציר ימיו,
כציץ השדה, כך יציץ.
כי רוח עברה בו ואיננו
ולא יכירנו עוד מקומו"
/תהלים ק"ג, ט"ו-ט"ז/

לזכרם

יצחק ברקוביץ (איזו), ז"ל

יצחק בן מאיר וחיה, נולד ביום ז' באדר, תש"י (21.7.50) - יליד הארץ.

גדל במושב כרם מהר"ל וכמו רבים מילדי המושב, למד בבית-הספר האזורי הממלכתי-דתי בניר עציון. המשיך לימודיו בתיכון מקצועי בימין אורד.

בילדותו היה ילד חביב וחברותי. אוהב ספורט ומשחק. בבית הספר התיכון הסתגל במהירות לחברה ונקשר בכל לבו למסגרת החינוכית והחברתית.

היה מאוד מקובל בחברה כחבר טוב ורע נאמן וכל הסובבים אותו אהבוהו.

כבן להורים חלוצים, למד לאהוב את המשק ואת המושב. עם התבגרותו נתן מכוחו וממרצו למשק בכל הזדמנות ובכל שעה שניתן לו לעשות כן, עזר בעיבוד האדמות ובפיתוח המשק.

זוהי היה חלומו - משק חקלאי גדול, משגשג ומפותח. ואמנם על כל צעד ושעל היתה מורגשת פעילותו, דרכו ורצונו העז להצליח.

זו היתה התקופה שלפני גיוסו לצה"ל. - תקופה בה הגיע לכגרותו השלמה ולמחשבה עצמית.

כהכנה לגיוסו לצה"ל. שמשה לו מסגרת הגדנע כחוויה מיוחדת וכהכנה נאותה לקראת תפקידו החדש.

כבר במסגרת הזאת הראה סימנים ראשונים של מטרת חייו - להצטיין בכל אשר יעשה ולהיות בין הראשונים אם במלוי חובה ואם בהתנדבות. "חובה עלי להקריב הכל למען העם והמדינה ואין לסמוך על אחרים" - אלה היו דבריו וכאן היו בינינו חילוקי דעות רבים. והיתה לו דעה משלו, עליה עמד בתוקף. ההורים קבלו בשתיקה את השקפותיו ולא עמדו בדרכו כמכשול, אם כי לא בכל הסכימו עמו.

אני כבר הייתי חייל ביחידת שרותים, בעל נסיון והיו לי אתו וכוחים קשים, אבל הוא בלהט שלו ואהבת המולדת, עמד על שלו. והנה הגיע יום גיוסו לצה"ל, בשנת 1968. היה זה יום חג ליצחק, ז"ל.

"עד עכשיו היו רק דיבורים, מעכשיו יבואו מעשים" - אמר לי לפני צאתו למחנה הגיוס והמיון.

ואמנם, אמר ועשה. הוא התנדב ליחידה קרבית מובחרת, התגשמות חלומו מאז, אחד המתנדבים הבודדים מבין חבריו במושב.

עם התחלת האימונים, הסתגל עד מהרה למצב החדש גם את האימון המתקדם עבר בהצלחה. בשעת אימוני הצניחה נפגע ולא יכול היה להמשיך ב- יחידתו. כתוצאה מכך סופח ליחידה אחרת, אבל לא הסתגל למצבו החדש.

עבר קורס חובשים קרביים, אך תפקיד זה לא מצא חן בעיניו והוא התחיל בסדרת מגעים עם מפקדיו והרופאים שטפלו בו, על מנת שיחזירוהו ליחידתו הקודמת. ואמנם כעבור תקופה מסוימת, הועילו מאמציו והוא הוחזר ליחידתו. כאן חזר לאימונים ולמלוי התפקידים המיוחדים והשוטפים של יחידתו ועשה זאת בהצטיינות. חבריו למחלקה ולפלוגה אהבו אותו וראו בו דמות מובילה, כי הוא היה נאמן, חביב וישר.

לחופש שבת היה בא הביתה, בצורה לא מסודרת, כפי שעשו חיילים רבים. כששאלתיו מדוע הוא בא אחת לחודש היה עונה לי "הייתי בתפקיד" או "הייתי תורן" ועוד סיפורים. ההורים קבלו את תשובותיו כמובנות מאליהן, אבל אותי לא שכנעו, כי כחייל ותיק, ידוע היה לי הנוהל של חופשות רגילות וחופשות שבת. ומשחזרתי על שאלתי למה לא בא לחופשה הרגילה, כפי שבעצמו הבטיח - התחמק משאלותי ולא זכיתי לתשובה נאותה.

והנה בא יום ה' באייר, בו קבלנו את הידיעה על נפילתו של יצחק ז"ל. הוא נפל ערב יום העצמאות של המדינה בגשר דמיה בהיתקלות בחבלנים.

עכשיו קבלנו תשובה לכל השאלות ששאלנוהו ושתשובה לא קבלנו ממנו.

כששאלתי את מפקדו, איך זה קרה שיצחק היה בתפקיד והוא לפני שבוע צריך היה להגיע לרגילה.

ושובת המפקד היתה, שאמנם צריך היה לצאת לחופשה, אבל משמע על ה.ו.שימה, התנדב, כפי שנהג תמיד לעשות.

מדברי חבריו שמעתי שתמיד היה ראשון, היה מעודד, עוזר ומדרכן אחרים בשעות קשות. תמיד היה במצב רוח טוב ושמח בחלקו.

כשהיה מקבל חבילה מהבית, ערך מסיבה וחילק הכל לחבריו. אמא כבר ידעה, שאם היא שולחת חבילה, הרי שהיא צריכה להיות גדולה, שתספיק לכולם.

לדברי אזהרתו של אבא "שמור על עצמך", "חשוב לפני שאתה קופץ" היה עונה - "אל תדאגו" והוא שכנע והרגיע.

מה חבל שביום הזכרון לחללי צה"ל, רק בני משפחתנו המעטים פוקדים את קברו ואילו מקומם של חבריו ומוקירי זכרו, מקומם נפקד.

• יהי זכרו ברוך,

/ ברק שלום /

BERKOVICS JICCHÁK 771

EMLEKÉRE

Virág helyett a friss sirhantra

Vérzik az ember szíve valahányszor egy katonánk elcsé-
ről értesül. Mégis egészen más,
ha egy közeli ismerős vagy köz-
vetlen szomszéd tragédiájáról
hallunk.

Szinte hihetetlen, az egy nem
akarja felfogni, hogy Berkovics

Jicchák, a szomszédos Keren
Máharál mosávból, aki sze-
münk előtt nőtt fel, hozzánk
járt éveken át iskolába, a mi
gyermekeinkkel barátkozott —
nincs többé.

Jom Háácmáut napján, amik-
or az egész ország ünnepelt és
örvendezett, az állam 21-ik szü-
letésnapján, amikor Jicchák
alig töltötte be 19-ik életévét
— hakt hősi halált. Járőrben
volt és szembekerült egy állig
felfegyverzett beszivárgó cso-
porttal és a közelharcban, amely-
nek során két szabotőrt megölt
— ő maga fejlövést kapott és
mielőtt kórházba szállíthatták
volna — elhunyt.

Utók a szülői házban és hall-
gatásuk az anyai és apai barátok
el-élesítő szavait.

— Betegápolói beosztása
volt — mondja az apa — de
nem akart ennél az egységnél
maradni. Nem nyugodott ad-
dig, míg az ejtőernyős kikép-
zésre nem került. „Egészséges
vagyok — mondta a fiam —
és nem akarom, hogy mások
veszélyes helyeken legyenek,
miközben én védett kórházban
dolgozom”. Önként jelentkezett

a legveszélyesebb helyeken és
boldog volt, hogy minden eset-
ben sértetlenül ért bázis...

— Amikor egy nappal a ha-
lála előtt hazajött néhány órá-
ra, rossz előérzete volt. Nehe-
zen vált meg a háztól és bará-
taiktól. Megsimogatott minden
butordarabot, minden gyerek-
kori játékszer, szüntelenül csó-
kolgatta hozzátartozóit és több-
ször állapozta a családi képes
albumot. Legjobb barátainak
dedikált fényképet ajándékozott
és szomorú mosollyal mondo-
gatta: „Emlékezzetek rám...”

Ez volt az utolsó otthoni lá-
togatása.

Chájá és Méir Berkovics, ez
a szorgalmas magyarszármazá-

Jönnek-mennek a részvétnyil-
vánítók, katonák, civilek, fiatal-
ok és öregek. Mindenki próbál
egy vigasztaló szót mondani,
könnyet ejt a családdal... Ül-
nek kis ideig, majd tovább
mennek.

„és a szülők magukra marad-
nak fájdalommal”, soha be-
nem hegedő sebükkel.

Há mákom jénáchém otán
— a Mindenható legyen viga-
szuk.

Rössel Mordecháj

su házaspár elvesztette szemé-
fényét. Nincsen vigasztaló azó
a nagy fájdalomra, de a szom-
szédok, akik velünk együtt sir-
nak, perelnek az Egyek Urával:
miért járt neki ez a csapás?

Ugy az apa, mint az anya
megjárták Auschwitzot, mind-
ketten otthagyták előző házás-
társaikat és gyermekeiket és
oly nagyon bíztak benne,
hogy az új családi fészekben
újra boldogok lesznek. Nem is
lett volna semmi baj, a megél-
hetés bőven megvolt, szorgalmuk,
vallásosságuk és becsülete-
ségük miatt mindenki tisztelt
őket a faluban és azon túl.
Büszkeségük nem ismer határt,
amikor két fiuk, mindketten
katonák, hazajöttek és mesél-
tek viselt dolgairól.

— Milyen aranyos és udva-
rias tudott lenni mindenkire
az én Jicchákom — meséli az
anya. — Mindenkire volt egy
jó szava, mosolya és szolgálat-
kész volt... És most? Tavasz
van, minden él és virul és az
én jó drága gyermekem nincs
többé...

Méir az apa, aki nem tud
kadiest mondani, mert a sirás
fojtogatja, vigasztalja feleségét:
„Ne sirj Chájá, előző gyerme-
keinket elgázosították... Miért?
Jicchák népe és országa védel-
mében esett el, mint hős, aki-
nek halálát bajtársai megtorol-
ták”

נזכור את נשמות חברינו וחברותינו אשר עשו
אתנו גברת דרך והלכו לעולמם:

זל	מאיר	ברקוביץ
זל	חיה	ברקוביץ
זל	גשה	וייזר
זל	יוסף	יעקובביץ
זל	יוסף	חדיקוביץ
זל	אהרון	פריד
זל	חנה	פריד
זל	אנכסנדר	צייזלר
זל	למה	צבנוביץ
זל	בנימין	צבנוביץ
זל	ישראל	רוזנפלד
זל	רחל	דוט
זל	לייב	שכטר
זל	מתתיהו	שיצווידט
זל	חיים	אנגלמן

יהי זכרם ברוך
ונשמותיהם שרוות בציון החיים

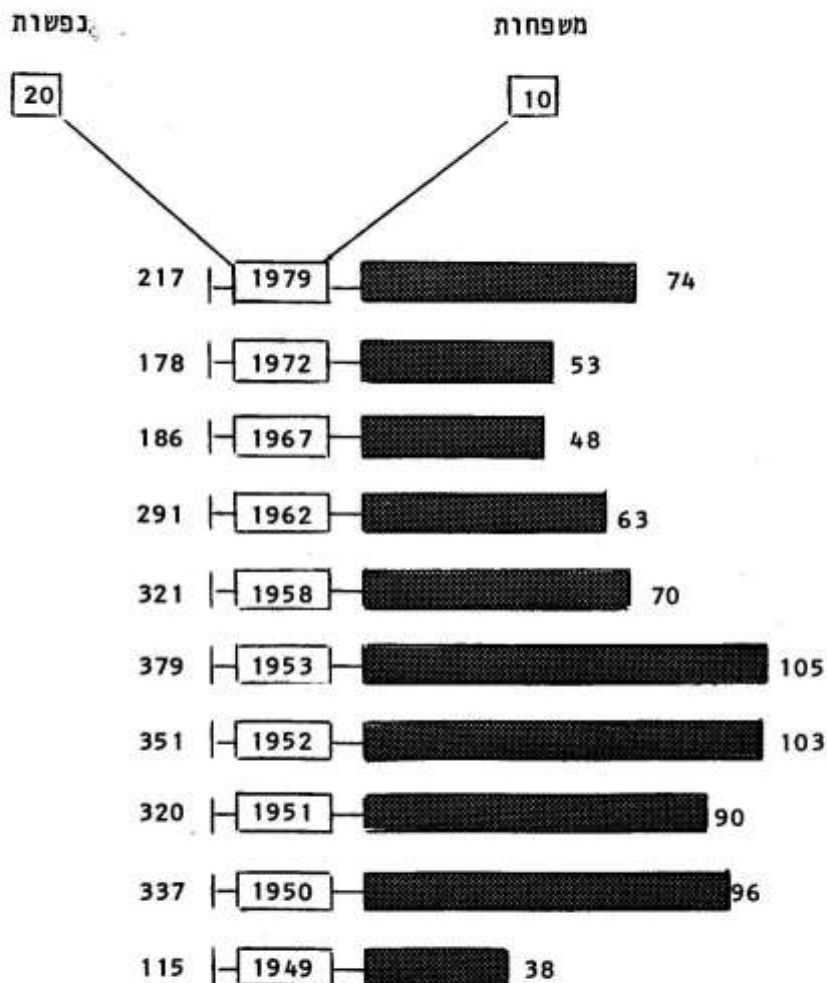
נספחות

חומר זה הוגש לנו באדיבותו
של הח' אברהם ויינברגר, מזכיר
המועצה האיזורית חוף הכרמל
מתוך הארכיון המועצה.
ועל-כך נתונה תודתנו.

משקי חי (ראש)

4	3	2	1	
עופות	צאן	בקר	בהמות עבודה	
4000	- 8	114	16	1950
5731	-	227	29	1951
4038	-	229	28	1952
1535	-	216	34	1953
2599	-	284	37	1954
1544	109	301	44	1958
10645	227	364	36	1962
-	-	613	-	1967
43820	95	615	17	1969
5000	-	591	8	1972
				1975
20000	-	378	2	1978

אוכלוסית כרם מהרי"ל

הייתכן? ! לעקור עצי-דת? !

הודעונית למקרא הידיעה
כי חברי קיבוץ בית אורן עק-
רו עצי-דת ב"שטח המריבה"
שלרגלי הכרמל. מטרידה ה'
דרך שבה מיישבים מחלוקת
המדינה חוק, אך מעוצת ה'
העיתון "שנעקרו עצי פרי, ו'
דווקא.

אנשי בית אורן את
כך שהוית, אף אם
ד במבחן, "המיתון ה' "

הקלאי, הוא אחד הגידולים
האופייניים לארץ ושכלכלתה
יכולה להשתבח בזו הייתכן
לעקור כרם של אלה עצים כי
אלה? תיערך נא חקירה בי-
משרד החקלאות, שהוציא את
האישור לעקירתם. האומנם
נבדק והאומנם למצא, שכל ה'
עצים היו, "נגועים במחלות" ו'
שאינו לרפאם? הנתנו אנשי
בית אורן, שאנשי עמל הם,
את דעתם על שנות העמל ש'
עברו עד שהגיעו עצי זית אלה
למאמר של היום — ואפילו היו
אלה שנות עמל של אחרים?
ועל הכל — כואב הדבר, ש'
חקלאי בית אורן לא חשבו על
כך שעץ הזית, באצילותו ובי-
עתיקותו, קשור קשר מהותי
בארץ זו, על נוסה ואופייה,
יוחק נא חוק האוסר עקירתם
של עצי זית במדינת ישראל?
ירושלים זינה רגב

שמענו, כי בליל שבת-קודש
שעבר עקרו אנשי הקיבוץ
בית-אורן 900 עצי זית עתי-
קים במבואות היפה, כדי "ל'
סדר" את אבא חושי, מפני
החשש המוצדק שהוא עלול
חיי להפוך את השטח הזה
לפארק למחנות קיץ ונופש.
ידוע לי על מוסד גדול, ש-
שחל עצי זית עתיקים כגנו
ושילם בעד כל עץ חמש מאות
ליי. לפי זה ערך העצים ה-
עקורים הוא כחצי מיליון ליי
בקירוב. יורשה לי כמשלם
מיסים ותקו לשאול: מי קר'
בל את התמורה הזאת? מינ'
הל מקרקעי ישראל או אולי
קיבלו אותה העוקרים באישון
לילה, כשכר פעולתם החרר
צה? זי
חיפה ד"ר מרדכי זריבכור

גם נוף אנושי טעון התחשבות

אנו חברי מועצ כרמי-הרמל,
נחלים ונרצית נגד מאמר המע'
רבת, ביום 17.1.67, שפורסם תחת
הכותרת: "בארבעות או שיכ'
לוח".

העורך הנכבד מילגל ואמר:
"אויזה בין הקלאים הם אלה המר-
מים לעקור עצים נדירים בימים
כדי להימנע ממאסף, כיוון לי
לעורך הקביעה כי התקצק הטרי'
זית בכרמי-הרמל אפשר להשיג
להפוך לאדמת-השחת ראוייה רצי'
ביד? האם ברק את העניין סק'
רוב? בידינו הוכחות (סקר-קק'
העות עליידי מוכחים) המפריכות
דעה זו. האם זהו היהם יענין
פועלי-ישראל מתייחס לעולים,
שרידי השיאה, שבאו לארץ בש'
גית 1949 ורובם ככולם, בלי עבר
הקלאי ובלי הכשרה כחאיתה,
נענו לקריאה, התיישבו בכפר
נשט בהנאידור וקיום גלוצים
ועושים הכל למען להשתרש במ'
קום שנים רבות בחוסר מים
(גם מים לשחת הובילו במכילות)
הלזה ייקרא חוסר-רצון להתאסף?
כל לקונן על השחתת הנוף —
ומכונן, שדעת הקהל מתעדרת
ומקבית צעקה, געוואלד! —
וזאת לאחר תחפנות בכותרות
רעשנות של העתונות הצהובה,
כגון: "גיא ההרירה של כרמי-
הרמל", "רצח הזיתים", "השבת
של כרמי-הרמל", "בכרמי-הרמל
מסחולל הנוכל", ועוד בלי ש'
מישהו ינסה להבין ולהתחשב בי-
נוף האנושי אשר חי ביישוב מבר'
דר זה בקשיים כלכליים ומשקיים
עצומים. עובדה היא שגם בפגשים
שהתקיימה לאחר העקירה, ביום
16.1.67, במזכירות המרשב, ו'
שבה השתתפו נציגי משרד-החקק'
לאות, מינהל מקרקעי-ישראל,
המרכז החקלאי והמחלקה להתייש'
בות של הסוכנות היהודית, קבעו
כל המשתתפים שישטחי הזיתים

בהקלאים שמתפקידם לדאוג לי-
מתיישוב, בלי לגרום נזק לנכסי
הכלל. כמות-המסתבס כן גם כר'
הבהמאמר הקשה על התעוררותם
הכאחזרת של הגורמים שכל תפי'
קידם לתנן על הנוף בארץ בפני
השחתה, ואשר יחזיקון המעוות
כלפי הכושר — אם יש כאן מעו'
ית, ידאי אפשר לתקנו — מה
שאינו כן לגבי עקירת הזיתים —
מעשה שאסור לתקנו רק ביד'
דורות.

עוד על עצי זית

מאמר המערכת ב"דבר" מיום
17.1.67 מכנה את עקירת עצי
הזית עליידי ועד מרשב כרם
מחרל בבית-שניים עוים ביותר;
ברבריות, סיכולת, ונדאקלום,
ועיד, פולטיס זה מעמיד אותנו
על הצורך לברר לעצמנו מהי
שמירה על נוף-הארץ ושמירתה
הטבע ומה הם התובלות שבין חסי'
שרתי-קרקעות ופיתות הקלאי ועי'
רועי לבין שמירה על נוף-הארץ.
כדי לסקור דילמה זאת יש למנות
בהקדם ועדה מוסמכת מאנשי הי-
התיישבות, אגרונומים, מהנדסים,
אדריכלי נוי וארכיטקטונים, אשר
תלבן את השאלה ותקבע הצהיות
מה מותר ומה אסור בשטח זה,
איזו קדושה יש בעצי-הזית או
השקמה שאסור לגנוב בהם?
ומדוע אי-אפשר להמיר כרמי'
זיתים, שאינם מכילים ריחיים, בעץ
אחר אי בנידול רנטבילי ממנו
כל שהוצא בארץ יש די הרים
עוזות מסייע להסית את נוסם
וזהו מיעול גם כבהניה כלכלית.
אכנס יש להשאיר בכל אזור
קבוצות קטנות של עצים שגדלו
בי עבר, או לכלול אותם בנגים
ביטניים, אבל אין זה מחייב חררה
והודעונית לשטע עקירת-עץ כפי'
הוא מפרעץ לפיתוח המקום.
יוסף זב, אנרגים

תל-אביב

כ ר ם - מ ה ר" ל

סוכס עובדים להתיישובות שימושיות בע"מ.
=====

לכבוד
מערכת "דבר",
חל - אביב .

כרם-מהר"ל, ח' בשבט תשכ"ז,
19.1.1967

ד.נ.נ.

הנדון: מאמר מערכת - מיום 17.1.67,
"בארבעות או שיכלות?"

אנו, חברי סוכס כרם-מהר"ל, מוחים נמרצות נגד מאמר
המערכת, מיום 17.1.67 שפורסם תחת הכותרת: "בארבעות או שיכלות".

כעתון הספרותי-פועלי המלוות את ההתיישובות העובדת,
צריך היה העורך הנכבד, לברר היטב את הכלול בהצעות הקצרות במסגרת
עקירת הזיכרון, לפני שיתחיל בחתומה של המערכת ויכריז על מתייבשי
כרם-מהר"ל כעוסקים "במעשים בארבעים וטרישים" - תושבי המקום גילו
אטימות וכו'...

ואז זה לו הספיק, מלגלג העורך הנכבד ואומר: "איזה טיין
הקלאים הם אלה הסוכנים לעקור עצים נזירים ביחיים כדי להטנע שטחם".
מניין לו לעורך הקביעה, כי את הקרקע הטרישה בכרם-מהר"ל אפשר להסיר
ולחפור לאדמת שלחין ראויה לעבוד - ורק חוסר הרצון להתאמץ, הוא הגורם
המטריע. האם בדק את הענין מקרוב? בדינו הוכחות (סקר קרקעות ע"י
מומחים) המעדיפות דעה זו.

האם זהו היחס שעמון פועלי ישראל מתיחס לעולים, שרידי
הנאצא, שבאו ארצה בשנות 1949 רובם ככולם ללא עבר הקלאי, ללא הכשרה
ממאמת, נענו לקריאה, התיישובו בכרם נטוש בתנאי דיור וקיום גרועים
ועושים הכל למען להשתרש במקום, שנים בחוסר מים (גם כיום להתייה הובילו
בטיכילי) הלזה ייקרא חוסר רצון להתאמץ? אנו מדגישים שחכם לבקר
במושבו - ותווכחו שההסך הוא הנכון.

קל לשבת על יד שולחן הכתיבה בחל-אביב ולקונן על השחתת
הנוף ובסובן מדעת הקהל מתעוררת ומקימה צעקה "בעוולך" ! וזאת
לאחר ההפגזה בכותרות ועשניות של העתונות הצהובה, כגון: "גיה המריבה
של כרם-מהר"ל", "רצח הזיכרון", "הטבח של כרם-מהר"ל", "בכרם-מהר"ל
שחולל הכולם" וכו' וכו' . מבלי שמישהו ינסה להבין ולהתחשב בנוף
האנושי, אר חי בישוב מבודד זה בקשיים כלכליים ומשקיים עצומים.
במקן שנות עשרה שנות קיומו הוא נאבק קשות על עתידו. לא נפרס
באן את הסבל, המחסור והקשיים של 18 שנות היינו במקום, כי למי זה
נוגע, אם לטובם מבינה הקרקע הדרושה לו לקיום כחור לנשימה. אם
חבריו, מגילת המצוץ הוא חמישים שנה ומעלה, כולם יוצאי מהנות השמדה,
יש להם מקור קיום. איננו רוצים ברחמים ולא דורשים העדפה - בקשתנו
הייתה והייתה - חנו לנו מכסת קרקע המגיעה לנו לפי ההכנסה, בכדי
להתייבש אה קיומנו.

עובדה היא, שגם בפגישה שהתקיימה לאחר העקירה, ביום
ב' 16.1.67 - במזכירות המושב ושבה השתתבו נציגי משרד החקלאות,
מנהל מקרקעי ישראל, המרכז החקלאי והמחלקה להתיישובות של הסוכנות
היהודית, קבעו כל המשתתפים שסכמי הזיכרון הם חלק בלתי נפרד משטח
השלחין של הכפר.

לכן, מצער מאד שגם מערכת "דבר" הצטרפה אל המקהלה של עמוס קינן ו"העולה הזה".

לא היינו מתריעים ומוחים, לא דעהו של כותב דבר המערכת, הייתה טובאת בעתון כמאמר או ככתבה, מאחר וידוע לנו שהעתון פתוח לדעות והשקפות שונות - התערומה של חברי המושב הלא, על שעתון ההסתדרות ראה צורך לקטול בצורה בלתי מחקבלת על הדעת, נמאמר מערכת, מושב אשר נאחז בצפורניים על מנה להתבסס במקום ושעשה מה שעשה כשהטוטטות המישיבים מלווים אותו בהחלטות ובאשורים מתאימים.

בהודמנות זו, אנו רוצים לשאול את הממונים על שמורות הסבע, הגנים הלאומיים וכיו"ב, איך היתה במשך 18 שנות קיום הישוב? מדוע לא ראינו אתכם במשך כל החקומה? מדוע לא באתם בדברים עם התישיבים במקום, ולא הצעתם הצעות מכשיות לשמירת הגוף היפה והמרהיב שהוא כה יקר לנו? - ליריעה, הוא יקר לנו לא פחות, שגם הייתם עסוקים בריב לשם שמים - על הסמכויות בין שמורות הסבע והגנים הלאומיים ולא יכולתם להתמנות לספל טפול ממשי במניעה עקירת הזיהים. הרי ידעתם זה שבע שנים, שצצים אלה עומדים לעקירה.

ולסיום, אנו מקווים שהמערכת המצא את הדרך הנאותה לתקן המעוות שנגרם למתייבבי כרם-מהר"ל, בכתיבת המאמר.

בברכה חברים,

אברהם וינברגר,
בשם ועד מושב כרם - מהר"ל.

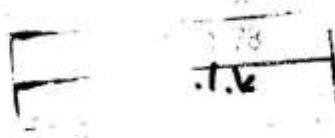
העתק: עוזי פיגרמן, הנועה המושבים.

א. חביב, המרכז החקלאי.

ט. סרדינס, חבר הכנסת.

מ. סלע, ראש המועצה האזורית, חוף-הכרמל.

7.5.1978

לכבוד
מר סלע, יו"ר מועצה איזורית
מועצה מקומית חוף הכרמל
גבע
ד.ג. חוף הכרמל

מר סלע הנכבד,

הנידון: הצעות לפיתוח בתחום השיפוט של המועצה האיזורית

- הגנו מונים אליך בנידון במסרה להרחם להרחבה תשתית עסקים וחמסוקה בתחום השיפוט המוניציפלי של המועצה המקומית חוף הכרמל.
א. לבחון האפשרות לפיתוח עסקים המנוצלים את יתרונות האיזור של מרחבים, נוף, אקלים ואשר יהיו מושגתים על ישובים וכח אדם באיזור.
ב. הקמת עסקים אלה בתחום הישובים הקיימים או באיזור שכין הישובים.
2. לשם כך הננו זקוקים לחמיכת המועצה, גיבוי ועזרה לכל אורך הדרך. באופן ספציפי מדובר בשלב ראשון כדלקמן:
- בית הבראה ו/או כפר נופש (מבני דיור, חוות סוסים, מסעדה, בריכת שחייה...) בכרם מהר"ל או באיזור הסמוך לו (על שחתי מינהל מקרקעי ישראל).
- מזנון ו/או בריכת שחייה במצפה קרן הקימה.
- פיתוח מועדון לילה בקרבה מצפה קרן קימה.
3. לביצוע כנועל של מטרות אלה (חלק: או כולן) התקשרנו עם מספר משקיעים אשר הביעו נכונות להשקיע בפרויקטים אלה. עבודה הכנה מקדימה נדרשת במרם נעבור לשלבי הכנה חכניות, הגשה, השגת אישורי מינהל מקרקעי ישראל, אישור המועצה, אישור תנועה המושבים, ועד הכפר וכיוב'.
4. בחלב ראשון הננו זקוקים לאישור עקרוני של המועצה. נבקש לזמן אזהנו לישיבת המועצה במסרה להסכים בע"פ לחברי המועצה את התכנית בהרחבה.

בכבוד רב,

ישראל לין	ישראל דוידוביץ
כרם מהר"ל	כרם מהר"ל
משק 11	משק 10
ד.ג. חוף הכרמל	ד.ג. חוף הכרמל

הקפה: ועד הכפר, כרם מהר"ל

כרם-מהר"ל, ח' בשבט תשכ"ז,
19.1.1967

לכבוד
"יז תשובות",
קול-ישראל,
ירושלים.

א.נ.י.

אנו, חברי המושב כרם-מהר"ל, רוצים להתייחס לשאלה
ששודרה בתכניתכם ביום ד' 18.1.67 - "עקרה 180 עצי זית בכרם-
מהר"ל".

בשבועות האחרונים הובנו ע"י העתונות כ"משחית
נוף" וגם העתונאים המדיניים בשדר הנ"ל, הגב' ח. זמר וש. שניצר
כיבדו אותנו בביטויים שאינם הולמים אותנו.

יש לנו מה להשיב, אולם בהתחשב במסגרת המאוסת
של היידור - לא נכנס לזה, עוד נמצא את הדרך הכתאית להוכיח שהערכה
לא היתה נכונה.

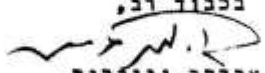
ולעצם העניין. מושבנו הוא ישוב בודד, הנמצא על
בעות מרשים בכרמל, במקום שקטים מבחינת הנוף ואנו חיים במקום
זה יודעים להעריך זאת לא הוות ממקרים מקריים או מאלה המכריזים
על עצמם כדוברים הטבע והנוף. אולם מה לעשות זאת הקיום אי אפשר
להוציא מיפי הטבע והנוף בלבד.

בשנת 18 יונת קיומנו, אנו נאבקים קשות על עמידתנו
המקורית והמכלכלי. הסוגיות המדיניות, האחריות לגורלנו ההתיישבותי -
הינן התייבות: אין נביג את מקורנו הקיום. לאחר בירורים סדורים
מאז ינואר 1959, העמק זיהית שיועד לשטח השליחין של המושב,
המיוסד ענף הרמה.

בשנת 1960 נעקרו כ-220 דונם עצי זית לפי רשיון
המנהל, ואילו כעת, נעקרו כ-100 דונם לפי רשיון שהוצא בהתאם
29.11.66. אנו הועמדנו לפני הכרירה מה עדיף: להבטיח את קיומנו
במקור, לנו ולדור ההמשך - כמאין תבסת הקרקע הדרושה ולקבל את החלטת
המנהלית לנאול השטח עלינו עצי זית עתיקים, או לדחות הצעה זו, לפי
עצת יעוץ טובים כהלעצמם.

דומני, שכל אחד במקומנו, היה מחליט כפי שהחלטנו אנו.
אנו רוצים לשיין, כי נהדרו בכרם-מהר"ל כ-150 דונם עצי זית שלא נעקרו
בגלל החלטת המתיישבים במקום, שלא לעקור, למרות שהיה בידנו רשיון לעקירה.

בהזדמנות זו, מילה אחת לאנשי שמורת הטבע:
רבותי היקרים! אנא עסקו יותר במטירה אסתיח על הטבע, במקום ריב
על מסכיות ביניכם, ההרגלות, סימבוליות וכו' - ואז יש סיכוי
הטבע יתמר. כי לו הטרחת. צאצא לבוא בטבע עם החברים במושבנו -
אשר היה לנו כל העם הזה אשר הקמת. לראבוננו, לא ראינו
גם לא שמענו עליכם, בשנת 18 יונת התיישבותנו במקום - ההעוררות רק
לאחר הטענה.

בכבוד רב,

אברהם וינברגר,
בשם ועד מושב כרם מהר"ל.

צבא הגנה לישראל
עוזר המפקד הצבאי
סל' 223522 - 02
מב - 52 - 209
ל/ אייר תשל"ג
28 מאי 73

20-10/8

לכבוד
הוועדה האזורית חוף הכרמל
ד.נ. חוף הכרמל
תיקים (2)

א"נ,

הנדון: הספקת מים למטפחת בדואים
הסוכנות ליד כרם מהר"ל

1. ליד מושב כרם מהר"ל סוכנות זה מספר שנים מטפחת בדואים ממטפחת גזיר שבשכס ערב אל חוג'יראח והיא נמצאת במקום עוד מהקמת היישוב שומרי המקום.
2. שנים מכני מטפחת זו משרתים בכוחות צה"ל בתפקידים קרביים ויש לנו עניין לסייע להם בכל האפשר.
3. 2 החיילים האמורים פנו אלי ובקשו את עזרתי בהסדרת הספקת מים לטקום מבוריהם.
4. אכיר לכם תודה אם תבואו לעזרתם ותמלאו את בקשתם זו.

העתק
מזכירות מושב כרם מהר"ל
ד.נ. חוף הכרמל

בכבוד רב
בן-ציון אביהוד (ציזלינג), סא"ל
עוזר המפקד הצבאי

יא/רמ

הארץ

טיול השבוע

מיצפור כרם מהר"ל

מאת אלי אלעד

זים וג'בעם — מוכרים יותר בכרם גנים, המשולש הקטן בכרמל (לי הדביל מהמשולש הקטן בארץ ערה).

במלחמת השחרור חסמו כפרים אלה את התנועה בכביש חיפה — תל אביב והתנועה התנהלה דרך כביש נחל יוקנעם (ואדי מילך). נסיונות לכבוש כפרים אלה עד לי הסוגה השנית, לא עלו יפה. סופו של דבר שכפרים אלה נכבשו בי מסגרת „מבצע שוטר“ בסוף יולי 1948. תושביהם נטשו שעות אחדות לפני ההתקפה עליהם וברחו בי כיוון ואדי ערה.

המראה הנשקף מהמיצפור בכיוון הים, מרשים במיוחד. כאן נראות משבצות בריכות הדגים של ישובי האזור בצד בתיהם הציוריים של המושבים הבונים, צרופה וגבע כרמל, ופרדסי ההדרים. ברקע, חולות ומפרצי חוף הכרמל והים.

מזרחה (לאחור) נראים בתי כרם מהר"ל ורחוק יותר רכסי הכרמל המיוערים, הכפרים דלית אל כרמל ועוספיה ועוד. בכניסה למבנה ש' עליו נבנה המיצפור, חדר ובו לוחות ושמות התורמים, כולם יהודים מאוסטרליה.

מן הדרך העולה אל המגדל, כמה מאות מ' ממנו, מתפצלת שבאלה, בצלע הגבעה, דרך היורדת לכיוון יער אתאיטורק, חולפת ליד כה ש' נהר מתורבות ג'בע ותוזרת לכביש חיפה—הדרה סמוך לחורש האקליפס טוסים. מכאן צופנה קצרה הדרך לשמורת נחל המערה, אשר הפניה אליה משולטת היטב ונמצאת בין קיבוץ עין כרמל לבין בוסתן גבע כרמל. דרך אספלט מובילה עד לי מרגלות המצוק הסלעי שבפיהתה

מיצפה כרם מהר"ל

פה היא מעפילה לרחבת מרוצפת באבן ובצידה דשאים, שלפני המיצפור, במקום חניון מוסדר הכולל שלחנות, כסאות ומים זורמים. המבנה משמש אחד ממגדלי אתר פני שריפות שהקימה כאן

רצועת החוף הצרה בין רכסיו הי מערביים של הכרמל לבין שפת הים הקרויה חוף הכרמל, היא מן האזור רים היפים בארץ. תרכיו דומה של אתרי גוף, עתיקות וטבע כמו בי תחום גיאוגרפי כה מצומצם דוג' כה חוף הכרמל, אולי ניתן למצוא רק בעוד אזור אחד של הארץ, כי גליל המערבי, אולם בעוד שהמדי צות האזריות בגליל המערבי הי' כילו לפתח את אתריו של האזור ולעשותו מוקד של נופש קיט ו טיול, עדיין לא נוצל כהלכה הפור טנציאל הגדול של אלה בשפלת חוף הכרמל וסביבתה הקרובה.

רבות מאד הן אפשרויות הטיול באזור חוף הכרמל, הפעם נתרכז בשתיים מהן, בשפולי המערביים של החר, גם לכאן, מסתבר, הגיעה הקק"ל וגוש היערות הקיים באזור המושבים כרם מהר"ל ועוסר, מקיף כ-20,000 דונם בהם 16,000 שניטעו על ידי הקק"ל והנותרים, יער טבי עי. בניגוד למה שתושבים רבים אין 20,000 דונם אלה כלולים בי תחום המוכרז של פארק הכרמל (ה' מקיף כ-83,000 דונם). אולם, כדברי מנהל חבל התיכון בקק"ל מר נח פלד, הם מהווים רצף בלתי נסרד של הפארק ובעתיד יצורפו אליו, בינתיים, הם מהווים את „פארק הקק"ל“.

יעד ראשון לטיול השבוע יהיה מיצפור כהר"ל שהקימה כאן ה' קק"ל בראש אחת הגבעות המיוערות המתנשאות מעל לשפלת חוף הכרמל. כדי להגיע למבנה המצפה, ה' נראה היטב לנוהגים ברכב ככביש חיפה—תל אביב, יש לפנות מזרחה בצומת כרם מהר"ל. אחרי כשני ק"מ מתפצלת מהכביש שבאלה (צפונה) דרך כורטר טובה ונוחה לנהיגה לכל כלי רכב.

הדרך, כשלנשה ק"מ אורכה, מת משכת בין עצי יער האורנים ש' ניטע כאן אחרי חום הכדינה ובסר

התסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל
 הועד הפועל - מרכז לתרבות ולחינוך
תנועת מושבי עובדים בישראל
הרשות לפעולות תרבות במושבים

במשנת 57 לחיבור:

תל-אביב, יום 23/7/78

הכינו למגרשים: עובדים תל-אביב, מלפני 25-261115
 בית העד השני, רח' אילנות 55, תל-אביב

לכבוד
 וועד רחוב
 ע"ש שחר"ל
 יל"מ רכ,

הנדון: סיור למועדון דוד המלך

התנועה לבקשה מיום 4/6/78, וכן לטיחה ההתקיימה ביננו

בעל מו, הרינו מאמר את ההתפתחות ברהוט המועדון בסך

(ולא, ל. בדי לדעת את ההתפתחות לליכא להגיש לנו אבולא

התקני קבלות המאירות את רכישת הצויר למועדון.

הקצבתנו סותנית ההקצבות של סכום שווה שינחן ע"י ועד המוסב,

וכד וקצבה של הועמה האזורית.

העתק: ב.א. חוף הכרמל

ב כ ר כ ה ,

אלי מורכבן

2 - פבר' 1967

על עץ זית, מבע ואדם

בתוך ירך ואמרו לך, הנה בא המשיח, בוא ונטע את הנטיעה ואחר כך צא וקבל את פניו. (ב) קוצצו-אילנות טובים ומגדלי בהמה דקה, אין רואים סימן ברכה לעולם.

(ג) בשעה שכורחים את עץ אילן העושה פרי, קולו הולך מסוף העולם ועד סופו.

והעולה על כולם מצוות הנטיר עה שהיא מן התורה: "כי תבוא אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל", אמרו חז"ל: כשם שנטעו אחרים לכם, כך אתם היו נטעים לבניי שמעון אביזמר כס.

"שמורה" מונה, אבל לשם זה מספיקים עשרת עצים כ"מניין". שינוודו ויטופחו ולוח"שיש אשר יספר את טבעם לרורי-דורות (אני) שי מהר"ל מסכימים להפריש לי שמורה זו עשרים דונם במיטב ה"עצים). אבל להשאיר שטח בן 155 דונם כשמורה והמתיישבים ישארו על כתפם — אין לכך הצדקה לא רק מבחינה כלכלית, אלא גם מבחינה "יפעת הטבע", באשר עצי-ית אם אינו מטופח כדאי אין כעור סמנו. הוא מש"ש פונדק לובי-היות ולמטי"ס היות ולכל מרעין בישין, העלים נושרים, הענפים מתייבשים ונצו נעשה חללים ונקבים. האמר: רשות-שמורות הטבע תספול בו ותטפחהו. עונה אני: לא, התורה חסה גם על ממנו של ציבור, לא ננהיג אצלנו "פרות קדושות" ואף לא ננהיג בויתים אלה מנהג "נר-הנוכה". עצי-ית אלה לא ה"טבע בראם, אלא אדם שייחנה מהם ויחיה בהם.

השבני, שאיש בארץ זו לא יחדגני באסימיות ליופי ולטבע, לנוף ולעץ, לרבות עץ היות. משהו עשיתי לאלה בעשרות שנותי חי כאן, ועל כן אני אומר לשומרי הטבע ולנוטרי הנוף: אנא, חת' רחקו מהגזטה והדומה לה. ירושלים יוסף וייץ

עוד בענין העצים

מתישבי כרם מהר"ל פירסמו ב"דבר" מכתב-מחאה המצדיק, כביכול, המעשה הנורא של עקי' רת עצי-היות שליד מושבם וחס מעמידים אותנו לפני הברירה: מה עדיף — נוף אדם או נוף טבע? אילי כדאי להזכיר, לא רק למתישבי מהר"ל, כמה אמרות ופסקים יהודיים הדנים בנושא האילן:

(א) הנטיעה קודמת להקבלת פניה-משיח: "אם היתה נטיעה

לא היתי מסטרף למקחלת הכת' בנים על... שערוריית-העקירה" ב"כרם מהר"ל, אילולא מאמר-המע' רכת בראש גליון "דבר" מיום ג' ו' בשבט זה בשם: "ברבריות או סיכלות?" שמו ותכנו של המצ' מר, והפגיעות שפגע בתושבי כרם-מהר"ל ואנשי המוסדות החקלא' יים, אינם צודקים ואינם הוגנים. עצי-היות בשטח 155 דונם, ה"כלולים במסכת-הקרקע של מת' יישובי כרם מהר"ל מאז תשי"ט, שנת עלייתם למקום, היו נוספים ומתווספים במאור-מאור, בשל דלי' לותם — 5-6 עצים בדונם — ובשל קשישותם ושרייתם הדלה. עד שנת 1954 ניתנו ליותים, ב"הדרכת המחלקה לתתישבות ותק' ציבה, טיפול וטיפוח מלאים: ה"גרופיות הורחקו, הבדים נזומו, המחלות הודברו והאדמה עובדה, כשנתחדשו נופים ופשו פירות, התברר בפרוצט שנים אחדות, שאין יבולם מספיק אפילו כדי כיסוי שכר-יום עבודה, האנשים עמלו ועייפו לשאת בהפסד הו"ת תים ויחדלו לעבדם. בשנות 1960-1966 הכניסו היותים, בני' כוי המסק שנעשה על-ידי אח' רים, פעמיים 1500 לירות, הו"ת אומר, הכנסה של 3-4 לירות לדונם, ברור היה, שאין כל הצ' דקה חשבונית לתחזיק בויתים אלה, ומכיון שאדמת-גידולם היא מן הטובות שבנחלתם, וכמושב העומד על משק-חלב בעיקרו נז' קקו מתישבויו למספוא בשלהין שבשאר חלקי-אדמתם לא ניתן להשיגו באופן משקי — לא נמצא תיקון אחר ליותים-עקרים אלה, אלא עקירה. קדמו לעקירה בדי' קות מבחינה כלכלית ודיונים מ" בחינת "הגדרת פני-ירקן" ובמוס' דות החקלאיים-מוסמכים היהלט על עקירתם.

האם היתה מוצדקת החלטה זו? אני, שהייתי בין מחייבי העקירה (ואני נכון לקבל את הדין), עו' נה: כן וכן. כבודו של עצי-ית מוטפל במאות שנים במקומה של

רצת הזיתים

לפני ארבע שנים נדרשה הסוכנות לעקור את עצי הזית שבמקור מחלל — כדי לנסוע במקומם מטעי בנות.

אילו היו גלדאבנים

ע"מ **מקדמה** הרל הוא מין ג'נרצ'ון קטן במורדות הכרמל, מכוסה בים של עציונות עתיקים, בני אלפיים שנה, עם גזעים עבים, חלוי לים, וזרועות מנווידות, וכלניות ורקמות הפורחות בין השורשים. משרדהחלקאות אישר את עקירתהעצים, והעביר את האישור לאישהאיוור, אישהאיוור יצא לשטח, הסתכל על העצים שבו, ואישר את העקירה.

שאלו אותו איך הוא העז לאשר עקירת עצים בעלי ערך כה רב, והוא אמר: "קיבלתי הוראה ממשרדהחלקאות" שאלו אותו לפה, אם כן, הוא יצא לשטח לראות את העצים, והוא אמר: "זאת ההוראה של משרדהחלקאות. אסור לאשר מבלי לצאת לשטח". בכרםהחלל היו חמש מאות דונאם עציונות מימי הבית השני, 300 דונאם מהם נעקרו, ובמקומם נטעו 300 דונאם עציונות. אבל במשך הזמן התברר שאדמת המקום לא מתאימה לבנות, אז הכונות נעקרו, ואיש לא ידע מה לנסוע במקומם, מישום שהאדמה של כרםהחלל מתאימה למטעים, ומטעים יש כבר בארץ יותר מדי. השחקים מוצפים בפירותיהם.

לא נותרה ברירה אלא לנסוע במקום כרמיזיותם, אך כיון שאת הזיתים כבר עקרו, ואי אפשר היה לנסוע אותם מחדש, זרעו בגן עדן זה חיטה, שלא עלתה יפה. נשארו בכרםהחלל 300 דונאם חיטה ויטה 206 דונאם עציונות, שירידיהם של ג'נרצ'ון הירוק שהיה שם פעם. אברהם יפה, הממונה על שמורותהסכס, רצה לעשות מהעמק שנותר מקום נופש וקוט, אבל הסוכנות החליטה לעקור את הזיתים ולנסוע במקומם שוב בנות, כי אמרו שהאדמה שם מתאימה לבנות יותר מאשר האדמה בחצי השני של העמק.

אברהם יפה מנה לרענן ויץ, איש הקרןהקיימת, תואר בסנין את יומיים וערכם של העצים הללו, וביקש ממנו לא לעקור אותם. רענן ויץ שאל: "יש שם עציונות?" אברהם יפה ענה שאין שם עציונות, אבל יש שם עציונות בני אלפיים שנה, מקסימים בימיהם. אבל עציוני אין שם? שאל רענן ויץ, והסביר שאילו היו עציונות היו עציונות — הוא יכול היה להגן עליהם, אבל מאחר שהם עציונות, והם לא נותנים פרי ממש, שאין מי שיספח בהם, — צריך לעקור אותם.

אחרי דיונים הוחלט בכל זאת לתת להם שהות של חודש וחצי, אולי יצליחו להכריז עליהם כעל עציםקדושים, או לפחות כעל עציםהיסטוריים — וכך להציל אותם. כל אחד ידע שאילו היה במקום גלדאבנים מןהחלל, היתה חשיבותם גדולה יותר. אבל את העצים איש לא הציל.

השהות קוצרה, וביום השישי **האחרון** נעקרו כל עציהחיים העתיקים של העמק.

בעוד מאה שנה, כשיבואו ארצה תיירים אמריקאים ויבקשו לראות את שבעת המינים, יקחו אותם אל שדות ישראל ויראו להם את הגרביולה, האקאציה, הפיקוס והאיוורבה, הקוארונה, הגוקרונה והפרקינסוניה.

וכשהם יעירו משתו על חוסר הדמיון בין העצים הללו לבין היות הרמון, התאנה וכל השאר, יסבירו להם שחוסר הדמיון הוא מיקרו בחלל.

פעם, כשהאנגלים הביעו לארץישראל, הם התפעלו מעציהפרי הנפלאים שלה, וביחוד מעציההית, והגנו עליו בחוק מיוחד המבטיח עונש לכל הפוגע בו.

כשהאנגלים הלכו, הם הורישו ליהודים את הזיתים, ואת החוקים המגינים עליהם. היהודים הסתכלו על העץ המגור הזה שבמורתו לא צמח אף פעם בעירה שלהם, ושלא מוציא פרחים אדומים וכחולים, ושאלו את עצמם מה אפשר לעשות איתו.

הסבירו להם שמעציהזית עושים שמן, והם שאלו בתימהון מדוע צריך לעשות שמן מזיתים, כשאפשר לקנות שמן בחנות. בכל זאת פתחו את ביתהחרושת שמן והתחילו לייצר מעצי הזית שמן זית רך וסבונים עדינים וריחניים. אבל אחר כך התברר שיותר קל לייצר סבון עציהזית ושמן זית וך מחומרים סינתטיים מאשר מעציהזית.

הלכו והתייבשו

כיום יש בארץ מעט עציונות מהם עושים הערבים שמן, מעט עציונות מהם קוסטים היהודים זיתים, והרבה עציונות המשמשים לנוי, ומימים את הרי הארץ ועמקיה.

בהתחלה טיפלה בעציהזית מחלקת היערות של הממשלה, שהיתה עסוקה בנטיעת עציהארז חדשים ולא היה לה זמן לטפל בעצי הזית העתיקים, לעדור אותם פעם בשנה, לגנום אותם, כדי שלא יתחננו וימותו.

במשך שמונהעשרה השנים הראשונות של המדינה ניסעו עצי אורז צעירים בכל מורדות ההרים ועציהזית העתיקים הלכו והתייבשו.

לאחר שמונהעשרה שנה הועברה מחלקת היערות של הממשלה לקרןהקיימת, ועציהזית העתיקים החליטו בעליהם בקרןהקיימת יש סדר מופתי, יש שם אנשים האחראים על נטיעת עצים, ויש שם אנשים האחראים על מדידת עצים.

הנטיעים יוצאים לשדות ונוטעים עצים או מסמלים בעצים נמוכים, והנטיעים הולכים אחריהם וגודלים אותם, וכך קרה שבשבע השנים האחרונות נבדעו מאות דונאמים של עציונות עתיקים, ובמקומם נטעו עציהארז, שיכתיים, ועצים אחרים.

בחוק המנדטורי הקיים בישראל כתוב שכדי לעקור עץ מגן יש להגיש בקשה למשרדהחלקאות. משרדהחלקאות צריך לעיין בבקשה, ולהעביר את חתת דעתו לאחראי על מטעי האיוור, והאחראי צריך לצאת לשטח **לראות** את העצים, ולהחליט אם מותר לעקור אותם או לא.

הר הכרמל

המים הנקרים של כרם מהר"ל

לראל שיו בנתב:

כרם מהר"ל הוא כפר היישוב על הר הכרמל ממזרח לכביש זכרון-יעקב-חיפה. לתיישוב הכפר לא היה מזל כאשר הילקו את הקרקע בין כפרי הסביבה. הם קיבלו אדמת הר לא טובה ביותר: ומעט קרקע בשפלה הרגלי הכרמל. לכן רוב התיישובים ביססו את מושקם על רפת. את המספוא לסרית הם מגדלים על אדמת ההר ומשום כך הם צורכים הרבה מאד מים. חברת "מקורות" קבעה מחיר של 8.45 אגורות לקוב מים בהר לעומת 5.25 אגורות בשפלה. "מקורות" טוענת, כי העברת מים להר עולה יותר ביוקר. לכן מתלוננים אנשי כרם מהר"ל — מדוע הם צריכים להשקיע הרבה יותר בסף על משק החלב ומדוע הם אינם מצליחים להרוויח כמו אנשי השפלה. מה היא אשמתם אם הם הסכימו להתיישב על ההר?

ועוד מספרים אנשי הכפר: לחברת "מקורות" יש שתי בארות מים בשטח שדות היישוב. לדבריהם, מנצלת חברת המים את הבארות האלה ומזרימה איתן אל יישובי השפלה למטה בעוד שנפרם סובל הרבה. "מקורות" מזכרת את מי הבארות האלה שעל ההר ליישובי השפלה במחיר המינימלי של 5.25 אגורות לקוב.

בארבריות או סיכלות?

רשות שמורות הטבע ניסתה למנוע את הוואנדאליזם אך התערבותה באה באיחור. הסיניף החדרתי של משרד החק" לאות תוציא עוד בנובמבר 1965 רשות לעקירת הזיתים בכרם-מהר"ל אך רק בדצמבר 1966 פנו אנשי הרשות לכל הגורמים המעורבים ב"מבצע" וביקשו לבטל את חגורה. אני שי מינהל מקרקעי ישראל זימנו פגישה כדי לדון בפרשה אך תושבי כרם-מהר"ל התחככו מו ומיחרו בעקירת העצים לפני שהדיח התקיים. הם הס' תמכו על רשות שניתנה להם בשנת 1965, לגדוע את העצים חעתיקים.

קשה להצביע על חאשם הראשי במקרה זה, שאין לה' שיבו עוד. על שגיאה או מחדל בתחום מינהלי ניתן להתריע. לתבוע תיקון ואף לדרוש את הענשת האשמים. אך כיצד אפשר להתגבר על אטימות זו ליופי ולטבע כפי שנתגלו בכרם-מהר"ל ובמוסדות החק" לאים?

וגם נזק לכילנו. גם ההנהגותם של אנשי משרד החקלאית והמרכז החק" לאי תמיכה העיבדה שנציגי שני הגופים הללו הרשו את עקירת העצים מטילה על כבד על הפיסתם את כחית הפקיד

דס. המסורת החקלאית של ישראל אינה מצוה רק על הוצאת לחם מהאדמת אלא גם על זיקה לטבע, אהבתו ושני כורה. נציגי המרכז החקלאי ומשרד החקלאות בחדרה הראו כי זיקה זו אינה נח' להם. מסתבר, שעלפי הגיונם מותר גם להרוס את חומות עכו או את עתיקות קיסריה. מאחר שאין להן עוד שימוש מעשי...

מ. ד. / קשה להחליט מה גדול ממה בעקירת מאות עצים זית מרחובים ביפוים, שביצעה על ידי תושבי כרם-מהר"ל? הבארבריות או הסיכלות? יער ממש של עצים עתיקים ומפוארים נגדע על ידי אנשי המישוב ובעצים המרותים נוכל עתה לעשות שימוש פרודוק' טיבי — כהסקת דירות או צלילת סטייקים ברחובות חיפה ותל-אביב...

את המעשה המרשע ביקשו אנשי המקום להצדיק בנימין קים של חיסר קרקע. בשיחת עם סיפרנו בשומרון (ראה "דבר" מיום ג' "שעבר"), אמר נציג המושב, כי הישוב זקוק לאדמת נוספת אך "מרבית האדמות בסביבה קשות לעי' ביד". גלוי וידוע, כי הקרקע באזור זה טרשית וסיקולה דר' רש לאמצים אך איזה מין חק' לאים הם אלה המוכנים לעקור עצים נדירים ביפיים כדי להי' מנע כמאמץ? בעקירת עצים הזית העתיקים גילו תושבי המקום אטימות שאין להצדיק קה — והיא גם בושת'פנים

בכרם המהר"ל משתרץ הגוללם..."

עקרתם של מאות עציית עתיקים
ע"י אנשי העיריה — עוררה התמרמרות

— מאת שמעיה קירר, כתבת בשימון —

"מכירים בשדרה הקלאית, הממונה על מנהל רשות העתיקות, עצים עתיקים, עשויים זאת בלא התייחסות ללא התחשבות בקנין ההיסטורי, האמנותי והחברתי של עצים עתיקים. זהו גם אחד הנושאים למעשה הכיבדני, של עקירת עצייתות בכרם" — כך התייחס אהרון מנחם, ראש רשות שמורות הטבע, האזור אגודת יפה, על עקירת מאות עצייתות עתיקים בירי חבוי מושב כרם המהר"ל, במידות הכרם.

עצים אלה, שבמשך מאות שנים סופחו בירי התושבים ה"ערבים בכרם, וכיום המכרם הירוק היו מוגנים בחוק — ארץ זה, אנשי המושב עקרו אותם בסוף השבוע החולף, אף על פי שלדיווח הועיד מנהל מוקדעי ישראל, בעל השטח, פגשה בין כל הנוגעים בדבר — רשות שמורות הטבע, משרד החקלאות, רשות הגנים הלאומיים, המרכז החקלאי ועוד המושב — במסירה למנוע, לפי שעה את העקירה. הפגשה וחכמה, בעקבות מאבק שהחל לנהל אנשי רשות שמורות הטבע והחקלאות בא"י מנהל משרד החקלאות בא"י זור, דיר עמי שחורי, ציון, כי עוד בנובמבר 1965 העניק משרד רשויות לעקירת עצייתות. אף על פי כן, לא נגעו אנשי כרם המהר"ל בעצים במשך כל השנה האחרונה, רק עתה, בי עקבות פניית רשות שמורות הטבע למנהל העקירה, "החל

אומר

18 לכרם מהר"ל

מאת סופר "אמר"

המושב כרם מהר"ל, הנמצא על מורדות הר הכרמל, חגג שלשום י"ח (18) שנים לעלותו על הקרקע. בחגיגה השתתפו אורחים רבים, ביניהם נציגי מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, המרכז החקלאי, תנועת המושבים ועוד.

כרם מהר"ל
בנו מאלכסנדר בן אברהם
אלול
ימים ארבעה, נהרל 27
550 גלמל מאות ומחמשים ק"מ
בטל, 15.1.52
הכרם נמצא במנהל

הכרם נמצא במנהל

הכרם נמצא במנהל

15.1.52

הכרם נמצא במנהל

אדמה לקיום – חשובה מנוף

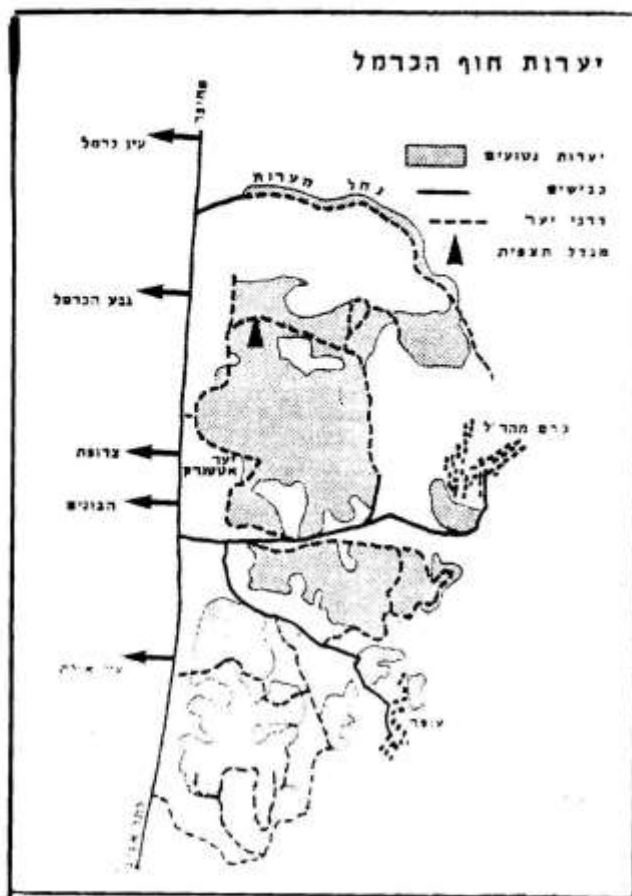
בקשר למאמר: „חקרב על הוותים“ – ב, ימים ולילות מיום 6.1.67, מאת מ. סידר, ברצוני להעיר:

מושבונו, כרם מהר"ל, סת" לבט בבעיית חוסר קרקע ב" משך כל 18 שנות קיומו. בשנת 1950 מנה מושבנו כ" 90 חברים, ואילו היום נשארו מהם רק 50 אחוז, בגלל חור" סר אמצעי קיום, דהיינו: אדמה. אחרי משא ומתן ב" משך שנים עם המוסדות, הישגנו את הרשיון לעקור סוף-סוף את הוותים יקרי הער, ביום 29 בנובמבר 1963. שמורות הסבע היקרות תולה גיטו לפני כ" 100 שנה, על-ידי אבותיהם של פליטי הכפר „איגוים“, שעברם ידוע היטב מתקופת המאורעות ו" מלחמת השחרור. ליישוב ה" עברי כולו. כיום אנו עומדים בפני בעיית הבטחת קיום דור ההמשך וקליטת השלמה למש" קים הריקים, שאין להם מיכ" סת קרקע. מחובתנו לנצל למטרה קדושה זו כל שטח אדמה הראוייה לעיבוד אינ" פנסברי.

אני שואל את קומץ ה" אנשים, „שומרי הכלניות“ של" ג: א. איפה היו לפני 16–18 שנה, כשתושבי כרם מה" ריל עבדו בנטיעת יערות ב" סביבתנו בחוף-הכרמל, בשכר יומי של 90 אגורות, כשה" שכר ליומית בשוק העבודה בצרץ היה 1.75 ל"י? ב. אי" מה היו כשצחקנו וביקשנו מעל דפי העיתונות לצרף ל" משבצת שלנו את אדמות תות סכורה? ג. מדוע לא באו במשך יותר משנה לעזרתנו בהצעת אלטרנאטיבית: לסדר לנו את המכרת אדמות מ" רח – במקום שטח „קדש" ה, שמכריזים עליו מלחמת שדש? ולבסוף: האם ב" אמת הוותים הללו הם „הער" כים היקרים היתודיים" של" 3-4 ואם בהם תלוי קיימנו ושמנו?

לכן הצעתי היא: תושב שים יסודי – מוכנים, ויהי בנים, לנסוע גם יער וית" במקום שראוי לכך, אם ת" על להם תרשות והאפשרות לכך, ועל ידי זה יתרמו לימי חמדי אגמלא שלנו.

שמואל גרינברגר

מתישבי כרם מהר"ל מאיימים בשביתה

— מאת סופר "הבוקר" בחיפה —

מתישבי כרם מהר"ל מושב עובדים שנוסד ב־1948 על ידי גרעין של עולים מצ'כוסלובקיה על אדמות הכפר הערבי איגוזים לשעבר, ליד זכרון יעקב, מאיימים בעריכת שביתה שבת במשרדי הסוכנות בתל־אביב במקרה שמחלקת ההתיישבות הנסה לבצע את תביעתה בדבר מסירת 700 דונם מאדמות המושב הנמצאות ליד הכביש לירושבים אחרים.

לפי התכנון המקורי הוקצו לכפר 3500 דונם, מהם 2200 דונם הראויים לעיבוד, כולל 700 דונם הנ"ל מחלקת ההתיישבות דורשת עתה למסור את 700 הדונם לירושבים עין־אילה וצרופה הסמוך קום, וכתמורה בדעתה לתת לכרם מהר"ל

במקום הררי ומרוחק. המחזור במים והמחיר הגבוה של המים מהווים בעיה רצינית בפיתוח המ"קום וגורמים קשיים רבים לאוכלוסיה המונה 400 נפש. כדי לפתור את בעיית המים תובע הכפר להמשיך בעבודות קי"דוח עמוק ויחד עם זאת להשוות את מחיר המים (30 פרוטה לקוב) למחיר המקובל באזור — 17 פרוטה.

כפר מהר"ל מורכב מעולים יוצאי צ'כוסלובקיה, הונגריה, רומניה ופולין. מספר המשפחות מגיע ל־110, מהן 92 משפחות חקלאיות.

תושבי כרם מהר"ל יכריזו שביתה שבת במשרדי הסוכנות בח"א

היפה יום ג' — מאת סופרנו —
המחלקה להתיישבות של הסוכנות ה'יהודית מנסה לגזול באופן שרירותי ובעזרת המשטרה, כ־700 דונאם מאדמות מושב העובדים כרם מהר"ל, המה'יים כ־50% מכלל האדמה הראויה ל'עיבוד, הנמצאת ברשותו.

נוסף לכך, יש לציין, כי חברת המים "מקורות" מחבלת באופן חמור במשק המושב ואינה מספקת מים למושב, משום שתושבי המקום מסרבים בעקשנות לשלם דמי־מים גבוהים יותר, מאשר כל מושב אחר שבאזור.

באם הסוכנות וחברת "מקורות" לא יזתרו על עמדתן, הפוגעת קשות במושב זה, — יכריזו התושבים, יחד עם משפחותיהם, שביתה שבת במשרדי הסוכנות בתל־אביב.

מהר"ל מאיים בשביתת-שבת במשרדי הסוכנות היהודית

שנות קיומו של הכפר סבלו הושבי מווסר מים. פעמים מספר נעשו נסיונות קידוח במקום, אך הם טרם נסתיימו, וכמות המים המסופקת למשק ע"י חברת "מקורות" מגיעה ל-800 ע"י 900 קוב ליטר. כמות המספיקה לעיבוד 200 דונם בלבד. לעתים מוזמנות סרן המשק בחוסר מים. המצב מחמיר והולך לך לקראת עונת הקיץ. לבעלי-החיים במשק, לגני הירק ולסדות השלחן צפויה סכנת כליות כ-50% מ-10

על עריפת שביתת-שבת במחלקת ההתיישבות של המנהל נות היהודית כת-א החליט ועד מושב העובדים בכרם-מהר"ל, השוכן המרגלות הכרמל סמוך לזכרון יעקב, אם מחלקת ההתיישבות לא תמלא אתר הכפר חותיה לתושבי הכפר תוך ימים מספר.

המשפחות הגרות במקום נאלצות עקב המצב החמור להתפרנס מעבודות חוץ. חברי הכפר תחליטו להמשיך בקיום המפעל תוך תביעה נמרצת לקיום חתכי סדות שהובטחו ע"י מחלקת ההתיישבות של הסוכנות ביום העליה והן: (א) כמות מים הדרושה להשקאת סדות השלחן; (ב) סיום עבודות הקדיחה; (ג) רכישת שטח האדמה והמבנים הנמצאים היום בבעלותו של המחמד מאדי; (ד) סיקול שטחים נוספים בתקציב הקה"ל; (ה) השגת תקציב לפינוי הריסות הכפר הערבי הנשוי.

אדמת הראויה לעיבוד ומים במידה מספקת — אין, וכפר אומרים לנו בני-סענה זו הושמעה ממי תושבי כרם-מהר"ל שעלו למקום לפני חמש שנים בטרם הצליחו לבנות משק שיפרנס את בעליו בכבוד. מתוך 3500 דונם האדמה שניתנו לתושבי הכפר ביום עלייתם, ראויים לעיבוד רק 2200, מתוך 700 שייכים לערבי תושב ישראל, כ-700 דונמים נוספים הנמצאים בריחוק מהן המשק החליטה מחלקת ההתיישבות להעביר לבעלות שני משקים סמוכים: עין אילה וצריפה. משך חמש

סיכסוך אדמות בכרם-מהר"ל

ח'מה, יום ג', — לפי תוכנון חדש, שנעשה ע"י מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, עומדים לצרף שטח מסוי שב כרם-מהר"ל, שמורום לחיטה, בשיעור 700 דונם לעין-אילה ולצריפה. דבר זה גרם לסיכסוך חמור — כפי נמסר היום במסיבת עיתונאים בכרם-מהר"ל ע"י מזכירות המושב.

200 משפחות, רובן עולי צ'כוסלובקיה, יושבים בכרם-מהר"ל, אשר שטח הוא 3-500 דונם. משטח זה צורפו 120 דונם לעין אילה ו-580 דונם ע"י מרת הסוכנות היהודית לסטח לצריפה. — 580 דונם אלה, הנמצאים לפני הכביש הראשי, זהו שטח מושקה יחיד במושב הצמא למים — סוענים גלילי המושב, שאינם מסכימים בשום פנים להחליף שטח זה בחלקה אחרת ליד טנטורה כדרישת מחלקת ההתיישבות.

ה' אב תש"י
19.7.50

לחברי
כרם = סהר"ל.

ח.נ.,

עד לבחירת מוסדות חדשים, אנו מטילים
אל החברים :

ד"ר גלבר
אורנק יהודה
אורן אליהו

לסדר את כל העבודות בכפרכם.

2. אנו מטילים על החברים הנ"ל לבצע את
ההחלטה על ההצטרף של חברי כרם=סהר"ל של
תנועת המושבים עד למוצאי=שבת.

בב"ח,

בן=אריה

בשם: המזכירות.

א' תמוז תש"ט
28.6.49

לכבוד
חברת שחם,
חיפה.

י. ב.

בזמנו הגיע ארצה משלוח מזון כמתנה לבריגדה
שחגיעה מצ'כוסלובקיה. כתובת זו אינה קיימת עוד.
אולם, במקומה חוקם ע"י חיילי הבריגדה מושב עובדים
בכפר הנטוש איגוזים, ומכאן צבורית מובן כי הם
היורשים של הבריגדה.

נודע לנו כי הנכם שוענים לבעלות על המזון
או על תמורתו. לדעתנו יש לברר את הדבר ובשם
לדעת על מה מבוססת תביעתכם.

בכבוד רב

עמוס דגני.

העתק: לועד מושב איגוזים.

עד/נל

עצי זית בכרם מהר"ל נעקרו בהמלצת משרד החקלאות

עקירת מאות עצי זית במושב כרם מהר"ל שליד עתלית אשר עוררה ביקורת והעמדה לבירור בוועדת הפנים של הכנסת, נעשתה בהמלצת משרד החקלאות, מסתבר מחשבות שר היקלאות מר ח. גבתי בכנסת, על שאלתות של היה א. אבנרי (העוה"ז), ש. מיקוניס (מקי), י. כץ (פא"י), ת. טובי (רק"ם) והגב' א. רויאל-גאור (גח"ל).

מר גבתי תיאר השתלטות העויר נים דלהלן: כרם מהר"ל פנה למשרד החקלאות בבקשה לרשיון עקירת 150 דונם זיתים. מדרוך הכטעים בהן את החלקה ופצא שהמטע הינו מגוון, נגוע במחלות ומוזיקים, יבולו ירוד ואינו ריווחי. לאור פניית המחלקה להתייש בית כל הסוכנות, ומאחר והשטח נמצא בתחום המושבות הקרקעית של המושב, הוליו משרד החקלאות בפר הקרן הקיימת לישראל, המואמנת עלפי החוק, להוציא רשיון עקירה. למשרד החקלאות הוגשה התנגדות מצד רשות שמורת הטבע, הודה שר החקלאות אבל "העקירה בוצעה לפי גי שהמושב קיבל מהקרן הקיימת לישראל את רשיון העקירה. נתתי הר ראה לטנות את סדרו כהן רשיונות עקירה, כדי למנוע היטנות מקרים כאלה".

על השאלה כיצד הוכנע להבא עיית פעולות דומות ללא התייעות עם הסוכנות לשיסור הנוף והטבע ענה שר החקלאות: "עד עכשיו היו מיצאים מנהלי המשרדים האזרחיים את ההחלטות לכתן רשיונות. עכשיו מינה יעדה מלכיים שבה מינימות

נים של רשות שמורות הטבע ורשות הגנים הלאומיים. שבראשה עומד מני הל המרכז לתכנון, והיא הרשות הי יחידה המוסמכת להמליך על מתן רשיונות לעקירת עצים. בעקבות הר עקירות של עצים מוגנים שנעשו לאחרונה, הוריתי להפסיק בהן המלי צות ואיסורים לעקירתם. אני בהן עתה הצעות נוהל לטיפול בנושא זה" על אף ההמלצה החיובית של משרד החקלאות לא פעל המושב כחוק. כי "המושב עקר את כרם הזיתים בלי שהיה בידו רשיון, והקרן הקיימת לישראל פנתה בתלונה על כך למשרד". — הוסיף שר החקלאות.

הם חלק בלתי נפרד משטח הכרם הון של הכרם. לכן בצער נאד שגם פעולת היכר הערפת, יד המקללת הזאת.

בהודעות יי אני רוצים לבי יול את המסגרת על שמותי המבע, הגנים הראשיים וכיוצא בזה. היותם בזה שנות קיום ישיבו מדוע לא באים בדברים עם המושבים במקום ולא הצעו הם הצעות ממשיות לשמירת הר נף היפה והמרהיב שהיו כה יתר לכסו לידועתם: היא יקר לנו לא שנות, שצא היותם עשורים סרוב לשם שבים על המסגרת בין שמירת הטבע והגנים הלאומיים ולא יכולים להחפית למשרד שפיל משרי בניית עקירת ה ויתום? הרי ידעתם זה שבע שנים פעמים אלה עומדים לעקירה.

אברהם יינברג

בעם ועד יושב כרם מהר"ל

הקרת המערכת

במאמר המוסר לא הוליו את האחריות לעקירת הזיתים העתי קים על אנשי המושב סירב, אוי רבא, עיכרי כל המאמר דן בי אשמתם של גורמים מרכזיים

תושבי כרם מהד"ל מתריעים על נסיון הסוכנות לגזול מהם 700 דונם אדמה

חיפה — מאת סופרנו

המחלקה להתיישבות של הסוכנות מנסה באופן שרירותי, כביכול ובשורת המשטרה לגזול ממושבי העיבודים, כרם מהד"ל, 700 דונם מאדמתם המהירים כ-50% מכלל האדמה הראייה לעיבוד. נוסף על כך, מחבלת חברת המים "מקור רות" באופן חמור במשק המושב ואינה מספקת מים לכפר מים שמים שתושביו המושבים מסרבים לשלם מחיר גבוה יתר עיבוד המים מאשר יתר המיישבים באזור זה.

באם המחלקה להתיישבות של הסוכנות לא תחזור בה מהחלטתה השרירותית לגזול את אדמת האיכרים של הכפר, ובאם היא לא תסדיר את אנשקת ומחירי המים, יבואו כל תושבי הכפר על ידוהם ונשיהם למשרד הסוכנות בתיא, ויכריזו שביתת שבת עד שיסודר העניין. על כך נמסר ע"י יו"ר ועד הכפר לעיתונאים שיסירו היום בכישוב עיתונאי חיפה סידור ביום ג' לפני הוצאת חרם ממושבי עיבודים כרם מהד"ל ליד עתלית ובמסביבת עתונאים במקום גובל יו"ר הוועד את כל מרשי קיונים בכפר מאז שהתיישבו בו ב-1948.

תיכונן הכפר הוא ל-100 משפחות ולמטרה זו הוקצבו 3500 דונם אדמה, נ"א לכל מתיישב 35 דונם, אולם 2200 דונם בלבד ראיית לעיבוד. מתוך 2200 דונם 700 דונם שייכים לערבי (מחזור מדי) אשר מרצוני ה'

טוב הסכים לכך שהתושבים ישתמשו באדמתו באופן זמני, כרם עליהם להיות מוכנים בכל רגע להתחזיר אדמה זו לבעליה. דבר הנראה לקרוב מאוד לאי חר שנודע, כי בעל המרקעות הגיל עומד לעזוב את הארץ ולמכור את רכושו לאדם פרטי (יש לציין שתושבי הכפר בזמן שעלו לכפר, לא אמרה להם הסוכנות דבר על כך שיש 700 דונם אינם שייכים להם) כך שמכלל התוכנית נשארו 1500 דונם בלבד של אדמה הרי אורה לעיבוד.

המושב שוכן 3 ק"מ מהכביש הראשי על גבי הרים ו-700 דונם אדמה טובה נמצאים בשפלה ע"י הכביש הראשי ויתר האדמות בקרבת הכפר לפני שנה דרשה הסוכנות מהמושב למסור להם את שטח האדמה הנמצאת ליד הכביש ולאחר התערבות תנועת המושבים, ויתרה הסוכנות על דרישתה. אך לפני שבועיים קיבל ועד הכפר מכתב מהסוכנות ובו דרישה למסור מיד את שטח האדמה הגליל ובאשר תושבי הכפר סירבו, הביאה הסוכנות לפני יובע איכרים מכפר צירופה אשר החלו לעבד אדמה זו וכאשר תושבי מושב מהד"ל מנעו מבעדם את הדבר, הועיקה הסוכנות את המשטרה. אולם נוכח התנגדות הגמ"צ של תושבי מהד"ל הסכימו הצדדים להביא את העניין לבירור הניצת המי שבים.

כפיצוי על אכזב 700 הדונם מביטחה הסוכנות לתת להם 500 דונם אדמה כסירה הנמצאת במרחק של כ-10 ק"מ מהכפר, וברור שהתושבים לא יוכלו לעבד אדמה זו.

בעיית המים

הבעיה הכאובה השנייה הגדולה מהתושבים את קיומם בכפר, היא בעיית המים. במשך כל השנים הנסיון להחזיר שבים לקרוב באר על מנת שיוכלו להשקות את אדמותיהם. אולם עד היום לא סודר הדבר ובמשך שנים השתמשו רק במי נשם ומי שתייה מקי זמני. רק ב-1951 חיברו אותם עם קו המים של "מקורות" ובכמה חיבור שלמו 14 אלף ל"י, בו בזמן שיתר הכפרים באזור שלמו 4-3 אלף ל"י בלבד. בעוד שיתר המושבים שילמו 7 פרוטות בלבד בעוד קרב מים, דרשו מהם 20 פרוטות. כיום משלמים כפרי האזור 17 פרוטות ומהם דורשים 30 פרוטות. היות שהמושב משלם רק את הממדי שמשלמים יתר הכפרים, מפסיקה חברת "מקורות" ב' אופן שרירותי לעתים תכופות את המים ויש מקרים שהוא מפסיקה את המים לכפר במשך 2-3 ימים והדבר גורם להם נזק רב.

בעיקר סובלים מחוסר מים בעלי החיים במשק. נוסף על כך טוענים תושבי הכפר, כי לו היו מקבלים באופן סדיר את כמות המים שהובטחה להם היו יכולים להגיע בקושי להשקות 400 דונם בלבד. לכן דורשים תושבי הכפר: א. להבטיח כמות מים הדרושה ולקדוח באר במקום. ב. לקבוע את מחיר המים הנהוג בכל האזור. ג. להשאיר את השטחים שעל יד הכביש, ד. להקציב סכום לפינוי הדרושות כבי. ובאם לא ימלאו את דרישותיהם הצודקות יכריזו שביתת שבת יחד עם בני משפחותיהם במשרד הסוכנות

ב"א.

ב"ה ז' אלול תש"ל
11 בספט' 1970

המועצה הדתית
כרם - מהר"ל

לכבוד
הח' מרדכי סלע,
ראש המועצה האזורית
חוף - הכרמל.

הח' סלע היקר והנכבד שלום וברכה!

רצוננו בזה להביע תודתנו העמוקה לכב' עבור התמיכה הגדולה שהושיט כב' לנו יד-אחיעזר ואחיסמך בשיקום בית-הכנסת במושבינו. ב"ה היום אנו יכולים להתפאר שזכינו "לבית-מקדש מעט" שהוא לתפארת ולדוגמא. יש בו משום "זה א-לי ואנוהו" - בית כנסת מהודר ונאה - כאז"ל התנאה לפני במצוות "טלית נאה - חפילין נאים - בית כנסת נאה!"

אין ספק בלבנו כי בלי פעידוד והחילוץ שקבלנו מכב' משך כל השנים לא היינו יכולים לברך על המוגמר בלב טוב ובשמחה כמו שאנו עושים את זה היום. ועל - כן אנו מרגישים חובה פשוטה כלפי כב' להכיר טובה ולהודות עליה ושולחים במלים אלה ברכה מעומק הלב שכב' יצליח בכל מגמותיו לזכות את הרבים "כי מצדיקי ומזיכי רבים מזהירים כזוהר הרקיע ותחול עליהם ברכת שנה טובה ומבורכת.

בכל הכבוד,

Handwritten signature and notes in Hebrew.

בצער רב עלינו להוסיף לרשימת
הנפטרים שלושה חברים נוספים

כץ משה ז"ל

נפטר - ו' באלול תשי"מ, 16.8.1980

לפקוביץ אפרים (פרי) ז"ל

נפטר - ט"ו בחשרי תשמ"א, 28.9.1980

מרמלשטיין פרידה ז"ל

נפטרה - י"ט בטבת תשמ"א, 26.12.1980

יהי זכרם ברוך !

